

GÖRSEL İLETİŞİM PROJESİ
TASARIMINDA BİREYSELLİK ÜZERİNE
BİR DURUM ÇALIŞMASI
Doktora Tezi
Deniz ÖZESKİCİ
Eskişehir 2021

**GÖRSEL İLETİŞİM PROJESİ TASARIMINDA BİREYSELLİK ÜZERİNE BİR
DURUM ÇALIŞMASI**

Deniz ÖZESKİCİ

DOKTORA TEZİ

Resim-İş Eğitimi Doktora Programı

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Metin İNCE

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Haziran, 2021

Bu tez çalışması BAP Komisyonunca kabul edilen 1608E595 nolu proje kapsamında desteklenmiştir.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

ÖZET

GÖRSEL İLETİŞİM PROJESİ TASARIMINDA BİREYSELLİK ÜZERİNE BİR DURUM ÇALIŞMASI

Deniz ÖZESKİCİ

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Programı

Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mayıs 2021

Danışman: Prof. Metin İNCE

Teknolojik gelişmelerle birlikte günlük hayatın hemen hemen her alanında kullanılan görsellerin önemi artmaktadır. Buna bağlı olarak görsellerin okunması, anlamlandırılması, yorumlanması ve görseller aralarındaki bağlantıların çözümlenmesi önem kazanmaktadır. Tasarımcı ve sanatçıların günlük hayatta çevresinde maruz kaldıkları görseller, ülke ve dünya gündemi, yeni öğrendiği bilgiler ve kültürel gelişmeler gibi farklı olayları deneyimlerine aktararak tasarımlarını şekillendirmektedir. Deneyimlerin bireyde farklı bakış açısı, yorumlama, ilişki kurma, eleştirel bakış açısı geliştirdiği yapılan birçok araştırma ile ortaya konulmuştur. Tasarımın merkezinde olan bireyin günlük hayatındaki tasarım deneyimleri ve bu deneyimlerin ortaya çıkardığı sonuçlar ve etkileşimlerin, tasarım ve görsel eğitim sürecinde önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmada birey odaklı çalışmaların eğitim sürecinde kullanımı ve bireyselliğin ifadesi üzerine bir durum çalışması yapılmıştır. Araştırma 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında Osmangazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümü'nde bahar dönemi lisans dersi olan Görsel İletişim Projesi dersinde 6 öğrenci ile 16 haftada yapılmıştır. Araştırmacının gözlemci olarak yer aldığı araştırmanın verileri gözlemler, görüşmeler, öğrenci bilgi formu, öğrenci günlükleri, araştırmacı günlüğü, video-ses kayıtları ve öğrenci çalışmalarından oluşmaktadır. Araştırma verileri tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiş ve bireysel özelliklere bağlı olarak *süreç*, *öğrenme ortamı* ve *öğretim tasarımı* konusuna ait 3 ana temada bulgulara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bireysellik, Tasarım, Görsel Sanatlar, Eğitim

ABSTRACT

A CASE STUDY ON INDIVIDUALITY IN VISUAL COMMUNICATION PROJECT DESIGN

Deniz ÖZESKİCİ

Department of Fine Arts Education, Program in Arts and Crafts Education

Anadolu University, Graduate School of Educational Sciences, May 2021

Advisor: Prof. Metin İNCE

In parallel with technological developments, the significance of visuals used in almost every field of daily life is increasing. Accordingly, reading, rendering, interpreting the visuals and analyzing the connections between these visuals become important. Designers and artists shape their designs by transferring different events such as the visuals they are exposed to in their daily life, country and world agenda, newly learned information and cultural developments to their experiences. The fact that lived practices and experiences develop a different perspective, interpretation, relationship building, and critical perspective in the individual was revealed by various studies. The design experiences in the daily life of the individual who is at the center of design and the results and interactions of these experiences are considered to be important in the design and visual education process. In this context, this research presents a case study which has been conducted on the use of individual and individual-oriented works in the educational process, and on the expression of individuality. The research was conducted in the 2016-2017 academic year for 16 weeks with 6 students from the Visual Communication Project course, which is the spring term undergraduate course in the Visual Communication Design Department, Faculty of Art and Design, Osmangazi University. The data of the research, in which the researcher takes part as an observer, consists of observations, interviews, student information form, student diaries, researcher diary, video-audio recordings and student studies. The research data were analyzed by thematic analysis method and the findings from 3 main themes belonging to the *process, learning environment, instructional design* subjects, depending on the individual characteristics, were revealed.

Keywords: Individuality, Design, Visual Arts, Education

ÖNSÖZ

Görsel İletişim Projesi Tasarımında Bireysellik Üzerine Bir Durum Çalışması başlıklı tezimin eğitim, tasarım ve sanat alanına yapılacak diğer çalışmalara katkı sağlamasını, araştırmacılara yeni fikir ve farklı bireysel bakış açıları kazandırmasını temenni ediyorum. Her birey kendi içinde yaşadığı hayat şartları, eğitim, ilgi alanları ve deneyimlerinin farklı olmasından dolayı değerli ve farklıdır. Doktora eğitim sürecinde uzak şehirden gelip giden diğer arkadaşlarımda bilirler ki yollarda gidip gelmenin zorluğu, yorgunluğu ayrıdır. Doktora eğitimimin son döneminde de ilk dönemde olduğu gibi uzaktan doktora eğitimine devam etmenin zorluğunu yaşayan birisi olarak bu tezi bitirmenin mutluluğunu yaşıyorum. Tezimin son aşamasının pandemi dönemine denk gelmesi, evlere kapandığımız dönemde bir birey olarak çok farklı duygu ve düşünceler yaşamama sebep oldu. Araştırma için kütüphanelerin kapanması, sokağa çıkma yasakları ve araştırmanın süreci ile ilgili bilinmezlerin olduğu bir yaşam tarzına alışmak beni bir hayli zorladı.

Doktora öğrencilik hayatımın en başından bu yana gerek ders döneminde gerek tez yazım sürecinde her türlü desteği ile öncelikle tezimin bütün dönemlerinde akademik bilgisini paylaşan ve yeri geldiğinde bana destek olan ve moral veren sevgili danışmanım Prof. Metin İNCE'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Tez izleme ve savunma jürimde tezim için en doğru ve en güzel bilgiye erişmem için her türlü desteği sağlayan, yönlendiren, fikirlerini paylaşan tez izleme jüri üyelerim Doç. Dr. Şirin ŞENGEL ve Prof. Dr. Özgür SOĞANCI'ya çok teşekkür ederim. Tezimin yazım aşamasında ve diğer bölümlerinde bilgi, fikir, öneri ve diğer katkılarıyla bana desteğini esirgemeyen Dr. Öğrt. Üyesi Mine KÜÇÜK, Prof. Necla COŞKUN, Dr. Öğrt. Üyesi Özlem KESER, Kibar Evren BOLAT'a çok teşekkür ederim. Gerek tez döneminde gerekse akademik yaşantımda manevi desteğini hissettiğim arkadaşlarım Yasemin ARIMAN, Gökay KELDAL, kız kardeşim Melis TUNÇ' a ve beni bu güzel günlere sağlıklı bir birey olarak getirmek için çabalayan babam Adnan ÖZESKİCİ ve aramızda olmayan annem Çiğdem BİROL'a ne kadar teşekkür etsem azdır. Hayatımda önemli bir yere sahip olan bana inanan, güvenen ve cesaret veren ismini anamadığım öğretmenlerim, arkadaşlarım ve ailemin de içinde bulunduğu birçok kişiye teşekkür ederim.

Deniz ÖZESKİCİ

Mayıs, 2021

06/05/2021

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde ‘intihal içermediğini’ beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Deniz ÖZESKİCİ

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiv
GÖRSELLER DİZİNİ	xv
KISALTMALAR DİZİNİ	xvii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç.....	2
1.3. Önem	2
1.4. Sınırlılıklar.....	3
1.5. Tanımlar	4
2. ALANYAZIN	6
2.1. Birey ve Bireysellik	6
2.2. Bireyselliğe Etki Eden Faktörler	7
2.2.1. Eğitim.....	8
2.2.2. Başarı	8
2.2.3. Ders yürütücüsü	9
2.2.4. Sınıf ortamı	11
2.2.5. Çevre	12
2.2.6. Kültür ve toplum.....	13
2.2.7. Deneyim ve yaşantı	15
2.2.8. Güdülenme ve motivasyon	17
2.3. Sanat ve Tasarımda Bireysellik.....	18
2.3.1. Renk	22
2.3.2. Yazı ve tipografi	23
2.3.3. Konu ve içerik	24
2.4. Sanatçı ve Tasarımcının Bireyselliği	25

	Sayfa
2.5. Bireysel Farklılıklar ve Eğitimde Bireysel Farklılıklar	27
2.3.2. Sanat eğitiminde bireysel farklılıklar	29
2.6. Kuramsal Alt Yapı	30
2.6.3. Çoklu zeka kuramı ve bireysel farklılıklar	30
2.6.4. Sanat kuramlarında bireysellik	32
2.7. İlgili Araştırmalar	32
2.7.3. Yüksek lisans doktora ve sanatta yeterlilik tezleri	33
2.7.4. Makale ve bildiriler	34
3. YÖNTEM	36
3.1. Araştırmanın Deseni	36
3.1.2. Araştırma Süreci	38
3.1.3. Araştırma Sorularının Belirlenmesi	40
3.2. Araştırma Ortamı ve Katılımcılar	42
3.3. Verilerin Toplanması	43
3.3.1. Gözlem	44
3.3.2. Görüşme	44
3.3.3. Fotoğraflar	45
3.3.4. Video ve ses kayıtları	45
3.3.5. Araştırmacı günlüğü	46
3.3.6. Öğrenci günlüğü	46
3.3.8. Öğrenci bilgi formu	47
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	47
3.7. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği	50
3.8. Görsel İletişim Projesi Dersi	51
3.8.1. Dersin amacı	52
3.8.2. Dersin meslek eğitimini sağlamaya yönelik katkısı	52
3.8.3. Dersin öğrenim çıktıları	52
3.8.4. Ders döneminin betimlenmesi	53
4. BULGULAR VE YORUMLAR	55
4.1. Araştırmanın Uygulama Öncesi Süreci	55
4.2. Öğrencilerin Tasarım Süreci ve Çalışmaları	55
4.2.1. Görsel şiir kitabı tasarımı	55
4.2.1.1. Ash'ın tasarım süreci ve çalışmaları	56

4.2.1.2. Buse'nin tasarım süreci ve çalışmaları	59
4.2.1.3. İrem'in tasarım süreci ve çalışmaları	60
4.2.1.4. Buket'in tasarım süreci ve çalışmaları	63
4.2.1.5. Nihan'ın tasarım süreci ve çalışmaları	66
4.2.1.6. Merve'nin tasarım süreci ve çalışmaları	67
4.3. Araştırmanın Uygulama Sürecine Ait Bulgular	69
4.3.1. Birinci hafta proje konusunun verilmesi	70
4.3.2. İkinci hafta şairler ve şiirler hakkında fikir paylaşımı	76
4.3.3. Üçüncü hafta malzeme, teknik arayışı ve deneysel çalışma	81
4.3.4. Dördüncü hafta çalışmaların değerlendirilmesi	89
4.3.5. Beşinci hafta çalışmaların değerlendirilmesi	94
4.3.6. Altıncı hafta çalışmaların değerlendirilmesi	99
4.3.7. Yedinci hafta vizeye hazırlık sunumların değerlendirilmesi	102
4.3.8. Sekizinci hafta jürili vize sınavı	110
4.3.9. Dokuzuncu hafta jürili vize sınavının değerlendirilmesi	115
4.3.10. Onuncu hafta jürili vize sınavının değerlendirilmesi	118
4.3.11. On birinci hafta çalışmaların değerlendirilmesi	123
4.3.12. On ikinci hafta çalışmaların değerlendirilmesi	126
4.3.13. On üçüncü hafta baskı planlamaları ve tasarımları ölçülendirme	130
4.3.14. On dördüncü hafta jürili final sınavı	134
4.3.15. Ders dönemine ait yoklama bilgileri	136
4.4. Görüşme Soruları ve Görüşmelere Ait Bulgular	137
Birinci görüşme soruları	138
İkinci görüşme soruları	140
Görüşmelere Ait Bulgular	141
4.4.1. Süreç Temasına Ait Bulgular	143
4.4.1.1. Tasarım sürecinin zorlukları	144
4.4.1.1.1 Teknolojik zorluklar	145
4.4.1.1.2. Baskı sürecinin zorlukları	145
4.4.1.1.3. İletişim Problemi	146
4.4.1.1.4. Not kaygısı	147
4.4.1.2. İçeriği tasarıma yansıtma	148
4.4.1.2.1. İçeriği malzemeye yansıtma	148

	<u>Sayfa</u>
4.4.1.2.2. İçeriği kelimeyle vurgulama	150
4.4.1.2.3. İçeriği renkle vurgulama	152
4.4.1.3. Motivasyon.....	154
4.4.1.3.1. Olumlu motivasyon	154
4.4.1.3.2. Olumsuz motivasyon	155
4.4.1.4. Şiir seçimi.....	157
4.4.1.4.1. Duygusal şiir seçimi.....	157
4.4.1.4.2. Şiir renk seçimi	158
4.4.1.4.3. Şiir Konu Seçimi.....	158
4.4.1.5. Şair seçimi.....	159
4.4.1.6. Araştırma yapma	160
4.4.1.6.1. Kütüphane araştırması yapma	161
4.4.1.6.2. Sosyal medyada araştırma.....	161
4.4.1.6.3. Sahaf araştırması.....	162
4.4.1.7. Tasarımı Sürecini Değerlendirme	163
4.4.1.8. Tasarımı yaşanmışlıklarla ilişkilendirme	164
4.4.1.9. Yeni deneyimler kazanma	165
4.4.1.10. Tasarımda Keşifler	166
4.4.1.11. Tasarımı Zihninde Kurgulama	167
4.4.1.12. Tasarımda malzeme seçimi	168
4.4.1.13. İş birlikli çalışma	170
4.4.1.14. Tasarımda çözüm üretme.....	170
4.4.2. Öğrenme Ortamı Temasına Ait Bulgular	171
4.4.2.1. Ders yürütücüsünün olumlu yönlendirmeleri.....	171
4.4.2.2. Ders yürütücüsünün olumsuz yönlendirmesi	173
4.4.2.3. Jürinin yönlendirmeleri.....	177
4.4.2.3.1. Jürinin olumlu yönlendirmeleri.....	177
4.4.2.3.2. Jürinin olumsuz yönlendirmesi	180
4.4.2.4. Ders yürütücüsünü eleştirme	182
4.4.2.5. Ders yürütücüsünün fazla müdahalesi.....	183
4.4.2.6. Sınıfın Yönlendirmesi	184
4.4.2.7. Bireysel farklılık belirtme	184
4.4.2.8. Tasarımı içselleştirme	186

	<u>Sayfa</u>
4.4.2.9. Tasarımda farklılaşma çabası.....	187
4.4.2.10. Bireysel değerlendirme	188
4.4.2.10.1. Öz eleştiri	189
4.4.2.10.2. Ders yürütücüsünü olumlu değerlendirme	190
4.4.3. Öğretim Tasarımı Temasına Ait Bulgular	190
4.4.3.1. Proje konusunu sevmeme	191
4.4.3.2. Proje konusunu sevme	192
4.4.3.3. Uygun ders yürütücüsü seçememe	192
4.4.3.4. Uzun ders süresinin olumsuz etkisi	193
4.4.3.5. Projenin beklentileri karşılamaması	194
4.4.3.6. Konu sınırlaması olumsuz etkisi	196
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	197
5.1. Sonuç	197
5.1.1. Süreç temasına ilişkin sonuçlar	197
5.1.2. Öğrenme ortamı temasına ilişkin sonuçlar	203
5.1.3. Öğretim tasarımı temasına ilişkin sonuçlar	209
5.2. Tartışma.....	211
5.3. Öneriler.....	218
5.3.1. Ders sürecine yönelik öneriler	218
5.3.2. Yapılacak araştırmalara yönelik öneriler	220
KAYNAKÇA.....	222
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLULAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 3.1. Araştırmanın katılımcıları.....	42
Tablo 3.2. Ders ve sınav tarihleri	53
Tablo 3.3. Haftalara göre ders içerikleri	53
Tablo 4.1. Görsel iletişim tasarımı projesi 1. hafta ders özeti.....	70
Tablo 4.2. 1. Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar	76
Tablo 4.3. Görsel iletişim tasarımı projesi 2. hafta ders özeti.....	77
Tablo 4.4. 2. Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar	81
Tablo 4.5. Görsel iletişim tasarımı projesi 3. hafta ders özeti.....	81
Tablo 4.6. 3 Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar	88
Tablo 4.7. Görsel iletişim tasarımı projesi 4. hafta ders özeti.....	89
Tablo 4.8. 4.Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar.....	94
Tablo 4.9. Görsel iletişim tasarımı projesi 5. hafta ders özeti.....	94
Tablo 4.10. 5. Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar	98
Tablo 4.11. Görsel iletişim tasarımı projesi 6. hafta ders özeti.....	99
Tablo 4.12. 6. Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar.....	102
Tablo 4.13. Görsel iletişim tasarımı projesi 7. hafta ders özeti.....	102
Tablo 4.14. 7. Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar	109
Tablo 4.15. Görsel iletişim tasarımı projesi 8. hafta jüri vize sınavı özeti	110
Tablo 4.16. Görsel iletişim tasarımı projesi 9. hafta ders özeti.....	115
Tablo 4.17. 9. Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar	117
Tablo 4.18. Görsel iletişim tasarımı projesi 10. hafta ders özeti	118
Tablo 4.19. 10. Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar	122
Tablo 4.20. Görsel iletişim tasarımı projesi 11. hafta ders özeti.....	123
Tablo 4.21. 11. Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar	126
Tablo 4.22. Görsel iletişim tasarımı projesi 12. hafta ders özeti.....	126
Tablo 4.23. Görsel iletişim tasarımı projesi 13. hafta ders özeti.....	130
Tablo 4.24. 13. Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar.....	130

Tablo 4.25. Görsel iletişim tasarımı projesi 14. jürili final sınavı özeti	134
Tablo 4.26. Ders yoklama çizelgesi	136
Tablo 4.27. 1. ve 2. Görüşme soruları.....	137
Tablo 4.28. Süreç ana temasına ait alt tema ve kodlar.....	143
Tablo 4.29. Öğrenme ortamı ana temasına ait alt tema, kod ve alt kodlar	171
Tablo 4.30. Öğretim tasarımı ana temasına ait alt tema ve kodlar	191

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 4.1. Araştırma bulgularına ait ana tema, alt tema ve kodlar haritası.....142

GÖRSELLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Görsel 3.1. Görsel İletişim Projesi dersinin yapıldığı grafik atölyesi	43
Görsel 4.1. Aslı'nın çalışmasına ait görsel.....	56
Görsel 4.2. Aslı'nın seçtiği şiir ve şair, Kışın Bana Yaptıkları, Birhan Keskin.....	57
Görsel 4.3. Aslı'nın İstanbul şiiri için yaptığı düzenleme	58
Görsel 4.4. Aslı'nın şiir tasarımlarının sergilenmesi	58
Görsel 4.5. Buse'nin çalışmasına ait görseller	59
Görsel 4.6. Buse'nin seçtiği şiir ve şair, Siz Aşktan N'anlarsınız Bayım, Didem Madak	60
Görsel 4.7. İrem'in çalışmasına ait görseller	61
Görsel 4.8. İrem'in çalışmasına ait görseller	62
Görsel 4.9. İrem'in seçtiği şiir ve şair, Dalda, Oruç Aruoba	63
Görsel 4.10. Buket'in çalışması ait görseller	64
Görsel 4.11. Buket'in seçtiği şiir ve şair, Monna Rosa, Sezai Karakoç.....	65
Görsel 4.12. Nihan'ın çalışmalarına ait görseller.....	66
Görsel 4.13. Nihan'ın seçtiği şair ve şiirler.....	67
Görsel 4.14. Merve'nin çalışmalarına ait görseller	68
Görsel 4.15. Merve'nin seçtiği şiir ve şair, Müldür, 2020, He Shot Me Down Bang Bang s.141, Hizmetçi Kadın ve Orkideler s.196, Destina s.82, Lale Müldür	69
Görsel 4.16. Elsa MROZIEWICZ, Geri dönüşümlü kağıt, 13 x 17,5 cm, 2009 (http-2)	71
Görsel 4.17. Tyson Adams, pop-up kitap, 2013 (http-3)	72
Görsel 4.18. Daisy Lew, A big Apple, 2012 (http-5).....	72
Görsel 4.19. Stefan Sagmeister, "Do It Without Thinking Critics"(http-1).....	73
Görsel 4.20. Julien Valee, (Vallée Duhamel), MTV One, 2008 (http-11).....	73
Görsel 4.21. Stefan Sagmeister, "Everybody Always Thinks They Are Right"(http-1).....	74
Görsel 4.22. Tarama ile lekeler üzerinde yapılan deneysel düzenlemeler	86
Görsel 4.23. Muller-Brockmann, Josef, Opernhaus Zurich - Medea, 1972.....	87

Sayfa

Görsel 4.24. Ballett Uraufführung, Opernhaus Zürich - The Show must go on, 1975 ..	87
Görsel 4.25. Georg Staehelin, Graphic Design Jorg Hamburger, 1983	87
Görsel 4.26. Dördüncü hafta leke denemeleri	90

KISALTMALAR DİZİNİ

A.G.	: Araştırmacı Günlüğü
Akt	: Aktaran
BAP	: Bilimsel Araştırma Projesi
Bkz	: Bakınız
Çev	: Çevirmen
diğ.	: Diğerleri
G.1.	: Görüşme 1
G.2.	: Görüşme 2
GİT	: Görsel İletişim Tasarımı
Ö.G.	: Öğrenci Günlüğü
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: ve benzeri

1. GİRİŞ

Bu araştırmanın giriş bölümünde problem durumu, amaç, önem, sınırlılıklar, tanımlar ve alan yazın alt başlıkları bulunmaktadır. Problem durumu başlığında araştırmacının bu araştırmayı yapmasına neden olan bazı nedenler, sorunlar, problemler ve alana katkı sağlayacağı düşünülen bazı konulara değinilmiştir. Amaç başlığı altında araştırmanın amacı, ortaya çıkarılması hedeflenen bulgular, araştırma soruları ve alt amaçlarına yer verilmiştir. Önem bölümünde ise araştırmanın eğitim, sanat, sanat eğitimi, tasarım ve tasarım eğitimi açısından alana sağlayacağı katkı ve öneme değinilmiştir. Sınırlılıklar başlığı altında araştırmanın yapıldığı ortam, katılımcılar, görüşmeler ile ilgili sınırlılıkları ifade edilmiştir. Tanımlar başlığında bu araştırmada geçen ve alanla ilgili olan bazı tanımlamalara yer verilmiştir. Alan yazın bölümü ise araştırmanın konusu olan birey ve bireysellik, bireyselliğe etki eden faktörler (eğitim, başarı, ders yürütücüsü, sınıf ortamı, çevre, kültür ve toplum, deneyim ve yaşantı, güdülenme ve motivasyon) sanat ve tasarımda bireysellik (renk, yazı ve tipografi, konu ve içerik), sanatçı ve tasarımcının bireyselliği, bireysel farklılıklar ve eğitimde bireysellik, sanat eğitiminde bireysellik kuramsal alt yapı ve ilgili araştırmalar başlık ve alt başlıklarından oluşmaktadır. İlgili araştırmalar başlığında ise araştırma konusu ile ilgili daha önce yapılmış araştırmalar doktora, yüksek lisans, makaleler ve bildiriler alt başlıkları altında bireysellik, sanat ve tasarım bağlamında bir araya getirilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitimin merkezinde olan eğitimci ve öğrenciler bir birey olarak farklı kültür, eğitim ve deneyimlerden geçerek öğrenir ve kendilerini geliştirir. Sanatın farklı tanımlarında sık sık karşımıza çıkan duygu ve düşüncelerin merkezinde olan birey yani sanat eğitimcisi, öğrenci ve sanatçının ortaya koyduğu çalışmaları etkileyebilir ve düşüncelerini şekillendirerek sanatsal çalışmalarına yön verebilir. Eğitim ortamının etkileşim içerisinde bir ortam olduğunu düşündüğümüzde öğrencilerin davranışlarının altında yatan nedenleri anlamının önemi ortaya çıkmaktadır. Öğrenci davranışlarının temelinde yatan nedenler bireyin ilgi, algı, deneyim ve düşüncelerinin farklı olmasından kaynaklanabilmektedir. Buna bağlı olarak sadece sanat eğitiminde değil eğitimin bütün kademelerinde bireyin ihtiyaçları, yetenekleri, ilgileri gibi birçok özelliği de göz önünde bulundurularak konu, teknik ve malzeme gibi seçimlerde öğrencilerin bireysel ihtiyaç ve

zorlandığı noktalar farkında olmadan göz ardı edilebilmektedir. Altan (1999) öğrencilerin aynı konuları farklı öğrenme yolları ile öğrenebileceklerini, birey merkezli eğitim uygulandığı takdirde öğrencinin kendi çizgisinde ilerlemesi sonucunda kendini daha iyi hissederek sonuç olarak mutlu olabileceğini belirtmiştir (s.112). Bu nedenle öğrencilerin alternatif konularda, birden fazla seçenekli, farklı proje, ödev ve çalışmalara yönlendirilmesi onlara daha keyifli, motivasyonun yüksek olduğu ve severek öğrendikleri bir ders ortamı sunacağı düşünülmektedir.

1.2. Amaç

Araştırmanın temel amacı ve alt amaçları şu şekildedir:

Öğrencilerin görsel iletişim projesi dersi bağlamında tasarımlarında bireysel bakış açılarını nasıl yansıttıklarını belirlemek.

- Öğrencilerin bireysel ifadelerine etki eden etkenleri belirlemek.
- Öğrencilerin bireysel farklılıklarını ve ilgi alanlarını belirlemek.
- Öğrencinin kendisini daha iyi ifade edebilmesi için gerekli koşulları belirlemek.
- Öğrencilerin bireysel ifadesini ön plana çıkaran teknik, yöntem ve konuları belirlemek.
- Öğrencilerin bireyselliğinin ifade edilmesini sağlayan ve bireyselliğinin ifadesini engelleyen etkenleri belirlemek.

1.3. Önem

Bu araştırma sanat ve tasarım eğitiminde bireysellik, bireyselliğin ifade edilebildiği ve edilemediği durumları belirlemek ve eğitim-öğretim uygulamalarında birey odaklı çalışmaların derslerde kullanılabilmesi açısından önemlidir. Toplumun en küçük birimi olan birey, eğitim ve yaşadığı deneyimlerle öncelikle kendi hayatını ve daha sonra çevresindeki insanların hayatını da etkileyebilmektedir. Bireyler hayatlarının her döneminde daha önemli hissetmek için kendilerini istedikleri şekilde ifade ederek düşüncelerinin değer bulmasını ve buna bağlı olarak takdir edilerek saygı duyulmayı ister. Bu nedenle sanat ve tasarım çalışmalarının oluşturulmasında bireyin duygu ve düşüncelerinin değeri de önem kazanmaktadır. Öğrencilerin bireysel ifadelerini tasarım sürecinde kullanması, geçmiş yaşantılarında öğrendikleri her türlü bireysel deneyim ve

bilgiyi çalışmalarına aktarmaları ve bireysel ifadenin eğitim süreçlerinde kullanılması öğrenciler ve eğitimciler açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca araştırma sadece tasarım ve görsel sanatlar eğitimi alanları için değil eğitimin bütün alanlarında öğrenim gören eğitimci ve öğrenciler için bireysel düşünce, bireysel eğitimin önemi, bireysel farklılıkların ortaya çıkarılarak eğitim süreçlerinde dikkate alınmasında, bu süreçlerde etkili olan yöntem-teknikleri ve diğer alanlarla ilişkilendirme açısından önemlidir. Bireysel eğitim konusunu Jung (2016) “Bu metodu uygularken tüm kurallar, ilkeler ve sistemler, tek amaç olan öğrencinin hususi bireyselliğini ortaya çıkarmayı desteklemeli” şeklinde ifade etmiştir (s.175). Bireysel düşünce, fikir ve tasarım etkileşimiyle yapılacak uygulamalar gerek mevcut öğretim elemanlarının sürecini etkili yürütebilmeleri için gerek sanat, tasarım ve sanat eğitimi alan öğrencilere uygulanabilecek farklı çalışmalara katkısı olacağı düşünülmektedir. Bireyselliğin ön planda olduğu eğitim süreçlerinden, öğrencilerin bireysel kararlar almaları ve aldıkları bu kararları uygulamaları sadece eğitim-öğretim süreçlerinde değil, hayatlarının her alanında bireysel düşünce ve farklılıklara saygı duyma, anlayış gösterme ve kendini ifade etme ile ilgili konularda gerekli empati, beceri ve yetkinliğe sahip olabilmesi açısından önemlidir.

Bu araştırmanın eğitimin her kademesinde uygulanan teorik ve uygulamalı, sanat ve tasarım derslerinde bireylerin farklı ilgi alanlarına uygun, severek ve isteyerek çalıştıkları konuları seçmeleri, öğrenme süreçlerinden keyif almalarına yönelik bireysel seçim bağlamında katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırmanın araştırmacı ve eğitimcilerin, öğrencilerde bulunan bireysel ilgi alanlarını keşfetmelerinde, öğrencilerin bireysel yetenekleri değerlendirerek yönlendirmeleri ve ilgi alanlarına yönelik konuları seçmelerinde yol göstereceği düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi GİT bölümünün müfredatında bulunan Görsel İletişim Projesi dersi ile sınırlı olup veriler araştırmaya katılan 6 öğrenci ile sınırlıdır.
- Araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılının bahar yarılıyılında 16 haftalık 1 ders dönemi ile sınırlıdır.

- Ders yürütücüsü ve katılımcı öğrencilerin ders dışı görüşmeleri araştırmaya dahil edilemediği için sadece ders saatleri içerisinde ki veriler ile sınırlıdır.
- Araştırmanın verileri ders gözlemleri, jüri değerlendirmesi, görüşmeler, öğrenci ve araştırmacı günlükleri ile sınırlıdır.
- Yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni ile sınırlıdır.
- Tasarım süreci, tasarım sürecinde bireysel ifade ve tasarım eğitiminde bireysel ifade ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Dafont: Ücretsiz font indirme sitesi.

Font: Film, metal, ahşap veya PostScript bilgi gibi, bir yazı karakterini üretmek için gereken fiziksel özellikler (Ambrose ve Harris, 2014, s164).

Haiku: Haiku bugün tüm dünyada meşhur olan geleneksel bir Japon şiir türüdür. Dünyanın en kısa şiir türü sayılır (<http-9>).

İdeogram (ideografi): Yazıda kelimenin harfleri gösterilmeden doğrudan doğruya fikri ifade eden işaret olarak tanımlanmakta olup kısaca Çince, Japonca gibi bazı yaşayan dillerdeki veya Antik Mısır dili gibi bazı ölü dillerdeki, harflerin (fonogramların, sesi temsil eden işaretlerin) bulunmadığı yazı sistemlerinde kullanılan, bir sözcüğü veya bir fikri temsil eden grafik semboldür (<http-10>).

Kanji: Çin Harfi anlamında, Çince yazı karakterlerine Japoncada verilen isim. Bu yazı Japonya'ya Budizm ve Konfüçyüsçü dini metinler yoluyla gelmiştir (<http-11>).

Land Art: Arazi sanatı

Pop-Up Kitap: Açılır kitap, hareketli kitap ya da 3 boyutlu kitap olarak geçen etkileşimli kitap türü (<http-12>)

Süje: Eserle doğrudan, birebir ilişki kurarak estetik yaşantı edinen ve edindiği estetik yaşantının ötesine geçerek estetik kaygı da duyabilen kişidir (Savaş, 2011, s.143)

Swiss Typography (İsviçre Tipografisi): İkinci Dünya Savaşı'nın yıkıcı sonuçlarını izleyen ekonomik toparlanma döneminde modern tipografi anlayışını tekrar hayata geçiren ilk model İsviçre'de ortaya çıkmış, bu model kısa bir süre sonra İsviçre Tipografisi adıyla anılmaya başlanmıştır (Becer, 2010, s.262).

Vizör: Kamera, fotoğraf makinesi ve dürbünde bulunan, görüntüyü tam sınırlarıyla kesmeden veya taşırmadan alabilmeyi sağlayan düzenek, bakaç (TDK, 2005, s.2095).

Why Not Associate: Dünya çapında tanınmış İngiliz tasarım stüdyosu (<http-10>).

2. ALANYAZIN

Bu bölümde araştırma öncesi, araştırma süreci ve araştırmanın uygulama sonrası aşamalarında yapılan ve alanyazından elde edilen dokümanlara ait veriler bir araya getirilmiştir. Araştırmanın konusu olan tasarım ve bireysellik bağlamında yapılan alanyazın taramaları sonucunda tasarım alanında yapılmış bireysellik ile ilgili çalışmalar az olduğu için bireysellik kavramı sanat, eğitim ve tasarım bağlamında değerlendirilmiştir.

Öncelikle birey ve bireysellik başlıkları üzerinde durularak tanımlamalara yer verilmiş daha sonra bireyselliğe etki eden faktörler ve bu faktörlerin bireysellikle olan ilişkileri üzerinde durulmuştur. Sanat ve tasarımda bireysellik başlığında sanat tarihinde bireysellik ve sanat alanında bireyselliğin yansımaları ifade edilmiş. Birey olarak sanatçı ve tasarımcının bireyselliği alt başlığı altında sanat, tasarım ve sanat eseri ile bireyin etkileşimlerine yer verilmiştir. Bireysel farklılıklar ve eğitimde bireysel farklılıklar başlığında ise bireysel farklılıkların tanımlanması ve önemi vurgulanmıştır. Kuramsal alt yapı başlığı altında çoklu zeka kuramı ve bireysel farklılıklar ve sanat kuramlarında bireysellik ilişkilendirilmiş ve son olarak ilgili araştırmalar bölümünde bireysellik, sanat ve eğitim alanında bireysellik konusunda önemli olduğu düşünülen araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Birey ve Bireysellik

Birey kelimesi TDK' da (2005, s.280) “Kendine özgü nitelikleri yitirmeden bölünemeyen tek varlık” ve bir diğer şekilde “insan topluluklarını oluşturan, insanların benzer yanlarını kendinde taşımakla birlikte, kendine özgü ayırıcı özellikleri de bulunan tek can, fert” olarak tanımlanmaktadır. Bireysellik kelimesi “bir kişiyi benzerlerinden ayıran özelliklerin bütünü (TDK, 2005, s.280).” olarak yer almaktadır. Oğuzkan'a (1993) göre “birey, belirli bir tür içinde kimi özellikleriyle öbürlerinden ayrılan ve bölünmez bir bütünlüğü olan varlıktır (s.19).” Özgüven (2012) bireyi üç aşamada incelemenin gerekli olduğunu vurgulamaktadır.

“Bireye “canlı”, ”insan”, kültürlenmiş bir kişi olarak bakıldığında, bireylerin incelenmesinde, insana, (1) Biyolojik ve fizyolojik nitelikleri olan bir canlı, (2) Canlı varlıklar içinde, kendi sınıfına özgü belirgin özellikleri olan bir kişi, (3) Farklı kültürlerde yetişmiş belirli değerlere sahip bir birey olarak üç aşamada incelenmesi ve değerlendirmesi gerekli olmaktadır (Özgüven, 2012, s. 1).”

Toplumun bir üyesi olarak birey yaşadığı kültürün gelenek, görenek ve imgeleri ile beslenir. Toplumun bireye bakış açısında bu noktada önemlidir. Bu bağlamda birey toplumu, toplumda bireyi yansıtmaktadır. Krishnamuri'ye (2013) göre, birey neyse toplum odur ve bireyin toplumda ki yeri hakiki bir eylemde, özgürlük arayışı ya da önemli bir kararı almada önemlidir (s.32). Bireylerde yer alan bazı özellikler diğer bireylerle benzerlik gösteren özellikler olsa da her bireye ait özelliklerle birbirinden ayrılmaktadır. Bir bireyin başka birey arasından tanınır ve bireyi birey yapan değerleri ile ön plana çıkar. Bazı sözcükler bireyi ifade etmekte yetersiz kalabilir. Sevecen, eğitilmiş olma gibi özellik ve sözcükler genellemeleri belirtir ve sadece o kişiye özdeşleşmiş bir değer değildir (Todorov, Focroulle, Legros, 2011, s.11).

“Bireysellik bilincinin yitirilmediği, ama onun temelden değiştiği bir çağda yaşıyoruz. 19. Yüzyıl burjuva toplumunda bireysellik, kişisel özgürlüğün dar sınırlarında kalıyordu. Toplum bilincinin uyandığı yerde bireysellik, bu sınırları kırma, sosyal sorumluluk içinde kendini aşma, kişiliğini yitirme değil, kişiliğinin tüm olanaklarının sonuna değin kullanma özgürlüğü anlamını taşıyor (İpşiroğlu ve İpşiroğlu, 2017: s.96)”

“Birey, özerklik talepleriyle birlikte, çoğu zaman eski kolektif normlara, cemaatin kısıtlamalarına, biz' in zorbalıklarına karşı kuruldu. Aydınlanma felsefesi, Ernst Cassirer' in belirttiği gibi “her alanda adetler, gelenek ve otoriteye karşı” mücadeleyi sistemleştirdi (La Philosophie des Lumieres'den akt. Corcuff, 2016, s11).” Bireysellikte tıpkı yaratıcılık gibi bazı koşullara göre değişiklik gösterebilir. Bunlara bireyselliğe etki eden faktörler diyebiliriz. Bunlar eğitim, başarı, ders yürütücüsü, sınıf ortamı, çevre, kültür ve toplum, deneyim ve yaşantı, güdülenme ve motivasyon şeklinde genel başlıklar altında toparlanabilir.

2.2. Bireyselliğe Etki Eden Faktörler

Eğitimin ortaya çıkması ile birlikte eğitimin merkezinde olan bireyi etkileyen bazı faktörler olduğu bilinmektedir. Bireyselliğe etki eden biyolojik, psikolojik etkenler, araştırmacının uzmanlık alanının dışında olması nedeni ile araştırmanın literatür bölümünde verilmemiştir. Eğitim, başarı, ders yürütücüsü, sınıf ortamı, çevre, kültür ve toplum, deneyim ve yaşantı, güdülenme ve motivasyon gibi etkenlerin bireyin eğitim ve tasarım süreçlerini özellikle bu araştırma kapsamında etkilediği düşünülmektedir.

Bireysellik çevresel faktörlerin etkisinin düşük olduğu durumlarda da farklı bir derinlik kazanır. “Bireycilik bireysel tercihlere ilişkin karar verme, seçim yapma ve görüş

ortaya koyma sürecinde çevresel faktörler olarak ifade edilebilecek toplumsal, ailevi, arkadaş ya da meslektaş ilişkilerinin etkisinin düşük olduğu bir bakış açısını ifade eder (Bedir-Erişti, 2017, s. 121).” Bu durum bireylerin çevresi ile minimum etkisi olduğunda bireyciliğin ön plana çıktığını ifade etmektedir.

“Bireylerin kendi bireysel varoluşlarını inşa ederken içinde buldukları ve kendi seçimlerinin alanını ve sonuçlarını belirleyen koşullar, onların bilinçli etki sınırlarının ötesine gerilerken (ya da yok edilirken), bu koşullara yapılan göndermeler ortadan silinir ya da sisli bir alan sürülür; dahası, bireylerin kendi mantıklarını yaratma ya da keşfetme ve onları dönüştürülebilir kişiler arası iletişim sembolleri içinde yeniden biçimlendirme çabası içinde kendi hayatlarına dair anlattıkları öykülerin arkaplanı nadiren araştırılır (Bauman, 2005, s.15).”

Bireyselliğe etki eden birçok etken bulunmaktadır. Bu etkenler kalıtsal ve psikolojik olabileceği gibi çevresel yani aile, arkadaş ve ders yürütücüsü gibi ortamlardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

2.2.1. Eğitim

Eğitim bireylerin çevresi ile etkileşim kurarak yeni bilgiler öğrendiği ve öğrendiği bu bilgileri toplumsal ilişkilerinde ve yaşamında uyguladığı bir alandır. Kongar (2013) eğitimin bireylerin toplumsallaşmasını sağladığını, toplumsal değerlerin eğitim yolu ile aktarıldığını ve bireyin doğumundan sonra eğitim ile başlayan toplumsallaşmanın kitle iletişim araçları ile devam ettiğini ifade eder (s.72). Kırışoğlu (2014) ise eğitimi sanat gibi kültürel bir değer olduğunu şu cümlelerle ifade etmektedir: “Eğitim sanat gibi bir kültür değeridir. Eğitim bireylerin ve toplumların kültürel gelişmelerinde, kimlik kazanmalarında en önemli etkidir (s.8).” Bu nedenle eğitim, kültürel anlamda bireylerin öğrendikleri bilgiler yolu ile bireysel gelişimlerine etki ederek tercihlerini, hayata bakış açılarını ve gelecek ile ilgili kararlar alarak planlar yapmalarında önemli bir rol oynadığı görülmektedir.

2.2.2. Başarı

Öğrencinin başarısı sonucunda toplum tarafından fark edilmesi beğenilmesini, takdir edilmesini ve saygı görmesini sağladığı için önemlidir. Bu nedenle öğrencinin başarılı olması eğitime için de çok önemli olduğu söylenebilir. Başarıya etki eden birçok neden olduğu gibi başarısızlığa da etki eden birçok etken bulunmaktadır. Başarılı

olmak aynı zamanda başarısızlık oranının çok olduğu grup ve sınıflarda bireyin diğer bireylerden farklı bir konuma gelerek ön plana çıkmasını ve farklı bir birey olmasını sağlar. Bu nedenle ortaya çıkan rekabet, bireyleri diğer bireylerden başarılı ve başarısız olmak gibi bireyler arası farklılıkların ortaya çıkmasına neden olabilir. “Rekabetin yüksek olduğu endüstri toplumlarında daha ön plana çıkan başarı gereksinimi bireylerin davranışları üzerinde etkili olmaktadır. Başarı gereksinimi yüksek bireyler ortaya koydukları işlerin daha iyi olması için işlerine daha çok özen gösterirler (Tuna, 2018, s10).” Daha iyi olma gereksinimi nedeni ile bireyler içinde buldukları grup ve toplumda dikkat çekerek hem kendileri hem de yaptıkları işlerin farklı olmasına neden olurlar. Başarının aile, çevre ve öğretmen gibi etmenler tarafından desteklenmesi durumunda başarı artacağı gibi başarısızlığa karşı sert eleştiri ve tutumda bireyin başarısını düşürebilmektedir. “Başarılı olma gereksiniminin aile içinde ve kültürel çevre içinde geliştiği düşünülmektedir. Aile içinde başarı ve rekabetin cesaretlendirildiği, çocuğun başarısızlıklarının tepkiyle karşılanmadığı durumlarda, yüksek başarı ihtiyacı gelişmektedir (Woolfolk, 1993, akt. Erden ve Akman, 2002, s.236).” Öğrencinin başarısının aile tarafından desteklenmesi gibi toplum tarafında başarılı hissetmesini destekleyen etkileşimlerde önemlidir. Bu etkileşimler sonucunda birey toplumun onu desteklediğini düşünerek saygı duyulma, itibar görme ihtiyaçlarını karşılamış olacaktır. Ertürk (2013) bireyin kültürel ve sosyal etkileşimler olarak da adlandırabileceği etkileşimleri arasında olan itibar görme, kendini önemli ve başarılı hissetme, kişilik anlayışını pekiştirme vb. ihtiyaçların yeme, içme gibi biyolojik, psikolojik ihtiyaçların karşılanması da sosyal ve kültürel bağlantıları olduğunu ve bu özelliklerin öncelik derecesinin bireyin yaşadığı durumlar ya da davranışlarla ilgili olduğunu ifade etmektedir (s.40). Bireyin başarılı olması biyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarının bir sonucu olarak yaşadığı durumlara bağlı olarak davranışlarını etkilemektedir. Bu nedenle saygı ve itibar görme gibi ihtiyaçları karşılanan birey kendini mutlu hisseder ve başarılı olmak için gerekli motivasyonu sağlayabilir.

2.2.3. Ders yürütücüsü

Ders yürütücüsü öğrencilerin bireysel karar alma süreçlerinde belirleyici ve önemli bir etkidir. Ders yürütücüsünün yönlendirmeleri, söylediği bir kelime ya da gösterdiği görseller öğrencinin bilinçaltında, eğitim süreçlerinde yeni bir yer edinebilir. Birey farklı bağlantılar kurarak içinde bulunduğu bireyselliğe göre tepkiler gösterebilir ve bu

etkileşimler sonucunda ortaya farklı bir fikir, bakış açısı, keşif ya da ürün olarak ortaya çıkabilir. Ders yürütücüsünün öğrencinin ilgi alanını ve yeteneğini keşfetmesi ve bu ilgi alanını geliştirmeye yönlendirmesi ile öğrenciler meslek alanlarını ya da ilgi alanlarını seçebilmektedir. Bu nedenle öğretmenin kültürü, almış olduğu eğitim, deneyimleri ve olaylara bakış açısı önemli bir rol oynamaktadır. Demirel'e (2007) göre, öğretmenin yapıcı ve koruyucu iki rolü vardır. Bu rollerden yapıcı rolü içinde yer alan öğretmenin yaşadıkları deneyimlerin sonucu olarak mesleki kültürü, disiplin ve otorite anlayışı, danışmanlık liderlik gücü ve öğretmen kişiliği eğitim öğretim süreçlerinde olumlu ve olumsuz sonuçlar verecektir (s.191). Bu da öğretmenin, ders yürütücüsünün bireyselliğinin önemli olduğunu ve öğrencileri birçok açıdan etkileyebileceğini göstermektedir. Öğretmenin meslek bilgisi, disiplin anlayışının yanı sıra öğretmenin almış olduğu eğitim/egitimler, yaşadığı toplum, yaşantıları, mesleki ve hayat tecrübeleri öğrenciler üzerinde doğrudan ya da dolaylı etki edebilmektedir.

Ders yürütücüsünün almış olduğu eğitim, yaşamış olduğu tecrübe ve deneyimlerde ders yürütücüsünün kendi bireyselliğine etki etmiş bir şekilde onun ifade tarzında ve eğitim yöntemlerinde ortaya çıkabilir. Ders yürütücüsünün içinde bulunduğu eğitim kademesine göre öğrencilerin bireysel gelişim dönemleri hakkında bilgi sahibi olması da önemlidir. Erden ve Akman (2002) bir öğretmenin öğrencilerinin kişilik gelişim dönemlerine ait bilgi sahibi olmasının öğrencileri daha iyi anlamasını sağlayacağını, öğrencilerini daha iyi anlaması ile öğrencilerin kişilik gelişimlerini sağlıklı şekilde sürdürebileceklerini ifade etmektedir (s.86). Etkinliklerini planlarken öğrencilerin ilgilerini anlayarak farkında olan öğretmen bu ilgi alanlarına göre etkinlikleri belirlemesi sınıf içindeki motivasyonu arttırabilir. Bunun içinde öğretmenin öğrencileri ile açık bir şekilde iletişim kurması ve onların ilgilerinin farkında olması gerekir (Özbek, 2008, s.150). Gençaydın (1993) kişilik eğitimi olarak gördüğü sanat eğitimini veren eğitimcinin kişiliği, duyarlılığı, konuşma becerisi, sahip olduğu bilgiyi aktarma, karşılıklı ilişki kurma becerisinin ve psikolojik değerlendirme gücünün öğrencinin yaratıcılığını ortaya çıkarmada önemli bir rolü olduğunu ifade etmektedir (s.117). Öğrencilerin kişilik gelişimi aşamalarının ders yürütücüsü tarafından anlaşılması ve bu gelişim aşamalarına göre desteklenmesi önemlidir. Ders yürütücüsünün ders öncesi hazırlık yapma, planlama, gerekli bilgisel donanımın yanı sıra hoşgörüyeye sahip olması gerekir. Ders yürütücüsünün deneyimleri, eğitimi, iletişim gücü, alan yeterliliği ve bireysel özellikleri öğrenciyi

doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyeceği için eğitim ve öğretim süreçlerinde ders yürütücüsü bireyselliği etkileyen önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2.4. Sınıf ortamı

Sınıf ortamı ders yürütücüsü ve öğrencilerin yoğun olarak etkileşimde olduğu, düşüncelerini, fikirlerini, çalışmalarını, tecrübelerini ve ders süreçlerini paylaştıkları bir ortamdır. Sınıf ortamının etkileşim içerisinde olan iki ana unsuru ders yürütücüsü ve öğrencilerdir. Öğrencilerde kendi aralarında sınıf ortamında birbirlerinden etkilenecek fikir ve düşüncelerini yönlendirdikleri görülmektedir. “Sınıf ortamının duygusal ve duygusal atmosferi bireyde yaratıcı uyarı ve etkiyi sağlamalıdır. Yaratıcı uyaran olarak metaforlar, hikayeler, fiziksel bağlam, farklı ve karmaşık çevresel faktörler, grup dinamiği ve grup sinerjisine dayalı etkinliklerden yararlanılabilir (Duman, 2008, s.315).” Özerbaş (2011) yaratıcı eğitim ilkeleri bağlamında topladığı yeni düşüncelere hoşgörü ile karşılama başlığı altında sınıf ortamında öğretmen tarafından, farklı düşüncelerin tartışılmasının sağlanması ve düşüncelerini belirten bireyin hoş görülmesinin öneminden bahseder ve bu bağlamda öğrencinin yeni kavramlar deneyerek alışlagelmişin dışına çıkarak farklı olanı denemeye yönlendirebileceğini belirtmiştir (s.686). Sınıfın özelliklerini Good ve Brophy (1986, akt. Bacanlı, 2003, s.235) şu şekilde ifade etmektedir:

- *Çok boyutluluk*, sınıf ortamında birçok farklı olay meydana geleceği gibi her farklı olay ve tepkinde farklı sonuçları olacaktır.
- *Eş zamanlılık*, aynı anda birçok olay gerçekleşebilir.
- *Çabukluk*, sınıf ortamında olaylar hızlı gelişir, ara vermez ve çok sık gerçekleşir.
- *Öngörülemezlik ve aşikarlık*, sınıfta meydana gelen olaylar önceden bilinmez ve tahmin edilmez, gizli değildir ve tüm öğrenciler bu tepkilere maruz kalır.
- *Tarih*, sınıfın geçmişi ve tarihi sınıfın kurallarının gelişme gösterdiği anlamına gelir ve buna göre öğretmen tarafından sınıf geleneği oluşturulur.

Bu bağlamda sınıf ortamında öğrencilerin kendisini ifade etmesi, görüş ve fikirlerini açık bir şekilde çekinmeden belirtmesi önemlidir. Sınıf ortamı öğretmen ve öğrencilerin etkileşim içerisine girerek birbirlerinden etkilendikleri bir ortamdır. Sınıf

ortamının fiziki yapısı ve rahat olması da öğrencilerin motive düzeylerini arttırarak öğrenmeye olan isteğin artması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

2.2.5. Çevre

“Her bireyin çevresi ile kurduğu etkileşim farklı olduğu için yaşantılar ve kazandıkları davranışlarda birbirinden farklıdır. İnsanlar çevreleriyle sürekli etkileşim kurmakla birlikte, bunların hepsi onda iz bırakmayabilir (Erden, 1998, s.13)” Başaran, (1994) çevreyi birey bağlamında “doğumdan sonra, bireyin çevresi, içinde yaşadığı toplumda bulunan tüm canlı ve cansız varlıklar (s.26)” şeklinde tanımlamaktadır. Bireylerin çevresi ile etkileşimi sonucunda maruz kaldığı olaylar birçok faktöre göre farklılık gösterebilir. Bireyin davranışlara karşı göstereceği tepkilerde her bireye göre farklılıklar gösterebilir ve bireye özgü olabilir. Özgüven, (2012) insan davranışları ile ilgili çevre etkisinin rolünün büyük olduğunu, kalıtım ve çevre etmenlerinin bu davranışlar üzerindeki önemli olduğunu, çevre kavramının insanın davranışlarını etkileyen, genetik ve kalıtımın dışında fiziksel, kültürel, sosyal, psikolojik ve eğitsel etmenlerinde etkisi olduğunu ifade etmektedir (s. 29.) Bacanlı (2003) ise bireysel farklılıkların nedeni olan çevre etkenini sosyo-ekonomik düzey, kültür, çocuk bakım uygulamaları, doğum sırası ve ailenin özel durumu gibi başlıklar altında toplamıştır (s.117-120). Bu başlıklar daha çok gelişimin ilk aşamalarında olan bireyler ile ilgili başlıklardır. Yetişkinlik döneminde de bu etkenlerin bir kısmı bireysel farklılıklar kapsamında bireyin çevresi ve toplumla yakından ilgilidir.

Yaratıcılığı engelleyen etkenler arasında gösterilen bazı özellikler bireysel gelişimini sürdüren bireylere de etki edebileceği söylenebilir. Topluluk içinde kendilerini ifade etmekten ya da alay edilmekten korkma gibi özellikler nedeni ile kendini ifade edemeyerek geride kalmış bireylerin eğitim süreçlerinde de iletişimleri kısıtlanabilir ve bireysel ifadelerini engel olabilir. San (2008) yaratıcılığı engelleyen etkenler arasında belirttiği özellikler bireysel ifadenin ya da bireysel özelliklerin oluşmasında da önemli bir yere sahip olabileceği düşünülmektedir. Bu özellikler şu şekildedir:

“İçsel özgürlükten yoksun olma; hangi konu ya da alan üzerinde çalışıyorsa, o alan ve konu hakkında yeterli bilgilerden yoksun olma; dış koşullardan ve dış ilişkilerden güvenli olamama; yanlış yapmaktan, yenilgiye düşmekten, alay edilmekten korkma; belli bir otoriteye (baba otoritesi gibi) bağımlı olma; aşırı yetkinci (mükemmelci) olma; tüm öğretim ve eğitiminde akıl ve mantıktan yana ağırlıklı bir sistemden geçmiş olma (s.20).”

Bu nedenle bireyin çevresi ile kurduğu iletişim ve etkileşimler bireyin duygu, düşünce dünyasını şekillendirerek günlük hayattaki hareketlerine ve karar verme süreçlerine etki edebilmektedir. Bu etkileri belirleyen ve şekillendiren etkenlerde bireyin aile ve çevresi ile kurduğu etkileşimler yolu ile ortaya çıkmaktadır.

2.2.6. Kültür ve toplum

Kültür, bireyin içinde bulunduğu, yaşadığı, çevre ile etkileşime girdiği ve toplumdan topluma farklılık gösterebilen bir kavramdır. Tylor, (1871) kültürü; “Geniş ve etnografik bir algıyla, toplumun bir üyesi olarak bireyin edindiği bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, gelenekler ve alışkanlıklarını da içine alan karmaşık bir bütündür (s.1)” şeklinde tanımlamaktadır. “Doğanın yarattıklarına karşılık insanoğlunun ortaya koyduğu maddi manevi her şeydir. ...örf, adet, gelenek ve göreneklerle yemek yeme alışkanlığı, giyinme diğer bir deyişle insanla ilgili her şey kültürü oluşturmaktadır (Demirel, 2007, s.7).” Bacanlı, (2003) bireysel farklılıkların nedeni olarak gördüğü kültürü eğitim açısından “çocuğun nefes aldığı ortam kültürel düzeyini ifade etmektedir (s.118).” şeklinde yorumlamaktadır. Erinç, (2013) kişilik ve sanatın, insanın doğduğu yerde, sosyal, kültürel ortamlarda etkileşimleri sonucunda oluşan, ailede devam ederek evrensel bir boyuta eriştiğini ifade eder (s.110). Kültür aynı zamanda bireyleri birbirine bağlayan bir köprü niteliğindedir. Bireylerin birbirine bağlanması onları etkileyerek bireysel dünyalarında iz bırakabilir. Baynes, (2016) toplumun iç içe nasıl devindiğine ait incelemeleri antropologlar ve ruhbilimcilerin işi olarak görmektedir. Yaşantı ve anlayışı bir güç şeklinde ele alarak bireyi derinden nasıl etkilediğini ve kültürün en önemli görevinin toplumların üzerinde bir denetim sistemi olarak birbirlerine bağlayan ortamlardan birisi olduğunu ifade etmiştir (s.18). Bireyin toplumdan ayrı olarak düşünülmeyeceği gibi bireyin özgürleşme yolunda toplumun bazı alışkanlık ve düşüncelerinden kendisini soyutlayarak farklı, özgür bir birey olma yolunu seçebilir. Wolff, (2000) insan kazanımlarının toplumsal ortamda gerçekleştiğini ve toplum tarafından şekillendiğini söyler. Bu nedenle bireyin sadece toplumdan ayrılarak özgürleşme zorunluluğu olduğunun düşünülmemesi ve bireyin toplumla etkileşim içerisine girmesi sonucunda daha iyi olanak ve sonuçlar ortaya çıkabileceğini ifade eder (s.15). Bireylerin içinde bulunduğu toplumdaki grupların yaşadıkları ortam, ekonomik uğraşları ve ekonomik durumlarına göre de farklılıklar göstererek bireylerin farklı kültürel özellikler edindiğini ifade eder. Kültür değerlerinin köy ve kentlerde, doğu ve batı bölgelerinde farklı

olmasının yanı sıra kırsal kesimlerde okula olan düşüncenin olumsuz kentlerde ise daha olumlu olabilmektedir (Erden ve Akman, 2002, s.237).

Kültür kavramının bireylerin ekonomik durumları ile bağlantısı olduğu söylenebilir. Maddi olarak sıkıntı çekmeyen bireylerin temel ihtiyaçlarını gidermesi ile daha farklı ihtiyaçları ortaya çıkabilir. “Her toplumun kendine özgü davranış biçimleri vardır. Bireylerin giyim, barınma, yemek yeme tarzı, aile içindeki ilişkiler, toplumsal roller toplumdan topluma değişir. Bu davranışlar kültürün bir parçasıdır (Erden, 1998, s.81).” Bireysel kimliğin salt etkilenmeden ve tamamen özgün olduğunun söylenemeyeceğini, aynı zamanda kimliğin kültürel ve toplumsallık ürünü olduğunu Bayraktar (2017) şu cümlelerle ifade etmektedir:

“Bireysel kimlik toplumun kültürü, dili, kavramlar dünyası, değerleri ve normları tarafından belirlenmiş ve onlardan etkilenmiş bir temsildir. Bireyin karşısında toplum onun kurucu ve kavrayıcı bir unsuru olarak işlev görmektedir. Bireysel kimlikten bahsedildiğinde salt, saf ve katışıksız öznel bir deneyimin varlığından söz etmek hataya yol açmaktır. Kimlik her haliyle toplumsal ve kültürel dir (s.19).”

Simmel, (2009) bireylerin toplumun bir ürünü olduğunu, bireyselliği oluşturan önceki davranışlara ait özelliklerin bir kap olduğunu, birey tarafından üretilen bu özelliklerin sadece bir unsur olarak kaldığını ve bireylerin birbirlerine toplum içinde yaklaşmaları sonucunda bireysel özelliklerin oluştuğunu ifade etmektedir (s.41). Bu görüşlere dayanarak bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürü çok yönlü olarak bireyin yaşam standartlarını, alışkanlıklarını, duygu ve düşüncelerini, hayata ve insanlara bakış açılarını, öğrenme isteğini, meslek seçimini, insanlara karşı geliştirdiği tutum ve tavırların belirlenmesinde önemli bir rol oynar ve bireyselliğin gelişmesine doğrudan ya da dolaylı olarak etki edebilir. Kültürün, içinde bulunduğu zamanında etkileri ile bireyler üzerinde etkisi de farklı olmaktadır. Toplumun bireye verdiği değer kadar bireyde kendini ifade ederek bazı potansiyellerini ortaya koyabilir. “Her bireyin kendine has bir karakteri ve bazen gerçekleştirebileceği, bazen gerçekleştiremeyeceği potansiyelleri olduğu fikri modern çağdan önceki kültürlere yabancısıdır (Giddens, 2010, s.102).” Kültür bireyi, birey de kültürü şekillendirir ve etkiler. Bu nedenle birey içinde bulunduğu toplumun kültürünü yansıtabilir. Aynı kültür içerisinde farklı kültürel değer ve yargıların olması da bireyleri birbirinden ayırarak farklı özelliklere sahip olmasına neden olabilir. Bu nedenlerle bireyin maruz kaldığı kültürün sonucu olarak algı, davranış, düşünce yapısı farklı oluşmaktadır.

Bu da bireyin diğere bireylerden ayrılarak farklı bir birey olmasını sağlayabileceği gibi belirli bir kalıbın içine girerek aynı değere ve yargılara sahip olmasına da sebep olabilir.

2.2.7. Deneyim ve yaşantı

Yaşantı ile deneyim birbirine çok yakın iki kavramdır. Deneyimler yaşantılar ile elde edileceği gibi yaşantılarda bir deneyim olarak nitelendirilebilir. Deneyim TDK sözlüğünde “Bir kimsenin belli bir sürede veya hayat boyu edindiği ilgilerin tamamı, tecrübe (TDK, 2005, s.497).” tanımı ile yer almaktadır. Yaşantı ise “Yaşanılardan, görülenlerden, duyulanlardan, edinilenlerden sonra kişide kalan şey, hayat tecrübesi (TDK, 2005, s.2143)” şeklinde tanımlanmaktadır. Her iki tanıma da baktığımızda tanımların ortak noktası olan *tecrübe* ve eş anlamlı olan *hayat-yaşam* kelimeleri karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle deneyim ve yaşantı kavramlarını aynı başlık altında ifade etme gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Demirel (2007) ise yaşantıyı, “Bireyin diğere bireylerle ve çevresiyle etkileşiminin bireyde bıraktığı izlenimdir (s.7).” şeklinde ifade etmektedir. Ertürk (2013) yaşantıyı, “birey ile çevresi arasında belli düzeydeki etkileşim tümgesinin birey bakımından muhtevası (s.86)” şeklinde tanımlamaktadır. Bireyin hayatında yaşadığı olumlu ya da olumsuz bütün olaylar kazanılan olumlu ya da olumsuz deneyimleri ifade etmektedir. Eğitim alanındaki deneyimlerde beraberinde yeni öğrenmeleri, hataları, başarı ve başarısızlıkları beraberinde getirebilmektedir. Bireyin önceki deneyimlerinin karar verme süreçlerini ve buna bağlı olarak öğrenmeyi etkilediği düşünülmektedir. Algıların, bireylerin önceki deneyime dayalı bilgilerinden dolayı her bireyde farklı olması bireyler arası farklılığın olduğunu ortaya koymaktadır. Baxandall’ a (2015) göre, nesnenin üzerindeki ışığın göze yansımaları sonucu görsel algılama tek tip olmaktan çıkarak hem doğuştan edinilen hem de deneyimler sonucu kazanılan becerilerle değerlendirilmeye başlar (s.53). Eroğlu (2014) ise bireyin içinde bulunduğu toplum ve kültür nedeni ile değişik bireysel yaşantı ve farklı iletişim kurabileceğini şu şekilde yorumlamaktadır:

“Duygular, ancak somut olarak yaşanabilirler. Bu nedenle de, her birey bunları, kendine özgü bir biçimde, öteki bütün bireylerin yaşadıklarından görece değişik bir biçimde yaşar. Kısacası, tıpkı kollar, bacaklar ya da gözler gibi, kural olarak bireylerde ortak olan ve çeşitleriyle sayıları değişmez (sabit) olan duyguların, her bireyde görece değişik içerikleri bulunur. Aynı ekin (kültür) çerçevesi içinde bu içeriği ayrımlı (farklı) kılan da, her bireyin eşsiz bireysel yaşantısı, toplumsal ilişkilerdeki eşortaklarının (partnerlerinin, muhataplarının) özgüllüğü, çeşitli ilişkiler içinde uğradığı etkilerin değişik gücüdür (s.65).”

Deneyimler, insanın yaşamı ile doğrudan ilişkilidir. Bireysel deneyimler her bireyde öznel ve farklı duygusal bakış açısı ile yorumlandığı için her birey için farklı anlamlar ifade edebilir. Dewey (1997) deneyimlerin farklı kaynaklardan beslendiğini, gecekondu mahallesinde yaşayan bir çocuk ile şehirde yaşayan çocuğun deneyimlerinin ve bu yaşantının etkilerinin sorgulanamaz olduğunu ifade etmiştir (s.40). Bireysel deneyimde, bireyin deneyiminin önemli olmasında bireysel bakış açısı ve bu bakış açısının altında yatan nedenler önem taşır.

Arnheim (2012) “sanatlar öğrenciye doğrudan deneyimin ve kendi tepkisinin anlamından söz eder. Bu anlamda sanatlar bilimin mesajını tamamlar. Bilimde, doğrudan deneyimin aşılması gerekir ve gözlemcilerin bireysel bakış açıları ancak incelenen fenomene dair ortak bir kavrayışın şekillenmesine katkıda bulunduğu ölçüde önemlidir” (s.334).”

Deneyimlerin oluşmasında ve belirlenmesinde kültürün sağladığı imkanlar ya da zorluklarda etkili olmaktadır. “Kişinin görsel deneyimini düzene sokmasına yarayan zihinsel donanımın bazı yönleri değişkendir ve bu değişken donanımın büyük bir kısmı kültürden kültüre değişir, yani kişinin deneyimlerini etkileyen toplum tarafından belirlenir (Baxandall, 2015, s.68).” Sanatçının bir eseri meydana getirme süreçlerinde sadece keder ve sevinç gibi duygular olmadığını, eserin ortaya konma sürecinde ortaya çıkan yaratıcılık sıkıntıları, yetersizlik kaygısı, ümitsizlik ve zaman zaman bir sorunun üstesinden gelmenin vermiş olduğu mutluluk gibi izleyici ve tüketicinin paylaşım anlayamayacağı duygusal süreçlerini olduğunu ifade etmiştir (San, 2008, s.83) “Romantizmde sanatçıyı sanatçı yapan, sanatçının özel bir duyarlılığa herkeste bulunmayan yaşantılara sahip olmasıdır (Moran, 2013, 102).” Yaşantılar ve deneyimler sanatçıların üretim sürecinde önemli bir yere sahiptir. Sanatçıların duygularının bir sonucu olarak deneyimler ya da deneyimlerinin sonucu olarak bazı duyguları yaşaması sanatçıyı yani bireyi olumlu ya da olumsuz olarak etkileyebilmektedir.

“...eserde tabiat ya da dış dünya anlatılabilir ama bu dış dünya, sanatçının duyguları ile değişime uğrayarak verilmiş bir dış dünyadır ve önemli olan eserin bu dış dünyayı doğru olarak yansıtması değil bu dış dünyanın sanatçı da uyandırdığı duyguları ve yaşantıları ifade edebilmesidir (Moran, 2013, s.102).”

Bu nedenle sanatçının dış dünyayı yansıtmasından daha çok sanatçının bireysel yaşantısına ait duyguları ve düşünceleri ortaya çıkarması ve yansıtması önemlidir.

2.2.8. Güdülenme ve motivasyon

Bacanlı, (2003) ğrenmeyi etkileyen faktörler altında topladığı güdüyü (motivasyonu) Şu Şekilde ifade etmektedir: “Güdü, organizmayı harekete geçiren durumdur. Organizmanın ğrenmeye güdülenmiŐ olması onun öğrenmesini kolaylaŐtırır (s.152).” Gdlenmenin bireyi harekete geçirmesi ile birey bazı davranış ve tepkiler gerçekleŐtirebilir. Bireylerin güdülenmeleri içsel ve dışsal olmaktadır. Erden ve Akman, (2002) Gdnn bireyi harekete geçiren enerji olduğunu ve güdülenmenin bireyden bireye deėiŐerek içten ve dıŐtan güdülenme olarak farklı güdülenme biçimleri olduğunu ifade etmektedir. Bu farklılıklardan dolayı güdüleme bireyi olumlu ya da olumsuz etkileyebilir (s.234). Bireyin içsel ya da dışsal olarak güdülenmesi duygusal ve çevresel etmenlere bağlı olabilir. Gdlenmeyi etkileyen faktörler duygusal ve çevresel olmasının yanı sıra bireyin amaç ve hedefleri ile ilgili de olabilmektedir. zbek, (2008) gdlenmeden sonra bireyin amaçları doğrultusunda motive olduğunu Şu cümle ile belirtmiştir: “Güdüler, bireylere amaçlar doğrultusunda hareket etmeleri için enerji vererek onları harekete geçirir yani bireyleri motive eder (s.149).” Güdülenme bireylerin harekete geçmesi sonucunda çevresi ve içinde bulunduğu ortam ile etkileşime geçmesine neden olur. Bu etkileşim ğretmen ve öğrencileri harekete geçirerek öğrenme süreçlerini doğrudan ya da dolaylı olarak etkiler. Gardner güdülenmenin tanımının zor olduğunu ifade ederek güdülenme sonucunda bireylerin öğrenme süreçlerinde bazı bireysel özellikler sergileyebileceğini ve güdülenen bireylerin amaç odaklı olma, çaba sarf etme, bir süreklilik içinde hareket etme, özenli olma, beklentileri olma, öz güven kazanma ve öz yeterlilik gösterme gibi davranışlar göstereceğini ifade etmiştir (Gardner’ dan akt. Ay, 2014, s.13).

Öğrenciyi güdüleyen öğretmenin güdüleme konusunda istekli ve bilgili olması gerekir. Eğitim ve ğretim süreçlerinde öğrenciyi en iyi tanıyan birey olarak öğretmenin, güdülemenin gerekliliğinin farkında olması gerekir. Gdleme yapan ğretmen öğrencilerin ilgi alanlarını bilmesi ve onların hassas olduğu konularda duyarlı olması da önemlidir. zdemir ve Yalın, (2000) etkili eğitimcilerin güdüleyen ve teşvik eden kiŐilikleri olduğunu ve bu eğitimcilerin isteklilik, yakınlık ve mizah duygusunun yanı sıra güvenirlik zelliliğinden bahsetmektedir. İstekli eğitimcilerin özelliklerini ise öğrencilere görevleri konusunda yardımcı olmaları, onları motive etmeleri, anlatımlarında el ve mimik hareketleri kullanmalarının yanı sıra ses tonlamaları ve vurgularını kullanma Şeklinde ifade etmektedir (s.70). Gdlerin içsel ya da dışsal olması da bireyden bireye,

bireyin içinde bulunduğu duygu durumuna göre farklılık gösterebilir. Her iki durumda da güdülenmenin derecesi de bireyin içinde bulunduğu duygu durumuna göre değişiklik gösterebilir. “Güdüler (tıpkı gerekçeler gibi) bağımsız psikolojik birimler olarak var olmazlar. Güdüyü bireyin (daha bilinçli olarak hissedilen acılar ve dürtüler kadar bilinçsiz duygu biçimlerini de içeren) temel bir ‘duygu durumu’ olarak almamız gerekir (Giddens, 2010, s.89).” Bu bağlamda güdülenme doğrudan ya da dolaylı da olsa bireyin öğrenme ihtiyacını, merakını ve iletişimini arttırabilir. Bireyin harekete geçmesini sağlayarak aktif ve etkileşim içinde olmasını sağlayabilir. Bireylerin ders ve okula ait sorumluluklarının yanı sıra gelecek ile ilgili bir takım planları olabilir. Bu planlar ile ilgili beklentilerde bireyin eğitim süreçlerinde güdülenmesini sağlayabilir. Erden, (1998) yükseköğretim kurumlarında bulunan bireylerin okula karşı güdülenmesinde topluma faydalı bir birey olma, iyi bir statü kazanma ve iyi bir gelir elde edebileceği bir meslek kazanma gibi bazı beklenti ve çıkarların önemli rol oynadığını ifade etmektedir (s.85).

2.3. Sanat ve Tasarımda Bireysellik

Sanat ve tasarım birbiri ile ilişkili olan iki yakın alandır. Temel tasarım dersi üniversitelerin güzel sanatlar, tasarım fakülteleri ve eğitim fakültelerine bağlı görsel sanatlar-resim öğretmenliği programlarında tasarım öğelerinin önemi anlatılarak tasarım prensipleri olarak öğrencilere verilmektedir. Bu nedenle bu yakın ilişkisi olan iki alanı araştırmada bir başlık altında değerlendirmenin gerekli olduğu düşünülmüştür.

Picasso, “Resmimin beni içeriyor olması kaçınılmaz bir şey; çünkü onu yapan benim. Bundan herhangi bir endişem falan yok. Ne yaparsam yapayım, iç benliğim oradadır, hem de fazlasıyla... Mesele, bunun ötesinde yatar! (Parmelin, 1965, s.106 akt. Ashton, 2001, s.71).” sözleri ile sanatçının bireyselliği ve benliğinin resimlerinde yer almasının kaçınılmaz, doğal ve olması gereken bir özellik olduğunu ifade etmektedir. Sanatçı ve tasarımcıların yani görsellerle çalışan bireylerin yaptıkları çalışmalarda kendi dünyasına ait izleri çalışmalarına aktarması ve ürettikleri eserlerin günlük hayatında karşısına çıkan görselleri, deneyimlerini ve psikolojik durumunu içermesi kısacası sanatçının dışavurumunun bir parçası olması da kaçınılmazdır. “Görsel anlatım, kişinin kendi iç dünyasını dışavurmak için başvurduğu en özgün bir anlatım dilidir. Nesne yaşamımızda gerçekleştirdiğimiz her eylem iç dünyamızın rengini taşır. Yani tüm

davranışlarımız kendi psikolojik yapımızın ve deneyimlerimizin bir yansımasıdır (Gençaydın, 1993, s.4).”

“Grafik tasarım, görsel bir iletişim sanatıdır. Birinci işlevi de, bir mesaj iletmek ya da bir ürün ya da mesajı tanıtmaktır. Grafik tasarım tanımı ilk kez 20. Yüzyılın ilk yarısında metal kalıplara oyularak yazılan ve çizilen ve daha sonra da çoğaltılmak üzere basılan görsel malzemeler için kullanılmıştır (Becer, 2011, s.33).”

Liderlerin, politikacıların, önemli ve toplum tarafından tanınan bireylerin insanları yönlendirmesi ve etkilemesinin mümkün olması gibi sanatçı ve tasarımcılar da yaptıkları tasarım ve sanat eserleri ile toplumları etkileyebilmektedir. Birey olarak sanatçı ve tasarımcı beslendiği kültür, eğitim ve deneyimlerden bazı değer ve yargıları oluşturabilir. Bu değer ve yargıları çalışmalarını ile ortaya koymak ise tamamen sanatçının bireysel tercihinin dayandığıdır. Coşkun, (1998) bilincin sonucunda ortaya çıkan bireye ait yargıları şu şekilde ifade etmektedir:

“İnsan varoluşu nedeniyle doğumu ve yaşamı ile de birbirine benzemez, her insan dünyada tek ve bir başıdır. Genetik farklılık, içinde bulunan dış gerçekler ve bunların sonucunda da gözlemler ve algılarla ortaya çıkan bilincimiz sonucunda bireysellik ortaya çıkar. İnsanı birey yapan bilincidir. Bilinç insanın yaşama dair verdiği yargıları ölçer bunlar sonucunda düşünme eylemi ile içinde bulunduğu dünyaya kendince ve bir başına oluşturduğu özgün yargılar sunar (s.98).”

Bireysellik dediğimizde sanat ve tasarım alanında ilk akla gelen özgün olmaktır. Özgün olmakta diğer insanlardan farklı ve biricik olma çabasıyla gelmektedir. Özne olmak kişinin eğitim sonucunda ortaya çıkan öğrenme çıktılarının bir sonucu olarak ortaya çıkabilir. Bu öznel sanatçının üslup, teknik ve malzeme kullanımı ile ortaya çıkacağı gibi sanatsal ve bireysel düşüncesi de özgün olabilir.

“Öznel “antropodendir; öğreten ve öğrenenlerin öznel ve kişisel kapasitelerinden, alabilirliklerinden çıkan ve öğrenme sonuç ve başarılarını etkileyen tüm güçleri içine alır. Bunların karşısında, kendilerine özgü bir mantık içindeki ders malzeme ve gereçlerinden çıkan ve öğretme-öğrenme süreçlerinde rol oynayan koşullar yer alır (Wienecke’ den akt. San, 2010, s.141.)”

Sanatçı ve tasarımcıların öznel olmasının diğer bir göstergesi de üsluptur. Sanatçıların üslupları birbirine benzese de onları birbirinden ayıran ince çizgiler vardır. Dönem üslubu denildiğinde sanatçının yaşadığı ülke, ulus, eğitim aldığı okul ve atölye, sanat çevresi gibi etkenlerin üslubu oluşturduğunu görmekteyiz. Fakat üslup tam anlamıyla etkili değildir. Üslup ve sanatçıları birbirlerine benzese de aralarında kişilik, karakter ve mizaç ayrılığı vardır (İpşiroğlu, Eyüboğlu, 2013, s.21). Üslup ile ilgili yorumdan da

anlaşıldığı gibi sadece sanatçının üslubu sanatçıyı yani bireyi diğer bireylerden tam olarak ayıran özellik olmayacağı vurgulanmaktadır. Tansuğ, (1982) kişisel simgecilik olarak nitelenen kavramın sanatçının bireyselliğinde güç ve coşkunun bir ölçüt olduğunu, bir konuyu farklı kişilerin farklı şekilde resmedebileceğini ve kişisel üslubun yanı sıra betimleme ve resmetme üslubundaki farklarında dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir (s.194).

“Sanatçının eserlerine bakarak onun kişiliğini aydınlatmak yolu ise, sanatçı yapıtında kendi kişiliğini yansıttığına göre, bundan sanatçının kişiliği çıkarılabilir görüşüne dayanır. Bu özellikle eserleriyle başlıca kendi iç dünyalarını yansıtan romantik sanatçılar için doğru olabilir. Bu görüşte olanlara göre sanatçı istese de istemese de, eserlerine kişiliğinin damgasını basar. “Üslup, karakter ve mizacın bir aynasıdır”. Ayrıca sanatçının eserlerinde işlediği temalar, seçtiği kahramanlar, kullandığı imgeler, hep onun kişiliğini açıklar (San, 2008 s.87).”

Şimga'ya (1989, s.39) göre sanatsal yapıtta içerik ve bireysel nitelik yer almaktadır. İçeriği estetik yapıya dönüştüren bir bilgi objesi olarak betimlerken bireysel niteliği de sanatçının bir kerecikliği ve bireysel kişiliği olarak betimler.

Sanatı birey olma savaşı da etkilemiştir. Geçtiğimiz yüzyıllarda sanatçı artık bir birey olarak önceki dönemlerin egemen mitoloji ve ritüellerinin etkisindeki karakterden kurtulmuştur. Artık sanatçı kendi toplumsal kimliği ve bireyselliği ile şekillenerek sanatı çağrışımlarla dolu çok katmanlı kendine özgü bir gerçeklik algısı olarak benimsemiştir. (Çağlayan, 2009, s. 171)

Sanat tarihine baktığımızda farklı dönemlerde birey ve bireyselliğe verilen önemin değiştiğini ve farklı anlamlar kazandığını görmekteyiz. Rönesans döneminde, romantizm ve dışavurumculuk gibi akımlarda bireyin önemini ve sanat alanındaki varlığının değişkenlik gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Çakır, (2014) Rönesans döneminde bireyselleşmeyi “bireysel olan her şeyin önem kazandığı, prim yaptığı, özgürleştiği, esnekliğin öneminin anlaşıldığı bir dönemdi (s.37)” şeklinde ifade etmektedir. Simmel, (2009) Rönesans döneminde farklı olma meselesinden çok farkına varılma meselesini “birey göze çarpmak istiyordu; kendini yerleşik biçimlerle mümkün olabileceğinden daha cömert ve daha dikkate değer bir şekilde sunmak istiyordu (s.211)” cümleleri ile ifade etmiştir. İster farklı olmak olsun ister dikkat çekerek fark edilmek olsun birey kendini ön plana çıkararak bireyselliğini ortaya koyma çabası gösterdiği görülmektedir.

“Sanatçının kendisi, sanatçının duygu ve yaşantıları üzerinde aynı önemle durulmuyordu. Bir bakıma sanatçının iç dünyası, Rönesans’ta bireycilik hareketinin hazırladığı ortama rağmen, ancak 19. Yüzyılda Romantizm akımıyla ilgi çekmeye başlamıştır. Bu akımla birlikte ağırlık sanatçıya kaymış, sanat eserinin anlamı olarak ‘sanatçının zihninde tasarladığı anlam’ önemsene, sanat eserinin asıl özelliğinin sanatçının duygularının ifadesi olduğu düşünölmeye başlanmıştı (San, 2008, s. 79).”

Resimde düşünce çerçevesi içinde ele aldığımızda ilk büyük kopuş yani bireyin keşfi 15. Yüzyılın ilk yarısında Avrupa’nın kuzeyinde ortaya çıkmıştır. Rönesans’a anlam kazandıran sadece İtalya’da yaşanan gelişmelerle sınırlanırılmayacaktır. Bu dönemde bireyin yükselişi artık önlenemez bir şekilde artmıştır. (Todorov, Focroulle, Legros, 2011, s.11). Rönesans döneminden sonra Avrupa’da ortaya çıkan akımlardan dışavurumcu akımda sanatçı kendi içsel duygu ve yaşantısını ortaya koymaktadır. “Kişisel bir dışavuruma dayandığı için bireysel ve öznel bir ifade biçimi olan Dışavurumculuk, Fovistlerden Maurice de Vlaminck’in dediğı gibi, "Herkesin kendi gözüyle yeni bir dünya yaratma" çabasını gözler önüne serer (Antmen, 2013, s.34).” Sanat akımlarında farklı açılardan bireysel ifadeler, üslup ve toplumsal sorunlar önem kazanmaya başladı. “Doğanın yüzeydeki görünümüne dayalı betimlemeci anlayış Avrupa’daki öncü sanatçıları artık tatmin etmiyor; saf renk ve biçim anlayışı ile sosyal protesto kişisel duyguları ön plana alan Freudçu bir tavır birçok sanatçı tarafından daha çok benimseniyordu (Becer, 2010, s.20).”

“1960’ların sonu ve 70’lerin başında bazı sanatçılar sanat malzemesi olarak kendi bedenini kullanmaya başlamışlardır. 1962’de Avusturyalı sanatçı Herman Nisch, Freud psikolojisine ve J. Pollock’un hareketli resmine gönderme yapan bir dizi kanlı gösteri düzenlemiştir. ‘İlk eylem’ adlı çalışmasında sanatçı ve grubu izleyici önünde bir koyunun bağırsaklarını çıkarttıktan sonra katharsis eylemi içinde olan sanatçının üstüne kan dökmüşlerdir. Bu eylem geleneksel kurban ritüellerine gönderme yapar (Çağlayan 2009, s. 200).”

Sanat eserini üretme sürecinde bireyin geçmiş tecrübeleri ve deneyimleri uygulama ve aktarma ile ön plana çıkarak eserin ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Sanatçının seçtiğı konu, malzeme ve diğere araç gereçler bireyin yaşantısı ve deneyimlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu da bireyin yaşadığı toplum, kültür, aldığı eğitim ve yaşadığı deneyimler ile yakından ilgilidir.

“Dewey’e göre, birinci olarak ilişki kavramının en önemli esası, ifadeyi oluşturan kişidir. Çünkü o ifadeyi yarattığı için ifade içerisinde kişinin özelliklerini taşıyan bir yön vardır. İfadeyi oluşturan kişi kendi bireysel birikimi doğrultusunda sanatı oluşturur. Her zaman için

kendinden bir şeyler katar. Her ne olursa olsun sanat eserinin ifadesi sanatçının bilinçli bir amacını içerir (Türer, s.20; Townsend, s.141. akt. Eroğlu, 2011, s.28).”

Amaç doğal bir şekilde bireyselliği ifade eder. Bireyin samimi kişiliğini en iyi ifade ettiği, gerçekleştirdiği, sergilediği ve bunlara göre davranışlarını oluşturduğu amaçları ifade etmektedir. Materyalin kontrolü sadece benlik aracılığı ile olur ve akıldan daha fazlasını ifade eder. Bu kendi içinde uyumlu olan kişiliğin bir kontrolüdür (Dewey, 2005, s.288).

Eğitimin temel amaç ve çıktılarında bazıları yaratıcılık, farklı bakış açısı, karar verip uygulama yeteneği vb. hedefler bireysellik ile yakından ilgili etkenlerdir. Sanat eserini ve tasarımı oluşturan bazı elemanlarında bireyselliği vurgulamada bir araç olarak kullanıldığı görülmektedir. Renk, yazı ve konu-içerik ve daha birçok araç ve teknik bağlamında birey bireyselliğini aktarabileceği sanatsal düzenleme unsurlarına doğrudan ya da dolaylı olarak başvurmaktadır.

2.3.1. Renk

Bireylerin toplumu oluşturan grupların en küçük parçaları olduğunu düşündüğümüzde kültür tarafından bireyin yaşamına etki eden bazı izlenim ve düşünceler sanatçı ve tasarımcıyı doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Renklerin kültürler ve toplumlara göre farklı anlamlar ifade etmesi tasarımcı ve sanatçının göz ardı etmemesi gereken bir gerçek olarak ortaya çıkmaktadır. “Batı kültürlerinde siyah ölümü ve matem sembolize eder, aynı zamanda aristokrasinin ve resmiyetin rengidir (Uçar, 2004, s.499).” Renkler aynı zamanda sanat eseri ve tasarımda duygusal ifadeyi ön plana çıkaran unsurlar arasında yer almaktadır. “Renk izleyicide duygusal tepki uyandırabilme yeteneği nedeniyle ana bir tasarım öğesidir. Bunun bir sonucu olarak renkler “soğuk”, ”sıcak”, ”sakinleştirici” veya “heyecan verici gibi duygu ifade eden kelimelerle tanımlanırlar ve renklerin çoğu belli sıfatlarla ilişkilendirilirler (Ambrose ve Harris, 2013, s.106).” “Her renk kendisine özgü bir ruhsal titreşim yaratır, ilk fiziksel izlenim de yalnızca bu ruhsal titreşime giden bir yol olarak önemlidir (Kandinsky, 2020, s.62).” Tansuğ, (1982) renklerin kitle içinde yönlendirme ve iletişim olarak kullanılmasına ilişkin trafik ışıkları ve bayrak renklerinin anlamlarına ait örneklerle ifade etmektedir (s.130). “Renklere gösterdiğimiz tepkiler birazda geçmişteki deneyimlerimize bağlıdır. Dinler, gelenekler, inançlar, moda, reklam bizim renklere olan tepkimizi şekillendirir (Ketenci ve Bilgili, 2006, s.110).”

2.3.2. Yazı ve tipografi

Yazı ve tipografi özellikle tasarım alanında iletişimi sağlayarak vurgu yapmak için kullanılmaktadır. Mutluluk, sevinç, endişe, kaygı, uyarı, haber bilgi verme vb. daha birçok amaçla yazı tasarım ve sanat eserlerinde kullanılmaktadır. Yazı bir iletişim aracı olduğu gibi bilgi verme, bazı duyguları ifade etme ve aktarmada önemli bir özelliğe sahiptir. Sanat eserlerinin isimlerinin ya da manifestolarının yazılması anlatılmak istenilen ifade ve eserin arka planının anlaşılması açısından sanatçı ve tasarımcılar tarafından sık sık kullanılmaktadır. Van Gogh'un ölmeden önce yaptığı son resim olan "Ekin Tarlası ve Kargalar" isimli çalışmasının altına "Bu Van Gogh'un kendini öldürmeden önce yaptığı son resimdir" cümlesi yazıldığında izleyici ve okuyucu, eser ve sanatçı arasında farklı bir bağlantı kurarak daha derin duygular hissedebilir. (Berger, 2014, s.28). Görsel ile yazı arasındaki bağlantı olayları ya da sanat eserlerini daha iyi anlamamız açısından önemlidir. Berger, (2014) söz ve imgenin birbiri ile ilişkisini bu resim ve yazı bağlamında şu cümle ile ifade etmektedir: "Eklenen sözün imgeyi nasıl değiştirdiğini açıklayabilmek güç, ama değiştirdiği kuşkusuz. Artık imge, sözü aydınlatıyor. Bu yazıda, yeniden canlandırılan her imge resmin ilk bağımsız anlamıyla çok az ilgisi olan ya da hiç ilgisi olmayan savın birer parçası olmuştur (s.28)" Yazı ve görselin birbiri arasındaki bu güçlü ilişki verilen örnekten anlaşılmaktadır. Yazı sanat eseri ve sanatçı hakkında bize daha çok bilgi verebilir ve her ikisinin de daha iyi anlaşılmasına neden olabilir. Yazı sanatçının karakteristik bir takım özelliklerini yansıtmaktadır.

"Yazı çağrı, yönlendirme ve nesne belirleme aracı olur, bir yandan kitleye mal olurken, öte yandan tekil, kişisel ve belli bir nesne ya da kişiye özgü olma niteliği artar... Yazının böyle yaygınlaşmasıyla herkesin kişiliğini, karakterini yansıtan bir yazı üslubu ve damgası, mührü yerine geçen bir imzası olması da yaygınlaşmıştır (Tansuğ, 1982, s.89)."

Tasarımlarda kullanılan yazı ve tipografi günlük hayatta sürekli karşımıza çıkmaktadır. "...el yazıları ve kaligrafi, duvarlara yazılan graffitiler, mimarideki yazı uygulamaları, afiş, simge sistemleri, reklamcılık, sinema ve televizyonda izlenen hareketli yazılar gibi birçok farklı alanda harf kullanılarak yapılan bütün uygulamalar da tipografi kapsamı içinde ele alınabilir (Becer, 2010, s.14)." Yazı ve tipografinin günlük hayatta maruz kaldığımız imgeler arasında hemen hemen birçok yerde karşımıza çıkması tipografinin içinde bulunduğumuz çağ açısından ne kadar önemli olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle tasarım eğitimi alan bireylerin ve tasarımcıların oluşturdukları

tasarımlarda yazı ve tipografinin öneminin bilinmesi verilmek istenin mesajı, bilgiyi ve tasarımların anlaşılabilirliğini arttıracaktır.

2.3.3. Konu ve içerik

Seçilen konu ve içerikte sanatçının bireysel ifadesini doğrudan ya da dolaylı olarak yansıtmaktadır. Konu ve içerik, toplumları ya da bireyi derinden etkileyen günümüze ait ya da tarihi olaylar olabilir. Bu olaylar toplumsal veya bireysel bir sorunu, bireylere ait hikayelerin anlatılmasında vb. ifade edilmesinde sanatçı ya da tasarımcıların ilham aldığı alanları oluşturabilir. Günümüze ait olaylar sanatçının yakın çevresi ile ilgili yani günlük yaşamı ile ilgili konular olabileceği gibi toplumun genelini ya da bir kesimini ilgilendiren konularda olabilir.

Kömürcüoğlu ve Altaş, (2003) tasarım sürecinde kavramın tasarıma yön vermesi, sorunların tanımlanması ve sınırlarının belirlenmesi aşamasında bireyin deneyimleri ile daha anlamlı hale getirilebileceğini ifade etmiştir (s.26). Burada kavram tasarımın konu ve içeriği olarak adlandırabilir. Çalışılacak konunun tasarımcı tarafından belirlenmesi de hedef kitlenin ihtiyaçları, bireyselliği ve tasarımcının bireysel deneyimlerinden ortaya çıkmaktadır. Sanat eserinin konusu da tasarım ürünlerinin konularının çıkış noktalarından benzerlik göstermektedir. Sanatçının içsel dürtüleri ve içtenliğinin içeriğe yansımaları Büyükdüvenci (2006) şu şekilde ifade etmektedir: “Ne denli zekice ifade edilmiş olsa da... İçsel bir dürtüyle, içtenlikle başlamayan sanat yapıtı olamayacaktır; içerik, biçim ve içtenlik sanat yapıtının sanat yapıtı olmasının koşulları olarak ortaya çıkmış oluyor (s.49).”

Sanat ve tasarımda konu tarihsel dönemlere, toplumun yapısına ve kültürel öğelere göre değişiklik gösterebilir. Portreler 18. yüzyılda özellikle soylu ve asil kişilerin kişisel kimliklerini ifade etme aracı olarak ön plana çıkmış, kültürü yönetme anlamında önemli bir görevi olmuş ve ressamlar tarafından konu edinmiştir (Leppert, 2009, s.211). Avrupa yağlıboya resim sanatında kadın ve çıplak bedenler ön plana çıkmış ve bu konunun ilk örnekleri Adem ve Havva'ya ait sahneler olmuştur (Berger, 2014, s.47). Farklı sanat akımlarının ön plana çıktığı dönemlerde ise sanat akımına hakim düşünce ve görüş sanatçılar başta olmak üzere toplumları da etkilemiştir. Dada, soyut dışavurumculuk, Fluxus, kavramsal sanat ve özellikle 1960'lardan sonra oluşan akımlar sanatın içeriğini ve konuların belirleyici unsurları olmuştur. Kavramsal sanatın yoğun olarak ön plana

çıkıldığı yıllar olarak kabul edilen 1960 ve 1970’li yıllarda düşünce ön plana çıkararak, nesnelere önemini kaybetmiş, sanatçıların bedenini kullandığı “Happening” oluşum gösterileri ortaya çıkmıştır (Antmen, 2013, s.193).

Toplumları yakından ilgilendiren tarihi olaylar sanatçı tarafından konu olarak seçilmiştir. Sanat akımları sanatçıları ve toplumu etkilediği gibi toplumun davranış ve hareketleri de sanat akımlarına yön vermiştir. Bu bağlamda sanatçı ve tasarımcının bireyselliği ve bireysel karar alma süreçlerinin önemi ortaya çıkmıştır.

2.4. Sanatçı ve Tasarımcının Bireyselliği

Araştırmanın temelinde yer alan birey kavramını araştırma alanı olan tasarım ve sanatçı bağlamında ele aldığımızda birey kavramı sanatçı ve tasarımcının yerini almaktadır. Bu bağlamda araştırma boyunca kullanılan birey kelimesi sanatçı ve tasarımcıyı, tasarımcı ve sanatçı kelimeleri de bireyi ifade etmektedir. “Bazı tasarımcılar araştırmanın önemini gerçekten kabul ediyor ve tasarım yaptıkları kişiler hakkında daha çok şey öğrenmek için zaman ayırırlar. Ancak çoğunluğu, izleyiciye ilişkin bilgiyi ya müşteri aracılığıyla ya da hiç almıyorlar (Twemlow, 2011, s.77).” Bu nedenle sadece tasarımcının bireyselliği değil tasarımın hitap ettiği kitlenin yani tasarımın alıcısı olan bireylerinde bireyselliği önemlidir. Çünkü tasarımcı tasarımını oluştururken toplumun ve hedef kitlenin bireysel ihtiyaçlarının da farkında olması gerekir. “Grafik tasarım insanlarla iletişim kurma içindir: seyirciler, izleyiciler, kullanıcılar, alıcılar, ziyaretçiler, katılımcılar, birbirini etkileyenler, oyuncular, yoldan geçenler, deneyimciler, halk mensupları, cemiyetler, mahalle sakinleri, tüketiciler, müşteriler, aboneler ve müvekkiller (Twemlow, 2011, s.8).”

Tunalı, (2004) tasarım nesnesinin sürecini ve sanatçıya ait bazı duygusal süreçlerin sonucunu şu şekilde ifade etmektedir: “Tasarımlayan süje, duyum, algı, düşünme, duygu ve hayal gücü gibi bilgi yetileriyle kendisine verilmiş olan bir nesneyi üç boyutlu doğal düzen içinden çıkarır ve onu tasarımsal bir dünya içine yerleştirir (s.12).”

Orta çağda sanatçının kendini ifade etme girişimleri kendi kişiliği ve kişisel vizyonunu ifade etme ile ortaya çıkararak, her türlü özgünlük ve aşırılık vurgusunu ifade etmek için üstün bir çaba göstermişler, kutsal anlatılardan uzaklaşarak iç görünümün son aşamasına ulaştıklarında kendi bireysel vizyonlarını ifade etme yollarına gitmişlerdir (Read, 2018, s.97). Sanatçıların bireysel duygu ve ifadelerinin sanat eserine yansımaları ile

bireysellik önem kazanmaya başlamıştır. “Rönesans’ta bireycilik hareketinin gerekli ortamı hazırlaması ile ancak on dokuzuncu yüzyılda başlar bu ilgi. Artık işin merkezidir sanatçı, zira romantiklere göre eserin en önemli özelliği duyguları anlatmasıdır (Moran, 2013, s. 101).” Bu bağlamda bireyin duygularından yola çıkarak sanat eseri oluşturma süreçleri içerisinde toplumun bir parçası olan bireyin toplum sorunlarından bağımsız kalmadan kendi bireysel hayal dünyasını yansıttığı ve böylece bireysel yani öznel duygu önem kazanmaya başladı. Duyguların ön plana çıktığı, Neo Klasizm ile kendini gösteren ilkeler arasında; bireye atfedilen öncelik, toplumsal sorunlardan bağımsız olmadan insanın yaşaması gerektiği, duygu ve duygudan doğan bireysel hayal gücünün önem kazanması ve sanatçının yeni hocasının “*öznel duygu alemi*” ve sezgisi olması önem kazandı (Krausse, 2005, s.56)

Tasarım alanında tasarımcının bireyselliğinin ön plana çıktığı ve yorumunun dahil olmaya başladığı yıllar 1970’li yıllardır. Bu yıllarda Weingart tasarımcının önsezi ve bireysel fikirlerini çalışmalarına aktarmıştır. (Eskilson, 2007, s.352-356, akt. Altıntaş 2020, s.91) 2000’ li yıllarda ise Julieen Valeé ve Stefan Saigmeister gibi bazı tasarımcılar bireysel günlük yaşantılarını, kişisel düşüncelerini çalışmalarına dahil etmişlerdir. Saigmeister’ın günlüğünden yola çıkarak oluşturduğu ve bireysel deneyimlerini konu edindiği çalışması “Things I Learned in My Life So Far” (Şimdiye Kadar Hayatımda Öğrendiğim Şeyler) bireyselliğin yansıdığı çalışmalara örnek çalışmalar arasındadır (Kınam, 2009. s.73).

İnsanların özgün olma ve bireysel olmak için fazla çaba sarf etmediği durumlarda ortaya aynı, birbirinin kopyası ya da benzeri çalışmalar ortaya çıkmaktadır. Leppert (2009, s.21) gazetelerde yayınlanan ve her birinin emsalsiz olması için harcanan birçok çalışmaya rağmen kişisel ilanların bireyselliğin sınırlarını belirlemede etkili olmadığını ve ortaya çıkan sonucun çarpıcı ve sıkıcı bir aynılık olduğunu ifade etmiştir. Bazı durumlarda da sanatçının bireysel düşünce fikirlerinin yani gerçek kişiliğinin sanat eserine yansımadığı görülmektedir. Bir diğer önemli mesele ise sanatçının bireyselliği her zaman açık bir şekilde görünür ve anlaşılır olmamasıdır. “Sanatçı eserlerinde gerçek kişiliğini değil, olmayı dilediği kişiyi yansıtmaktadır; belki de eseri, kaçmak istediği bir yaşantı ve yaşamın ifadesidir. Ayrıca sanatçının kişiliğinde bulunan iyi nitelik ve erdemler eserin iyi olmasını, kötü niteliklerde eserin kötü olmasını gerektirmez (San, 2008, s.88).” Böyle durumlarda bile bu kararı yani gerçek kişiliğini yansıtmama kararı veren sanatçıyı bu kararı vermeye iten yine sanatçının içinde bulunduğu durum ve karar

verme süreçlerinin etkisi olduğu için sanatçının bireyselliği yok denilemez. Yani sanatçının bireyselliğinin sanat eserinde çok az da etkisinin olduğu durumlar da vardır.

Sanatçının yapmış olduğu çalışmalar ve eserler sanatçının üslubu ve yorumu ile kendisini temsil eder. Böylece belli bir tarz edinmiş ve belli bir yapıya ulaşmış sanat eserleri bilinen sanat çevresi ve izleyici tarafından çalışmalarından tanınır. Savaş, (2011) sanat eserinin sanatçı ile anılmasını şu cümle ile ifade etmektedir: “sanat eserlerinin temel niteliklerinden bir başkası da her eserin, özgün, biricik olması ve sanatçısının adıyla anılmasıdır (s.138).” Bir birey olarak sanatçının toplum ve çevresi ile etkileşiminin yanı sıra kendi iç dünyasının serüveni de üslup, tarz ve konu seçimlerini doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir.

Sanat eserinin ve tasarımın özgün ve biricik olması da yapan kişinin eserleri ile anılmasına da bağlıdır. Bu nedenle bireyin içinde bulunduğu kültürel, çevresel ve psikolojik durumunu anlamak önemlidir. Böylece sanatçı ve tasarımcıyı daha iyi anlamak onun bireyselliği ile ilgili bağlantıları daha iyi anlamamızı ve eserlerini daha iyi yorumlamamızı sağlayacaktır.

2.5. Bireysel Farklılıklar ve Eğitimde Bireysel Farklılıklar

Eğitimde bireysel farklılıkları daha iyi anlamak için öncelikle bireysel farklılığın ne olduğuna ilişkin bir tanımlama yapma gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Daha sonra bireysel farklılıkları ortaya çıkaran etkenler ve eğitimde bireysel farklılıkların neler olduğunu araştırmanın bu bölümünde ifade edilecektir. Özyürek’ e (2016) göre “bireysel farklılık, insanın değişmez özelliklerinden sadece birini dikkate alarak, kişinin bir özelliğiyle diğerinden farklı olduğunu belirtmedir (s.28).” İnsanın diğer insanlardan farklı olması birçok etkene bağlıdır. Bireysel farklılıklar denildiğinde ilk akla gelenin zeka bilişsel özellikler, yetenekler ve bilişsel stillerin geldiğini ifade etmektedir (Bacanlı, 2003, s.120)

Eski çağlarda bireyin farklılıklarını belirleyen etkenlerde zamanın koşullarına göre şekillenmiştir. Russel’e (1983) göre, bireyin sürüsünden ayrılmasına neden olan birçok yol vardır, bunlar olağandışı anarşik veya öldürücü eğimlerinin bulunabilmesinin yanı sıra görülmemiş yeteneklerinin olması, din ve töre gibi konularda yetkin kişi sayılmasına neden olan yenilikler getirebilir ve olağanüstü güçleri olabilir (s.35).

Her bir öğrencinin bireysel farklılıklarının olduğu sınıf ortamlarında eğitimin bireyselleştirilmesi ve bireysel farklılıkların önemini Demirel (2007) şu şekilde ifade etmiştir:

“Bir sınıfı oluşturan öğrenciler arasında bireysel farklar vardır. Bu durum öğrencilerin öğrenme hızlarında da farklılığı ortaya koymaktadır. Öğrenciler arasında bireysel farklılığın giderilmesi her öğrencinin öğrenme hızına uygun düşecek bir öğretimin yapılması, öğretimin bireyselleştirmesi ile olası görülmektedir (Demirel, 2007, 120).”

Bireylerin bireysel özelliklerini kazandığı eğitim ve öğretim ortamları içinde yer alan bilişsel ve davranışsal süreçler vardır. İnsanları diğer insanlardan ayırarak ona birey özellikleri kazandıran etkenlerin yalnızca biyolojik ve fizyolojik etkenler değildir. Bilişsel ve davranışsal süreçlerin yanı sıra nörolojik ve psikolojik süreç ve farklılıklarında insanı özel, farklı, tek ve biricik yapar (Gültekin ve Yaşar, 2019, s.352). Bireysel farklılıklara bağlı bireysel öğrenme süreçlerinde bireylerin nasıl öğrendiklerine ilişkin bazı görüşler vardır. Bireysel farklılıklar bilgi süreçleri içinde genel yetenekler, eğilimler, tercihler bundan yola çıkarak anlam oluşturma ve yeni durumlara uyarılma, ayrıca farklı okullardan ya da gerçek hayattan öğrenme çıktıları ve görevler, bu öğrenme sonuçlarının farklı yetenek, eğilimler ve tercihler ile kullanma gereklilikleri ve son olarak bireyin kazandığı öğrenme çıktılarındaki bu yetenek ve tercihlerini farklı öğrenme çıktıklarına nasıl etkileşime girdiği ve ilişki kurduğu üzerinde durmaktadır. (Jonassen ve Grabowski, 1993, s.3) Bireyin farklı olmasına engel olan ya da cesaretini azaltan ve yaratıcılığı engelleyen etmenleri San (2008) şu şekilde ifade etmiştir;

“Bireyin toplumun birtakım yargılamaları karşısından belli statülere kavuşabilmek için, ‘başka’ olmaya yanaşamaması, zorunlu olmadığı ve bir yaptırımla karşılaşmayacağı halde farklı olmayı ve başka davranmayı (moda, giyim, tavır, tutum) göze alamaması aslında kalıplardan hiç değilse belli ölçüde kurtulma ya da onları değiştirme yürekliliğini bekleyen yaratıcılığı büyük ölçüde engellemektedir (s.19).”

Bireyin psikolojik özelliklerinin kalıtım ve çevre durumlarının ortak bir sonucu olarak görerek kalıtım ve çevre kavramlarını birbirine zıt ve karşıt değil birbirini besleyen ve tamamlayan iki önemli etmen olarak düşünmek gerekir (Özgüven, 2012, s. 28). Bireyin kalıtım ve çevre sonucu oluşan bireysel özellikleri etkileşim içerisinde. Bireysel farklılıkları düşündüğümüzde sadece kalıtım ve çevre değil bireyin önceki yaşantıları, deneyimleri, bilgileri gibi bilişsel yapısı ve duygusal yapısı da bireysel farklılıkları ön plana çıkarmaktadır. Bilişsel yapıyı oluşturan eğitim ve öğretim

süreçlerinde önemli olan aile, ekonomik durum, okul ve öğretmen gibi etkenler bireyin bilişsel süreçlerini etkileyen önemli unsurlardır.

2.3.2. Sanat eğitiminde bireysel farklılıklar

Sanat eğitimi kapsamındaki öğrenme ve öğretme süreçlerinde bireylerin yetenek ve ilgi alanlarının farklı olduğu dikkate alınmalıdır. Bireyin dış dünya ile etkileşimi, aldığı eğitim, farklı algıları ve farklı ilgi alanları doğrudan ya da dolaylı olarak sanatsal ifadesine yansımaktadır. Sanat eğitiminde başarılı olmak, farklı bir iş ortaya koyma ve daha önce yapılmamış olanı ortaya koymayı ifade eder. Bu da öğrencinin yeni arayışlar içine girmesine neden olur ve ortaya farklı olma çabası ve rekabeti çıkarabilir. “Görsel sanatlar dersi, çoğu kişinin yanıltığı gibi yalnızca yetenekli insanların yapabileceği bir etkinlik değil her bireyin kendi özüne inebileceği bir kişilik eğitimidir (Türkan, 2011, s.226).¹”

“Her birey estetik yargısını kendi öğrenme stiline göre yaparken, yeni biçimleri hissedip, değerlendirme ve yargılama yoluyla dışa yansıtması, şekil, renk, biçim, form niteliklerine dönüştürmesi söz konusu olmaktadır. Bu şekilde ifade ya da yansıtma olarak dışa vurulan sanat, bireysel farklılıkları ile zenginlik sunmaktadır. Çünkü her birey farklı algı ve bilgi birikimi ile donanmıştır (Şeyihoğlu, 2010, s.57).”

Her bireyin kendine özel algı ve bilgi süreçlerinden geçtiği için her bireyin öğrenme potansiyeli ve farklılıkları olması da kaçınılmazdır. Öğretim planı hazırlanırken öğrencilerin gelişim aşamaları, öğrendiği bilgiler, kendini ifade etme gibi sosyal becerileri de göz önüne alınmalı ve öğrencilerin eksik olduğu konularda öğrenciler desteklenmelidir. Görsel sanatlar dersi öğretim planı öğrencinin bireysel farklılıklarını, öğrenim birikimleri ve gelişim aşamalarını dikkate alan, yapılandırmacı kurama dayalı öğrenciyi merkeze alan bir öğretim planı olarak hazırlanmıştır (Türkan, 2011, s.231). Öğrenci merkezli öğretim stratejisi öğrencinin kendisini ifade etmelerine, hayal dünyasını geliştirmesine ve yaratıcı düşünmesine katkı sağlarken aynı zamanda grup çalışmalarını yaparak sosyal becerilerin kazanılması ve gelişmesine de olanak sağlar (Coşkun, 2011, s.206).²

“Öğrenciler duyumlar aracılığıyla çevresinden aldığı izlenimlere dayanarak kendine özgü biçimlendirme yoluyla resim, heykel vb. yaparken nesnelere arasındaki ilişkilerin bağlı bulunduğu yasaları sezmeyi öğrenecektir (Gençaydın, 1993, s.5).” Bu

¹ Kitaptaki basım hatasından dolayı ilgili bölüm farklı yazar adı ile yer almaktadır.

² Kitaptaki basım hatasından dolayı ilgili bölüm farklı yazar adı ile yer almaktadır.

nedenle sanat ve tasarım eğitimi alan öğrenci, öğretmen ve sanatçıların bakış açısı ve eğitim süreçleri açısından önemlidir. Sanat ve tasarım eğitimi süreçlerinde öğretmenlerin bireyi özgün olma ve diğer bireylerden farklı olmaya yönlendirmesi bireyin kendi içinde ve çevresi tarafından farklı olarak başarılı hissetmesini sağlayacaktır. Öğrencilerin öğretmenler tarafından daha iyi tanınması, onların bireysel ilgi ve yeteneklerinin keşfedilmesini sağlayabilir. Bu bağlamda öğretmenlerin yönlendirilmesi ile öğrenciler kendini keşfederek eğitim süreçlerinde motive olmuş, mutlu ve farklı hissedebileceklerdir.

2.6. Kuramsal Alt Yapı

2.6.3. Çoklu zeka kuramı ve bireysel farklılıklar

Çoklu zeka kuramı Howard Gardner tarafından ortaya atılan bir zeka kuramıdır. Gardner eğitim süreçlerinde bireylerin birden fazla alanda yetenek ve ilgilerinin olabileceğini ve öğrencilerin farklı alanlarda farklı yetenek ve ilgilerinin ortaya çıkması için yetenek ve ilgi alanlarının keşfedilerek eğitim süreçlerinde dikkate alınması gerektiğini savunmaktadır. “Gardner’in çoklu zeka kuramı 1980’li yılların başlarında ortaya atılmıştır. Gardner’e göre bir tek zeka yerine birçok yetenekten, başka bir ifadeyle zeka alanından söz edilebilir (Bacanlı 2003, s.121).”

Gardner (1989) sanatsal öğrenmenin sadece bir dizi yetenek ve becerilere sahip olmak anlamına gelmediğini sanatın aynı zamanda öğrencilerin hisleri ve bireysellikleri ile karşılaştıkları derin bir kişisel alan olduğunu ve öğrencilerin kendilerini keşfetmesini sağlayacak eğitim araçlarına ihtiyaçları olduğunu vurgulamaktadır. “Howard Gardner 1980’lerden günümüze şimdilik dokuz farklı çeşidini keşfettiği ve araştırmalarına halen devam ettiği “Çoklu Zeka Kuramı”nı ortaya atarak aslında eğitimde bireylerin birbirinden oldukça farklı öğrenme yapılarına sahip olduğunu vurgulamaktadır (Bağceci ve Demir, 2011, http-7).” Demirel (2007) çoklu zeka kuramının amacını: “eğitimde bireylerin neler yapabildiğinden çok neler yapabileceğinin düşünülmesidir (s.139).” şeklinde ifade etmektedir.

“Bireyin çevreye uyumu ve bu çevrede başarılı olabilmesi için kendi zekâ özelliklerini tanıyabilmesi çok önemlidir. Bu nedenle okullarda, öğrencilerin zihinsel kapasitelerini deneyebilecekleri çeşitli öğretim programları geliştirilmeli ve öğrencinin aktif olarak katılımının sağlandığı öğretim yöntemleri uygulanmalıdır (Başaran, 2004, s.14).”

Saban'a (2003) göre, öğrencilerin ilgi alanları tespit edilmeli, onların yeteneklerine uygun olan eğitim programları uygulanmalı ve farklı zeka alanlarına eşit önem verilmelidir. Çoklu zekaya göre öğrencideki farklı ilgi ve yetenek alanlarının yanı sıra bireysel farklılıklara dayalı olarak öğrencilerin ve öğretimin bireyselleşmesi sağlanmalıdır (s.3). Saban (2005) görsel ve uzaysal zekaya sahip birey özelliklerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Görsel uzaysal zekaya sahip insanlar, yer, zaman, renk, çizgi, şekil, biçim ve desen gibi olgulara ve bu olgular arasındaki ilişkilere karşı aşırı hassas ve duyarlıdırlar. Dolayısıyla, görsel-uzaysal zekası güçlü olan kişiler, varlıkları, olayları ve olguları görselleştirerek ya da resimlerle, çizgilerle ve renklerle çalışarak en iyi öğrenirler (s.9).”

Gardner'ın çoklu zeka kuramında yer alan uzaysal, dilsel ve müziksel zeka türleri araştırma kapsamında yer alan Görsel İletişim Projesi dersinde birbiri ile ilişki içerisinde olan alanlar olarak ortaya çıkmaktadır.

“Dilsel: Soslere ve sözcüklerin anlamlarına duyarlılık bunların nasıl bir araya geldiklerini anlama, dili kullanma becerisi kazanabilme, müzik: seslerin perde, ritm, tını özelliklerini ayırt edebilme, bestelerin müzikal değerini takdir edebilme ve uzaysal: Görsel-uzaysal gizli güçler; uzaysal bellek, nesnelerin görsel algılarını kullanabilme ve zihinde dönüştürebilme... (Kuzgun, 2014, s.27).”

Bu bağlamda Görsel İletişim Projesi dersi konusu olarak şiir kitabı tasarlama, şiir sözcüklerinin görselleştirilmesi; hem dilsel hem de görsel-uzaysal zekayı harekete geçirmekte ve öğrencinin etkileşime geçmesini sağlamaktadır. Görsel şiir kitabı tasarımlarının jüri değerlendirmesi kapsamında hazırlanan sunumlarda şiir-müzik-görsel ilişkisi ve aralarındaki uyuma göre seçilmesi bağlamında da müziksel zekanın kullanıldığı görülmektedir.

Bireysel farklılıklarla ilgili olarak zeka kuramları hakkında yapılan çalışmalar daha çok eğitimin ilk kademelerinde yapılmaktadır. Eğitim yaşam boyu süren bir süreçtir ve buna bağlı olarak bireylerin zeka ve mantık süreçleri ömür boyu sürmektedir. Birden fazla zekayı kullanmaya yönlendiren eğitim etkinlikleri bireylerin gizli kalmış yetenek ya da farkında olmadıkları ilgilerini keşfetmesine neden olabilir. Bu bağlamda bireysel farklılıklar zeka alanları ile ortaya çıkarılarak öğrenciler yönlendirilebilir.

2.6.4. Sanat kuramlarında bireysellik

Sanat eserinin ve tasarımın üreticisi olarak bireyin sanat kuramları açısında farklı bakış açıları ile değerlendirilmesinin mümkün olduğu görülmektedir. Bu nedenle karşımıza yansıtmacı kuram ve anlatımcı kuramda birey ve sanat eseri arasındaki farklı ilişki ortaya çıkmaktadır. San' a (2008) göre “sanatı sanat yapan özellikler, eserin dış dünya ile olan ilişkisinde yatar. Sanat eseri, insanı, yaşamı, toplumu, gerçekliği yansıyan bir aynadır (s.38).” Moran (2013) ise yansıtmacı kuramı “sanat eserlerinde gördüğümüz doğadır, insandır, hayattır ve sanatçı eserinde bize bunları yansıtır; bir ayna tutar dünyaya sanki (s.17)” şeklinde ifade etmektedir. Bu nedenle yansıtmacılık kuramı bireyin dış dünyayı olduğu gibi eserlerine yansıtması, eserlerini topluma ve yaşam statüsüne, içinde bulunduğu şartlara göre şekillendirdiği bir süreci ifade eder.

Anlatımcı kuramda ise “sanat eseri bir ‘ayna’ olmaktan çıkıp, sanatçının iç dünyasına, ruhuna açılan bir ‘pencere’ olmaktadır (San, 2008, s.79).” Moran (2013) ise anlatımcı kurama zemin hazırlayan süreci şu şekilde ifade etmektedir: “Rönesans’ da bireycilik hareketinin gerekli ortamı hazırlaması ile ancak on dokuzuncu yüzyılda romantizm akımında başlar bu ilgi. Artık işin merkezidir sanatçı, zira romantiklere göre eserin en önemli özelliği duyguları anlatmasıdır (s.101).”

Bu nedenle anlatımcı kuramda sanatçının duyguları ve iç dünyası önem kazanırken yansıtmacı kuramda sanatçı çevresinde gördüklerini en iyi şekilde yansıtmaya çalışmıştır. Böylece anlatımcı kuramda sanatçının bireysel ilgi alanlarını, olaylara bakış açısını ve duygularını daha iyi anlamamızı sağlayacaktır.

Sanat kuramlarında bireysel bakış açısının öğrenci, öğretmen ve sanatçıların sanat üslubu, tekniği, felsefesi ve çalışmaları arasında ilişki kurması ve kendini daha iyi tanıması açısından da önemlidir. Ayrıca sanat kuramlarının sanat tarihi, sanatçı bağlamında sanat eserlerinin yorumlanması ve böylece bireysel özelliklerin daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir.

2.7. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde bireysellik ile ilgili sanat, tasarım ve eğitim bağlamında yapılan araştırma ve taramalar sonucunda ulaşılan yüksek lisans, doktora, sanatta yeterlilik tezleri ve makaleler ayrı başlıklar altında toplanmıştır.

2.7.3. Yüksek lisans doktora ve sanatta yeterlilik tezleri

Coşkun (1998) “*Resim Gözlem Algı ve Bireysellik*” başlıklı yüksek lisans tezinin amacı bağlamında resimsel anlatımda, gözlemin önemi ve resimsel anlatım biçimleri ile olan ilişkisi, algılama ve algılamayı etkileyen duyum ve duyuların iç ve dış gerçeklerle olan ilişkisi, gözlem ve algıların resimsel anlatım biçimleri ile ifade edilmesinin nedenleri, resimsel anlatımda bireysel tavrın ortaya çıkması, bireysel algılama ile gözlemlerin resimdeki yansımaları nelerdir, resimsel anlatımda değişen bakış açıları ve bunları etkileyen nedenler, gözlem ve algılar ile bireysel ifade biçimlerinde denge oluşturan resimsel elemanlar nelerdir veya nasıldır soruları sorulmuştur. Araştırmada tarama modelinden yararlanılmış ve veriler kaynakların taranması ile toplanmıştır.

Günay (1997) “*Ortaçağ Sonu ve Rönesans'ta Bireysellik ve Otoportreler*” başlıklı yüksek lisans tezi ortaçağ sonu ve Rönesans'taki genel ortam ana başlığı altında dönem içindeki gelişmeler, Albrecht Dürer ana başlığı altında ailesi, yaşamı, sanatı ve üslubu, son yılları, teorik eserleri ve fikirleri son olarak Raffaello Sanzio ana başlığı altında ailesi, yaşamı, sanatı ve üslubu, son yılları, mimari eserleri, otoportreleri ve kişiliği bağlamında sanat tarihi açısından 3 başlık altında incelenerek kaynak tarama yöntemi ile yazılmıştır. Araştırmanın sonuçları arasında ortaçağ da birey ve bireysellik olgusunun nasıl önem kazandığı, rekabet ortamının sanatçının kişisel üslubunu belirlemesi gibi birçok konu yer almaktadır.

Sabancılar Iştın (2016) “*Bireysel ve Toplumsal Hafıza Bağlamında Otobiyografik Sanat Yapıtı*” başlıklı sanatta yeterlilik tezinin amacı toplumsal hafıza ile şekillenen bireysel hafızanın sorgulanmasını ele almaktır. Beş bölümden oluşan çalışmada; sanat, hafıza, bireysel ve toplumsal hafıza kavramları metnin başından itibaren iç içe geçerek ve bir arada ele alınarak incelenmiştir. Çalışma, "kısmen otobiyografik bir sanat yapıtı" olarak düşünülerek; kısmen, otobiyografi ve sanat yapıtı kavramlarını bireysel ve toplumsal hafıza bağlamında ele alıp sorgulamayı amaçlar. Çalışmanın yöntemi ve ana malzemesi, araştırmacının, bir otobiyografi olmayan, ama kısmen otobiyografi olan kendi hafızası ve kendi yaşam çevresidir.

Şaşıhüseyinoğlu (2015) “*1970'lerden Günümüze Bireysel Sanat ve Türkiye' deki Resim Sanatı Eğitimine Yansımaları*” başlıklı yüksek lisans tezinin amacı bireysel dünyalarını ifade etme çabasına giren sanatçıların kendi gerçekleri ötesinde düşünsel zorlamalara rağbet etmemeleri ve Batı-Doğu ilişkileri sorunu çerçevesinde evrensellik-

ulusallık karşı-tezlerini içeren tartışmalar bu dönemde ilginç boyutlar kazanarak bireysel yaklaşımların öznel derinlikleriyle, düşünsel ve duyusal kavramlar açısından irdelenmeye çalışılmıştır. Araştırmada analiz-sentez yöntemi ve katalog metodu uygulanmıştır.

Şimga'nın (1989) "*Sanatta Bireysellik*" başlıklı yüksek lisans tezinin konusu sanat, insan, felsefe, birey ve toplum bağlamında tarih dönemlerinde bireyselliğin sanat ile ilişkisi ve öneminden bahsetmiştir. Tez felsefe açısından bireysellik, özdekçilik açısından bireysellik, varoluşçuluk açısından bireysellik, bireyselliğin tarihi süreci, sanatta bireyselliğin anlatım öncesi ve sanatta bireysellik bölümlerinden oluşmaktadır. Tez kaynak tarama yöntemi ile yazılmıştır.

Yakın Üldes (2017) "*Türk Resim Sanatında Bireyin Temsili*" başlıklı doktora tezi batılılaşma döneminde Osmanlı' da kimlik oluşu ile başlayarak Cumhuriyet dönemi ve 1950'lere kadar olan dönemde "Türk resminde bireyin izini sürmek" amacıyla yazılmıştır. Altı bölümden oluşan tezin ilk iki bölümünde "kimlik" kavramının üzerinde etraflıca durulmuş ve sosyal, siyasal, kültürel ve düşünsel koşullar ışığında Osmanlı'nın son dönemi, erken Cumhuriyet döneminde kimlik oluşumu, üçüncü bölümünde birey kavramı açılanmaya çalışılmış ve dönemler arasındaki ilişkisi üzerinde durulmuş, dördüncü ve beşinci bölümlerde Türk resim sanatının tarihsel gelişim sürecinin önemli dönemlerinin dökümü yapılmış ve altıncı bölümde ise Türk resminde birey olgusu birkaç aşamada incelenmiş; sanatçının birey olarak toplum içindeki konumu sorgulanmış; ele alınan dönemlerde üretilmiş belli başlı otoportreler ve portrelerde modelin kişilik özellikleri, ruh hâli, toplumsal konumu gibi bireyin kimliğine ait okunabilecek işaretler araştırılmıştır. Araştırma kaynak tarama yöntemi ile yapılmıştır.

2.7.4. Makale ve bildiriler

Burunsuz (2019) "*İnformel Sanatta Bireysel Yaklaşımlar*" başlıklı makalesinde dış dünyadan çok sanatçının iç dünyasına ve duyularına ağırlık veren informal sanatta ve sanatçının eserini yapılandırmasında psikoloji ve bilinçaltı süreçlerinin önemli bir yeri olduğu, rastlantısallık ve dinamizm kavramları ile dönüştürmeler yapan sanatçı için yaratıcı süreçte; ruhsal doğaçlama yoluyla üretim yapmasının öneme sahip olduğu vurgulanmıştır. Araştırmada, informal sanatçıların farklı malzemeler aracılığıyla kendi özelliklerini, kendi öz biçimlerini, bilinçlerinden tamamen sıyrılarak içsel yolculuklarında gerçekleştirdikleri ve özgül estetik değerlere ulaştıkları gözlemlenmiştir.

Kılıç ve Sayın (2020) “*Antik Çağda Sanatta Bireysellik*” başlıklı makalesinde; Antik Çağ’ da MÖ 5. yüzyıldan MS 6. yüzyıla kadar olan dönemde felsefe ve bilimsel düşünceyle gelişen yönetim biçimlerinin değişmesi, akla dayalı yönetim biçiminin bireyler ve toplumda demokratik bilince dönüşmesi ve bu demokratik davranış bilincinin heykeltıraş ve ressamların bireysel üretimlerine nasıl yansıdığını değerlendirmek amaçlanmıştır. Antik Çağ’daki sanatçı bireyselliği; geleneksel olarak üsluplaşmış arkaik eserlerle karşılaştırılması, aklın kullanılması, düşünce biçimi ve yönetime katılım ilişkileri bağlamında incelenmiş ve tartışılmıştır.

Şeyihoğlu (2010) “*Sanat Eğitiminde Bireysel Farklılıkların Kaynağı: Baskın Öğrenme Stilleri*” başlıklı makalesinde sanat eğitiminde bireysel farklılıkların önemi, resim-iş öğretmenliği adaylarının bazı değişkenlere bağlı olarak baskın öğrenme stilleri ve bu stillerin değişimi araştırılmıştır. Araştırmada baskın öğrenme stiller belirlenirken Kolb Öğrenme Stili modeli kullanılmıştır. Veriler ki-kare testi ve betimsel istatistik yöntemleri ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda baskın öğrenme stillerinin resim-iş öğretmenliği adayları için değiştiren olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmada öğrenme stillerine uygun olarak eğitim, yöntem, teknik ve malzemelerin kullanılmasına yönelik öneriler yapılmıştır.

3. YÖNTEM

Yöntem bölümünde araştırmanın deseni, araştırma süreci, araştırma soruları, araştırma ortamı ve katılımcıları, araştırmacı, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması ve son olarak araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği süreçlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın konusu olan tasarımda bireysellik için nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni seçilmiştir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım & Şimşek, 2011, s.39). Durum çalışması bireylerin davranışlarını öğrencilerin doğal ders ortamında gözlemler yapılması ve bu gözlemlerin ses ve video kayıt cihazları ile kayıt altına alınması sürecini içine almaktadır. Görüşmeler araştırmanın gözlemlerinden yola çıkılarak araştırmacının alan yazın taraması yaptığı ve buna bağlı olarak soruları oluşturduğu veri toplama aracıdır. Araştırmacı ve öğrenci günlükleri araştırma sürecinde bireylerin davranış, duygu ve düşüncelerini destekleme amacıyla kullanılmıştır.

3.1.Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni uygulanmıştır. Gözlem, görüşme, öğrenci çalışmaları, öğrenci ve araştırmacı günlükleri araştırmanın verilerini oluşturmaktadır. Glesne'ye (2013) göre, durum çalışması bir olayın yoğun ve derinlemesine çalışılmasını ifade eder. Olaylar ve durumlar köy gibi geniş bir topluluğu kapsayacağı gibi sadece bir bireyle de ilgili olabilir. Farklı disiplinlere ait farklı olayları ortaya çıkarılmasında uygulanır. Bazı işlem basamaklarının sıralı bir şekilde izlenmesi olaya ya da programa göre farklılık gösterebilir. (Glesne, 2013, s. 30).

“Durum çalışması, sınırları belirli olmayan bir olay ya da bağlama ait günümüzde yaşanan gerçek yaşama dair olayları inceler (Yin, 2014, s.2)” Araştırmada birey ve bireysellik kavramının çok geniş bir alanı içine alarak etkileşime girmesi araştırmanın durumunu yani bireysellik durumuna sınırları belli olmayan bir durum niteliği kazandırmaktadır. Diğer yandan bireysellik ve bireysel ifade olgularına bağlı olarak ortaya çıkan durum günlük hayatta bireylerin karşısına sık sık çıkan gerçek yaşama dair olgulardır. Gerçek yaşama ait olay örüntüsü ve kişiler arası ilişkiler bireylerin davranış,

deneyim ve uygulamaları sonucu değer ve önem kazanmaktadır. “Durum çalışması bireylerin deneyimlerine dayanarak kendilerini nasıl gördüklerini, bağlama göre algılarını ve duygularını ve bunların altında yatan sebepleri derinlemesine sorgulamayı gerektirir (Gillham, 2000; Akt. Akar, 2016, s.120).” Bu bağlamda araştırmanın Görsel İletişim Projesi dersi kapsamında yapılması ile bireylerin deneyimleri sonucunda algıları ve hissettikleri duygular kişilerin bireysellik durumuna göre farklılıklar gösterebilmektedir. Bireysellik durumunun altında yatan nedenleri ve ilişkilerin ortaya çıkarılması amacıyla araştırmanın deseninin, durum çalışması deseni olmasına karar verilmiştir.

Durum çalışması araştırmanın hem ürünü hem de nesnesi olabilecek nitel araştırma içerisindeki bir desen türüdür. Durum çalışması araştırması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem (bir durum) ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler (durumlar) hakkında çoklu bilgi kaynakları (örneğin gözlemler, mülakatlar, görsel-ışitsel materyaller ve dokümanlar ve raporlar) aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır. Durum çalışmasındaki analiz birimi birden fazla durum (çok mekanlı çalışma) veya tek bir durum (tek mekanlı çalışma) olabilir (Creswell, 2015, s. 97).

Durum çalışması katılımcı gözlemleri, derinlemesine görüşmeler ile doküman toplama yoluyla elde edilen ve analiz edilen verilerin derinlemesine ve boylamsal olarak incelenmesini içerir (Glesne, 2013, s. 30). Durum çalışmasının derinlemesine inceleme sağlayan bazı veri toplama araçları ve bu veri toplama araçlarının birbiri ile ilişkisinin analizi ve yorumlanması ile ortaya konulmaktadır. Gözlemci olarak yer alan araştırmacı yaptığı görüşmeleri ders gözlem verilerini yorumlayarak araştırma süreçlerine dahil etmiştir.

Durum çalışmasının araştırmacıya bir olaya müdahale etmeden derinlemesine inceleme, anlama ve birey, katılımcı ya da toplum üzerindeki etkisi ya da ilişkisi konusunda çıkarımlar bulunma fırsatı sunmasıdır (Yin, 2014 akt. Akar, 2016, s. 113). Araştırmanın deseni olan durum çalışması yöntemi, bireylerin karar alma ve uygulama süreçlerinde bireyselliklerini nasıl yansıttıklarını, bireyselliğe etki eden etkenleri, eğitim-öğretim süreçlerinde öğrenci ve öğretmen arasındaki ilişkiyi bireysellik, eğitim, sanat ve tasarım bağlamında çıkarımlar yapmak amacıyla uygulanmıştır.

3.1.1. Araştırmacı

Nitel araştırmaların doğasında bulunan araştırmacı ya da araştırmacılar ve katılımcılar sürekli farklı bireysel özelliklere sahip olan kişilerden oluşmaktadır. Bu araştırmanın araştırmacısı da kendi bireysel bilgi, deneyim ve bakış açısı ile araştırma verilerinin toplanması ve analiz aşamalarında önemli bir yere sahiptir. Ekiz (2015) veri analizi konusunda nitel araştırmalarda belli bir standartın olmadığını ve belli bir standartın olmamasının temel nedenleri arasında araştırmacının yaratıcılığının ön plana çıkması ve bunun desteklenmesi olarak ifade etmiştir (s.73).

3.1.2. Araştırma Süreci

Bu araştırmada 6 öğrenci ve 1 ders yürütücüsü ders süresi boyunca gözlemlenmiştir. Araştırmanın bu bölümünde yani araştırma sürecinin betimlenmesinde araştırmacının ağzından ve birinci tekil şahıs olarak ifade edilecektir:

Ders yürütücüsü tarafından şiir kitabı tasarımı konusu verildiğinde katılımcı öğrencilere ilk başta şaşırmış gözüküyorlardı. Öğrencilerden Nihan, İrem ve Buket proje konusunun verilmesi ile yaşadıkları heyecan ve diğer duyguları şu cümlelerle betimledi:

İlk gün projenin konusu ve içeriği hakkında bilgi edindik. Daha önce hiç yapmadığımız türden bir proje olacak. Proje için heyecanlıyım ancak henüz kafamda karışıklıklar var. Tam olarak ortaya ne çıkacağı hakkında pek fikrim oluşmadı. Öncelikle şair ve şiirlerine karar verip yapıbozumculuk akımından esinlenerek bir şiir kitabı oluşturucuz. Bu şiir kitabını herkes kendine özgü tarzda anlatarak ortaya farklı işler çıkaracağız. (Ö.G.) Nihan 21.02.2017
Bugün görsel iletişim projesi dersin ilk günüydü. Konumuz ve nasıl bir konu üzerine verileceğini tahmin edemiyordum. Ama deneysel proje olması beni heyecanlandırmıştı. Bir şiir kitabı yapacaktık. Seçtiğimiz sözden veya şairden şiirleri deneysel olarak düzenlicektik. Aslında devamlı bir şiir okur değilim ama... Neler ıkarabileceğimi şuan hayal bile edemiyordum... Ama dada akımına merakım ve sevgim vardı. Kullanılan karışık kolajlar hoşuma gidiyor... Anlatış tarzlarını seviyordum... (Ö.G.) İrem 21.02.2017

Bugün hocamız bize görsel iletişim projesi hakkında bir sunum hazırladı ve onu sundu. Bizim aklımızda hiçbir şey şekillenmemişti. Pop up kitaplarının olduğu slaytlara gelince heyecanla konuyu duymak için can attım. Daha sonra Sezen hoca projeleri dağıttı ve onunla ilgili kısa araştırmalar yaptık ve dersi bitirdik. (Ö.G.) Buket 21. 02.2017

İlerleyen ders sürecinde ders yürütücüsünün hikaye ya da özlü söz kullanabileceklerini ilk derslerde söylemiş olmasına rağmen bazı öğrenciler kendilerini şiir kitabı yapmak zorunda hissettiler. Bu konu ile ilgili ders yürütücüsü ile

konuşamadılar. Bu da öğrenciler ve ders yürütücüsü arasında iletişim eksikliği olduğunu ortaya koymaktaydı. İlerleyen haftalarda ders gözlem notlarında da yer aldığı şekilde öğrencilerin malzeme getirme ve uygulama süreçlerinde isteksiz ve verilen ödevleri yerine getirmede üzerlerine düşen görevleri yapmadığı ders yürütücüsü tarafından da sık sık dile getirildiğini gözlemlemiştim.

Şair seçimi ile ilgili ders yürütücüsünün ilk hafta verdiği ders bilgi yaprağında yer alan şairler 4 öğrenci tarafından tercih edilmişti. 2 öğrencinin ise bilgilendirme yaprağındakilerden farklı şairlere doğrudan veya dolaylı yünden ulaştıklarını gördüm. Doğrudan ulaşılan şiirler ders yürütücüsünün ders bilgi formunda verdiği şiirlerden oluşmaktadır. 1 öğrenci ise dolaylı olarak ders bilgi formunda yer almayan ama ders yürütücüsünün önerisi ile ortaya çıkan haiku şiir türünü seçmiştir. Ders yürütücüsü ise ders bilgi formundan yer alan şairleri seçmek zorunda olmadıklarını şiir seçimi konusunda serbest olduklarını defalarca kez belirtmiştir.

Öğrencilerin ilk haftalar tasarım oluşturma aşamasında isteksiz olmaları ve herhangi bir adım atmamalarının sonucunda ders yürütücüsü onlara fikir olması için bazı malzemeleri sınıfa getirerek örnek lekeleri deneysel olarak öğrencilere göstermiş ve bunlar üzerinden gidebileceklerini söylemiştir. Ders yürütücüsünün bu uygulamayı yapması ve öğrencilere fikir vermesi sonucunda öğrencilerin büyük bir çoğunluğu leke ile birlikte tipografik tasarımlar oluşturmuştur. Sadece 1 öğrenci kitap oyma ve kolaj yöntemi ile tasarımını düzenlemiştir. Ders yürütücüsü ve öğrenciler tasarımların birbirine benzediğini ilerleyen haftalarda farkına vardı. Ders yürütücüsü bunun için öğrencilerde farklılaşma ile ilgili vurgu yaparak farklı çalışmalar yaparak farklı olmaya teşvik etti. Örneğin bir öğrenciyi çalışmasında kullanması için fotoğraf kullanmaya yönlendirdi. Bu öğrenci bu yönlendirme ile kendi çektiği fotoğrafları tasarımında kullandı ve kendi fotoğraflarını kullanmaktan büyük keyif aldığını ifade etti.

Dersin son haftalarında öğrenciler hem ders saatinin aynı gün içinde sabah ve öğleden sonra fazla ders saati olması, hem de tek bir projenin (şiir kitabı tasarımı) bir döneme yayılmasından dolayı yaşadıkları sıkılma durumunu ders yürütücüsüne derslerde araştırmacıya ise görüşmelerde ifade etmişlerdir.

Birkaç öğrenci şiir kitabı tasarımından memnun olmadıklarını ve konuyu sevmediklerini belirtmişlerdir. Merve araştırmacı ile yapılan görüşmede şiirden soğuduğunu ve şiiri sevmeyi söyleyerek olumsuz düşüncelerini, Aslı ise jürili

değerlendirme vize sınavında “Şiiri seviyormuşum bilmiyordum bu yüzden hocamıza teşekkür ediyorum” diyerek şiir hakkındaki olumlu düşüncelerini ifade etti.

Dersin son bölümlerinde ders yürütücüsünün baskı ile ilgili sürekli hatırlatmalarına rağmen öğrenciler ders yürütücüsünün istedikleri baskıları sınıfa getirmiyorlardı. Bu süreçte ders yürütücüsü üzgündü ve sürekli öğrencilere nedenini soruyordu. Bir araştırmacı olarak bende ders süresi boyunca kendimi bir öğrenci ve ders yürütücüsü gibi hissederek bazı zamanlar üzüldüm ve gerildim. Çünkü araştırmada bu zorlu süreçleri nasıl ifade edebileceğim konusunda stres yaşıyordum.

Sonuç olarak bu araştırmada ne ders yürütücüsünü ne de katılımcı öğrencileri zor duruma düşürmek istemiyordum. Bu araştırma bana tasarım sürecinin her iki taraf içinde gerçekten zor bir süreç olduğunun farkına varmamı sağladı. Bu tasarım süreci kapsamında fikir oluşturma, uygulama, leke tipografi uyumu ve uygun baskı alma gibi birçok süreçlerin bana katkısı oldu.

Öğrenciler açısından düşündüğümde öğrencilerin şiiri sevme ya da şiir ile ilgili yeni keşifler yaşadıkları bir süreç oldu. Ders yürütücüsünün öğrencileri şiir dinletisine götürmesi ile yeni deneyimler edinmiş olmaları, sahalarda kitap aramaları ile keyifli zaman geçirmeleri araştırma sürecinin keyifli geçen süreçleri olmuştu.

3.1.3. Araştırma Sorularının Belirlenmesi

Araştırma sorularının belirlenmesinde öncelikle bireysel ifadeyi etkileyen ya da dolaylı yönlere etkilemesi mümkün olan soru ve kelimeleri kullanmamaya dikkat edilmiştir. Katılımcı öğrencilerin bireysellik ile ilgili olabilecek doğrudan ve kısa cevaplara yönlendirmem için sorular oluşturulmuştur. Bu nedenle doğrudan bireysellik ile ilgili sorular ikinci görüşmede yer almaktadır. Bu soruların belirlenmesinde tez danışmanının görüşü ve uzmanların görüşü alınmıştır. Araştırma amaçları ve alt amaçların altında yer alan sorular şu şekilde oluşturulmuştur:

Araştırmanın amaç cümlesi olan “Öğrencilerin Görsel İletişim Projesi dersi bağlamında tasarımlarında bireysel bakış açılarını nasıl yansıttıklarını belirlemek.” amaç cümlesine cevap aranılan sorular, araştırmanın birinci görüşmenin “Tasarımı ortaya çıkaran fikir ve düşünceler nelerdir? , Geliştirme ve uygulama süreci nasıldı?, Süreci olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendirir misiniz?” soruları ve ikinci görüşmenin “Bu

çalışmada neler hissettiniz anlatır mısınız? Bireysel olarak kendinizi ifade edebildiğinizi düşünüyor musunuz? Neden?” sorularından oluşmaktadır.

Öğrencilerin bireysel ifadelerine etki eden etkenleri belirlemek. Alt amaç cümlesine cevap aradığımız sorular, araştırmanın birinci görüşmesine ait “Tasarım sürecinde neler hissettiniz zorlandığınız noktalar nelerdir? Jürinin değerlendirmeleri hakkında ne düşünüyorsunuz?” Soruları ve ikinci görüşmenin “Bu çalışmada neler hissettiniz anlatır mısınız? Bireysel olarak kendinizi ifade edebildiğinizi düşünüyor musunuz? Neden? Sizce bu süreçte ders yürütücüsünün rolü neydi? Sizce ders yürütücüsünün tutumu tasarım sürecine nasıl yansdı?” sorularından oluşmaktadır.

Öğrencilerin bireysel farklılıklarını ve ilgi alanlarını belirlemek. Alt amaç cümlesine cevap aranılan sorular, birinci görüşmenin “Bu Derste tasarımın hazırlık süreci nasıldı? Tasarımı ortaya çıkaran fikir ve düşünceler nelerdir? Tasarımınız için neden bu şiir seçtiğinizi açıklar mısınız?” Soruları ve ikinci görüşmenin “Tasarımını yapacağınız şiir ve şairi nasıl seçtiniz? Eğer bu dersin/projenin konusunu siz belirlemiş olsaydınız ne seçerdiniz? Neden? Bu çalışmada neler hissettiniz anlatır mısınız? Bireysel olarak kendinizi ifade edebildiğinizi düşünüyor musunuz? Neden? Sizce ders yürütücüsünün tutumu tasarım sürecine nasıl yansdı?” sorularından oluşmaktadır.

Öğrencinin kendisini daha iyi ifade edebilmesi için gerekli koşulları belirlemek. Alt amaç cümlesine cevap aradığımız sorular, birinci görüşmenin “Süreci olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendirir misiniz?” Sorusu ve ikinci görüşmenin “Hangi malzemeleri kullandınız? Neden? Bu çalışmada neler hissettiniz anlatır mısınız? Bireysel olarak kendinizi ifade edebildiğinizi düşünüyor musunuz? Neden? Sizce ders yürütücüsünün tutumu tasarım sürecine nasıl yansdı?” sorularından oluşmaktadır.

Öğrencilerin bireysel ifadelerini ön plana çıkaran teknik, yöntem ve konuları belirlemek. Alt amaç cümlesine cevap aranılan sorular, araştırmanın birinci görüşmesine ait “Geliştirme ve uygulama süreci nasıldı? Bu süreçte hangi kaynaklardan yararlandınız?” Soruları, ikinci görüşmenin “Ders hakkında ki düşünceleriniz nelerdir? Dersi değerlendirir misiniz? Hangi malzemeleri kullandınız? Neden? Bireysel olarak kendinizi ifade edebildiğinizi düşünüyor musunuz? Neden? Sizce bu süreçte ders yürütücüsünün rolü neydi? Sizce ders yürütücüsünün tutumu tasarım sürecine nasıl yansdı?” sorularından oluşmaktadır.

Öğrencilerin bireyselliğinin ifade edilmesi sağlayan ve bireyselliğinin ifadesini engelleyen nedenleri belirlemek. alt amaç cümlesine cevap aranan sorular, birinci görüşmenin “Tasarımınız ortaya çıkaran fikir ve düşünceler nelerdir?” Sorusu ve ikinci görüşmenin “Sizce ders nasıl olsa daha iyi olurdu? Eğer bu dersin/projenin konusunu siz belirlemiş olsaydınız ne seçerdiniz? Neden? Hangi malzemeleri kullandınız? Neden? Bu çalışmada neler hissettiniz anlatır mısınız? Bireysel olarak kendinizi ifade edebildiğinizi düşünüyor musunuz? Neden? Sizce bu süreçte ders yürütücüsünün rolü neydi? Sizce ders yürütücüsünün tutumu tasarım sürecine nasıl yansdı?” sorularından oluşmaktadır.

Araştırmanın amacı ve alt amaçlarına ait sorular yukarıdaki eşleştirmelerde doğrudan eşleştirmeleri içermektedir. Bazı sorular dolaylı ya da görüşmelerdeki ortama, görüşme ve görüşmecinin arasındaki etkileşime göre birbirleri arasında dolaylı olarak eşleşmektedir. Bu eşleşmelere görüşme bulguları bölümünde de yer verilmektedir.

3.2. Araştırma Ortamı ve Katılımcılar

Araştırmanın uygulama süreci Osmangazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesinde GİT Bölümü 4. sınıfta öğrenim gören 6 öğrenci ve ders yürütücüsünden oluşmaktadır. Araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde (1 dönem boyunca), Osmangazi Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Görsel İletişim ve Tasarım Bölümü Görsel İletişim Projesi 141318001 kodlu dersi alan öğrenciler, bu dersi yürüten öğretim elemanı ve vize-final sınavına giren jüri üyelerinden oluşmaktadır. Araştırma katılımcılarına isimlerinin gizli tutulması amacıyla verilen isimlendirmeler tablo 3.1.’ de yer almaktadır.

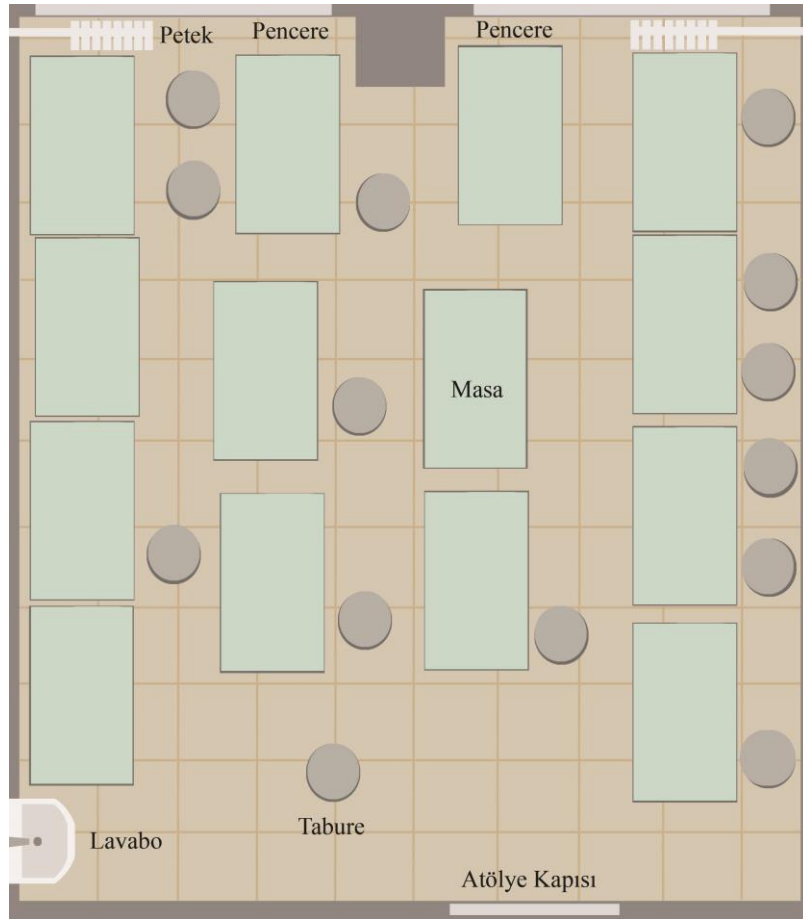
Tablo 3.1. *Araştırmanın katılımcıları*

Araştırmanın Katılımcıları	
Ders Yürütücüsü	Sezen
Öğrenciler	Aslı, Buket, Buse, Merve, Nihan, İrem
Jüri Üyeleri	Hülya, Mert, Mehmet, Fatma, Tuğba

Görsel İletişim Projesi Tasarımı dersinde yapılan uygulama süreci sabah saat 08:00-12:00 ile 13:00-17:00 arasında haftalık 8 saat ders süresi, toplam 12 hafta ders + 4 hafta sınav dönemi olmak üzere toplam 16 haftadan oluşmaktadır.

Araştırma Sanat ve Tasarım Fakültesi'nin ikinci katında bulunan grafik atölyesinde yapılmıştır. Atölye ortamı öğrencilerin çalışmalarını yapması için gerekli olan masa, sandalye, priz, havalandırma gibi koşullara sahiptir.

Uygulama dikdörtgen planlı yaklaşık 20-25 öğrenci kapasiteli bir sınıfta yapılmıştır. Elektrik prizleri duvarda olduğu için öğrenciler duvar tarafına yakın olan masalarda oturmuştur. Bir tarafı camlardan oluşan sınıfın dışarıya bakan kısmında bahçe ve ağaçlar vardır. Atölyenin planı ve oturma düzenine ilişkin plan görsel 3.1. de görüldüğü gibidir.

Görsel 3.1. Görsel İletişim Projesi dersinin yapıldığı grafik atölyesi

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında dersi alan öğrenciler ile yapılan görüşmeler, ders içi gözlemleri, öğrenci günlükleri ve ses kayıt cihazı-kameralar ile sağlanarak, yazılı döküm haline getirilen veriler daha sonra kodlara ve temalara dönüştürülmüştür.

Verilerin elde edileceği teknik ve yöntemler durum çalışmasına göre belirlenmiştir. Sınıf ve öğrencilerin konumuna göre kamera ile kayıt yapılarak araştırmacı tarafından gözlem yapılmış ve notlar tutulmuştur. Ders ses kayıtları ve video görüntülerinden elde edilen verilerle döküm yapılmıştır.

3.3.1. Gözlem

Gözlem, araştırmada ihtiyaç duyulan verilerin insan, toplum ya da doğa gibi belli hedeflere odaklanılarak çıplak gözle ya da bir araç kullanılarak izlenmesi suretiyle toplanması sürecini tanımlar (Büyüköztürk ve diğ., 2014, 140). Gözlem; belli koşullar altında bireyi, sosyal bir olayı, bireysel davranışları araçsız ya da araç kullanarak, görme, izleme ve inceleme yoluyla bilgi toplamayı gerektiren bir tekniktir (Karataş ve Yavuzer, 2015, s.78). Araştırmacının gözlem verileri 12 hafta boyunca ders ve 4 hafta jürili vize-final değerlendirme süreçlerini kapsamaktadır. Gözlemler araştırmacının kendi gözlem notları ve kamera kayıtları ile yapılmıştır. Gözlemler video kamera ve ses kayıt cihazları ile kaydedilmiş, kaydedilen verilerin zarar görmemesi ve veri kaybı yaşanmaması için farklı fiziksel ortamlarda, hard diskler ve bulut ortamlarında saklanarak yedeklenmiştir. Gözlem verileri veri analizi bölümünde defalarca izlenerek yorumlanması ve kodlanması ile araştırmacının kod ve temalarını oluşturmaktadır.

3.3.2. Görüşme

Araştırma soruları belirlenirken literatür taraması, sınıf ortamında yapılan gözlemler, araştırmacı ve öğrenci günlüklerinden yararlanmıştır. Sorular hazırlanırken uzman görüşünden yararlanılmış, katılımcıların kısa cevap yerine yorum yapabileceği açık uçlu yarı yapılandırılmış sorular hazırlamaya yönelik gereken önem gösterilmiştir. Yapılan ilk görüşme öğrencilere ders sırasında ortalama 10 dakika ara vermeleri şeklinde öğrencilerle birebir, boş bir sınıfta ses kayıt cihazları kullanılarak yapılmıştır. Bu görüşme için ders yürütücüsü ve öğrenci izni alınmış, verilerin kullanılmasında kimliklerinin gizli kalacağı vurgulanmıştır (Bkz. Ek-2).

Yarı yapılandırılmış görüşmeler nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan bir yöntem olarak araştırmacılara hem konularının ana çerçevesini belirleyip kendi konuları kapsamında soru sorma olanağı verirken, hem de görüşme esnasında ortaya çıkan araştırma konusu ile direkt ya da dolaylı olarak ilişkili olabilecek yeni gelişmelere göre görüşme sorularında değişime

gitme ve yeni sorular ekleme imkanı veren esnek bir yapısı vardır. (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgım, 2013, 112)

Öğrencilerle vize sonrası ve final öncesinde olmak üzere toplam 2 görüşme yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler ayrıntılı görüşme formuna dökümlenmiştir. Verilerin analizi sonucunda yapılan ikinci görüşmelerde de öğrencilerin bazı sorulara aynı ya da yakın cevaplar verdikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmacı görüşme sorularını sorarken her ne kadar tarafsız davransa da almış olduğu eğitim, deneyimler kaygılar sonucunda elinde olmadan da olsa onaylama ya da ek sorularla öğrencileri yönlendirebilmektedir.

Bir araştırmacı bağımsız bir bilim insanı değildir ama rolünün gerektirdiğini ve keşfettikleri kabullenen katılımcı bir gözlemcidir. Bir araştırmanın sorgulaması tarafsız değildir; açık olarak durumun kendi dinamikleri, bireysel ve kurumsal etkileri araştırmaya yansiyabilir çünkü konuyu aydınlatmaya çalışan, soruları soran birisi vardır. Bunun farkına varmak araştırma yapmanın iyi bir yanıdır. Görmezden gelmek kötü bir bilimdir (Gillham. 2000, s.7).

3.3.3. Fotoğraflar

Araştırmanın fotoğrafları öğrencilerin tasarım süreçlerinin çıktıları olan eskiz ve diğer tasarımların fotoğraflarından oluşmaktadır. Araştırmacı, katılımcı öğrencilerin tasarım süreçlerinde tasarım çalışmalarını fotoğraflarla belgelemiş ve bu fotoğrafların araştırmanın örüntüsüne uygun bir şekilde gözlemlerde ve öğrenci çalışmalarının betimlenmesi süreçlerinden analizlerde yer vermiştir. Fotoğraflar ayrıca ders gözlemleri ve öğrencilerin tasarım süreci ve çalışmaları bölümlerinde kullanılmıştır. Araştırmanın fotoğrafları araştırmacıya ait fotoğraf makinesi ve BAP (Bilimsel Araştırma Projesi) projesi kapsamında kullanılan kameralar ile çekilmiştir. Çekilen fotoğraflar bulut ortamı ve birden fazla hard diske kaydedilerek yedeklenmiştir. Meriam'a (2015) göre "Fotoğraflar araştırmacı tarafından çekilebilir ve kamuya ait ya da bireysel kayıtlarda bulunur. Bunlar sözel verileri harekete geçiren yani katılımcının konuşmasını sağlayan materyallerdir (Merriam, 2015, s.138)."

3.3.4. Video ve ses kayıtları

Video ve ses kayıtları araştırmanın gözlem ve görüşme süreçlerinde toplanan verileri oluşturmaktadır. Ders gözlemleri iki farklı açıdan eş zamanlı olarak kayıt altına alınmıştır. Araştırmada kullanılan video kayıtları BAP projesi kapsamında tez

danışmanın önceki araştırmalarında kullanılan 2 adet kamera ve tripodlar ile sağlanmıştır. Ses kayıtları araştırmacıya ait ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Bu bağlamda video kayıtlarının doğrulayıcısı ve destekleyicisi olarak ses kayıtları yedek belge yerine geçmektedir.

3.3.5. Araştırmacı günlüğü

Araştırma ile ilgili veya ilgisi olabileceği düşünülen çalışmalar, yorumlar, gelişmeler, duygular ve diğer bilgilere ait düşüncelerin yer aldığı araştırma günlüklerinden yararlanılmıştır. Araştırmacı günlükleri “Düşünceler, gözlemler, yorumlar, açıklamalar, hipotezler ve reaksiyonlar gibi kişisel notları içerir. Günlüğün başında araştırma yapılan ortam (okul, sınıf), tarih, zaman ve konu gibi şeyler yer almaktadır (Ekiz, 2015, s.199).”

3.3.6. Öğrenci günlüğü

Öğrencilerin çalışma süreçlerindeki her türlü duygu, fikir, tecrübe, düşünce vb. bilgileri aktardığı günlüklerdir. “Araştırma sürecinde öğretmen, öğrenciler ya da araştırmaya katılan diğer bireylerden bir uygulama ya da sorunla ilgili günlük tutmaları istenebilir. Günlükler bireysel gözlemlere, duygulara, tepkilere, yorumlara ve açıklamalara ulaşmada yararlı olabilirler (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.301).” Günlükler ders sürecine ait bir takım duygu ve düşünceleri öğrenmek için bir veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. “Öğrenenler öğrenme süreçlerine ilişkin yaşantılarını bu günlükler yoluyla anlatmaktadırlar... Örneğin; bu derste ne öğrendiğini anlat, ardından nasıl öğrendiğini yaz ve son olarak öğrenme biçimini, yolunu değerlendir. (Kızılkaya, 2009, s.6).” Günlüklerin öğrenciler açısından da bir takım faydaları vardır. Moon’ a (2006) göre günlük, öğrencilerin deneyimlerinden öğrenmeleri ve öğrenme sürecini keşfetmeleri içinde kullanılmaktadır (s.21). Katılımcılardan araştırma süreci boyunca günlük tutmaları istenmiş fakat gönüllülük bağlamında öğrencilerin günlük tutmak istemedikleri gözlemlenmiştir. Bu bağlamda öğrenciler araştırma sürecinde günlük tutmaya gereken önemi vermemişlerdir. Araştırmacının ders sürecinin sıkıntılı geçtiği düşünmesi nedeni ile günlük tutma ile ilgili öğrencilere baskı yapılmamıştır. Araştırmacının, öğrencilerin günlük tutma süreçleri ile ilgili bireysel farklılıklara sahip olmasını araştırmacı günlüğünde şu şekilde ifade etmiştir.

Günlükler incelendiğinde her öğrencinin kendine özgü bireysel bir günlük tutma tarzı göze çarpıyordu. Örneğin bir öğrenci ödev, hatırlatma notları, şekiller ve çizimlerle günlük tutarken diğer bir öğrenci ise daha kısa yazmayı tercih ediyordu. Başka bir öğrenci ise hissettiği duyguları ve dersteki gelişmeleri aktarıyordu günlüğüne. (A.G. 04.04.2017).

Öğrencilerin günlük tutmak istememesinin nedenleri olarak araştırmacının gözlemleri ve tecrübeleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Öğrencilerin uzun ders süreci boyunca sıkılması
- Öğrencilerin günlük hayatta günlük tutma alışkanlığının olmaması
- Öğrencilerin günlükleri yanlarında taşımalarının zor olması
- Öğrencilerin ders sürecinden memnun olmamaları

3.3.7. Öğrenci çalışmaları

Tasarım sürecine ait eskizler ve tasarım sürecinin sonucunda ortaya çıkan tasarım çalışmaları, araştırmanın verilerini oluşturan bir diğer araçtır. Öğrenci çalışmaları kullandıkları teknik, malzeme, şiir ve şair seçimi açısından betimlenmiştir. Öğrenci çalışmaları, araştırma sürecinin diğer veri toplama teknikleri olan görüşmeler, ders gözlemleri ve öğrenci günlüklerinin birbirleri arasındaki bağlantıyı destekleyecek şekilde kullanılmıştır.

3.3.8. Öğrenci bilgi formu

Öğrencilerin araştırma süreci boyunca araştırma verilerine dâhil olacak veya dâhil olması planlanan bilgilerin toplanacağı bilgi formlarını oluşturulmuştur ve öğrenciler ilk derste bu formu doldurmuşlardır. Öğrenci bilgi formunda istenilen bilgiler; Ad, soyad, doğum tarihi, cinsiyet, e posta, telefon, öğrenim durumu, yaş, yaşadığı şehir/şehirler, mezun olduğu lise, ilgi alanları/hobiler gibi alanlardan oluşmaktadır (Bkz. Ek-7).

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmanın verilerini gözlem, görüşme, araştırmacı günlükleri, öğrenci günlükleri, ses ve video kayıtları oluşturmaktadır. Araştırmanın bu bölümünde verilerin hangi aşamalardan geçerek analiz ve yorumlamasının yapıldığı üzerinde durulacaktır.

Veriler gözlem kayıtlarının makro analizi, görüşme ve jüri sınav kayıtlarının birebir, elle yazıya dökülmesi, dökümlenen bu yazıların kodlanması, kodlardan yola

çıkarak alt tema ve ana temalara ulaşılması ile elde edilmiştir. Ekiz (2015, s.73) nitel veri analizinin temel amacını, “bireylerin öznel bir şekilde yapılandırdıklarının sistematik olarak anlaşılması ve sonuç olarak da kavramsallaştırılması ya da kuramsallaştırılmasıdır” şeklinde ifade etmiştir. Gözlem, görüşme, öğrenci ve araştırmacı günlükleri, öğrenci çalışmaları ve doküman incelemesi veri araçları ile elde edilen veriler “tematik analiz yöntemi” kullanılarak yorumlanmıştır. “Tematik analizde araştırmacı, veriler içinde tema ve örüntüler aramak için analitik tekniklere odaklanır. Bu çalışmanın en iyi yönlerinden biri kodlamadır (Glesne, 2013, s.259).” Video, ses kayıtlarına ait görüşme ve ders gözlemleri verileri kodlanarak, kodlardan alt temalara ve alt temalardan ana temalara ulaşılmıştır. “Nitel bir araştırmada kod sıklıkla, dil temelli ya da görsel bir veriyi belirlemek amacıyla sembolik olarak kullanılan özetleyici, çarpıcı, özü yansıtan ve/veya çağrışımsal nitelikteki bir sözcük ya da kısa ifade olarak tanımlanabilir (Saldaña, 2019, s.4)”

Verilerin yorumlanması ve analizi, insanların söylediklerini anlamayı, söylenenler arasında örüntüleri aramayı, bir yerde söylenenleri başka bir yerde söylenenlerle bir araya getirmeyi ve farklı insanların söylediklerini birleştirmeyi amaçlar. Bu işlemler birincil olarak veriler toplandıktan sonraki analiz evresinde meydana gelir (Patton, 2014, s.380).

Araştırma verilerinin yorumlanması alan yazın taraması ve yapılan araştırmaların incelenmesi sonucunda gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin ve ders yürütücüsünün söyledikleri cümlelerden doğrudan alıntılar yapılarak kodlar ortaya çıkmıştır. Araştırmacı bulunduğu kodların ortaya çıkma sürecinde kendi bireysel bilgilerinden yola çıkarak yöntem bilim alan yazındaki bilgilerinden yararlanarak yorumlamıştır. Ayrıca kodlamalarda yanlılığı gidermek için kod ve temaların oluşturulma süreçlerinde uzman görüşlerinden faydalanmıştır. Ekiz (2015) araştırmacının bu verileri yorumlaması aşamasında yanlı gözükmesini şu şekilde ifade etmiştir:

Nitel veri analizinde gözlem ve görüşmelerden elde edilen veriler doğrudan alıntı yapılarak araştırmaya dahil edilse de ve çoğunlukla yanlı gibi gözükse de durum daha karışıktır çünkü bu süreç aslında araştırmacının verileri sistematik bir düzenle soyutlaması ya da kavramsallaştırması süreçlerini içerir (s.73).

Creswell, (2017) araştırmacının bireysel olarak almış olduğu eğitim ve deneyimlerin araştırma sürecinde seçeceği yöntemi ve araştırmaya yaklaşım tarzına etki edeceğini ifade eder. Bireysel görüşme, detaylı yorumlar ve gözlemler yapmayı seven bireylerin nitel araştırma yapmayı tercih edeceğini belirtir ve nitel araştırmayı kendi

oluşturduğu planlama içerisinde yenilikçi bir yaklaşımla araştırma yapmaya nicel yaklaşımdan daha çok imkan sağlayacağını ifade eder (s.20-21).

Görüşme verilerinin analizi ses kayıtlarının görüşme formlarına tarih, ortam ve kişi bilgileri bağlamında dikkatlice dinlenerek dökülmesi ile başlamıştır. Dökümlenen görüşme verileri araştırmacı tarafından okunarak ilk aşamada kodlar oluşturulmuştur. Oluşturulan bu kodlar alan yazının okunması, ders gözlemlerinin incelenmesi ve uzman görüşlerinin işe koşulması yoluyla defalarca okunmuş kodlar tekrar tekrar düzenlenerek son hallerini almıştır. Kodların son hali ortaya çıktıktan sonra alt temalar ve ana temalar altında kod oluşturma sürecinde izlenen yol ile tekrar düzenlenmiştir. Araştırmanın verilerinin son halini alması ile üç farklı alan uzmanının görüşü alınarak kod ve temalarda fikir birliği yoluna gidilmiştir.

Öğrenci çalışmaları ikinci görüşmelerin ilk bölümünde öğrenciler tarafından anlatılmış ve dökümleri yapılarak araştırmacı tarafından analiz edilerek yorumlanmıştır. Öğrenci ve araştırmacı günlüklerine ait veriler görüşme ve gözlem bulgularını desteklemek amacıyla görüşme ve gözlem bulgularına ait bölümlerde kullanılmıştır. Gözlem verilerine ait kodlamalar ve temalar haftalık ders saatlerine ait başlıklar altında kodlanmış ve tablolaştırılmıştır. Görüşme verilerine ait kodlar temaların altında alt temalar ve alt temaların altında kodlar olacak şekilde tablolaştırılmış ve bir araya getirilmiştir. Miles ve Huberman, (2015) kodlama ve söz öbeklerinin düzenlemesine ilişkin süreci şu şekilde ifade etmiştir; “araştırmacı belli bir araştırma sorusu, kuram, yapı ya da temayla ilişkili parçaları hızlı bir biçimde bulabilecek, diğerlerinin arasından çekip çıkarabilecek ve kümeleyebilecektir (Miles ve Huberman, 2015, s.57).”

Durum çalışması kapsamında öğrencilerin ders ortamında tasarımlarını oluşturma ve diğer süreçleri ses kayıt cihazları ve video kayıt cihazları ile kaydedilerek araştırmacı tarafından incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucu gönüllü olan katılımcılara sorular yöneltilerek araştırma süreci yürütülmüştür. Gözlemlerin analizi makro analiz yöntemi ile tasarım, sanat, eğitim, birey ve bireysellik ile ilgili olan ya da ilgili olabileceği düşünülen konu ve alıntılara odaklanılmıştır. Gözlem verilerinin ders haftalarının altında verilmesi zaman sıralaması ve tasarım sürecinin gelişimini daha iyi anlamak amacıyla görüşme verileri ile bir araya getirilmemiştir.

Gözlem; sistematik ve belirli bir araştırma sorusuna hitap ettiğinde, güvenilir sonuçların hazırlanmasında, hassas ve kontrol altında olduğunda bir araştırma aracı

olarak kullanılır (Merriam, 2015, s.111). Gözlem, insan davranışlarının incelenmesini ana amaç edinen ve doğal ortamlarda yapılan bir veri toplama aracıdır (Ekiz, 2015, s.201).

Bireylerin, diğer insanlar hakkındaki gözlemleri, kişinin “gözlenen” kişi hakkında verdiği bilgiler, kendi kişisel değerlerine, bireysel ölçütlerine göre yaptığı bir değerlendirmenin ve kişisel yorumlarının bir ürünüdür (Özgüven, 2012, s.53).

Gözlemlerin detaylı olarak incelenerek analiz edilmesi, daha önce fark edilmeyen birtakım olgu ve olayları, katılımcıların çevresi ile olan etkileşimleri ve ilişkilerinin tekrar tekrar izlenebilmesi için ses ve video kayıt cihazları kullanılmıştır. Video kayıtları ders saat ve olay akışına göre analiz edilmiş olup ayrıntılı gözlem ve görüşme formları bu sıralama kullanılarak dökümlenmiştir. Görsel İletişim Projesi dersinin sabah ve öğleden sonra olan iki bölümde yapılması analiz ve ders gözlem verilerinde herhangi bir şekilde belirtilmemiştir. Video kayıtları ve ses kayıtları izlenerek her iki kaydında doğrulaması araştırmacı tarafından sağlanmıştır.

3.7. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliliği

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliliğinin sağlanması için inandırıcılık, aktarılabirlik, teyit edilebilirlik ve tutarlılık stratejilerinden yararlanılmıştır. (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Veri toplama araçlarının belirlenmesi, uygulanması ve verilerin analizi bölümlerinde uzman görüşü ve literatür kaynaklarına başvurulmuştur

İnandırıcılık diğer adıyla iç geçerlik Merriam’a (2015) göre bulguların dış dünyadaki gerçeklerle uyumlu olup olmadığı, bulguların gerçekten orada olanları ifade edip gösterdiği, araştırmacının ölçmeyi düşündüğü şeyleri gerçekten gözleyip ölçmesi ile ilgili soruları cevaplamaya dayanmaktadır. Yıldırım ve Şimşek (2011) araştırmanın inanılrlılığının sağlanması için araştırma sürecinin ve sonuçlarının açık ve tutarlı bir şekilde ortaya konulması ve diğer araştırmacılar tarafından teyit edilebilir olması gerektiğini ifade etmiştir. Buna bağlı olarak araştırma sürecinin ve sonuçlarının teyit edilmemesi durumunda araştırmanın inandırıcılığı konusunda bazı kuşkular ortaya çıkabileceğini, süreçlerin birbiri ile tutarlılığı, verilerin ve sonuçların nesnel bir şekilde ortaya konulduğunun kanıtlanması gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda araştırma verilerinin birbiri ile uyumu ve sonuçlar arasındaki ilişkiyi ortaya çıkararak veri toplama araçlarında *veri çeşitliliği* yoluna gidilerek, gözlem ve görüşmelere ait veriler video ve ses kayıt cihazları ile kaydedilen veriler derinlemesine analiz edilmiştir. Araştırmanın

bulguları ve sonuçlarına ait veriler araştırma uygulamasının yapıldığı bir dönem (16 hafta) boyunca *uzun süreli* uygulama sürecinden elde edilmiştir.

Aktarılabirlik diğler adıyla nakledilebilirliğı kavramının benimsenmesi, araştırma sonuçlarının doğrudan benzer ortamlara genellenemeyeceğı ancak bu tür ortamların sonuçların uygulanabilirliğine ilişkin geçici yargılara ulaşılması ve test edilebilecek denenceler oluşturulması anlamına gelmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.270).” Araştırmaya ait sonuçların genellemesinin mümkün olmadığını bu yüzden genelleme yerine aktarılabirlik ifadesinin kullanılması gerektiğini belirtmektedir (Lincoln ve Guba, 1985, Erlandson ve diğlerleri, 1993). Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğine ait süreçlere ait akatarılabirlik stratejisi gözlem, görüşme, öğrenci ve araştırmacı günlükleri, öğrenci çalışmalarına ait görsellerin ait verilerini analizi ile sağlanmıştır. Araştırma da veri, veri analizleri ve sonuçların yapılacak araştırmalarda benzer olay ve durumlara ne derecede aktarılabir olduğu ile ilgilidir.

Teyit edilebilirlik diğler bir adıyla doğrulanabilirlik, araştırmacıların benzer sonuçlar elde etmesi olarak tanımlanmaktadır. “Birbirinden bağımsız araştırmacılar benzer bir yöntemle benzer bir bağlamı incelediklerinde örtüşük, binişik veya birbirine benzer bulgular ortaya çıkarabilirler (Gagnon, 2010, akt. Akar, 2016. s.135).” Yıldırım ve Şimşek (2011) teyit edilebilirlik incelemesinin amacını araştırma sonucunda elde edilen bulguların ham verilerle karşılaştırılmasında diğler bir uzmanın görüşünün alınarak teyit etmesi olarak ifade etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.272).

Tutarlık incelemesi “araştırmaya dışarıdan bir gözle bakılması ve araştırmacının baştan sona gerçekleştirdiğı araştırma etkinliklerinde tutarlı davranıp davranmadığını ortaya koymaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.271).” şeklinde ifade etmektedir. Tutarlık araştırma verilerinin tekrar tekrar kontrol edilmesi ve uzman görüşlerinin alınması ile sağlanmıştır. Uzman görüşleri iki amaçla alınmıştır. Bunlardan ilki alan yazın, yöntem, bulgular, sonuç, tartışma ve öneriler bölümlerini kapsarken ikincisi ise kod ve temalar arasındaki tutarlılıktır. Tez izleme dönemlerinde uzmanlarla araştırmanın geçerliliğı ve güvenilirliğı ile ilgili değlerlendirmeler yapılmıştır.

3.8. Görsel İletişim Projesi Dersi

Görsel İletişim Projesi dersi sanat ve tasarım fakülteleri tarafından verilen, zorunlu ve son sınıfta öğrencilerin alması gereken bir derstir. Görsel İletişim Projesi dersi

kapsamında ders yürütücüsü, öğrencilerden şiir kitabı tasarımı yapmalarını istemiştir. Şiir kitaplarının oluşturulmasında belirli bir yöntem veya tekniğe bağlı kalınmamıştır. Buna bağlı olarak öğrenciler seçtikleri şiir/şiirler ve şair/şairler bağlamında görsel şiir kitabı tasarladılar. Öğrencilere bir dönem boyunca tek bir proje verilmiştir. Dersin amacı, meslek eğitimini sağlamaya yönelik katkısı, dersin öğrenim çıktıları ve derse ait diğer bilgiler Ek-9 da yer almaktadır.

3.8.1. Dersin amacı

Eğitim süresince kazanılan tüm bilgi ve becerilerin uygulamalı bir projeye dönüştürülmesi amaçlanır.

3.8.2. Dersin meslek eğitimini sağlamaya yönelik katkısı

- Tasarım teknik ve teknolojisini tanıma; farklılıklarını, uygulama alan ve yöntemlerini kavrama becerisi
- Tasarım oluşturma sürecini, işlem basamaklarını ve üretim tekniklerini kavrama ve uygulama becerisi
- Tasarım sürecini ve tasarım bilgilerini çağın gereksinimleri ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda güncelleyebilme becerisi

3.8.3. Dersin öğrenim çıktıları

- Bir konu ya da problemi çözmeyi amaçlayan uygun bir proje önerisi hazırlar öneriyi yazılı, sözlü ve görsel olarak sunar.
- Bir projeye ilişkin süreçleri planlar.
- Proje için gerekli olan kuramsal ve teknik alt yapıyı hazırlar.
- Projeyi verilen sürede ve planlanan şekilde sonlandırır.

Dersin amacı, meslek eğitimin sağlamaya yönelik katkısı ve dersin amacının araştırmacının gözlemleri doğrultusunda ders uygulama süreçlerine uygun olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin son sınıfa kadar öğrendikleri bilgi ve becerilerin “şiir kitabı tasarımı” ile uygulamaya dönüşmesi dersin amacını karşılamaktadır. Meslek eğitimini sağlamaya yönelik işlem basamaklarını öğrenme, teknolojik farklılıkları ve uygulama yöntemlerini gerçekleştirerek sözlü ve görsel olarak jüri vize ve final sınavında

sunarak gerçekleştirmişlerdir. Sürecin planlanarak verilen süre içerisinde uygulanması ders yürütücüsünün yönlendirmeleri ve desteği ile sağlanmıştır.

3.8.4. Ders döneminin betimlenmesi

Tablo 3.2. *Ders ve sınav tarihleri*

Tarihler/Dersler/Sınavlar				
Şubat			21 Şubat/Ders	28 Şubat/Ders
Mart	7 Mart/Ders	14 Mart/Ders	21 Mart/Ders	28 Mart/Ders
Nisan	4 Nisan/Sınav	11 Nisan/Sınav	18 Nisan/Ders	25 Nisan/Ders
Mayıs	2 Mayıs/Ders	9 Mayıs/Ders/Görüşme	16 Mayıs/Ders	23 Mayıs/Ders
Haziran	30 Mayıs/Sınav	6 Haziran/Sınav		

Araştırmanın gözlemleri 12 hafta + 4 hafta sınav haftası olmak üzere toplam 16 haftadan oluşmaktadır. Vize sonrası 1 ve final sınavı sonrası 1 görüşme yapılmıştır.

Tablo 3.3. *Haftalara göre ders içerikleri*

Haftalara Göre Ders İçerikleri	
1. Hafta	Proje konusunun açıklanması
2. Hafta	Şairler ve şiirler hakkında fikir paylaşımı
3. Hafta	Malzeme, teknik arayışı ve deneysel çalışma
4. Hafta	Çalışmaların değerlendirilmesi
5. Hafta	Çalışmaların değerlendirilmesi
6. Hafta	Çalışmaların değerlendirilmesi
7. Hafta	Vizeye hazırlık sunumların değerlendirilmesi
8 ve 9 Hafta	Jürili vize sınavı değerlendirmesi (1 hafta sınav yapılmıştır)
10. Hafta	Jürili vize sınavının değerlendirilmesi
11. Hafta	Jürili vize sınavının değerlendirilmesi
12. Hafta	Çalışmaların değerlendirilmesi
13. Hafta	Çalışmaların değerlendirilmesi
14. Hafta	Baskı planlamaları ve tasarımları ölçülendirme
15 ve 16 Hafta	Jürili final sınavı değerlendirmesi (1 hafta sınav yapılmıştır)

İlk hafta proje konusunun verilmesi ve proje konusu kapsamı hakkında yapılan sunumlar ile başladı. Tasarım tarihinin kısa özeti yapıldı ve kitap tasarım örnekleri öğrencilere sunum ile ders yürütücüsü tarafından gösterildi. İkinci hafta öğrenciler ön araştırma yaparak buldukları şairleri ders yürütücüsü ile paylaştı ve fikir alışverişi yapıldı. Üçüncü hafta öğrencilerin bulunduğu şiirler üzerinden bazı malzeme ve teknikler ile ders yürütücüsünün yönlendirmesi ile deneysel çalışmalar yapıldı. Dördüncü, beşinci ve altıncı haftalarda öğrenciler deneysel çalışmalarına devam ettiler ve bazı tasarımlar ortaya çıkardılar. Yedinci hafta jürili vize sunumu için hazırlık yapıldı ve öğrenciler hazırladıkları sunumları yaparak ders yürütücüsünün önerileri ile sunumlarına dönütler aldılar. Sekizinci hafta jüri üyelerinin de bulunduğu ve yorum yaptıkları vize sınavı yapıldı. Onuncu ve on birinci haftalarda jürili vize sınavının değerlendirilmesi ile ilgili yorumlar ve fikir paylaşımları yapıldı. On ikinci hafta tasarımların son halleri ve baskı halleri hazırlandı. On üçüncü haftada tasarımların ölçülendirme ve baskı aşaması ile ilgili yorumlar ve fikirler paylaşıldı. On dördüncü haftada jürili final sınavı yapıldı. Jürili final sınavı sırasında öğrenciler baskı aldıkları kitapları ve bazı sayfalardan aldıkları sayfaları tuval ve kağıtlara bastırarak duvarlarda sergiledi.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırma verilerinin analizi sonucunda katılımcıların bireysel ifadelerinin geniş bir alanı kapsamaması ve sınırlarının geniş olması nedeniyle bireysellik konusunun sınırları araştırma sonucunda ortaya çıkan kod ve temalar kapsamında sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda süreç, öğrenme ortamı ve öğretim tasarımı ana temalarına ait veriler ile bireysellik arasında ilişki kurulmuş ve bu ilişki bulgular bölümünde kod ve temalarla ifade edilmiştir.

4.1. Araştırmanın Uygulama Öncesi Süreci

Tez önerisi sürecinde danışman ve tez izleme jürisinin görüşleri doğrultusunda uygulamanın yapılacağı ders ve yöntem üzerine fikirler tartışılmıştır. Araştırmacı, tez danışmanı ve tez izleme jüri üyelerini arasında yapılan bu tartışmalar sonucunda uygulamanın yapılacağı okul ve derse karar verilmiştir. Uygulama süreci ile ilgili etik kurul başvuruları yapılmış ve gerekli izinler alınmıştır (Bkz. Ek-1). Gerekli izinler alındıktan sonra dersin öğretim elemanı ile tanışmak için araştırmanın yapılacağı okula gidilmiş, sınıf ortamı, ders, öğrenciler ve sınıfın fiziki şartları hakkında bilgi alınmıştır. Araştırmacı tarafında ders yürütücüsü ile görüşme yapılmış ve bu görüşmede araştırma konusu, veri toplama yöntemleri, verilerin analizi ve araştırma süreçleri hakkında gerekli bilgiler verilmiştir.

4.2. Öğrencilerin Tasarım Süreci ve Çalışmaları

Bu bölümde Görsel İletişim Projesi dersi kapsamında yapılan araştırmada katılımcı öğrencilerin oluşturduğu çalışmaları, kullanılan teknikler, malzemeler ve şiirlerin araştırmacı tarafından ders gözlemi ve görüşme verilerinden yararlanılarak betimlenmesi yer almaktadır. Öğrenci çalışmalarının tasarım sürecinde hangi aşamalardan geçtiği, hangi kararların alınarak uygulandığı araştırmacının deneyimleri ve bakış açısı ile yer almaktadır. Araştırmacının bireysel bilgi birikimi, deneyimleri ve izlenimleri ile bu bölümdeki betimlemeler oluşturulmuştur.

4.2.1. Görsel şiir kitabı tasarımı

Ders yürütücüsü ders kapsamında bir dönem boyunca öğrencilerden görsel şiir kitabı tasarlama istemiş ve bu tasarımlarda malzeme, teknik, şiir ve şair bağlamında

öğrencileri tamamen özgür bırakmıştır. Buna bağlı olarak ilk derste ders yürütücüsü öğrencilere fikir olması açısından bazı öneri ve bilgilerin bulunduğu bilgilendirme kağıtlarını dağıtmıştır. Bu kağıtlarda bazı şair, şiir önerileri yapılmış ve internetten incelenebilecek bazı site isimleri verilmiştir.

Öğrencilerin seçtiği şair ve şiirler

- Aslı - Birhan Keskin - Kışın Bana Yaptıkları
- Buse - Didem Madak - Siz Aşktan N'anlarsınız Bayım
- İrem - Oruç Aruoba – Dalda
- Buket - Sezai Karakoç - Monna Rosa
- Nihan – Ransetsu, Aizu, Cemal Süreyya, Samanyolu, Maietto, Melis Gürpınar, Kadir Aydemir, Taigi (Bazı haiku şiirlerinin isimleri olmadığı için sadece yazar bilgisine yer verilmiştir).
- Merve - Lale Müldür – He Shot Me Down Bang Bang, Destina, Hizmetçi Kadın ve Orkideler

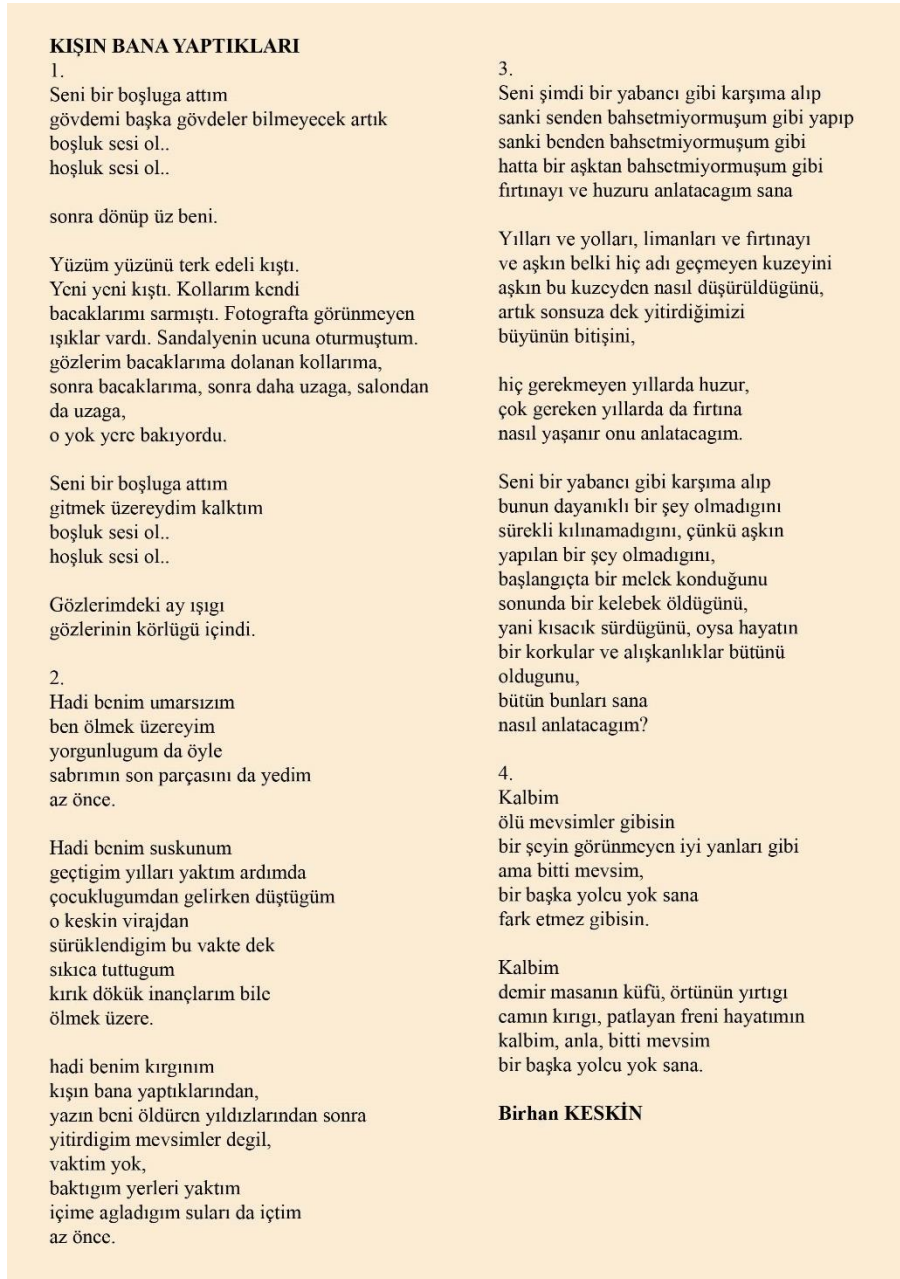
4.2.1.1.Aslı'nın tasarım süreci ve çalışmaları

Aslı çalışmasını kitap olarak yaptı. Oyduğu kitap içerisinde şiir dizeleri ve görselleri katmanlarla oluşturdu. Aslı toplamda 3 farklı kitap yaptı. Bu kitapların hepsi de aynı şekilde kitap oyma tekniği ile yapıldı. Her kitap farklı bir şiir ve buna bağlı olarak farklı malzemelerle yapıldı.

Görsel 4.1. Aslı'nın çalışmasına ait görsel

İlk kitapta şiirde geçen kelimelerden yola çıkarak Birhan Keskin'in "Kışın Bana Yaptıkları" (Keskin, 2020, s.123). isimli şiiri seçilen kelimelerin görsellerle düzenlenmesiyle, içeriğin tasarıma yansıtılması ile oluşturdu. Şiirde geçen bu malzemeler: kırık pas parçaları (dokuları), kırık ekran koruyucu cam, kelebek kozası, çıktısı alınan bazı renkli kağıtlar kolaj yöntemi ile katmanlar şeklinde üst üste bindirilerek uygulandı. Kitap tasarımında teknik olarak oyma tekniğini seçmesine evcil hayvanı olan tavşanının (Bahtı Şen'in) esin kaynağı olduğunu söyledi.

Görsel 4.2. Aslı'nın seçtiği şiir ve şair, *Kışın Bana Yaptıkları*, Birhan Keskin

Aynı okulda bulunan bir öğretim elemanının exlibris önerisinden yola çıkarak çalışmasına kendi tavşanının exlibris figürünü ekledi. Böylece günlük hayatında bulunan ve çalışmasında kendisine fikir verdiğini söyleyen bir canlı olan evcil hayvanını şiirine dahil etmiş oldu.

Jürili final sınavında seçtiği şiiri iki farklı kitapta yarı yarıya bölerek tasarımını düzenledi. İstanbul teması altında Galata Kulesi, denizcilerin olduğu kitap tasarımında balık ağı, deniz yıldızı, yosun, kestiği görsel figürler ile kolaj şeklinde ve katmanlı bir yapıda düzenleme yaparak şiir kitabı tasarımını oluşturdu.

Görsel 4.3. *Aslı'nın İstanbul şiiri için yaptığı düzenleme*

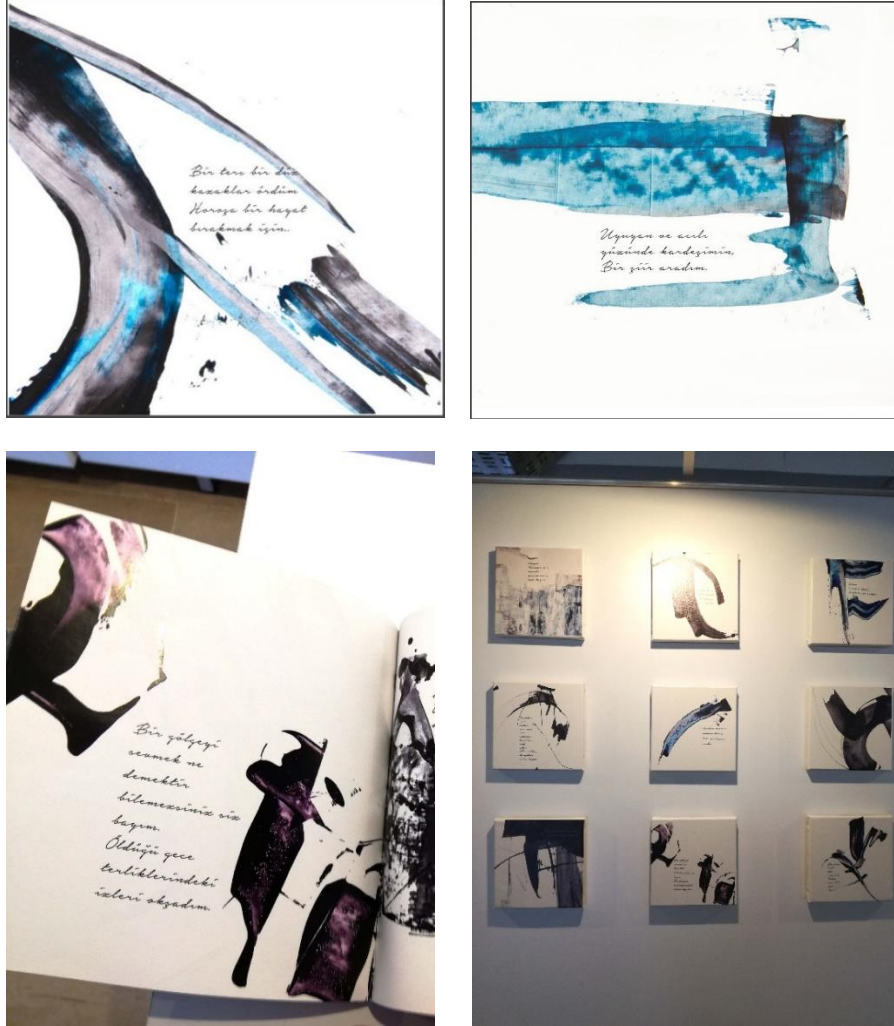

Görsel 4.4. *Aslı'nın şiir tasarımlarının sergilenmesi*

Aslı olarak düzenlediği kitaplarını jürili final değerlendirmesi için masa üzerinde sergiledi. Ayrıca hazırladığı son iki kitap için kurguladığı sergi düzenlemesini karanlık bir ortama hazırladığı kutu içinde, İstanbul yazısı ve aynalarla sergiledi. (bkz. Görsel 4.3.)

4.2.1.2. Buse'nin tasarım süreci ve çalışmaları

Buse çalışmasını kütüphanede bulduğu bir kaligrafi katalogunun üzerine (kuşe parlak kağıt) eskiz yapması sonucunda tasarımının dokularını oluşturduğunu ve bu denemenin çalışmalarına ilham kaynağı olduğunu söyledi. Daha sonra bu dokuların fotoğraflarını çekti, tarama yolu ile bilgisayar ortamında düzenleyerek kesitler aldı ve bu lekelerin olduğu kesitlere uygun şiir dizelerini seçerek görsellerini oluşturdu.

Görsel 4.5. Buse'nin çalışmasına ait görseller

Buse çalışmasında mürekkep, akrilik boya, spatula, fırça ve dal parçaları kullandı. Şiir kitabının sayfalarını kare olarak tasarladı. Kitabı için Didem Madak'ın “Siz Aşktan N'anlarsınız Bayım” (Madak, 2015) isimli şiirini seçti.

SİZ AŞKTAN N'ANLARSINIZ BAYIM

Çok şey öğrendim geçen üç yıl boyunca
Alt katında uyumayı bir ranzanın
Üst katında çocukluğum...
Kâğıttan gemiler yaptım kalbimden
Ki hiçbiri karşıya ulaşmazdı.
Aşk diyorsunuz, limanı olanın aşkı olmaz ki bayım!

Allah'la samimi oldum geçen üç yıl boyunca
Havı dökülmüş yerlerine yüzümün
Büyük bir aşk yamadım
Hayır
Yüzüme nur inmedi, yüzüm nura indi bayım
Gözyaşlarım bitse tesbih tanelerim vardı
Tesbih tanelerim bitse gözyaşlarım...
Saydım, insanın doksan dokuz tane yalnızlığı vardı.
Aşk diyorsunuz ya
Ben istemenin Allahımı bilirim bayım!

Çok şey öğrendim geçen üç yıl boyunca
Balkona yorgun çamaşırlar asmayı
Ki uçlarından çile damlardı.
Güneşte nane kurutmayı
Ben acılarının başını
evcimen telaşlarla okşadım bayım.
Bir pardösüm bile oldu içinde kaybolduğum.
İnsan kaybolmayı ister mi?
Ben işte istedim bayım.
Uzaklara gittim
Uzaklar sana gelmez, sen uzaklara gidersin
Uzaklar seni ister, bak uzaklar da aşktan anlar bayım!

Süt içtim acım hafiflesin diye
Çokolata yedim bir köşeye çekilip
Zehrimi alsın diye
Sizin hiç bilmediğiniz, bilmeyeceğiniz
İlahiler öğrendim.
Siz zehir nedir bilmezsiniz
Zehir aşkı bilir oysa bayım!

Ben işte miraç gecelerinde
Bir peygamberin kanatlarında teselli aradım,
Birlikte yere inebileceğim bir dost aradım,
Uyuyan ve acılı yüzünde kardeşimin
Bir şiir aradım.
Geçen üç yıl boyunca
Yüzü dövme kadınların yüzünde yüzümü aradım.
Ülkem olmayan ülkemi
Kayboluşumu aradım.
Bulmak o kadar kolay olmasa gerek
diye düşünmüştüm.
Bir ters bir yüz kazaklar ördüm
Haroşa bir hayat bırakmak için.
Bırakmak o kadar kolay olmasa gerek
diye düşünmüştüm.

Kimi gün öylesine yalnızdım
Derdimi annemin fotoğrafına anlattım.
Annem
Ki beyaz bir kadındır.
Ölüsünü şiirle yıkadım.
Bir gölgeyi sevmek ne demektir bilmezsiniz
siz bayım
Öldüğü gece terliklerindeki izleri okşadım.
Çok şey öğrendim geçen üç yıl boyunca
Acının ortasında acısız olmayı,
Kalbim ucu kararmış bir tahta kaşık gibiydi bayım.
Kendimin ucunu kenar mahallelere taşıdım.
Aşk diyorsunuz ya,
İşte orda durun bayım
Islak unutulmuş bir taş bezi gibi kalakaldım
Kendimin ucunda
Öyle ıslak,
Öyle kötü kokan,
Yırtık ve perişan.
Siz aşkı ne bilirsiniz bayım
Aşkı aşk bilir yalnız!

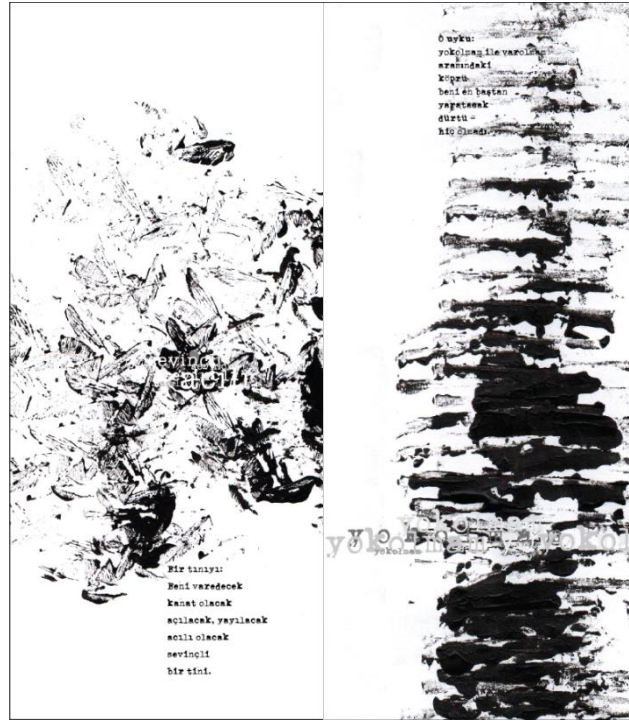
Didem MADAK

Görsel 4.6. Buse'nin seçtiği şiir ve şair, *Siz Aşktan N'anlarsınız Bayım*, Didem Madak

4.2.1.3. İrem'in tasarım süreci ve çalışmaları

İrem çalışmasında siyah ve beyaz renklerini kullandı. Siyah ve beyaz renkleri kullanmasının nedeni olarak kelimelerin dolaylı olarak ölümü ifade etmesi olduğunu

söyledi. Eskizlerini ve çalışmasını ortaya çıkaran lekeleri, mürekkep, akrilik ve sulu boya gibi malzemeleri plastik şişe kapağı, kartonun kenarları, doğada bulunan çeşitli organik (dal, yaprak vb.) nesnelere baskısı kullanılması sonucunda kağıt üzerindeki etkisi ile ortaya çıkan dokulardan oluşturduğunu belirtti. Rahat kullanımı olan boyaları tercih ettiğini ve geç kuruduğu için yağlı boyayı tercih etmediğini ifade etti. Oluşturduğu dokuları tarama ve fotoğraf çekme yöntemi ile bilgisayar ortamına aktararak tipografik düzenlemeler yaptı. Görsel şiir kitabı tasarımı için Oruç Aruoba'nın "*Dalda*" (Aruoba, 2000, s.24) şiirini kullandı. Oruç Aruoba'yı seçme nedeni olarak da doğa ile ilgili bağlantısı olduğunu söyledi. Lekeleri oluşturma nedenini şu şekilde ifade etti: "*Şiirde okuduğumda bende uyandırdığı duyguyu ve şey içindeki bariz geçen kelimeleri mesela vurgulamak istedim ve lekelerimi ona göre oluşturdum. Bir yanda bi lekeyi yaparken kıtanın bütün lekelerini oluşturmuştum (G.2).*"

Görsel 4.7. İrem'in çalışmasına ait görseller

İrem şiir içinde geçen "*Grilerden, renklerden uzak*" dizesinden yola çıkarak renkli bir çalışma yapmadığını çünkü şiirde açıkça belirtildiğini ifade etti. Şiirde aynı zamanda "*yeni kanatları, rengarenk geniş, gergin*" kelimelerini ifade etmek içinde jürili vize sınavında yapılan renk önerisini mor rengi kullanarak tasarımını oluşturduğunu ifade etti.

Görsel 4.8. İrem'in çalışmasına ait görseller

DALDA

Buradayım:
Uyurum belki bir gün.

Belki bitiririm bir gün
delik deşik kozamı
dökülüp gitmeden bütün dut yaprakları
bir gün
bir güç bulur içimde
son bir gayretle
son salgılarımı gezdirir
deliklerimde tırtılım
tıkar gediklerimi.

O zaman
büzülür, dalarım uykuya -
eski beni yokedecek
yeni beni varedecek:
Bomboş, dopdolu
seslerden, esintilerden uzak
içinde gittiğim
oluştduğum.

O uyku:
Bembeyaz.
Benden önce de uyumuş
benden sonra da uyunacak.
Simsiyah.
Korkulacak, özlenecek -
eskileri geride bıraktıracak
yenileri geri getirecek
o uyku.

O uyku:
Verimsiz, çiçek dolu.
Grilerden, renklerden uzak
içinde yittiğim
oluştduğum - olduğum
o uyku.

Uyanışı var mı, olacak mı
belli olmayan:
Belki çürüyüp kuruyup içinde
yiteceğim
belki kanat takıp içinden
çıkacağım
o uyku.

Herşeyi, herkesi geride bırakabileceğim -
yalnızca yeni ben, onun yeni gökyüzü
yeni kanatları, rengarenk
geniş, gergin.

Neleri, kimleri bırakıp ilerlediğim -
neleri, kimleri anımsadığım, özlediğim

belli olmayan:
hiç olmadığım, hiç olmayan
o uyku.

Hiç olmadı, belki hiç olmayacak
o renkli güçlü kanatlar
o hafif esintili uçuş
o aldırılmaz bakış -
olmadı hiç:
olmayacak.

Zaten
tırtılım da kozam da
olmadı benim hiç -
kelebeğim, hiç:

Ben zaten
hiç olmadım.
Hep vardım oysa ki.

O uyku:
yokolmam ile varolmam arasındaki
köprü
beni en baştan yaratacak
dürtü -
hiç olmadı.

Hep vardım oysa ki:
Hep arayarak
dingin seslerden çıkıp gelecek
bir tınıyı:
Beni varedecek
kanat olacak
açılacak, yayılacak
acılı olacak
sevinçli
bir tını.

Hep olan
Hep olacak.

O tını:
Uykum boyu beni oluşturacak
sonra bırakacak varolmayı bana
uyandıktan sonra:
Yoktu
olmayacak.

Uyuyamadığım
uyanamadığım
o uyku:
olmadı
yoktu
olmayacak.

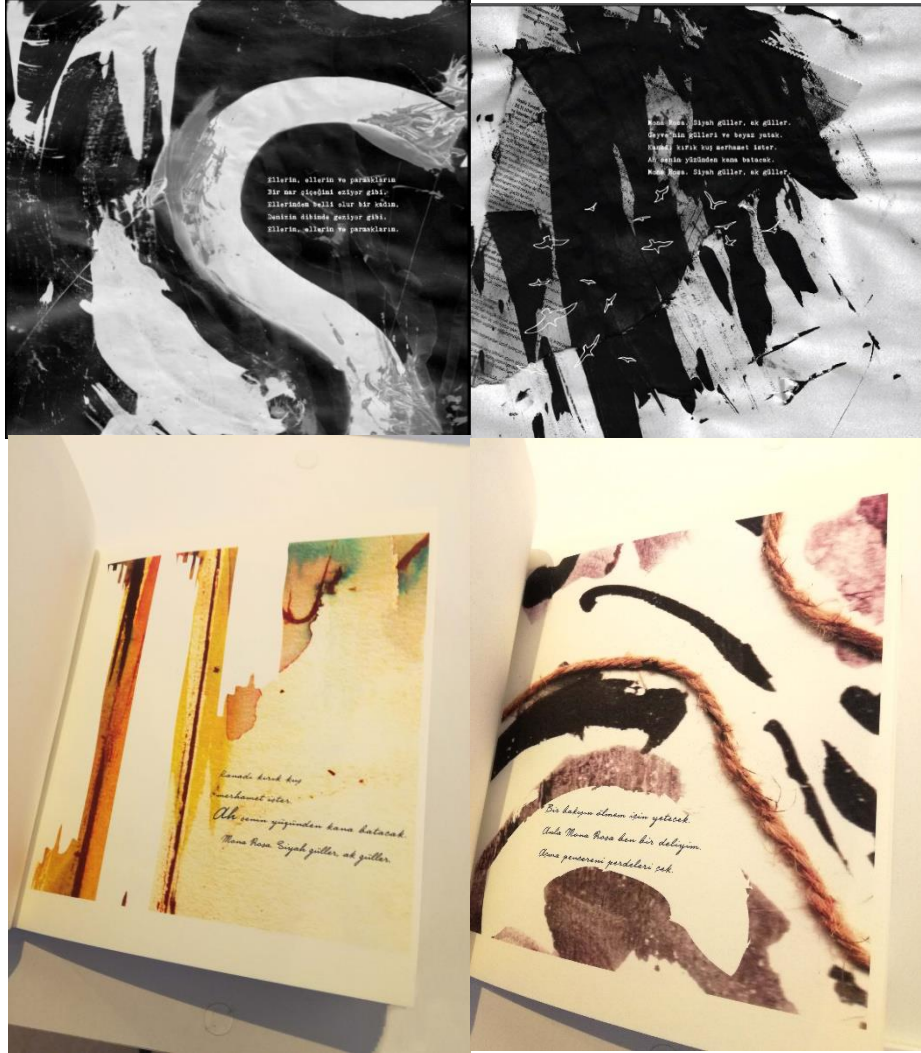
Oruç ARUOBA

Görsel 4.9. İrem'in seçtiği şiir ve şair, Dalda, Oruç Aruoba

4.2.1.4. Buket'in tasarım süreci ve çalışmaları

Buket çalışmasına oluşturduğu lekeler ve bu lekeler üzerine uyguladığı tipografi denemeleri ile başladı. Lekelerini oluştururken mürekkep ve akrilik boya kullandı. Oluşturduğu lekeleri tarayarak bilgisayar ortamına aktardı ve tipografik denemeler yaptı.

Jürinin vize değerlendirmesi ile çalışmalarında renk kullanmaya yönlendirildi. Tasarımı için Sezai Karakoç' un "Monna Rosa" (Karakoç, 2021, s.13) şiirini kullandı. Monna Rosa şiirini daha önce sosyal medyadan duyduğunu ve şairin Monna Rosa takma adı ile şiiri birisine yazdığını öğrendiğini, bunun herkeste bir merak uyandırdığını ve bu yüzden bu şair ve şiirini seçtiğini ifade etti.

Görsel 4.10. Buket'in çalışması ait görseller

MONNA ROSA

I-AŞK VE ÇİLELER

Monna Rosa, siyah güller, ak güller;
Gülce'nin gülleri ve beyaz yatak.
Kanadı kırık kuş merhamet ister;
Ah, senin yüzünden kana batacak,
Mona Rosa, siyah güller, ak güller!

Ulur aya karşı kirli çakallar,
Bakar ürkek bakar tavşanlar dağa.
Monna Rosa, bugün bende bir hal var,
Yağmur iğri iğri düşer toprağa,
Ulur aya karşı kirli çakallar.

Zeytin ağacının karanlığıdır
Elindeki elma ile başlayan...
Bir yakut yüzükte aydınlanan sır,
Sıcak ve minnacık yüzündeki kan,
Zeytin ağacının karanlığıdır.

Zambaklar en ıssız yerlerde açar ,
Ve vardır her vahşi çiçekte gurur.
Bir mumun ardında bekleyen rüzgar,
Işıksız ruhumu salları da durur,
Zambaklar en ıssız yerlerde açar.

Ellerin, ellerin ve parmakların
Bir nar çiçeğini eziyor gibi..
Ellerinden belli olur bir kadın,
Denizin dibinde geziyor gibi.
Ellerin, ellerin ve parmakların.

Açma pencereni, perdeleri çek:
Monna Rosa, seni görmemeliyim.
Bir bakışın ölmem için yetecek;
Anla Monna Rosa ben bir deliyim.
Açma pencereni perdeleri çek.

Zaman çabuk çabuk geçiyor Monna.
Saat on ikidir, söndü lambalar
Uyu da turnalar gelsin rüyana,
Bakma tuhaf tuhaf göğe bu kadar;
Zaman çabuk çabuk geçiyor Monna.

Akşamları gelir incir kuşları,
Konarlar bahçemin incirlerine;
Kiminin rengi ak, kiminin sarı.
Ah, beni vursalar bir kuş yerine!
Akşamları gelir incir kuşları...

Ki ben, Monna Rosa bulurum seni
İncir kuşlarının bakışlarında.
Hayatla doldurur bu boş yelkeni
O masum bakışlar... Su kenarında
Ki ben, Monna Rosa, bulurum seni.

Kırgın kırgın bakma yüzüme Rosa:
Henüz dinlemedin benden türküler.
Benim aşkım uymaz öyle her saza,
En güzel şarkıyı bir kurşun söyler...
Kırgın kırgın bakma yüzüme Rosa.

Yağmurdan sonra büyümüş başak,
Meyvalar sabırla olgunlaşmış.
Bir gün gözlerimin ta içine bak:
Anlarsın ölümler için yaşarmış,
Yağmurlardan sonra büyümüş başak.

Artık inan bana muhacir kızı,
Dinle ve kabul et itirafımı.
Bir soğuk, bir garip, bir mavi sızı
Alev alev sardı her tarafımı.
Artık inan bana muhacir kızı.

Altın bilezikler, o kokulu ten,
Cevap versin bu kuş tüyüne.
Bir tüy ki, can verir gülümseyen,
Bir tüy ki, kapalı geceye, güne;
Altın bilezikler, o kokulu ten!

Monna Rosa, siyah güller, ak güller,
Gülce'nin gülleri ve beyaz yatak.
Kanadı kırık kuş merhamet ister;
Ah senin yüzünden kana batacak.
Monna Rosa, siyah güller, ak güller!

1952, Sezai KARAKOÇ

Görsel 4.11. Buket'in seçtiği şiir ve şair, Monna Rosa, Sezai Karakoç

4.2.1.5. Nihan'ın tasarım süreci ve çalışmaları

Nihan projesine Japon alfabesi ile başlamak istedi. Japon alfabesinin öğrenilmesinin çok uzun süre gerektirdiğini ve proje için yeterli zamanının olmadığını, araştırmaları ve ders yürütücüsünün yönlendirmeleri ile öğrenerek Japon alfabesini çalışmaktan vazgeçti. Japon alfabesinde yer alan fırça etkileri ile kendi alfabesini oluşturma fikrinden yola çıkarak fırça, mürekkep ve akrilik boya ile çeşitli deneme ve eskizler yaptı. Japon alfabesi ve Japon kültürü ile ilgili fikir aşamasında ders yürütücüsünün haiku şiir türünü önermesi ile Nihan tasarımları için haiku şiir türünden örnekler seçti.

Görsel 4.12. Nihan'ın çalışmalarına ait görseller

Görsel şiir kitabı tasarımlarında şiirin ilk harfi ya da bazı kelimeleri ön plana çıkararak bir tasarım anlayışı benimsedi. Bilgisayar ortamında yapmış olduğu düzenlemelerde ders yürütücüsünün de önerisi ile fotoğraf kullandı. Kendi çektiği fotoğrafları bu tasarımda kullanmaktan çok keyif aldığını görüşmelerde ifade etti. Tasarımlarında Ransetsu (<http-13>), Cemal Süreyya (<http-14>), Samanyolu (<http-15>),

Masoaki Shiki (http-16), Aizu (http-17), Melisa Gürpınar (http-18), Kadir Aydemir (http-19) ve Taigi (http-20) gibi şairlerin haiku şiir türünde yazmış olduğu şiirlere yer vererek oluşturdu.

HAİKU ŞİİRLERİ

Ransetsu

Bir yaprak düşüverdi yere çırpınarak
Ardından Salınarak bir başkası indi.

Aizuu

Hemen orada
Parlak gelecek
Ağlama.

Cemal Süreyya

Güm güm çalındı kapım.
Açtım baktım ki,
Yalnızlığımış.

Samanyolu

Dalgalı bir deniz
geriniyor sado göğünde-
samanyolu.

Maietto - Masaoka Shiki

Mavi gökyüzü altında
At Çanları
Beyaz Güvercin.

Melisa Gürpınar

Bir gün bakarsın
Yastığa işlediğin
Kuşlar da uçar.

Melisa Gürpınar

Boyalı sandal
Beyaz nilüfer gibi
Uyandı suda.

Melisa Gürpınar

Utanmasın hiç
Kuşlara mektup yazan
Yalnızlığından.

Kadir Aydemir

Kurumuş korkuluk
Her bulutta
Yağmur var sanır.

Taigi

Gün uzun
Gözlerim yorgun
Denizi seyretmekten.

Görsel 4.13. Nihan'ın seçtiği şair ve şiirler

4.2.1.6. Merve'nin tasarım süreci ve çalışmaları

Merve çalışmasındaki lekeleri spatula, merdane, akrilik boya ve mürekkep kullanarak oluşturdu. Doğadan bulduğu çiçek gibi organik bitkilerin baskılarını lekelerini oluşturmak için kullandı. Oluşturduğu lekeler için görselleri tarayarak bilgisayar ortamında tipografik düzenlemeler yaptı. Tasarımlarında Lale Müldür'ün "He Shot Me Down Bang Bang", "Hizmetçi Kadın ve Orkideler" ve "Destina" (Müldür, 2020, s.141-196-82) şiirlerini kullandı.

Görsel 4.14. Merve'nin çalışmalarına ait görseller

HE SHOT ME DOWN BANG BANG

Seni bir gün en yakının ele verirse eğer,
Öğren susmasını ve ağlamamasını.
Bir kavanozun içinde mavi bir gül
Yetiştir her gün daha çok yaşayan.
Bir masalın ağzını kapat ve yat
Geniş odalarda. Bir oksijen çadırında.
Ona kötü bir şey olsun istedim.
Bana aşık olsun istedim.

Lale MÜLDÜR**HİZMETÇİ KADIN VE ORKİDELER**

Orkideler nedir mi, madam?
Bana kalırsa orkideler
kelebeklerin esansızdır ya da
çocukların gülüşüdür belki olur ya.
Baksanıza kuşlar dans ediyorlar.
Uzun uzun yağmur yağacak
Bu akşam hareketimden evvel
Güneşin çiçek açtığını görmek
istiyorum.
Balıklar sessizce yaklaşacak
Bulutlar biliyorsunuz,
pembe ve mavidir.

Lale MÜLDÜR**LALE MÜLDÜR – DESTİNA**

Dün gece sen uyurken
İsmi fişildadım
Ve hayvanların korkunç
Öykülerini anlattım
Dün gece sen uyurken
Çiçeklere su verdim
Ve insanların korkunç
Öykülerini anlattım onlara
Dün gece sen uyurken
Yüreğim bir yıldız gibi bağlandı sana
İşte bu yüzden sırf bu yüzden
Yeni bir isim verdim sana
DESTİNA
Sen öyle umarsız uyusan da bir köşede
İşte bu yüzden sırf bu yüzden
Yaşamdan çok ölüme yakın olduğun için
Seni bu denli yıktıkları için DESTİNA
Yaşamımın gizini vereceğim sana

Lale MÜLDÜR

Görsel 4.15. Merve'nin seçtiği şiir ve şair, Müldür, 2020, *He Shot Me Down Bang Bang*, *Hizmetçi Kadın ve Orkideler*, *Destina*, *Lale Müldür*

4.3.Araştırmanın Uygulama Sürecine Ait Bulgular

Araştırmanın uygulama süreci 2016-2017 eğitim öğretim yılının güz döneminde toplamda 16 haftadan oluşmaktadır. Uygulama süreci ders gözlemleri, görüşmeler, öğrenci günlükleri, araştırmacı günlükleri ve öğrenci çalışmalarından oluşmaktadır. Uygulama sürecine ait veriler araştırmacının gözlem yaptığı ders saatleri ve jüri sınav değerlendirmelerinden oluşmaktadır.

Araştırmanın veri toplama araçlarından birisi olan gözlem tekniğine dayalı bulguların ders süreçleri ile bağlantısı ve süreç içerisinde gelişen tasarım aşamasının daha iyi anlaşılması açısından ders betimlemesine ait bulgular görüşme verilerinden ayrı olarak verilmiştir. Ders gözlemlerine ait kodlar ve temalar haftalık ders betimlemeleri ve bulguların sonunda tablolar ile verilmiş ve gözlem süreci en sonda bütün tema ve kodlar ile bir arada sonuçlar bölümünde değerlendirilmiştir.

4.3.1. Birinci hafta proje konusunun verilmesi

Araştırmanın ilk haftasında öğrencilerle araştırmacının tanışması için ders yürütücüsü tarafından tanışma ortamı sağlanmıştır. Araştırmacı tarafından öğrencilere araştırma hakkında kısa bir bilgi verilmiştir. Öğrencilerden ve ders öğretim elemanından gönüllü katılım formunu okumaları ve uygun bulunması durumunda onaylayarak imzalamaları istenmiştir. Ayrıca öğrencilerden öğrenci bilgi formlarının doldurulması istenmiş ve araştırma gönüllü katılım formları ile birlikte birer kopyası öğrencilere verilmiştir. Daha sonra ders öğretim elemanı derse giriş yaparak ders, proje konusu hakkında tablo 4.1. de yer alan başlıklarla ilgili kısa bir sunum yapmıştır.

Tablo 4.1. Görsel iletişim tasarımı projesi 1. hafta ders özeti

Görsel İletişim Tasarımı Projesi 1. Hafta Ders Özeti	
Ders içeriği	Ders yürütücüsü sunumu • Tasarım tarihi• Sanayi devrimi• Art and craft akımı• 1960 ve sonrası gelişen sosyal kültürel olaylar• Bauhaus• 1970 ve sonrası kişisel çıkışlar ve yapıbozum• Deneysel çalışmalar
Ders yürütücüsü beklentisi	• Postmodernizm ve modernizmden etkilenecek öğrencilerin deneysel görsel şiir kitabı tasarımları• Öğrencilerin çok katmanlı yapıbozumcu bir yaklaşım benimsemeleri• Deneysel bir tasarım yapmaları
Paylaşılan kaynak ve materyaller	Proje konusunu hakkında bilgilendirme kağıdı (2 sayfa)
Bireysellik ile ilgili yaklaşımlar	• Kişisel deneyimin aktarılacağı bir tasarım beklentisi• Tasarımcıların bireysel örnekleri: David Carson, Neville Brody, April Greiman, Stefan Sagmeister, Julian Valee

Ders öğretim elemanı proje kapsamında öğrencilerden; postmodernizm ve modernizmden etkilenecek bir çalışma ortaya koymalarını, çok katmanlı, yapıbozumcu ve deneysel bir yaklaşım benimsemelerini istemiştir. Kendi duygularını deneysel bir şekilde kişisel bir katılımıla ortaya koyan tasarım örneklerinden bahsetmiştir. Kişisel

deneyimlerin önemli olduğunu ve deneyim, bilgi, birikim çevre ve ailenin şekillendirmesi ile düşünce sisteminin geliştiğinden bahsetmiştir. Öğrencilerden bu bilgiler dahilinde deneysel şiir kitap tasarımlarını ya da düşünce ve deneyimlerini aktarabilecekleri özlü söz oluşturmalarını istemiştir. Ders yürütücüsü çevreye anlatmak istedikleri, kendilerini ifade etmek istedikleri ya da bir sorunu ortaya koymak için bir tasarım yapmalarını istediğini söylemiştir. Ders yürütücüsü sınavların jüri olarak yapılacağını söyledikten sonra proje konusunun yer aldığı 2 sayfalık bilgilendirme kağıtlarını öğrencilere dağıtmıştır.

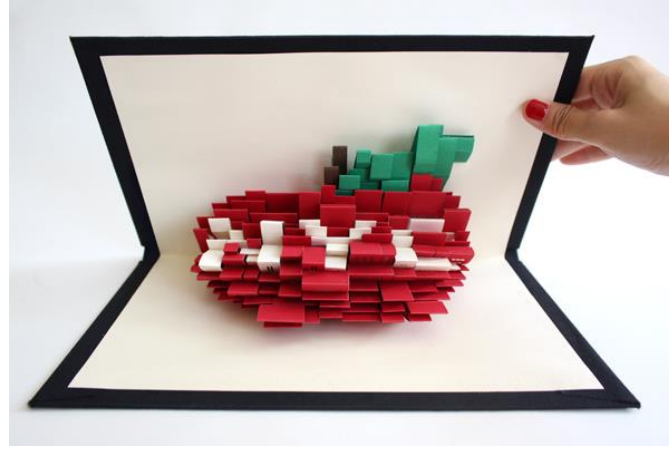
Ders yürütücüsü deneysel şiir kitabının özlü söz ya da bir sorunu ortaya koymak için olabileceğini, tasarım sürecinde biraz daha serbest olabileceklerini, kendi kişisel deneyimlerini deneysel olarak aktarabilecekleri bir kitap istediğini söyledi. Öğrencilerin aklına gelebilecek her malzemeyi kullanabileceklerini belirten ders yürütücüsü örnek olarak da eski bir şiir kitabı bulup parçalayabileceklerini, elleriyle yırtıp mürekkep ile boyayabileceklerini beyaz boya kullanabileceklerini ve bu çalışmadan keyif almalarını istediğini belirtti. Kitabı okutup okutmamanın öğrencilere bağlı olduğunu, özlü söz ve hatta isterlerse roman da yapabileceklerini söyledi.

Görsel 4.16. Elsa MROZIEWICZ, *Geri dönüşümlü kağıt*, 13 x 17,5 cm, 2009 (<http-2>)

Görsel 4.17. *Tyson Adams, pop-up kitap, 2013 (http-3)*

Görsel 4.18. *Daisy Lew, A big Apple, 2012 (http-5)*

Ders yürütücüsü daha önce yapılmış farklı kitap tasarımlarını öğrencilere örnek olarak gösterdi. David Carson, Neville Brody, April Greiman, Stefan Sagmeister ve Julian Valee gibi isimlere ait bazı bireysel tasarım örneklerini gösterdi. Bu tasarımcıların bazı çalışmalarına örnek olarak değinildi.

Görsel 4.19. Stefan Sagmeister, “Do It Without Thinking Critics”(http-1)

Stefan sagmeister “Things I have learned in My Life So Far”, “Trying to Look Good Limits of My Life” (İyi Görünmeye Çalışmak Hayatımı Kısıtlar), “Everything I Do Always Comes Back to Me” (Yaptığım Herşey Her Zaman Bana Geri Döner), "Do it Without Thinking of Critics" (Eleştirmenleri Düşünmeden Yapın), “Money Does Not Make Me Happy”, (Para Beni Mutlu Etmez) çalışmalarının öznel ve fikir temelli olduğunu bu projede de fikir temelli çalışacaklarını, tasarımcının ben ne istersem onu yaparım dediğini ve aslında bir sanatçı gibi bireysel olduklarını anlattı.

Görsel 4.20. Julien Valee, (Vallée Duhamel), MTV One, 2008 (http-11)

Ders yürütücüsü, Julian Valee'nin üç boyutlu, deneysel, kendi bireysel üslubunu yansıtan, kağıttan origami gibi işler yaptığını söyledi. Tasarımcının bireysel olması için kendisinden bir parça koymasına gerektiğini ve bireysel işlerde öğrencilerin kendilerinden de bir parça koyabileceklerini söyledi. Bir tasarımın nasıl bireysel olacağına yönelik bilgilendirmeleri şu sözler ile yapmıştır:

“Bireysel işlerde tasarımcı her zaman bedeninden bir parça ortaya koymak ister bunu ben tespit ettim Sagmeister’da da var bedenini koymuş Julien Valee’de bedenini koymuş yani nedir bireysel işlerde kendinizden bir parça koyabilirsiniz ama koymak zorunda değilsiniz atıyorum el iziniz bile olabilir ya da mesela her gün atıyorum mesela saçlarınız dökülüyor tamam mı? bu sizin için özel bir sorun saçlarınızdan bir parça bile kitabın içine konabilir yani bu kadar bireysel”

Fikir temelli çalışmalarını anlatmanın bir yolu da dil temelli olduğunu söyledi ve Joseph Kosuth’un çalışmalarında bahsedildi. Jenny Holzer’ın “*Protect Me From What I Want*” (Beni İsteklerimden Korum) ve “*Money Creates Taste*” (Para Lezzet Yaratır) çalışmaları örnek olarak verildi.

Görsel 4.21. Stefan Sagmeister, “Everybody Always Thinks They Are Right” (<http-1>)

İster şiir seçebileceklerini isterlerse küçük prens kitabı gibi bir kitabı tekrar ele alabileceklerini söyledi. Her şeyi ortaya koyabileceklerini ifade eden ders yürütücüsü aile hayatında ya da rahatsızlık duydukları bir olayla ilgili bir konu seçerek insanları bilinçlendirmek için tasarımlar yapabileceklerini söyledi. Pop-up kitaplarını araştırabileceklerini, çalışmalarının içinde mutlaka tipografi olması gerektiğini, keserek yapılabileceklerini boya kullanmak zorunda olmadıklarını, istediklerini yapabileceklerini, Dada ile ilgili örneklere bakabileceklerini ve tek bir şiiri ele alabileceklerini söyledi. Yapacakları tasarımın sayfalı bir tasarım olmasını istediğini, postmodern, postyapısalcı, çoğulcu katmanlı bir çalışma olması gerektiği üzerinde vurgulama yaptı. Jüride ki hocalarında tasarımlar hakkında bireysel olarak fikirlerini öğrencilerle paylaşacağını söyledi.

Performans sanatları, kendi kişisel ev aletleri üzerinde yapılan çalışmalar, beden üzerinde yapılan çalışmalar ile ilgili bilgiler verildi. Ders yürütücüsü konu ile ilgili araştırma yapmaları için “Adalar da şiir kitabı okuyun, kitap kafeye gidin kitaplara bakın, Anadolu Üniversitesi’ ne gidebilirsiniz kitapları bir karıştırın, Osmangazi Üniversitesi kütüphanesine gidebilirsiniz, özlü sözler yapabilirsiniz.” İfadelerini kullandı.

Ders yürütücüsü tarafından sınıfa getirilen örnek kitap tasarımları incelendi. Bu örnek kitaplar arasında pop-up kitaplar ve farklı tasarım ve grafik alanı ile ilgili kitaplar vardı. Deneysel çalışmaya yönlendirme kodu ders yürütücüsünün kendi yaşantısına ait deneyimlerini anlatması ve öğrencileri daha iyi sonuca ulaşmak için deneme yaparak deneysel çalışma üretmelerini istemesi sonucunda ortaya çıktı. Öğretmen deneysel ve öğrencileri denemeye teşvik etmek ve motivasyonlarını arttırmak için kendi öğretmeninini söylediklerini şu cümlelerle aktardı:

“Her ders yeni bir şey deneyebilirsiniz belki iyiye ulaşmak için bana bunu Fikret hocada söylemişti. Evet sonuç olarak çok iyi bir şey olmayabilir ama kafamızda düşündüğümüz gibi bir şey olmayabilir ama denemek lazım adı üstünde deneysel bir iş yapcaz şu anda yapcaz...”

Ders yürütücüsü “deneysellik nedir?” diye öğrencilere sordu ve kısa bir tanımlama yapıldı. Ders yürütücüsü öğrencilere çocuk kitaplarına bakmalarını tavsiye etti. Daha sonra deneyimin öneminden şu cümlelerle bahsetti:

“Mesela ben her pazartesi günü oda konserine gitmeye başladım oda konserlerine... Kendiniz için bir şey yapın hani deneyimlerinize deneyim katın çünkü en önemli şey şu anda hayatta bu maddesel şeyler değilde bu verilen deneyimler atıyorum mesela bir hafta sonu işte... bir şair söyleşisine katılma deneyimi. Artık her şey şu anda deneyim üzerinden yapılmaya başladı o yüzden ben bunu önemsiyorum...”

Cümleleri sonucunda deneyime teşvik etme kodu ortaya çıktı. Deneyimin sadece ders ile ilgili olmadığını ve günlük hayatımızda yaşadığımız deneyimlerin öneminden bahsetti.

Haftaya gelirken sadece ne yapabilecekleri ile ilgili ön çalışma yapılması gerektiğini, hangi şair ve şiirler üzerine konuşacaklarını ve vizeye kadar bunun taslaklarının oluşturulmasının gerektiğini söyledi. Özlü sözler varsa bunları da paylaşabileceklerini söyledi. Ders yürütücüsü yapacakları çalışma ile ilgili bazı özellikleri şu cümlelerle ifade etti:

“Bu projenin açılımı sanat kitabı değil bu arada bu projenin açılımında bir şiir kitabı kendiniz öznel bireysel deneyimlerinize yeniden yorumlamak adı sanat kitabı çok başka sanat kitabı pop-up lar şeyler hani amacımız o değil amacımız şiir kitabı ya da deneyim kitabı nasıl isterseniz öyle görselleştirebilirsiniz... Biraz daha tipografi kokan bir çalışma olabilir.”

Ders yürütücüsü öğrencilere her ne kadar konu, şiir ve teknik bağlamında serbest bırakarak tercihi öğrencilere bıraksa da sanat kitabı yapmamaları gerektiğini söyleyerek konunun sınırlarını belirlemiştir ve bu şekilde konunun sınırlarını belirleme kodu ortaya çıkmıştır. Biraz daha tipografi kokan bir çalışma olabilir cümlesi ile öğrencileri tipografiye yönlendirdiği görülmektedir.

Ders sonunda ders yürütücüsü kendi yaptığı çalışmaları anlatarak bu çalışmalar üzerinden örnekler verdi. Tasarımcıları araştırmalarını ve kimlerin neler yaptığını araştırmalarını söyledi.

Tablo 4.2. 1. Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar

1. Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar		
Tema	Alt Tema	Kod
Süreç	Deneyim ve deneysellik	Deneysel çalışmaya yönlendirme Deneyime teşvik etme
	Konunun sınırlarını belirleme	

4.3.2. İkinci hafta şairler ve şiirler hakkında fikir paylaşımı

Öğrenciler buldukları şiir ve kitap fikirlerini öğretim üyesi ile paylaştı. Proje ile ilgili yapılan araştırmalar hakkında konuşuldu. Ders yürütücüsü öğrencilerin deneyerek fikir bulmalarını istedi. Dada ve Japon alfabesi ile ilgili fikir paylaşımı yapıldı. Haiku şiir türü hakkında kısa bir tanım yapıldı ve Oruç Aruoba şiirlerine bakıldı.

Tablo 4.3. Görsel iletişim tasarımı projesi 2. hafta ders özeti

Görsel İletişim Tasarımı Projesi 2. Hafta Ders Özeti	
Ders içeriği	Öğrencilerin buldukları şair ve şiirler hakkında fikir paylaşımı, Haiku şiir türü ve tanımı hakkında konuşmalar, Öğrenciler seçtikleri şiirleri ve ders yürütücüsü tarafından bazı şiirlerin okunması Dada şiir örnekleri ve diğer şiirlerin dinlenmesi
Ders yürütücüsünün beklentisi	Şiir kitapları satın almaları, derse malzeme getirmeleri, Neler yapılabileceği ile ilgili ders yürütücüsü ve öğrenci arasında fikir paylaşımı Ders yürütücüsü şair ile kurduğu iletişimi ve deneyimini anlatması
Paylaşılan kaynak ve materyaller	Ders yürütücüsüne ait tasarım kitapları, mürekkep, Japon fırça seti
Bireysellik ile ilgili yaklaşımlar	Öğrencinin topladığı nesnelere çalışmasına dahil etmesi Ders yürütücüsünün şiir seçiminde özgür bırakması

Ders yürütücüsü vermiş olduğu ders bilgilendirme formundan öğrencilere Lale Müldür, Birhan Keskin ve Didem Madak gibi şairleri araştırıp araştırmadıklarını sordu. Didem Madak'ın "Ahlar Ağacı" şiirini bilip bilmediklerini sordu. Ders yürütücüsü Nihan' a Anadolu Üniversitesinde görev yapan Japon bir öğretim üyesi ile tanışma önerisinde bulundu.

Şiir kitapları satın almalarını istedi. İnternette bazı şiirler okundu. Şair ile iletişime geçebileceklerini söyledi. Ders yürütücüsü öğrencilere görsel olarak araştırma yaptıklarını ve şiir anlamında fazla araştırma yapmadıklarını söyledi. Bazı öğrencilerin görsele daha çok önem verdiklerini şiire fazla önem vermediğini belirtti.

Ders yürütücüsü öğrencilerden deneysel çalışma yapmalarını istedi ve malzemeleri olup olmadığını sordu. Ders yürütücüsü deneysel bir şeyler yapalım bugün dedi ve A3 kağıdı, fırça gibi malzemeleri kendisinin de getirebileceğini, önce şiiri bulmanın önemli olduğunu ve şiire göre tasarımın şekilleneceğini ifade etti. Tekniğe yönlendirme kodu ders yürütücüsünün öğrencileri farklı teknik ile yapılmış çalışmalarını önermesi ile ortaya çıkmıştır: "Yönlendirmiş olcam ama ipek baskılar var Japonlarda..."

Ders yürütücüsü öğrencilere malzemeleri olup olmadığını sordu. Bundan sonra derse gelirken malzeme getirmelerini istedi. Bolca kağıt, fırça, mürekkep, füzeler getirmelerini söyleyerek bugün için malzemelerini öğrencilerle paylaşacağını ifade etti.

Ders yürütücüsü 3 ay boyunca “Land Art” (arazi sanatı) ile ilgili aldığı kurs hakkında deneyimlerini paylaştı. Bu süreçte 3 ay boyunca sadece malzemeyi tanımaya ayırdıklarını öğrencilerinde bu süreçte malzemeyi tanımak için zaman gerektiğini mesela fırçayı tanımaları gerektiğini söyledi ve Japon alfabesinde fırça kullanımının zor olduğuna değindi. Ders yürütücüsünün kendi yaşantısındaki deneyimleri öğrencilere aktarması ile deneyim paylaşımı kodu ortaya çıktı. Nihan’a şiirlerden bir kelimeyi ya da ilk harfi seçerek Japonca olarak büyük harf çalışabileceğini şu cümlelerle önerdi:

Şöyle bir şey olabilir hem tabii bu benim fikrim. Bir şairin şiirini alırsın ya da birkaç tane istersen Oruç Aruoba’nın şiirlerinden yola çıkarsın o şiirlerden bir kelimeyi baş belki ilk harfi genelde hatırlarsanız ilk harfi hep büyük yapılır... Ordan bir harf alıp onu Japonca olarak çalışırsın Japonca da ideogram diye bir şey var hatırlıyor musunuz? Size ilk anlatmıştım yazı ve tipografide unutmuş olabilirsiniz. Bu şey dillerinde Kore, Japon, Çin, Tayland gibi dillerde ideogram dediğimiz yani simgesel öğeler var her bir şey onların kendi içindeki harfleri aslında bir kelimeyi anlatıyor. Mesela ateş anlamında tek bir harf var Japonca da ya da işte su belki şiirin içinden bir kelimeyi alıp Japonca’da ki harflerden birisiyle onu yapıp arkaya da buraya kendine ait Türkçe kendine ait bir tipografi ile onu deneyebilirsin çalışabilirsin iki şeyi birleştirebilirsin yani sen bunun ötesine geç diyorum bu çalışma zaten yapılmış bunu kopyalamayalım.”

Ders yürütücüsü var olan bir yazı tarzı yerine öğrenciyi kendi bireysel tarzını oluşturmaya yönlendirmesi ile bireysel tarz oluşturmaya yönlendirme kodu ortaya çıkmıştır. Sanat ve tasarım alanında bireyin kendine ait farklı tarzının olması bireyleri diğer bireylerden ayırarak ön plana çıkmasına neden olabilir. Buna göre ders yürütücüsünün öğrencisini bireysel tarzını oluşturmaya yönlendirmesi ile öğrencinin bireyselleşmesini desteklediğini söyleyebiliriz. Ders yürütücüsü Japon harfleri ile ilgili çalışma yapan arkadaşının telefonunu verebileceğini söyledi. Ya da direk gidip kendisi ile konuşabileceğini söyledi. Öğrenci biraz araştırma yaptıktan sonra görüşebileceğini belirtti. Fikir aşamasının zorluğu kodu, ders yürütücüsünün araştırmacıya dönerek öğrencilerin içinde bulunduğu durumun farkında olduğunu ifade etmesi ile ve şu cümlelerle ortaya çıktı:

Çok ilginç aslında şu anda konuştuğumuz şey yani şiirin içeriğine göre bir üslup belirlemeye çalışıyorlar. Hem üsluplara bakıyorlar hem şiirlerini düşünüyorlar en zor aşama zaten bu hafta bir sonraki hafta biraz böyle tam oturtmaya çalışacaklar ama bir an önce karar vermemiz lazım...

Bu şiirlere karar verebilmeleri için biraz şiir okumaları gerektiğini belirtti. Bu konunun kesin altını çizmek gerektiğini öncelikle şiire karar vermelerinin gerektiğini

sonra üsluba bakılması gerektiğini söyledi ve içeriğin önemine tekrar vurgu yaptı. Kitap alıp okumalarını, önce şiiri seçmelerini ve görselden çok daha önce şiir olayını çözmeleri gerektiğini hatırlattı.

Ders yürütücüsü İrem'e Dada şiiri yaklaşımı benimsenerek şiiri görselleştirirse tekrar konunun o dönem gibi anlaşılacağını, o dönemin tekrar yaşatılması yerine o dönemden esinlenebileceğini ve etkilenebileceğini ifade etti. Dadayı ortaya koymak yerine ondan etkilenebileceğini ve bunu deneyebileceğini söyledi.

Çalışmasında Lale Müldür'ün şiirini kullanmak isteyen Merve çalışmasına günlük hayatından bazı şeyler eklemek istediğini şu cümlelerle ifade etti:

“Lale Müldür’ ün Oranje şiirini çalışcam ben şiire kendimden bir şeyler koymak istiyorum. Aslında günlük hayatımdan küçük küçük parçalar koycam belki bir oje olabilir ya da atıyorum mesela bir kuruş mesela bir kuruşları biriktirmeyi çok severim ya da eski paralardan her gittiğim ortamdan minik şeyler alıyorum sürekli. İşte kahvenin yanına gelen su bardakları oluyor gerçi onu koyamam ama onlardan belki küçük desenler çizip koyabilirim.”

Merve günlük hayatında topladığı ve karşısına çıkan nesnelere çalışmasında kullanma fikrini ifade etmesi ile yaşamından malzemeyle tasarlama kodu ortaya çıktı. Merve her ne kadar bu fikri ifade etmiş olsa da ders yürütücüsünün sonraki haftalarda hatırlatmasına rağmen tasarımında kullanmamayı tercih etti. Öğrenci daha sonra bulduğu birkaç örneği göstererek kendisi ile bağlantı kurduğu bir örnek gösterdi. Ders yürütücüsü bunun çok güzel bir örnek olduğunu ve istediğinin tam olarak bu olduğunu söyledi. Şiirle kendi arasındaki bağlantı sonucunda ortaya koyduğu bu örneğin güzel bir şey ifade ederek Merve'nin bu düşüncesini destekleyerek bireysel ifadenin önemini vurguladı.

Daha sonra ders yürütücüsünün isteği üzerine öğrenci seçtiği şiiri okudu. Şiir ile ilgili edebiyat bölümünden birileri ile görüşebileceğini ve şiir ile ilgili çözümlere yaparak şiiri anlamaları gerektiğini söyledi. Bütün öğrenciler için şiir konusunda eksik olduklarını ve önce şiiri anlamaları gerektiğini vurguladı.

Aslı, Birhan Keskin' in bir şiirini seçtiğini söyledi. Ders yürütücüsü ders bilgi formunda olan şairleri kullanmalarının şart olmadığını, illa o şairlerin olmak zorunda olmadığını ve bu şairleri örnek olarak belirttiğini ifade etti. Ders yürütücüsü Müşfik Kenter'in seslendirdiği “Ben Orhan Veli” isimli şiiri internetten açtı ve öğrencilerle dinleyerek en sevdiği şiirlerden birisi olduğunu söyledi. Ders yürütücüsü şiiri daha iyi anlamak için içlerine dönmelerini, çevrelerini daha iyi incelemeleri ve doğa ile ilişki kurmalarını söyledi. Şiiri önce seçmelerini ve bu şiirden yola çıkarak teknik oluşturmaya

çalışmalarını vurguladı. Daha sonra motive etme kodunun alt kodu olan ilham verme kodu şu cümlelerle ortaya çıktı:

Bugün şiiri anlamaya yönelik araştırma zaten şiiri anlamaya başladıkça gözünüzün önüne görseller gelecek. Şimdi şöyle yapalım bunu dinlemeye devam edelim ve hani isterseniz pencereye bakın hani Kandinsky demiş ya dışardan doğadan ilham alıyorum diye. Oturup burda ilham perisinin gelmesini beklemeyin dışarıya doğaya bakın. İsterseniz gözlerinizi kapatın bu şiiri anlamak için içinize dönün. Sizin şiirlerinizde de bunu yapmanız lazım o zaman kendiliğinden gelecektir kelimeler, görüntüler, teknik. Siz önce tekniği araştırıyorsunuz sonra şiiri unutuyorsunuz. Sizi etkileyecek, vuracak ve yapmak istediğiniz bir şiir olmalı.”

“Siz Aşktan N’anlarsınız Bayım” şiiri açıldı ve şiirin giriş bölümü dinlendi. Ders yürütücüsü haiku şiirinin tanımını yaptı ve daha detaylı olarak şiir hakkında bazı bilgilere internetten ulaşarak öğrencilere okudu. Öğrencilerin kendi üsluplarını ortaya çıkarmak için denemeleri gerektiğini söyledi.

Aslı daha önce şiire ilgisinin olmadığını ve şiir okumadığını söyledi. Ders yürütücüsü ilkokuldan itibaren zorla şiir okutulduğunu ve böyle bir geleneğin olduğunu ifade etti. Tasarımcı olarak birçok şeyden müzikten, sanattan ve daha birçok şeyden yediğimiz yemeklerden beslendiğimiz gibi beslenmesi gerektiğini vurguladı.

Öğleden sonra öğrenciler şiir örneklerini araştırdı ve çıktı alarak geldi. Öğrenciler ve ders yürütücüsü şiirleri okudular. Ders Yürütücüsü Nihan için sevdiği şiirleri işaretledi ve seçimin kendisine ait olduğunu belirtti. Seçimi öğrenciye bırakma kodu bağlamında ders yürütücüsü öğrencinin daha özgür ve bireysel olarak seçim yapmasına imkan tanıdığını şu cümle ile ifade etti. Ders yürütücüsünün bu şiirleri neden beğendiklerini ve kendileri ile ilgili şiirin içinde bir nokta var mı buna da bakmaları gerektiğini söylemesi ile şiiri içselleştirmeye yönlendirme kodu ortaya çıktı. Nihan için Japon kültürünü daha iyi tanınması gerektiğini bunun tasarım için önemli olduğuna vurgu yaptı. Ders Yürütücüsü önceden yaptığı görsel şiir tasarımları hakkında deneyimlerini paylaştı. Kullandığı malzemeler ve teknik hakkında bilgiler verdi. En sevdiği rengin mavi olduğunu ve bu yüzden çalışmalarında mavi rengini kullandığını söyledi. Ders yürütücüsü deneysel dediğimiz olay nedir diyerek mürekkep ve fırça ile kağıt üzerine deneysel çalışmalar yaptı. Dada şiir örnekleri dinlendi ve öğrenciye dadayı anlamaya çalışmasını söyledi. Öğrencilerden bir sonraki hafta için denemeler yapmalarını istedi.

Ders yürütücüsü kendi deneysel çalışmalarını öğrencilere örnek olarak gösterirken: “Bireysel projelerde tasarımcı işin içindedir... Çok bireysel bu şiir seçimleri, tutkuyla

bağlanmanızı istiyorum bir şeyi çok severseniz bir şeyi yaparsınız...” diyerek bireyselliğin tasarıma dahil edilmesinin önemine vurgu yaptı ve öğrencileri bireysel ifadeye yönlendirmesi ile bireysel ifadeye yönlendirme kodu ortaya çıktı.

Neler yapılabileceği ile ilgili ders yürütücüsü ve öğrenci arasında fikir paylaşımı yapıldı. Ders yürütücüsü öğrencilere sahalara giderek araştırma yapmalarını söyledi ve bazı sahaf önerilerinde bulundu. Mekan isimleri ve bölge önerileri verdi. “*Kahve için ve kitap okuyun*” tavsiyesinde bulunarak öğrencileri araştırma yapmaya yönlendirdi.

Tablo 4.4. 2. Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar

2. Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar		
Tema	Alt Tema	Kod
Süreç	Yönlendirme	Tekniğe yönlendirme
		Bireysel tarz oluşturmaya yönlendirme
		Araştırma yapmaya yönlendirme
	Motive Etme	İlham verme
		Seçimi öğrenciye bırakma
	Deneyim ve deneysellik	Deneyim paylaşımı
		Yaşamından malzemeyle tasarlama
Tasarım sürecinin zorlukları	Fikir aşamasının zorluğu	
Öğrenme ortamı	Bireysel ifadeye yönlendirme	
	Şiiri içselleştirmeye yönlendirme	

4.3.3. Üçüncü hafta malzeme, teknik arayışı ve deneysel çalışma

Derse öğrencilerin seçtikleri şiirlerin okunması, eskiz ve leke denemelerinin ders yürütücüsü ile paylaşımıyla başladı. Ders yürütücüsü İrem’e Dada yaklaşımının çalışmalarda olmadığını ve çalışmaların zayıf olduğunu söyledi. Bu çalışmaların kısa sürede, özen gösterilmeden yapılmış çalışmalar olduğunu ve bu çalışmalarını bu şekilde kabul edemeyeceğini belirtti.

Tablo 4.5. Görsel iletişim tasarımı projesi 3. hafta ders özeti

Görsel İletişim Tasarımı Projesi 3. Hafta Ders Özeti	
Ders içeriği	Şiirlerin ders yürütücüsü ile paylaşılması ve okunması,

[Tablo 4.5. (Devam) Görsel iletişim tasarımı projesi 3. hafta ders özeti]

	Eskiz çalışmalarının paylaşılması ve yorumlanması, Teknik, leke ve fırça kullanımı hakkında tavsiyeler verilmesi, Temel tasarım prensiplerinden öneminin vurgulanması, Çalışmalar üzerinden yorumlar yapılarak fikirler verilmesi, Ders yürütücüsünün malzeme getirerek bazı leke deneysel olarak göstermesi, Dergilerden tipografik tasarım örneklerine bakılması, Lekelerin taranması ve ders yürütücüsü tarafından öğrencilere gösterilmesi, İsviçre tipografisi, postmodern tipografi, kavramsal tipografi ve dilbilimsel çalışmalardan örneklerin incelenmesi.
Ders yürütücüsü beklentisi	Şiirlerin çıktı olarak alınması, Leke çalışmalarının tarama yapılması, Deneysel çalışma yapılması,
Paylaşılan kaynak ve materyaller	Tel, mürekkep, zımba, spatula, akrilik boya
Bireysellik ile ilgili yaklaşımlar	Ders yürütücüsünün İstediklerini yapabileceklerini ve serbest olduklarını söylemesi

Ders yürütücüsü önce öğrencilerden şiiri anlamalarını istedi. Öğrencilerin önceki hafta istediği şiir çıktılarını almadıklarını gördü ve şu cümleleri kullandı: “Şiiri iyi anlamamız gerekiyor. Çalışmanızı anlatıyor olmanız gerekiyor. Şiirin çıktısını alıp gelmeniz gerekiyordu.” Daha sonra ders yürütücüsü leke ve fırça kullanım tekniği hakkında tavsiyeler verdi. Temel tasarım prensiplerinden zıtlık, denge, asimetri ve simetrisinin tasarımda öneminden bahsetti. Ders yürütücüsü boşluk kavramının tasarım üzerinde önemini anlattı. Tasarım çalışmaları ile ilgili tavsiyeler vererek öğrencileri tasarım ilkelerini kullanmaya yönlendirdi ve ortaya tasarım ilkelerine yönlendirme kodu çıktı. Bu bağlamda ders yürütücüsü şu cümleleri kullandı:

“Kompozisyonda olmazsa olmaz bir şey var ne sizce? Boşluk. Boşluk tasarımın anlaşılmasını ve algılanmasını sağlıyor... Mesela acıyı hangi temel tasarım prensibi ile verebilirsiniz... Kelimeleri tek tek alın kelimenin anlamlarını araştırın... Fırça kullanmak zorunda değilsiniz dokuları oluşturmak için... İstedığınız kadar şiir ve sayfa kullanabilirsiniz... Jüri değerlendirecek belki sayfa sayısını arttırabiliriz... Parçalanma, bütünlük gibi ilişkiler toplanma o duyguyu onu vermeye çalışın şiirde...”

Ders yürütücüsü katılımcı öğrencilerin çalışmalarına baktı. İrem herhangi bir akımdan etkilenmediğini belirtti. Ders yürütücüsü ise herhangi bir akımdan etkilenmeye

gerek olmadığını söyledi. Öğrenci “kendi tarzını yansıtabilirsiniz demiştiniz yaa” diyerek hatırlatma yaptı. Ders yürütücüsü ise “ne istiyorsanız yapabilirsiniz” cümlesi ile serbest olduklarını vurguladı ve öğrencileri bireysel ifadeye teşvik etti. Ders yürütücüsü şiirinin anlamını sordu ve Buket, Sezai Karakoç’ un “Monna Rosa” şiirinin kısa hikayesini detaylı olarak anlattı.

Ders yürütücüsü daha önce öğrenilen bilgilerin ve uygulama deneyimlerinin hatırlanması ve çalışmalara dahil edilmesi gerektiğini şu cümlelerle ifade etti: “Görsel çözümlenmeleri yaparken geçmişe dönüp hatırlamamız lazım. Evet, bu bireysel bir proje ama şu ana kadar yapmış olduğunuz şeylerden bağımsız değil onları hatırlamamız lazım arkadaşlar.” Ders yürütücüsü öğrencileri daha önce öğrendikleri bilgi ve deneyimleri hatırlatarak deneyimleri kullanmaya teşvik etti.

Ders yürütücüsü asetat, aydınır gibi farklı malzemeleri kullanma önerisinde bulunarak öğrencileri farklı malzeme kullanmaya yönlendirdi.

Buse, Didem Madak’ın “Siz Aşktan Ne Anlıyorsunuz Bayım” şiiri için yaptığı leke denemelerini ders yürütücüsü ile paylaştı ve şiiri okudu. Ders yürütücüsü lekeleri yapma nedenini açıklamasını istedi ve Buse açıkladı. Daha sonra ders yürütücüsü seçilen lekelerin tasarımıda neden sonuç-ilişkisinin önemini anlatmak için şu cümleleri kullandı:

Güzel çok güzel işte bunun nedenini söyleyebilirsiniz istediğim şey bu yani yaptığınız şey ne yapıyorsanız yapın bunun nedenini açıklayabiliyorsanız arkadaşlar doğru bir temel mesela bazı kelimelerin ön plana çıkmasını istedim dedi. Yani şunu söylemedi Buse: Daha enteresan bir şeyler yakalayım hani ilginçlik olsun...”

Ders yürütücüsü katılımcı öğrencilere farklı Küçük Prens kitap tasarımlarının olduğu sergiyi gezmelerini tavsiye etti ve çalışmalarına ilham vermesi açısından önemli olduğunu belirtti. Katılımcı öğrencilerin eskizlerinin yeterli olmaması ve yeteri kadar çalışmamalarından dolayı ders yürütücüsü saat 17:00’ a kadar çalışmalarını istedi. Ders yürütücüsü sınıfa spatula, merdane, tel, kağıt, zımba, mürekkep ve boya gibi malzemeler getirdi. Strafor ve kağıt üzerine spatula ile farklı dokular oluşturarak bazı deneysel çalışmalar yaptı. Daha sonra ders yürütücüsü katılımcı öğrencilerle deneyimlerini ve anılarını paylaşarak deneysel çalışmaya yönlendirdi:

“Siz hiç denemez miydiniz? Ben mesela küçükken babamın çalıştığı iş yerine giderdim orda daktiloyla büro malzemeleri vardı en sevdiğim şey bunları deneyip bunlarla böyle ufak tefek şeyler oluşturmak, yazardım daktiloda üst üste harfleri yazardım. Sabah onu düşündüm daktilo olsa ne kadar güzel şeyler yapıcaktınız.”

Ders yürütücüsü ikinci el daktilo ile denemeler yapabileceklerini ve ikinci el daktiloyu internetten ya da başka yerlerden bulabileceklerini belirtti. Doğadan malzemeler getirip onların dokularını alabileceklerini, haiku şiirlerinde hep doğanın işlendiğini ve doğadan esinlenmelerin olduğunu söyledi. Doğadan bazı parçalar alıp onların dokularını kullanabileceklerini hatırlattı. Ders yürütücüsünün öğrencilere belirli malzemelerin isimlerini söyleyerek malzeme kullanımına yönlendirdi. Japon alfabesine ait harflerle ilgili yapılan çalışmalara bakıldı ve şiir örnekleri incelendi. Ders yürütücüsü mürekkep ve spatula ile kağıt üzerine deneysel leke denemelerine devam etti ve çalışırken öğrencilerin ilham alması, cesaretlenmesi için şu konuşmaları yaptı ve öğrencileri deneysel çalışmaya yönlendirdi:

“Deneysel bir şeyler yapalım mesela yıkılmak içindeki o geçen duyguyu düşünün arkadaşlar işte deneysel dediğim bu eliniz, gözünüz, her yeriniz bataabilir ama önemli değil mesela bu kazara bahsettiğim şey experimental (deneysel) bunu çok severiz tasarımcılar. Belki size şu ana kadar hiç böyle bir şey yapmadığımızdan mı şaşırdınız... Hatta yere doğru akıtabilirsiniz çalışmayı aşağı doğru mesela göz yaşı büyük bir göz yaşı çok büyük bir acı var burda görüyor musunuz? Bu sayfa bana bunu anlatıyor mesela...”

Deneysel çalışarak, bilinç dışı şeyler yapabileceklerini sonra onları anlamlandırarak ayrılık, birleşme gibi isimler koyabileceklerini söyledi.

Ders yürütücüsü öğleden sonra derse başlarken öğrencilerin eksik olduğu düşüncelere vurgu yaparak onları araştırma ve düşünme sistemini kullanmaya teşvik eden sözler söyleyerek şu cümlelerle öğrencileri çözüme yönlendirdi:

“En büyük problemimiz tam sorunu anlıyorsunuz ya da anlamıyorsunuz ve çözemiyorsunuz ya da düşünme sistemini bilmiyorsunuz belki bunu baştan size öğretmem gerekiyor yani düşünme sistemi dediğim nerelerde ne var araştırmayı tam olarak bilmiyorsunuz... Mesela size şöyle bir proje verseydim şiir kitabı yerine görsel bir günlük defteri biz bunu tasarım olarak nasıl yorumlayabilirdim...”

Ders yürütücüsü kendisi için özel anlamları olan ve kendisine ait olan fotoğrafları katılımcı öğrencilere göstererek öğrencileri farklı düşünmelerini istedi ve çalışmalarında fotoğraf kullanabileceklerini söyledi. Fotoğrafın yanı sıra tel, dergideki çizimler, el yazısı, illüstrasyon gibi farklı malzeme ve teknikleri çalışmalarına dahil edebileceklerini söyleyerek öğrencileri malzeme kullanımına yönlendirdi. John Berger’ in “*Görme Biçimleri*” kitabından bakmakla görmek arasındaki farkı örnek vererek öğrencileri şu cümlelerle farklı bakmaya yönlendirdi:

“Bakmakla görmek arasında bir fark var. Bunu bir renk olarak görürsün mavi diye görürsün ya da buna dersinki burda hüznün var dersin gözyaşları akmış aşağı doğru dersin. Ben sizden bunu artık bu etiği kazanarak yani bir kamera gibi olacak gözünüz.”

İfadelerini kullanarak fotoğrafı unutmamaları gerektiğini ve tarama yapmaları gerektiğini söyledi. Bu bağlamda ders yürütücüsü öğrencilerin daha detaylı ve anlamlı bakmalarını söyleyerek tasarımlarındaki anlam ilişkisini daha iyi kurabileceklerini ifade ettiği görülmektedir.

Ders yürütücüsü jürili sınav değerlendirmesi hakkında bazı bilgiler verdi. Tasarım çalışmalarının jüri karşısında sunulacağını, bütün hocaların katılacağını ve ilk jüride kendisinin notlandıracağını ama hocaların çalışmaları jüride görmek istediklerini söyledi. Daha sonra çalışma yaparken öğrencilerden beklentilerini ifade ederek öğrencileri motive etti ve dersi zevkli hale getirme isteğini şu cümlelerle paylaştı: “İnanın çok keyifli bundan zevk almanızı istiyorum müziği açın saat önemli değil akşama kadar da çalışabilirsiniz, daha da kısa tutabiliriz. Önemli olan verilerinizin iyi olması”

Ders yürütücüsü daha sonra Buse ve Merve'nin denemelerinin çok güzel olduğunu söyleyerek geri bildirim verdi. İrem'in çalışmalarının enteresan olduğunu ve çalışmanın içine bir şeyler girdiğini söyledi. Çalışmalarının biraz daha olgunlaşmaya başladığını söyleyerek geri bildirimler verdi. Dergilerden tipografik tasarım örneklerine bakıldı. Ders yürütücüsü öğrencilerin kafalarının karıştığını düşünerek onlarla empati kurdu ve çabalarını takdir ettiğini söyleyerek öğrencileri şu cümlelerle motive etti:

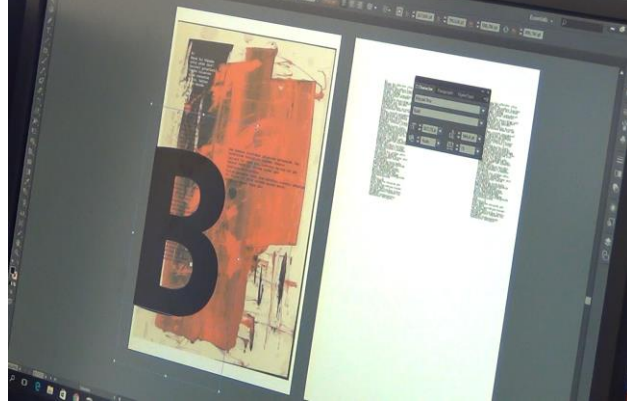
Merve: “Sanırım projenin başında biraz kafamız karıştı ondanda kaynaklı olabilir.”

Ders Yürütücüsü: “Ben size çok şey çok örnek gösterdim ve daha çok şey yapmanızı istiyorum sizden beklentim bu öyle söyleyim yani bir şeyler... Biraz daha fazla deneyin yani biraz daha sınırlarınızı aşmanızı istiyorum. Tamam, hadi gidelim moral bozmak yok bu arada tamam mı? Herkes bir şey yapıyor çabılıyor benim için önemli olan bu bu arada bir şey yapmanız...”

Ders yürütücüsü, katılımcı öğrenciler ile birlikte bilgisayar atölyesine giderek daha önce yapılan deneysel leke çalışmalarının taramalarını yaptı. Çalışmaların tarayıcı ile taranması sonucunda ortaya çıkan ön izleme ve detaylı tarama basamakları katılımcı öğrencilere gösterdi. Taranan görseller üzerine şiirlerden alıntı yapılarak uygun fontlara bakıldı ve fontlar üzerinde düzenlemeler yapıldı. Ders yürütücüsü bazı kelimelere vurgu yapabileceklerini, satırların aralarını açabileceklerini ya da daha büyük lekeler kullanabileceklerini anlattı ve illüstrator programında uygulamalı olarak gösterdi. (Görsel 4.22.) Ders yürütücüsü öğrencilerle empati kurarak çok fazla seçeneklerinin olmasını ve

çok örnek göstermesi sonucu kafa karışıklığı oluşmasını anladığını ifade eden şu cümleleri kullandı:

“Kafanızın karışması çok fazla şey var seçenek çok fazla siz bunu hani ben size burda bu kadar çok şey göstermemin nedeni farklı şeylerde var bakın bunlar bunlar bunlar yapıyor demektir şunu yapın demiyorum hala çünkü seçeceğiniz şiire göre oluşturacaksınız bunu.”

Görsel 4.22. Tarama ile lekeler üzerinde yapılan deneysel düzenlemeler

Ders yürütücüsü, öğrencilere müzik dinleyerek ve kahvelerini içerek çalışmaya dalmalarını önerdi. Önümüzdeki haftaya gelirken yaptığı örnek çalışma gibi en az 3 sayfa getirmelerini ve sadece bir şiir yapmalarını istedi. Ders yürütücüsü başarılı olmaları için karar vermelerinin önemli olduğunu, kendisinin de karar verme konusunda aynı süreçleri yaşadığını söyleyerek empati kurdu ve kazara ortaya çıkan çalışmaları çok sevdiğini şu cümlelerle ifade ederek öğrencileri motive etti:

“Başarıdaki en önemli yol kararlı olmak kararsızlıktan bende bazen yapıyorum kendi kişisel hayatımda şunu yapayım bunu yapayım şunu yapayım derken bakıyorum ortada hiçbir şey yok o yüzden hani karar verin... En başarılı insanlarda o vardır bir konuya tamamen yönelirler ve başka bir şey yapmazlar bizde onu yapalım istiyorum şu anda...” “Ben şeyi çok seviyorum yani deneysel çalışmalarda özellikle kazara olan şeyleri... Siz bunların çok daha iyilerini yapabilirsiniz arkadaşlar bunu biliyorum...”

İsviçre tipografi ve postmodern tipografi örneklerine bakıldı (Bkz. Görsel 4.23. Görsel 4.24. Görsel 4.25). Swiss Typography için ders yürütücüsü şu cümleyi kullandı: “Bakın bunlar iyi örnekler hala kabul gören ve yarışmalarda çünkü bunun yalınlığı hiçbir yerde yok.” Kavramsal tipografi ve dilbilimsel çalışmalara bakıldı. Joseph Kosuth’un “Sandalye” (One and Three Chairs) ve “Çekiç” (One and Three Hammers) çalışmaları örnek olarak gösterildi.

Görsel 4.23. Muller-Brockmann, Josef, Opernhaus Zurich - Medea, 1972

Görsel 4.24. Ballett Uraufführung, Opernhaus Zürich - The Show must go on, 1975

Görsel 4.25. Georg Staehelin, Graphic Design Jorg Hamburger, 1983

Ders sonunda ders yürütücüsü Merve' ye geçen hafta bahsettiği proje ile ilgili neden bir şeyler getirmediğini sordu. Bu bağlamda ders yürütücüsünün öğrencinin bireysel

fikrine önem verdiğini ve bu fikri bir önceki hafta söylemesine rağmen ders yürütücüsünün bu konuya verdiği önem ile öğrencinin bireyselliğine ön plana çıkarmak istediğini şu cümlelerle ifade etti:

Ders yürütücüsü: “Sen mesela geçen hafta güzel şeyler söyledin niye onlardan bir şey getirmedi bugün? Dedin ki her günümde beni yansıtan objeler koyucam dedin içine bu çok hoşuma gitti benim.”

Merve: “Onla ilgili çalışmalar yapıcam ama.”

Ders yürütücüsü: “Tamam, yani o objelerini koymak zorunda da değilsin tarayabilirsinde...”

Ders yürütücüsü gelecek hafta için öğrencilerden istediği en az 3 çalışmayı hatırlattı. Öğrencileri doğadan malzemeye bularak onların izlerini kullanmalarını söyleyerek malzeme kullanımına yönlendirdi ve dersi sonlandırdı:

“Küçük objeleri bunun (kağıt) üzerinde kullanabilirsiniz, yapıştırabilirsiniz, fotoğrafını çekebilirsiniz ya da izini yapabilirsiniz arkadaşlar. Yani eğer doğayla ilişkili haiku bişeyse diyorum hani doğadan bir malzeme alıp onların izlerini bir deneyin şu şeyi doğadaki yaprağın mesela burda şeyi olsaydı baskısı olsaydı bambaşka bir şey olurdu burda...”

Tablo 4.6. 3 Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar

3. Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar		
Tema	Alt Tema	Kod
Süreç	Yönlendirme	Tasarım ilkelerine yönlendirme
		Farklı malzeme kullanmaya yönlendirme
		Malzeme kullanımına yönlendirme
		Çözüme yönlendirme
		Farklı bakmaya yönlendirme
	Motive etme	Dersi zevkli hale getirme
		Empati kurma
	Deneyim ve deneysellik	Deneyimleri kullanmaya teşvik
		Deneysel çalışmaya yönlendirme
	Tasarım konu ilişkisi	Tasarımda neden sonuç-ilişkisi
Öğrenme ortamı	Bireysel ifadeye teşvik	
	Bireysel fikre önem verme	

4.3.4. Dördüncü hafta çalışmaların değerlendirilmesi

Tablo 4.7. Görsel iletişim tasarımı projesi 4. hafta ders özeti

Görsel İletişim Tasarımı Projesi 4. Hafta Ders Özeti	
Ders içeriği	• Öğrencilerin yaptıkları leke ve eskiz çalışmalarının değerlendirilmesi• Çalışmaların eskizlerinin taranması ile bilgisayar ortamında düzenlenen çalışmaların değerlendirilmesi
Ders yürütücüsü	• Eskiz ve doku çalışmalarını arttırmaları
beklentisi	• Sunumlarda olması gereken nitelikler• Daha fazla çalışmaları
Paylaşılan kaynak ve materyaller	Spatula ve mürekkep paylaşımı
Bireysellik ile ilgili yaklaşımlar	• Çalışmaların birbirinden farklı olması için farklı fikir ve teknik önerilmesi• İstediklerini yapabileceklerinin hatırlatılması

Ders başladığında ders yürütücüsü katılımcı öğrencilerin malzeme getirmediğini gördü. Öğrencilere eskizlerini neden getirmediklerini sorarak sorunun ne olduğunu anlamaya çalıştı ve ders yürütücüsü çözüm aramaya çalıştı. Öğrencilerin eskizlerini getirmemesi ile ilgili üzüntüsünü ve sitemini şu cümlelerle ifade etti:

“Çok basit bir cevap istiyorum arkadaşlar niye getirmiyorsunuz yanınızda yaptığımız eskizinizi? Yani bunun artık 4. sınıftasınız hani ben öğretemedim size diğer hocalarınızda öğretemedi de hani sorun nedir bu dersi istekli aldınız? Ya bakın gerçekten bu işin temeli bu... Biraz elinizde bir şeyleri çözümleniz gerekiyor.”

Aslı yaptığı çalışmaları gösterdi. Ders yürütücüsü gösterdiği çalışmaların çok az olduğunu söyledi. Ders yürütücüsü Aslı'nın çalışmalarını inceledi ve bazı tavsiyeler verdi. Daha sonra öğrencilerin aslında çalışmalarını getirdiğini gördü. Öğrenci ve ders yürütücüsü arasındaki iletişim eksikliği olduğu şu cümlelerle ortaya çıktı:

“Tamam, o yaptığımız örnekleri burda görelim yani ben o dokuları nasıl kullandığımızı önce görmek istiyorum. Ne yaptıysanız şuraya koyun ya yapmışsın koysana buraya... Ben sadece şu dokuları ilk görmek istiyorum... Herkeste bu dokunuşu istiyorum bilgisayarda bu dokunuşu istemiyorum arkadaşlar... Yapmışsınız niye çıkarmıyorsunuz?”

Görsel 4.26. Dördüncü hafta leke denemeleri

Bu bağlamda öğrencinin kendisini ifade etmesi yani bireysel ifade açısından ders yürütücüsü ve öğrenci arasındaki iletişimin önemli olduğu düşünülmektedir.

Katılımcı öğrenciler çalışmalarını masaların üzerine serdiler. Ders yürütücüsü katılımcı öğrencilerin yaptığı lekeleri oluşturma nedenlerini sorarak tasarım içerik ilişkisini sorguladı ve eskizlerinde kullandığını lekeleri hangi amaçla kullandığını şu cümlelerle sordu:

Ders yürütücüsü: “Bunlar çok güzel lekeler... Şunu ne için yaptın hangi kelimeyi düşünerek...”

Merve: “Eee dağınıklık”

Ders yürütücüsü: “Dağınıklık mesela bu dağılmayı çok güzel veriyor... Bunlar bunlar çok güzel yaklaşımlar... G harfini niye yaptın?”

Merve: “Güneşle başladığı için yapmıştım...”

İrem’ in bilgisayar üzerinde yaptığı çalışmalara bakıldı. Ders yürütücüsü bazı öneri ve geri bildirimler vererek çalışmalarında bazı düzenleme örnekleri gösterdi. Harf tekrarları ve lekeleri sayfanın yarısında nasıl kullanabileceğini anlattı.

Ders yürütücüsü Buse’ nin çalışmalarına bilgisayar üzerinden baktı. Buse’ nin çalışmalarını diğer öğrencilere örnek göstererek Buse’ yi motive eden şu cümleleri kullandı: “Çok güzel lekeler bunlarda başarılı aferin. Önümüzdeki hafta herkes lekelerini getirebilir mi?... “Hepsinden denemişsin Buse çok güzel valla bayıldım.” Ders yürütücüsü leke ve yazı puntolarının orantısız olduğunu ve bazı puntoların daha büyük olduğunu

belirtti. Ders yürütücüsü boşluk, doluluk, denge, altın oran ve leke-font dengesini anlattı. Gözün nefes alması gerektiğini belirterek ve puntoları küçülterek çıktı almasını söyledi.

Ders yürütücüsü bilgisayar üzerinden Nihan'ın yaptığı çalışmalara baktı. Ders yürütücüsü leke ve yazı ilişkilerini kontrol etti. Japon kaligrafisini öğrenmenin uzun süreceğini bunun yerine kendine özgü bir kaligrafî tarzı geliştirme önerisini yaparak öğrenciyi şu cümlelerle bireysel tarz oluşturmaya yönlendirdi:

Şiirini lekelerini çok beğendim... Genel fikrimi söyleyim Japon kaligrafisine yönelik sende kendi el yazı kaligrafini üretebilirsin bence bu doğru bir yaklaşım hani bunu kullanabilirsin. Şu anda mümkün değil yani Japon kaligrafisini bende bilmiyorum sende bilmiyorsun. Hem kendi elinle bir şey üretmen hem de işte Japon şiirine göndermen ama bu yaklaşım bu font uymuyor... Birde hepinizin birbirinden farklı olması çok güzel...

Ders yürütücüsü öneri ve düzenlemelerinin sadece fikir olması için söylediğini böyle yap demek istemediğini söyledi. Öğrencinin önceki yıllardaki çalışma yöntemini bildiği için şu cümleleri kullanarak öğrenciyi motive etti:

“Bunlar sana fikir versin istiyorum böyle yap demiyorum... Japon kaligrafisinin bu attitude (tutum, tavır, duruş) hani davranış sistemini kendin böyle bir şeyle geliştirebilirsin. Söylemeye aslında anlatmaya çalıştığım başından beri buydu ki senin çok güzel bir elin var fırçayı çok seviyorsun, illüstrasyonun güzel sadece harflerine çalış tek bir şeye odaklan...”

Ders yürütücüsü Buket'in bilgisayarda yaptığı çalışmalara baktı. Bazı öğrencilerin aynı renkleri kullandığını düşünerek öğrenciyi rengi kullanma nedenini sordu ve ders yürütücüsü şu cümlelerle öğrenciyi farklı olmaya yönlendirdi:

Ders Yürütücüsü: “İlginç leke yaklaşımı da ilginç... Fena değil fena değil yani gülü böyle çalışman leke olarak... Arkaya acaba bunu renk mi versen yani ille hepinizin siyah beyaz gitmesin bi tek şiir kimde vardı?...”

Buket: “Şimdi şöyle siyah güller ak güller ondan bahsettiği kıtalarda yani siyahla beyazı kullanmayı düşündüm. Diğer kıtalarda yine farklı renkler olacak...”

Buket' in birkaç sayfada uyguladığı çizgisel yaklaşımı diğer sayfalarda uygulamasını söyledi. Çalışmaların birbirine benzemesini istemediğini, herkesin birbirinden farklı olmasını istediğini şu cümlelerle ifade etti ve öğrenciyi farklı olmaya yönlendirdi: “Şu yaklaşımının açıkçası diğerlerinden farklı olmasını istiyorum. Herkes birbirinden böyle etkilensin... mesela bu yaklaşımın bence çok güzel yani lekeyi hani linear drawing çizgisel yapman çok güzel hani o yaklaşımı acaba diğerlerinde de takip ettirsen...”

Buket çalışmalarında kullandığı tarzını devam ettirdiğini şu cümle ile ifade etti: “Genelde ben tasarımlarımda bu şekilde kullanırım.”

Ders yürütücüsü Buket’in çalışmalarının az olduğunu ve daha fazla yapması gerektiğini söyledi. Tasarımlardaki zayıf ince çizgiye vurgu yaparak zayıf ve güçlü ilişkisini, temel tasarım ilkelerinin önemini vurguladı. Sunumlarında olması gereken bazı önemli noktalardan bahsetti.

Ders yürütücüsü Merve’nin bilgisayarda oluşturduğu çalışmalara baktı. Kullandığı lekelerin iyi kalitede olmadığını, iyi taranmadığını ve daha iyi taranması gerektiğini söyledi. Öğrencinin iyi gittiğini, bütünlük sağladığını ve beğendiğini şu cümlelerle ifade ederek öğrenciyi motive etti: “Tamam yani iyi gidiyorsun şu anda bence en azından bir bütünlük sağlamışsın...” Öğrencileri çağırarak tek kelimeye vurgu yapmanın ve devamlılığın önemini anlattı. Ders yürütücüsü kendi tarzlarını bulmalarını istediğini söyledi. Şu cümleleri kullanarak öğrencileri bireysel tarz oluşturmaya yönlendirdi:

Bir şeye eğer vurgu yaparsanız o daha güçlü olur. Tek bir şeye tek bir şeye... Tasarımda arkadaşlar bir sayfanın diğer sayfayla aynı doku ve hani font sürekliliğinin olması lazım... İlk iki hafta ben hatta sizin denemeler yapmanızı istedim ki tarzınızı bulun... Bu iş duygularla ilgili bir şey diyorum ki şiirin içinden bir kelimeyi alın ve onu vurgulayın...

Kısa bir ara verildikten sonra ders yürütücüsü katılımcı öğrencilerin çalışmalarından fotoğraflar çekti daha sonra spatula, merdane ve kömür ile deneysel çalışmalar yaptı. Ders yürütücüsü sadece fırçaya saplanıp kalmamaları gerektiğini kömür gibi farklı malzemelerle de doku yapabileceklerine vurgu yaparak öğrencileri farklı malzeme kullanmaya yönlendirdi.

Ders yürütücüsü Aslı’nın çalışmalarını değerlendirdi. Aslı’ya farklı denemeler yapabileceğini anlatırken seçtiği renk ve bu renklerin anlamlarını sordu. Öğrencinin herkesin çalışmasının aynı gibi olacağını söylemesi üzerine ders yürütücüsü buna katıldığını ifade etti. Ders yürütücüsü kimsenin fotoğraf kullanmadığını söyleyerek öğrencilerin farklı çalışmalar yapmasını istediğini söyledi ve şu cümlelerle öğrencileri farklı çalışma yapmaya yönlendirdi:

Ders Yürütücüsü: “Bir de şu kırmızı olayı kırmızıyı biraz şiirinden bahset bir de neden kırmızıyı seçmiştin onu anlat.”

Aslı: “Siyah beyazla uyumunu çok seviyorum kırmızının o yüzden ben seçmişim ben sadece aslında dergimi de o şekilde yapmışım. Şiire de Birhan Keskin’ in kırmızıyla ilgili bir şiiri var orda kullanıcam özellikle... Jüride de çok fazla şey olacak sanki şey gibi olacak hocam herkesin aynı gibi...”

Ders Yürütücüsü: “Kesinlikle o yüzden istiyorum farklı şeyler yapın mesela fotoğrafla kimseden çözümlene görmüyorum İrem hani bu konuya biraz daha ağırlık verebilirsin...”

Ders yürütücüsü Aslı ile fikir paylaşımı sırasında soyut şiir ile ilgili düşüncelerini şu cümlelerle paylaştı: “Soyut bir şiirde olmasın bence soyut olursa kelime seçmekte zorlanabiliriz birazcık bilemiyorum karar senin... Masal çok daha zor şiir daha kolay bence şiir daha kolay bence...” Bu bağlamda ders yürütücüsü soyut şiirde kelime seçmekte zorlanacağını belirterek her ne kadar kararı öğrenciye bırakmış olsa da öğrenciyi şiir seçiminde yönlendirmiştir. Ders yürütücüsü masalın şiirden daha zor ifade edileceği görüşünü belirtmiştir.

Ders yürütücüsü katılımcı öğrencilerin aynı teknik ve malzemeleri kullanması üzerine öğrencilere malzeme kullanımında serbest olduklarını hatırlatarak şu cümlelerle hatırlattı: “Arkadaşlar bakın ille ben size bakın gösterdim leke ille çalışmak zorunda değilsiniz. Başka malzemelerde var değil mi füzen var suluboya var.” Ders yürütücüsü spatula, boya ve mürekkep ile denemeler yaptı Nihan’ın çalışmasında deniz olduğu için dalga etkisi ile ilgili bazı leke örnekleri gösterdi ve daha fazla çalışması gerektiğini şu cümlelerle ifade etti:

Senin biraz daha bu arada asılman lazım geçen hafta yaptın bir şeyler denedin ama bu haftaya çok dolu geldiğini düşünmüyorum açıkçası... Tamam mı? Lütfen biraz evde çalış artık önümüzdeki hafta çünkü bir haftamız kaldı şu anda senin çalışmada biraz geri kaldığını düşünüyorum diğer hani kıyaslama yaparsak biraz Buse şu an ön planda... Evde çalışacağımıza burda çalışın evden bir eksisiniz yok ki şu an her şeyiniz var.”

Kıyaslama bağlamında ders yürütücüsü Buse’nin şu anda ön planda olduğunu söyleyerek öğrencinin geride kaldığını fark etmesini sağlamak istese de ders yürütücüsünün kıyaslama yaptığı görülmektedir. Eğitim ve öğretim süreçlerinde öğrencilerin birbirleri ile kıyaslanması öğrenci açısından olumlu ve olumsuz sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Bu sonuçlar arasında öğrencinin motivesinin düşmesi ya da artması ve kıyaslamaya bağlı olarak öğrencinin kendini yetersiz hissetmesine neden olabilir.

Ders yürütücüsü “O” harfini Merve’ye göstermek istediği için Merve’yi çağırdı. Merve sıkılmış bir şekilde “uff”ladı. Ders yürütücüsü çalışmak isterlerse kalabileceklerini söyleyerek dersi sonlandırdı. Merve’nin “uff”laması dersten sıkıldığının göstergesi olarak düşünülebileceği gibi bu tepki ders dışı nedenlerden de kaynaklanabilir.

Tablo 4.8. 4.Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar

4. Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar		
Tema	Alt Tema	Kod
Süreç	Yönlendirme	Farklı olmaya yönlendirme
		Farklı malzeme kullanmaya yönlendirme
		Farklı çalışma yapmaya yönlendirme
		Şiir seçiminde yönlendirme
	Motive etme	Örnek gösterme
		Tasarımını beğenme
	Tasarım sürecinin zorlukları	Ders yürütücüsünün çözüm araması
		İletişim eksikliği
	Tasarım İlkeleri	Tasarım ilkelerinin önemini vurgulama
	Tasarım konu ilişkisi	Tasarım içerik ilişkisini sorgulama
Tasarımda serbestlik	Malzeme kullanımında serbestlik	
Öğrenme ortamı	Bireysel tarz oluşturmaya yönlendirme	
	Kıyaslama	
	Tarzını devam ettirme	

4.3.5. Beşinci hafta çalışmaların değerlendirilmesi

Tablo 4.9. Görsel iletişim tasarımı projesi 5. hafta ders özeti

Görsel İletişim Tasarımı Projesi 5. Hafta Ders Özeti	
Ders içeriği	Öğrencilerin yaptıkları leke ve eskiz çalışmalarının değerlendirilmesi Tasarımların boyutları hakkında fikir paylaşımı Sunum hakkında bilgilendirme ve etkili sunum ipuçları
Ders yürütücüsü beklentisi	Eskizler yapma, deneysel çalışmalar yapma
Paylaşılan kaynak ve materyaller	Ders yürütücüsü çalışmalarında kullanmaları için katılımcı öğrencilerle kendi çektiği fotoğrafları paylaştı.
Bireysellik ile ilgili yaklaşımlar	Ders yürütücüsü, istediği şiirleri seçebileceklerini söyledi, katılımcıların bireysel motivesini arttıracak geri bildirimler verdi ve katılımcılara söz hakkı vererek bireysel olarak kendilerini ifade etmelerini fırsat tanıdı.

Ders yürütücüsü öncelikle Aslı'nın çalışmalarına baktı. Aslı'nın çalışması ile ilgili asetat önerisi yaptı. Aslı şiirlerini okudu. Ders yürütücüsü şiirde geçen bazı kelimelerle ilgili seçebileceği bazı nesnelere hakkında fikir verdi. Aslı yapacağı çalışma ile ilgili ilgili bazı sorular sordu. Ders yürütücüsü ise kullanacağı nesnelere kitap ile ilişkisini olup olmadığını jürinin sorabileceğini hatırlattı. Ders yürütücüsü katılımcı öğrencilerden çalışmalarını masanın üstünde sıralamalarını istedi. Ders yürütücüsü: "Güzel arkadaşlar hazır gelmişsiniz." diyerek öğrencilerin hazırlıklı gelmelerini beğenerek olumlu geri bildirim verdi ve öğrencileri motive etti. Daha sonra ders yürütücüsünün organize ettiği ve öğrencilerin katıldığı şiir dinletisi hakkında konuşuldu:

"Öncelikle hepinize teşekkür ederim şiir dinletisine geldiniz yararlı buldunuz mu sevdiniz mi? Benim de ilk defa katıldığım bir şeydi... Duygu aktarımı çok farklı bir şeydi değil mi arkadaşlar müzikle bilmiyorum ne kadarını dinleyebildiniz konsantre oldunuz mu?... Size bir fikir vermesi vizyonunuzu açması... Mezun olduğunuzda hatırlarsanız hocamızla bir şiir dinletisine gittik..."

Bu bağlamda gerek ders yürütücüsü gerek öğrenciler ilk defa şiir dinletisine katıldıklarını ifade etmişlerdir. Tasarım konularının da şiir kitabı tasarımı olduğu düşünüldüğünde ders yürütücüsü öğrencileri yeni deneyimlere yönlendirmiş ve ders dışında da öğrencilerin sosyalleşebileceği farklı deneyimleri yaşadıkları bir etkinlik ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda yeni deneyimlere ilk derste de önem verdiğini belirten ders yürütücüsü öğrencilere fikir vermesi ve vizyonlarını açması açısından yeni deneyimlerin önemli olduğunu tekrar ifade etmiştir.

Masanın üzerindeki öğrencilerin sıraladığı çalışmalar değerlendirildi. Ders yürütücüsü katılımcı öğrencilerden şiirlerini anlatmalarını istedi. Ders yürütücüsü öğrencilerden müzik açmalarını istedi. Tasarımların punto boyları ve cilt payları değerlendirildi. "Çok başarılı bir leke (Buket) çok güzel leke o kadar güzel dağılmış ki. Sadece bu font buraya uymamış..." cümlesi ile geri bildirim vererek tasarımını beğenmiş ve öğrenciyi motive etmiştir. Daha sonra öğrencilerinde derste aktif olmaları ve bireysel olarak kendilerini ifade etmeye teşvik için şu cümleleri kullandı: "Siz ne diyorsunuz arkadaşlar bunlarda tırnaksız mı tırnaklı mı?"

Ders yürütücüsü her öğrenci için bireysel notlar yazdı. Haftaya gelirken sayfa ve punto boyutlarını ayarlamalarını, şiirlerini sıraya koymalarını ve puntolarla ilgili sorunları çözmesini söyledi. Ders yürütücüsü "Mesela şu lekenin tadını bunlarda göremiyorum..." cümlesi ile diğer sayfalarda bulunan tasarımların bu sayfanın tasarımı arasında leke ve

tasarım uyumu olmadığını söyleyerek tasarımda uyumun önemini vurguladı. Öğrencinin el yazılarını, leke konusundaki başarısını ve tasarımını beğenerek şu cümlelerle öğrenciyi motive etti: El yazılarını beğendim... Leke konusunda çok başarılısın gerçekten hani çok böyle hani ben bu kitabı alıp okumak isterim ilerde...”

Ders yürütücüsü İrem’in çalışmalarına bakarken “sizde fikir verebilirsiniz arkadaşlar” dedi. Öğrencilerin boyutunu daha önce hiç düşünmediklerini vurgulayarak: “Evet arkadaşlar sizden de yorum bekliyorum 4. Sınıfsınız lütfen bir şeyler söyleyin...” cümleleri ile öğrencileri yorum yapmaya, eleştirmeye ve kendini ifade etmeye teşvik etti. “Mesela ince uzun yapsan acaba nasıl olur? Senin şiirlerin hani dikdörtgen form...” Ders yürütücüsü sayfaları katlayarak çalışmaların boyutlarını küçülterek öğrenciyi bu şekilde boyutlandırmaya yönlendirdi.

Ders yürütücüsü: “Şu anda daha iyi durmadı mı çalışmaların?...”

İrem: “Evet”

İrem’in çalışmaları katlanarak seri halde arka arkaya dizildi. Ders yürütücüsü kağıdın ortasından kare bir boşluk keserek vizör oluşturdu ve çalışmaların üzerinden küçük kesitleri öğrencilere gösterdi. Daha sonra “Senin de eline sağlık çalıştın.” Cümlesi ile İrem’e çalışma temposunu beğendiğini ifade ederek karşılığında olumlu bildirim vererek motive etti.

Merve’nin çalışmasına ders yürütücüsü boyut ile ilgili şu yorumları yaptı. Ders yürütücüsü sevdiği tarzda bir çalışma olduğunu söyleyerek tasarımını beğendi. Tipografi, renk ve lekelerin vurgusunu beğendiğini ve okunmasının başarılı olduğunu söyleyerek şu cümlelerle motive etti:

“Güzel bir deneme... Senin kompozisyonlarında aynı şey çok güzel, çok başarılı. Bu benim tam sevdiğim tarz olmuş, aferin... Bulutlar sessizce yaklaşacak, bulutlar biliyorsun pembe ve mavidir, Harika bakar mısınız? Tipografiyle şu şeyin bahsettiğim bu işte gri var griyi kullanıyor okutuyor ama maviyi vurguluyor harika. İyi iyi gidiyoruz arkadaşlar...”

Ders yürütücüsü Merve’nin çalışmaları ile bağlantı kurarak: “Bu derste hep vurguluyorum kazayla bazen çok iyi çalışmalar çıkabilir işte bu da deneyselliktir. Yani size vurgulamaya hani anlatmaya çalıştığım şey kazayla bir şey yaparsınız ve o çok iyi birşeye dönüşebilir.” Öğrencilere denemekten korkmamaları ve rahat olmaları gerektiğini söyleyerek öğrencileri deneysel çalışmaya yönlendirdi. Ders yürütücüsü Merve’nin çalışmasının üzerine notlar alarak katlamalar yaptı ve ciltleme hakkında fikir paylaşımı yapıldı.

Nihan ve Buse'nin çalışmaları değerlendirildi. Ders yürütücüsü şiir gecesinden bir kayıt açıp 1-2 dakika boyunca şiir gecesine gelemeyen Buket'e dinletti. Ders yürütücüsü Aslı'ya okuma yönünün önemini anlattı ve anlamadığını düşündüğü yerleri çizerek gösterdi. Ders yürütücüsü öğrenci çalışmalarının fotoğraflarını çekti. Buket'in çalışmaları değerlendirildi. Ders yürütücüsü slayt sunumunun 5 dakikalık olacağını yaklaşık 10 dakika süre verileceğini ve sonraki hafta yaptıkları en iyi çalışmalardan 10-20 parça çıktı getirmelerini söyledi. Ders yürütücüsü etkili bir sunum için bazı ipuçları ve bazı bilgileri şu cümleleri söyleyerek, öğrencileri etkili sunum yapmaya yönlendirdi:

“İlk 1-2 dakika boyunca bu elde ettiğiniz deneysel yöntemi anlatabilirsiniz... İlk yaklaşımınız işte ben lekelerle başladım şiirimi okuduktan sonra ya da hangi şiiri neden seçtiğinizi kısaca anlatın... Sunumun arkasında kısa bir müzik olabilir yani anlatan sössüz... Kendinize güveniniz olsun duruşunuzla ve o gün biraz daha temiz bir gömlek giyinin işte duruşunuz ve saçınız makyajınızda güzel olsun tamam mı ben bunları önemsiyorum... El işaretleri, duruş, pozisyon, mesela kendine güven, omuzlar açık, ayakların yere basıyor...”

Ders yürütücüsü sunum yapma ile ilgili örnekler verirken sunum yapma taklidi yaparken neşeli bir ortam oluştu ve ders yürütücüsü ile öğrenciler hep beraber güldüler. Daha sonra ders yürütücüsü ikna yöntemlerini anlattı ve öğrencileri etkili sunum yapmaya yönlendirdi:

“İkna ederken bir kırıcı olmamanız lazım, iki saygısız olmamanız lazım, üç yumuşak tonda ne çok yumuşak aşırı yumuşak ne de çok sert ortalama mesela benim size tavrım hep öyledir ne çok yumuşağım ne de çok sertim tam orta karardayız değil mi? Bu çizgiyi bulmak çok zor... Bu dersi isteyerek seçtiniz bu çok önemli pozitif bir artı benim için burda durmaktan çok keyif alıyoruz hep birlikte...”

Ders yürütücüsü Buket ve İrem'in çalışmaları için bilgisayar ortamında bazı düzenlemeler yaptı, değerlendirdi ve dönüt verdi. Aslı'nın çalışmaları değerlendirildi ve Aslı bulunduğu pas dokularını ders yürütücüsü ile paylaştı:

Ders yürütücüsü: “Aaa ne kadar güzel ama pasları sayfanın arasına niye koyuyorsun onu anlamadım arkasına koysana pasları buralarda olsa ya ya da... Pas geçiyor mu bu şiirin içinde?”

Aslı: “Hı hı geçiyor demir masanın pası diyor...”

Ders yürütücüsü: “Evet çok güzel ama çok dikkat et ellerine şey giymen lazım eldiven bulabilirsin bizim temizlikçilerden...”

Aslı'nın çalışmasında Aslı ve ders yürütücüsü bazı düzenlemeler yaptı. “Mesela suraya biraz uhu sür bir tane yapalım mı? Deneysel bir şey” “tamam hocam” “korkmadan yapalım.” Ders yürütücüsü tasarım sürecinde öğrenci ile birlikte deneysel ve iş birlikli çalışma yaparak öğrenciyi motive etmiştir.

Ders yürütücüsü Buket'in çalışmalarında bazı düzenlemeler yaptı. Buket'in el yazısı kullanma isteği bağlamında ders yürütücüsü tasarım sürecinde öğrenciyi şu cümlelerle tipografi kullanımına yönlendirdi ve aralarında şu konuşma geçti:

Buket: "Ben elle yazıcam elle yazmayı da düşünüyorum ordan kıtaların yerlerini belli etme amaçlı öyle bir şey yaptım."

Ders yürütücüsü: "Elle yazmak derken"

Buket: "Burda denemiştin ya"

Ders yürütücüsü: "Bence hiç deneme okunurluk azalıyor sorun o ondan çok burda ki mesela burası çok koyu anladın mı burayı kırmak için bir lekeye ihtiyacımız var."

Ders yürütücüsü Buket'in çalışmalarında gördüğü lekelerden yola çıkarak suretleri araştırmasını istedi ve şu cümleleri kullanarak öğrenciyi araştırma yapmaya yönlendirdi: "Suretler falan yakalayabilirsin... Suret yazıyorum internetten bak... Burayı istiyorum bak inatla istiyorum tamam mı Buket inatla istiyorum suretler..."

Şiir seçiminde kararsız kalan Aslı ders yürütücüsüne şiir seçimi konusunda fikrini sordu. Ders yürütücüsü şu cümleleri kullanarak şiir seçiminde serbest olduğunu söyledi ve aralarında şu konuşma geçti:

Aslı: "Sizin dediğiniz mevsimler mi olsa yoksa hani?"

Ders yürütücüsü: "Hangisini istersen hangisi istersen yap içinden hangisi geliyorsa..."

Ders yürütücüsü Nihan'ın çalışmalarında fotoğraf kullanmasını ve tasarımını beğendiğini belirtti. Kendi yöntemini bulduğunu söyleyerek öğrenciyi şu cümlelerle motive etti: "Şu anda kendi yöntemini bulmaya başladın gibi geliyor bana... Bu yaklaşımını çok beğendim... Bence bu güzel bir yaklaşım diğerlerinden farklı..." Bu bağlamda öğrencinin diğerlerinden farklı olduğuna vurgu yapılarak öğrencinin motivesini arttırma ve farklı olmaya teşvik etmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Ders yürütücüsü martı fotoğraflarını Nihan ile paylaştı. Bütün öğrencilere görsel arşiv yapmanın öneminden bahsederek sürekli fotoğraf çekmelerini önerdi.

Tablo 4.10. 5. Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar

5. Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar		
Tema	Alt Tema	Kod
Süreç	Yönlendirme	Boyutlandırmaya yönlendirme
		Etkili sunum yapmaya yönlendirme
		Tipografi kullanımına yönlendirme

[Tablo 4.10. (Devam) 5. Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar]

	Araştırma yapmaya yönlendirme
Motive Etme	Hazırlıklı gelmelerini beğenme Tasarımı beğenme Çalışma temposunu beğenme İş birlikli çalışma
Deneyim ve deneysellik	Yeni deneyimlere yönlendirme Deneysel çalışmaya yönlendirme
Tasarımda serbestlik	Şiir seçiminde serbestlik
Tasarımda uyumun önemi	
Öğrenme ortamı	Kendini ifade etmeye teşvik

4.3.6. Altıncı hafta çalışmaların değerlendirilmesi

Tablo 4.11. Görsel iletişim tasarımı projesi 6. hafta ders özeti

Görsel İletişim Tasarımı Projesi 6. Hafta Ders Özeti	
Ders içeriği	• Öğrencilerin aldığı çıktılar üzerinden ve bilgisayar ortamında çalışmaların değerlendirilmesi• Sunumların kontrol edilmesi
Ders yürütücüsü	• Sunum için hazırlık yapmaları
beklentisi	• Tasarımların boşluk, font ve puntolarının boyutlarının ayarlamaları
Bireysellik ile ilgili yaklaşımlar	• Ders yürütücüsünün farklı çalışmalar yapmaya yönlendirmesi• Bireysel ifadeye yönlendirme

Aslı çalışmasını Ders yürütücüsüne gösterdi. Ders yürütücüsü eliyle yapabileceği bazı düzenlemeler önerdi. Öğrencinin kendisinden de bir şeyler katmasını istediğini söyleyerek Aslı'yı bireysel ifadeye yönlendirdi: "Aslı'dan da bir şey olsun... Güzel birazda elinin şeyini, tadını görebiliriz." Ders yürütücüsü pilot kalem ve kretuar ile kestiği, kelimeleri yapıştırarak eklediği bazı tipografi ve kaligrafi örneklerini Aslı'ya göstererek öneriler verdi. Nihan'ın çalışmaları için ders yürütücüsü şu önerileri yaparak şu cümlelerle tasarım ilkelerine yönlendirdi:

"Arkası var birde önünde de siyah beyaz o zaman hiç bir vurgu çok az oluyor azıcık da olsa renk katabilirsin biraz daha ön plana çıkabilirdi. Leke düzeyi hep gri bak. Yani şeylerde siyah

beyaz fotoğraflarda siyah siyah olacak gri gri beyaz beyaz bu üç şeyi görmek istiyoruz burda siyah yok çalışmada...”

Ders yürütücüsü Nihan’ın şiirinde önemli olan kelimelerden örnek verdi ve renk tonları ile vurgulama yaparak kelimeleri ön plana çıkarabileceğini söyledi. Şiirdeki kelimelerden bazılarını seçerek şu cümlelerle kelime vurgusu yapmaya yönlendirdi:

Mesela burda ki en önemli şey hangisiyse oraya bakalım bu denizi anlamak en sonunda yaşamaktır. Burda mavi rengi ön plana çıkarabilirsin sadece maviyi rengi vurgulayabilirsin, deneyebilir misin? Burda sadece mavi tonu mesela vurgula, atıyorum kimse yok benden başka bu ıssız yolda sonbahar akşamında diyor burda sonbaharı istersen vurgulayabilirsin içinde sonbahar kızıl yaprakları olabilir... Çok güzel bir şeye dönüşmek üzere o çalışma tamam mı? Biraz hani dediğim şey renk olayını yaparsan tek renk...

Merve çalışmasını gösterdi. Ders yürütücüsü Merve’nin çalışmalarında bazı değişiklikler yaptı. Şiir isminin girişte ya da kapakta olması gerektiğini ve bunun unutulmaması gerektiğini hatırlattı. Font araması yapıldı ve ders yürütücüsü uygun fontu katılımcı öğrencileri çağırarak gösterdi. Merve’nin çalışmasına olumlu bildirim vererek motive etti. Ders yürütücüsü aynı olana yönlendirme kaygısı bağlamında öğrencileri aynı teknik ve malzeme kullanımına yönlendirmek istemediğini şu cümlelerle ifade etti:

“Güzel Merve aferin gayet iyi gözüküyor... Hepinizi aynı şeye yönlendirmeyim ama hani ısrarla söylüyorum. Merve’ nin fontunda mesela şöyle bir şey kullanmış bakın bu çok zor okunuyor biraz daha vurgusu güçlü hani bu eski kitaplarda daktilo fontu... Enteresan bir dokusu var yani... Aynı dokuyu burda buldum şu anda... Bunlardan biraz deneyin tamam mı bunlar güzel öneriler.”

Ders yürütücüsü İrem’ in çalışmasına geri bildirim vererek öğrencileri şu cümle ile farklı olmaya yönlendirdi: “Senin içinde aynı şey ikinizin de fontları aynı lütfen şu dafonta (font sitesi) bir bak...”

Ders yürütücüsü araştırmacıya çok müdahale edip etmediğini şu cümle ile sordu: “Deniz çok mu müdahale ediyorum sence?”

Bu cümle ile ders yürütücüsü araştırma sürecinden öğrencilere müdahale ettiğinin farkında olduğunu ve bunu öğrencilerin daha iyi olması için yaptığını düşündüm. Ders yürütücüsünün müdahale ile ilgili sorusu üzerine dersin doğal ortamına müdahale etmemek için evet ya da hayır demek yerine “yok hocam” diyerek o anki araştırma sürecine ait düşüncelerimle bu şekilde cevap verdim. Ders yürütücüsünün araştırmacıyı bir gözlemci olarak düşüncelerini sorması kendimi araştırma açısından önemli bir konumda hissetmeme neden oldu. (AG.28.03.2017)

Ders yürütücüsü İrem ve diğer öğrencilerin lekelerini beğendiğini söyleyerek şu cümlelerle motive etti: “İrem lekelerin harika yani hepinizin yani buna diyecek hiçbir şey dediğim yok sadece bir fontlara bir bak...”

Nihan'ın çalışmalarında bazı düzenlemeler yapıldı. Ders yürütücüsü Nihan'ın kendi çektiği fotoğrafları kullanmasını beğendi. Kendisine ait fotoğrafları çalışmasından kullandığını söylemenin önemli olduğunu şu cümlelerle ifade ederek öğrenciyi motive etti:

Ders yürütücüsü: “Bunlar senin mi?”

Nihan: “Evet”

Ders yürütücüsü: “Harika bunları nerde çektin?”

Nihan: “İstanbul'da”

Ders yürütücüsü: “Tamam, tabii ki de kendi çalışmaların bunlar benim çektiğim çalışmalar dersin bu çok önemli bunu söyleyebilmek.”

Ders yürütücüsü Buket ve Aslı'nın sunumlarına baktı ve güzel olduğunu söyledi. Daha sonra diğer öğrencilere sunumları hazırlayıp hazırlamadıklarını sordu. Aslı kitabı ile ilgili sorular sordu. Ders yürütücüsü fikirlerini paylaştı ve mürekkep ile Aslı'nın getirdiği eskiz kitabına deneysel çalışmalar yaptı. Buse için yazılarının kenarındaki dikiş paylarını kurtarması gerektiğini söyledi. Dikiş ya da akordeon kitap hakkında konuşuldu. Ders yürütücüsü akordeon kitabın 7-8 metre uzunluğunda olması durumunda öğrenci için çok masraflı olacağını belirtti. Buse'nin hazırladığı sunumu ders yürütücüsüne göstermesi üzerine ders yürütücüsü sunumunun çok güzel olduğunu sadece biraz puntoları küçültmesi gerektiğini söyledi.

Ders yürütücüsü öğrencilere haftaya çalışmalarını gösterebileceklerini söyledi. Sunum ile ilgili yapılması gerekenleri ve sunumlarında olması gerekenleri anlattı. Şu ana kadar iyi gittiklerini söyleyerek öğrencileri şu cümlelerle motive etti: “Ben açıkçası memnunum %80 iyi olduğunuzu düşünüyorum şu anda biraz eksiklikler var ama onlarda işte bu jüriden sonra toparlanacak sonuçta daha dönemin yarısına geldik sizin hemen hemen bitmek üzere yani çalışmalarınız.” Daha sonra öğrencilere istedikleri zaman çalışmalarını gösterebileceklerini söyleyerek öğrencilerle her zaman iletişime açık olduğunu şu cümlelerle belirterek öğrencileri motive etti: “Tek huzursuzluğu Nihan'ın ve Aslı'nın biraz siz birkaç hafta geç başladınız gibi geliyor bana bunu iletirmek için istediğiniz zaman bana gelin yani istiyorsanız e mail de atabilirsiniz.”

Öğrenciler ve ders yürütücüsü ile birlikte haftaya sunumların son haline bakılması kararlaştırıldı. Ders yürütücüsü öğrencilere sonraki hafta için çıktı almalarını söyledi. Ders yürütücüsü öğrencilerle ortak bir karar alarak öğleden sonra yapılacak olan sunumların izlenmesi için öğrencilere izin verdi ve dersi bitirdi.

Tablo 4.12. 6. Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar

6. Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar		
Tema	Alt Tema	Kod
Süreç	Yönlendirme	Farklı olmaya yönlendirme
	Motive Etme	Tasarımı beğenme
		İletişime açık olma
	Tasarım ilkeleri	Tasarım ilkelerine yönlendirme
	Tasarım konu ilişkisi	Kelime vurgusu yapma
	Aynı olana yönlendirme kaygısı	
Öğrenme ortamı	Bireysel ifadeye yönlendirme	

4.3.7. Yedinci hafta vizeye hazırlık sunumların değerlendirilmesi

Tablo 4.13. Görsel iletişim tasarımı projesi 7. hafta ders özeti

Görsel İletişim Tasarımı Projesi 7. Hafta Ders Özeti	
Ders içeriği	• Katılımcı öğrencilerin jüri vize sınav sunumu için hazırladıkları sunumların ders yürütücüsü tarafından değerlendirilmesi • Sunumlarda kullanılacak müziklerin tartışılması ve seçilmesi • Sunum teknikleri, iyi sunum yapma, sunumda sözel ve bedensel ifadenin öneminin ifade edilmesi
Ders yürütücüsü beklentisi	• Sunum için müzik seçimi • Etkili sunum için gerekli hazırlıkların yapılması • Görsellerin etkili kullanılması • Şiirlerin bazı yerlerde okunması
Bireysellik ile ilgili yaklaşımlar	• Sunum yaparak özgüven kazanmalarının önemi • Tasarım fikrinin bireysel olarak betimlenmesi

Katılımcı öğrencilerin jüri değerlendirmesi için yaptıkları sunumlar izlendi ve dönütler verildi. Sunum cihazının hazır olmamasından dolayı açma işlemleri biraz zaman aldı. Ders yürütücüsü bu hazırlıkları daha önce yapmalarının gerektiğini söyledi. Daha sonra Merve hazırlık yaparken müziği olup olmadığını sordu. Merve'nin müziğini getiremediğini söylemesinin üzerine ders yürütücüsünün önerisini ve isteğini yerine getirmediği için ders yürütücüsünün beklentisinin karşılamama kodu bağlamı şu cümlelerle ifade edildi:

Ders yürütücüsü: “Merve müziğin var mı?”

Merve: “Müziğim vardı ama bilgisayarımı getiremedim şu an bilmiyorum.”

Ders yürütücüsü: “Bakın şunu söylemeye çalışıyorum bakın ben size % 50'sini notunu vericem. Herhalde anlamadınız ne yapacağımızı bu vizeniz sizin şu anda geçen haftaydı ama ben bu haftaya aldım. Yani sizden sunum hazırlamanızı istiyorum not verebilmem için. Müzik size bağlı daha çarpıcı olması için müzik getirin koyun dedim bir öneri yaptım. Şiir dinletisinde müzik ne kadar önemliydi hatırlıyor musunuz?”

Ders yürütücüsü herkesin sunumlarını bırakıp Merve'yi dinlemesini söyledi. Sunumlar ile ilgili teknik hazırlıkları yaparak hazır olmaları gerektiğini ifade etti ve şu cümlelerle sunumun önemini vurguladı: “Bunlar arkadaşlar sizin hazırlanıp düşünmeniz, hazır olmanız lazım... Jüride de böyle yaparsanız hocalar beklemez yani çekip giderler.”

Merve'nin sunumu ile ilgili yorumlar yapıldı ve geri bildirimler verildi. Ders yürütücüsü yazıların uzun olduğunu, yazılarının yanına görseller koyabileceğini ve müzik sesinin yüksek olmaması gerektiğini söyledi. Çalışmalarını anlatırken kendisine doğru değil jüriye doğru dönerek anlatmalarını istedi. Merve'nin sunumunun başında yapıbozum başlığı ile başlamasına ders yürütücüsü şu yorumu yaptı: “Sanki size yapıbozum projesi vermişim gibi aslında başında deneysel işleri gösterdim size... Ders yürütücüsü sunum sırasında şiir ve tasarımı arasında ilişki kurmalarını ve seçimlerini neden yaptıklarını açıklamalarını istediğini söyleyerek şu cümlelerle öğrencileri tasarımı içselleştirmeye yönlendirdi:

Ders yürütücüsü: “Mesela mavinin senin için ne anlam ifade ettiğini anlatabilirsin hani neden maviyi seçtin?”

Merve: “Benim için gökyüzünü çağırıyor ve sevdiğim bir renk olduğu için seçtim...”

Merve şiirini okudu. Ders yürütücüsü biraz daha duygulu ve vurgulu okuyabileceğini söyledi. Projeyi sunmanın ve jürinin karşısında etkili bir sunum olması

için şiiri okumanın önemli olduğu anlattı. Merve şiir okumanın kendisi için uygun olmadığını ifade etmesi üzerine ders yürütücüsü ile aralarında şu konuşma geçti:

Merve: “Ama olmuyor benim için”

Ders yürütücüsü: “Ya deneyin arkadaşlar en azından şey oku yani yavaş yavaş okuyun sen böyle çok roman okuyormuş gibi... Yani böyle okuma (Ders yürütücüsü vurguyu göstererek okuma yapıyor) baskılarını, vurgularını kullan. Biraz daha şeyi şiirin gücü olsun tamam mı? İnsanlar dinlesin seni. Bir daha okuyabilir misin? Bu sizin için bu arada öğrenme süreci bunu şey olarak algılamayın ders gibi yani şu anda ben zaten sizin ne yaptığınızı biliyorum... Tamamen jüri öncesinde sizin iyiliğiniz için yapılmış bir çalışma o yüzden lütfen şu bilgisayarlara bakmayın kapatın.”

Ders yürütücüsü sunumda müziğin olmasının öneminden bahsetti. Ders yürütücüsünün sunumlarındaki müziğin önemini sık sık vurgulaması, müziklerin şiir ve tasarımla uyumlu seçilmesini istemesi Gardner’ın çoklu zeka kuramında yer alan alanlar arasında olan sözel, görsel ve müziksel zeka alanlarının kapsamaktadır. Bu alanların birbirleri ile ilişkisi tasarım süreci içerisinde ortaya çıktığı görülmektedir.

Ders yürütücüsü öğrencilerin çalışmalarında çok emek verdiklerini bildiğini ve en iyi öğrencilerin kendi öğrencileri olmasını istediğini söyledi. Bu grupta 3 kişinin derece aldığını ve en yüksek notların onlara ait olduğunu söyleyerek 3 öğrencinin başarılarını hatırlatırken istemeden de olsa diğer 3 öğrenciyi de karşılaştırma yaparak kıyaslama yapmış olduğunu söyleyebiliriz. Sunum öncesi hazırlıklar bağlamında öğrencilere sınıfın güzel bir şekilde karartılması gerektiği ve içeriye ışık girmemesi için özen göstermeleri gerektiğini söyledi. Ders yürütücüsü Merve’nin okumada neden zorlandığını şu cümlelerle sordu:

Ders yürütücüsü: “Bunları okuyabilirsiniz bu arada niye okumakta o kadar zorlanıyorsunuz? (Ders yürütücüsü ve bütün sınıf gülerken)”

Merve: “Yani herkes tasarım yapamayacağı gibi bence herkeste şiir okuyamaz.”

Ders yürütücüsü: “Yapabilirsiniz şiirin nerde hangisi?... (Ders yürütücüsü şiiri okuyor)”

Bu bağlamda öğrenci şiir okumaya bireysel olarak ilgisinin olmadığını ve şiir okumanın bir bireysel farklılık olduğunu yani kendi bireysel farklılığını ifade ederek herkesin farklı ilgi alanları olduğuna vurgu yaptı.

Ders yürütücüsü Merve’nin sunuma tekrar başlamasını, sunum sırasında göz teması kurmasını ve biraz daha vurgu yapmasını istedi. Müzik bittiğinde müziğin sürekli tekrar etmesi için kısa müzik seçenlerin 2-3 farklı müzik koymalarını ya da tekrar seçeneği ile

müziği tekrar tekrar dinletmelerini önerdi. Ders yürütücüsü sunumunu beğendiğini ve sunumun çok güzel olduğunu ifade ederek öğrenciyi motive etti.

Ders yürütücüsü şiir okuma ile ilgili örnek verdi ve vurgulamaların nasıl yapılması gerektiğini anlattı. Kendi tez savunmasını da örnek göstererek “*Kendime çok güvenerek anlattım*” diyerek kendilerine güvenmenin önemini anlattı. Daha sonra Merve daha önce sunum yapmadıklarını söyledi ve ders yürütücüsü ile Merve arasında şu konuşma geçti:

Merve: “Hocam daha önce böyle bir şey yapmadığımız için hiçbirimiz yani kendi adıma konuşayım bilmiyorum yapan var mı?”

Ders yürütücüsü: “Tamam tamam... Anlatmak istediğim şey kendinize olan güveniniz arkadaşlar güven olayı tamam mı? Bunu evde çalışın sunumları yaparken çalışın... Ben sadece iyi okumanızı istiyorum ve jüriyi etkileyin böyle tüyleri falan şey olsun havaya kalsın tamam mı? Yapabilir misiniz? We can try deneyebilirsiniz... (gülüşmeler) Sen niye hep alçak sesle tek tında konuşuyorsun?”

Bu bağlamda ders yürütücüsü öğrencilerin öz güvenlerinin oluşmasına teşvik ederek öğrencileri motive etti. Merve şiir okumayı sevmediğini ifade etmesi üzerine ders yürütücüsü çalışmalarını meslek hayatında iyi sunmasının ve iyi ifade etmesinin gerektiğini, önemini şu cümlelerle ifade ederek meslek bilincini hatırlattı:

Merve: “Şiir olunca ben geriliyorum yani şiir okumayı gerçekten seven bir insan değilim. (gülüşmeler)”

Ders yürütücüsü: “Sen bu işi sattığını düşün yani sen bu işi ilerde yaptığını düşünmüyor musun? Arkadaşlar satmak için o işi çok iyi bilmeniz ve hakim olmanız lazım. Adama öyle anlatacaksın ki sen ikna olacak yani o duyguyu geçireceksin duygu geçirme meselesi anladın mı hani? Ben hem görselinden etkilencem hem de o görseli bende bir his yaratacak konuşmayla bir de biraz el jest hareketlerle de verebilirsiniz...”

Ders yürütücüsü vurguların ve duyguların ses tonu ile nasıl ifade edileceğini, ses tonu ile görselin etkisini nasıl verebileceklerini anlattı. Daha sonra Merve sınava çalışmak için izin istedi ve ders yürütücüsü ile aralarında şu konuşma geçti:

Merve: “Bir şey söyleyebilir miyim?”

Ders yürütücüsü: “Sor”

Merve: “Bizim yarın sınavımız varda yani vize haftası ya normalde”

Ders yürütücüsü: “Evet”

Merve: “Biraz çalışmak istiyoruz”

Ders yürütücüsü: “Tamam yani arkadaşlar şuan bu sizin vizeniz istiyorsanız yapmayın”

Merve: “Normalde geçen hafta olması gerekiyordu.”

Ders yürütücüsü: “Tamam, arkadaşlar ama geçen hafta hazır değildiniz yani ne diyebilirim... Sormaman lazımdı Merve bu sizin vizeniz size böyle iyi güler yüzlü davranıyorum diye bana bu şekilde yaklaşmak çok şey oldu”

Merve: Bunu demek istemedim yani

Ders yürütücüsü: Ne demek istiyosun ya gelmeyin arkadaşlar o zaman hani çalışmalarımızı bana teslim edin hiç vakit kaybetmeyin gidin, hiç hoş olmadı... Ben size çok güzel eleştiriler söylüyorum onları dikkate alıp kendinizi ona göre hazırlayın önümüzdeki hafta... (Ders yürütücüsünün sesi ve modu düştü) Şu şu demek bizim yarın sınavımız var biz bunları yapmayalım size verelim. Benim burda ki amacım size bir şey öğretmek ve sizin daha iyi olmanız için çaba sarfetmek. Siz diğer derste böyle bir şey yapmıyor olabilirsiniz bu sizin için artı bir şey bunun farkına varmanız lazım ve müteşekkir olmanız lazım. Bu şekilde cevap gerçekten hiç hoşuma gitmedi ve çok üzüldüm. Bütün motivasyonumun hepsi gitti şu anda...

Bu bağlamda öğrenci ile ders yürütücüsü arasındaki bu konuşma ders yürütücüsü tarafından olumsuz karşılandı. Ders süreçlerinde öğrenci ve ders yürütücüsü arasında yaşanan gerginlik ve tartışmalar bireylerin birbiri ile olan ilişkilerini olumsuz yönde etkileyebilir ve iletişim eksikliğini de beraberinde getirilebilir. Bu konuşma sonucunda ders yürütücüsünün moralinin bozulduğu, konuşma ve ses tonundan anlaşılıyordu. Ayrıca ders yürütücüsü Merve'nin bu şekilde konuşması üzerine üzüldüğünü ve tüm motivasyonunun gittiğini ifade etti.

Aslı sunumuna ilk önce başka bir proje ile başladığını daha sonra dokudan yola çıkarak mürekkep ile baskı denemeleri yaptığını ve bu denemeler sonucunda natürel doku ve objelerle bir şeyler çıkarmaya çalıştığını ifade etti. Daha sonra farklı bir yöne yöneldiğini bu şekilde kitap oyarak şiirini anlatmak istediğini söyledi. Ders yürütücüsü neyin onu yönlendirdiğini anlatmasını istedi. Aslı kendi bireysel tercihini ve sınıftaki diğer çalışmaların birbirine benzemesinin sonucunda farklı olma çabasını şu cümlelerle ifade etti: “Aslında sınıf yönlendirdi beni yani biraz herkesin aynı gibi olduğu için işler o yüzden... Daha farklı boyutlu bir şeyler çalışma yapmak istedim. Şiirime uygun bir şekilde objeler bulup ordan gittim...”

Ders yürütücüsü sunumunda çalışmalarının son haline ait fotoğrafların ve müziğin olduğunu ve tasarımın çalışma aşamalarına ait daha fazla fotoğraf koymasını istedi.

Nihan projesine başlarken japon kaligrafisi ile yola çıktığını ve bu yolda haiku diye bir şiir türü ile tanıştığını anlattı. Şu cümlelerle tasarım fikrini betimledi:

Nihan: “Kaligrafi ile yola çıktım sonrasında haiku diye bir şiir türü olduğunu öğrenip bu şiir türünde de tamamen doğaya, denize, işte manzaraya yönelik çok kısa ama anlamlı şiirler

olduğunu öğrendim... Cemal Süreyya, Orhan Veli Kanık gibi şairlerinde yine bu tarz kısa haiku tarzında şiirler yazdığını öğrendim ve sonrasında öncelikle Japon kaligrafisini denemeye çalıştım. Aslında benim için biraz zorlu ve çok fazla böyle değişen bir yolculuk oldu. Japon kaligrafisi sandığımdan da zordu fırçalarla harfleri yapmakta epey zorlandım ve bu kadar kısa sürede bu işin altından kalkamayacağımı anladım ve biraz değişikliğe uğramaya başladı bu proje... İlk etapta Japon harfleri ile yola çıktım sonra doğaya ve denize yönelik... Sonra dokularla harfleri birleştirmeye karar verdim yine farklı malzemelerle doğayı ve denizi nasıl anlatabilirim.”

Ders yürütücüsü: “Çok güzel”

Nihan: “Bu şekilde denemeler yapmaya başladım”

Ders yürütücüsü: “Harika”

Nihan: “Japon alfabesi ve işte kullandığım dokuları birleştirdim ama sonrasında Japon alfabesini çözemeyeğim için bunu Türk alfabesine nasıl uyarlayabilirim buraya döndü iş ve kendi alfabemi oluşturmaya başladım. Türk harflerinden dış fırçası kullandım, büyük fırçalar kullandım, mürekkep kullandım ve defalarca kez Türk alfabesini çalıştım... Sonrasında doğayı anlatıyorum denizi anlatıyorum ama neden fotoğraf kullanmıyordum döndü iş kendi çektiğim fotoğraflar üzerinde yine kendi oluşturduğum alfabeyi birleştirmeye karar verdim...”

Nihan çalışmalarında kendi bireysel tercihi doğrultusunda kendi fotoğraflarını kullandığını belirtmiştir. Ders yürütücüsünün fotoğraf kullanmaya yönlendirmelerinin Nihan’ın fotoğraf kullanmasında etkisi olduğu düşünülmektedir. Ders yürütücüsü tasarım fikrini beğenmesi bağlamında Japon alfabesi ile ilgili bir bilgiyi araştırmasını söyledi. Sunumunu beğendiğini belirtti ve öğrenciyi şu cümlelerle motive etti: “Çok güzel anlatıyorsun, çok affedersin, Japon alfabesinin bir ismi var yanlış hatırlamıyorsam kanji olması lazım kanja bir bakın ona tamam mı? Hani onun ismini söylersin...”

Ders yürütücüsü bazı çalışmalarını çıkarmasını önerdi. Yazıların okunmadığını, harf aralarını açabileceğini, biraz daha okunur hale getirebileceğini söyleyerek bazı yorumlar yaptı. Nihan’ın sunumunun başarılı olduğunu söyleyerek Nihan’ı şu cümlelerle motive etti:

“Gayet iyi çok güzel anlattın bu arada anlatımın çok başarılıydı sadece Japon kaligrafisinin yıllar alan öğrenmenin yıllar aldığını anlattırsan... Neden bir anda buna geçtiğini açıklayabilirsen bence gayet iyiydi... Şunlar güzel olmuş bu arada eline sağlık. Hepinizden arkadaşlar bir şey öğreniyorsunuz sunumlarda herkes birilerinden mesela şeyin anlatımı çok iyiydi. Nihan’ın anlatımı güzeldi.”

Bu bağlamda ders yürütücüsü öğrencilere birbirlerinin sunumlarından yeni şeyler öğrenebileceklerini ifade ederek Nihan’ın anlatımının güzel olduğunu vurguladı.

Öğrencilere Nihan'ın anlatım ve sunum tekniğini örnek olarak gösterdi ve gönderme yaptı. Nihan'ın şiir ve şairi neden seçtiğini, şiir, şair ve teknik arasındaki bağı güzel bir şekilde ifade ettiğini söyleyerek diğer öğrencilerin sunumlarında bunun eksik olduğunu ve girişte anlatmaları gerektiğini vurguladı.

Buse'nin sunumu dosya formatı problemlerinden dolayı açılmadı. Öğrenciler Buse'nin sunumu bilgisayardan izlemek için masanın etrafında toplandılar. Ders yürütücüsü öğrencilere hangi bilgisayardan sunum yapacaklarını öğrenerek bir gün öncesinden gerekli hazırlıkları yapmalarını şu cümle ile tavsiye etti: "Arkadaşlar ne öğrendik bu durumdan önceden hazırlanmanız gerektiğini öğreniyorsunuz..." Ders yürütücüsü tez sunumunu bir kaç gün önceden yaptığı hazırlıklar sayesinde sorunsuz bir şekilde yaptığını anlatarak öğrencilerle deneyimini paylaştı. Daha sonra öğrencilerinin kendisi için ne kadar önemli olduğunu ve diğer hocaların da etkilenmesini istediğini ifade eden şu cümleleri kullandı: "Ben size çok içtenlikle deneyimlerimi anlatıyorum bunu kesinlikle kişisel algılamayın hepiniz benim için değerlisiniz ama inanın bakın öğrenmeniz için iyi olmanızı istiyorum diğer hocalar etkilensin istiyorum sizden..."

Buse sunumunda seçtiği müziğin şairin hayatı ile ilgili bağlantısını ve müzik seçme nedenini şu cümlelerle ifade etti:

"Başta bu şarkıyı seçmemin amacı Dıdem Madak'ın kolon kanserinden hayatını kaybetmiş bir şairimiz bu yüzden bu şarkı hasret şarkısı hasretle Didem Madak'ı birleştirerek bu yüzden bu şarkıyı seçtim. Burda aslında şair son günlerini anlatmış. Ben sonradan tabii hayatını okuyunca anladım..."

Buse şair ile müzik arasındaki bağlantıyı anlattıktan sonra şiirini okudu. Ders yürütücüsü Buse'nin şiirinin çok güzel okuduğunu sadece biraz daha yavaş okuması gerektiğini ifade etti. Seçtiği müziğin çok etkili olduğunu vurguladı. Daha sonra sunumun başında seçtikleri şiirin içeriği hakkında bilgi vermelerini istedi. Buse'nin sunumu için sadece yazının okunurluğunda sorun olduğunu belirterek geri bildirim verdi.

İrem sunumuna başlarken şair, şiir seçimi, şiir içeriği hakkında bilgi ve hangi malzemeleri kullandığını anlattı. Lekelerini oluşturmada şiirin içeriğindeki duygu ve kelimelere göre seçim yaptığını söyleyerek içeriği tasarıma yansıttığını şu cümlelerle ifade etti:

"Ben Oruç Aruoba şairini seçtim. Şiirlerini okuduğumda bana uyandırdığı hislere göre farklı dokulardan farklı malzemelerden dokular oluşturdum. Seçtiğim şiir dalda şiiri daha çok böyle hüznü, hüznü ve ölümü anlatıyor işte ölümü anlattığı dair böyle benden önce uyumuş

benden sonrada uyunacak gibi kelimeleri işte eskileri geride bırakmış yenileri geri getirecek gibi birkaç cümlesinden anlayabiliyoruz. Daha çok böyle hüznü ağırlıklı bir şiir. Lekeleri oluştururken siyah beyaz tercih ettim onun sebebi de böyle hüznü ve ölümü daha çok çağrıştırdığı için... Farklı dokular oluşturduğum çok farklı malzemelerden işte yaprak, dallardan pet şişelerden, kartonlardan...”

Ders yürütücüsü İrem’in müzik seçimi olan Chopin’ in Nocturne müziğini beğendiğini ve sesini biraz daha arttırmasını istedi. Daha sonra İrem’in şiir okuması, müzik ile şiirin uyumunu ve müziğin sunum için ne kadar önemli olduğunu şu cümlelerle ifade ederek İrem’i motive etti:

“Çok güzel müzik harika... Çok güzel aferin ya istiyorsan yapabiliyorsun demek ki... Gayet güzel çok güzel çalışmaların... Şiirin görseliyle şiir yani müzik o kadar uyumlu ki şu anda... Çok güzel İrem aferin. Sunumlardan işinizi ciddiye aldığımızı göstermeniz zaten artı bir puandır açıkça söyleyim hatta artı bile değil bayağ fazladır.”

Buket sunumunda Sezai Karakoç’un “Monna Rosa” isimli şiirini seçmesinin sebebini şu cümlelerle ifade ederek tasarım fikrini betimledi.

“Bu şiiri ben çok seviyorum senelerdir okuduğum ve tekrar tekrar okuduğum bir şiir zaten sosyal medyada çok popüler bir şiir aynı zamanda sürekli bu Monna Rosa’nın kim olduğu tartışıldı ve neden Monna Rosa olduğu tartışılıyor senelerdir süregelen bir eleştiri sonucunda en son Sezai Karakoç ile bir röportaj yapılıyor ve orda Monna Rosa’nın kim olduğunu açıklıyor. Ondan sonra şiir orda patlıyor. Aşırı duygusal olan bir şiir sevgiliye kavuşma isteğini senelerdir yaşadığı o duyguyu tek bir şiirde topladığını söylüyor kendisi de o yüzden ben bu şiiri seçtim.”

Ders yürütücüsü Buket’ in tasarım fikrini betimlemesi bağlamında diğer öğrencilerden farklı olarak bireysel şiir seçimini, daha önce beğendiği bir şiiri seçtiğini söyleyerek farklı bir şekilde seçtiğini ifade etmiştir.

Buket şiirinden bir bölüm okudu. Ders yürütücüsü slayt arka fonunu siyah yapmasını önerdi. Ders yürütücüsü sunumların genel olarak iyi olduğunu ancak düzenlenmesi gereken bir takım şeylerin olduğunu, jüri saatinden önce gelip bilgisayarda kontrol etmelerini söyledi ve öğrencilere teşekkür ederek dersi bitirdi.

Tablo 4.14. 7. Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar

7. Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar		
Tema	Alt Tema	Kod
Süreç	Yönlendirme	Tasarımı içselleştirmeye yönlendirme

[Tablo 4.14. (Devam) 7. Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar]

	Motive Etme	Sunumu beğenme
		Öz güven oluşturmaya teşvik
	Deneyim ve deneysellik	Deneyim paylaşımı
	Tasarım konu ilişkisi	Tasarım fikrini betimleme
		Müzik seçme nedeni
		İçeriği tasarıma yansıtma
	Ders yürütücüsünün beklentisini karşılamama	
	Meslek bilincini hatırlatma	
	Sunumun önemini vurgulama	
Öğrenme ortamı	Bireysel farklılığı ifade etme	
	Farklı olma çabası	

4.3.8. Sekizinci hafta jürili vize sınavı

Tablo 4.15. Görsel iletişim tasarımı projesi 8. hafta jürili vize sınavı özeti

Görsel İletişim Tasarımı Projesi 8. Hafta Ders Özeti	
Ders içeriği	Jürili vize sınavı Tasarımların öğrenci sunumu ile jüri tarafından değerlendirilmesi
Ders yürütücüsü beklentisi	Sunum kuralları ve ders yürütücüsünün verdiği örneklere uygun olarak çalışmalarını sunmaları Şiirlerini bazı yerlerde okumaları

İrem sunumuna seçtiği şair, şiir, çalışmalarında kullandığı malzemeleri ve tekniği anlatarak başladı:

“Görsel İletişim Projemizde deneysel tipografi ile bir şiir kitabı oluşturduk. Ben Oruç Aruoba’nın “Dalda” şiirini seçtim. Şiiri her okuduğumda bende farklı duygular uyandırıyor ve her okuduğumda farklı bir doku, leke gözümün önüne geliyordu. Bu şiiri seçerken seçmemin nedeni daha böyle hüznü ve ölümü anlatan bir şiir bunu seçtim. Lekelerimi oluştururken Oruç Aruoba daha çok doğayla kendisi uğraşiyor. Doğayı anlatan çok fazla şiiri var bu sebeple çevreden ve doğadan bulduğum malzemelerle lekelerimi dokularımı oluşturdum.”

Daha sonra şiirinin uzun olduğunu ve birkaç kıta okuyacağını söyledi.

“Daha çok akrilik boya ve mürekkep kullandım. Çevreden dediğim gibi doğadan bulduğum malzemeleri kullandım... Bunun yanında karton kenarları tel gibi farklı malzemelerle oluşturmaya çalıştım... Şiirin tamamında böyle daha hüzün ve ölümü anlattığı için siyah beyaz oluşturdum dokularımı da her şiirin kitasına göre de dokularımı da her şiirin kitasına göre de bende çağrıştırdığı dokuyu oluşturmaya çalıştım...”

Jüri üyesi Mert sayfalarından birindeki lekelerin insan sülletlerine benzediğini, yatay olarak çok daha güzel okunduğunu ve sayfanın dikeye çevrildiğinde etkisinin öldüğünü ifade etti.

Fatma: “Bu hepimizin derslerinde var tipografiyi kullanırken sorun yaşıyorsunuz zaman zaman lekeden kopuyor zaman zaman da okunurluğunda sıkıntı oluyor ya bu şey değil bu lokal bir sorun değil hani şimdi sende oldu falan diye değil her zaman tekrarlanan bir sorun o yüzden naçizane birazcık oraya bastır finale kadar diye düşünüyorum...”

Daha sonra jüri üyesi Hülya ölüm ve hüzün rengi ile ilgili şu yorumları yaptı:

Jüri Üyesi Hülya: “...Bir de sen ölüm rengi olarak sadece siyahı mı düşünüyorsun?”

İrem: “Ölüm ve hüzün diyince sadece siyah ve beyaz”

Jüri Üyesi Hülya: “Bak sarı hüznün rengidir yani bilimsel olarak soğuk bir renk mavi kullanabilirsin mor kullanabilirsin sarıyı kullanabilirsin hüznün rengi olarak minik minik bir yerlerde minik bir leke olarak onları bence kullanabilirsin... Tipografine biraz daha çalış...”

Aslı sunumuna başlamadan önce üzerinde tavşanın olduğu ve kendi tasarladığı exlibris çalışmalarını jüri üyelerine dağıttı. Daha sonra tasarım sürecinde hissettiklerini jüri üyelerine şu cümlelerle anlattı:

Aslı: “Görsel İletişim Projesini Sezen hocamız verdiğinde şiir kitabı olduğunu söylediğinde ben burda biz bizyiz (gülümseyen ses tonuyla) açık konuşucam önce çok üzüldüm çünkü şiirle pek bi ilgim yoktu kendim çok uzaktım şiire ondan sonra hocamız sahafları dolaşın orda değişik şiir kitaplarına bakın hani esinlenebileceğiniz şiirler vardır demişti ordan yola çıkarak aslında ben şiiri sevmediğimi zannediyordum.”

Jüri üyesi Hülya: “Seviyormuşsun”

Aslı: “Ehehe (gülme) evet burdan da Sezen hocama teşekkür ediyorum.”

Aslı şiir dinletisi ile sunumuna başlamak istediğini söyledi ve arkadaşının seslendirdiği şiiri jüri üyelerine dinletti. Jüri üyesi Hülya, şiiri okuyan kişinin çok güzel ve profesyonel gibi okuduğunu söyledi. Daha sonra projesini nasıl hazırladığını şu cümlelerle anlattı:

“Boyutlu bir iş olsun istemiştım yani şiirimi nasıl boyutlu olarak ifade edebilirim diye düşündüm... Çeşitli fontlarla üst üste bindirerek ya da keserek boyayla boyayarak dokular çalıştım yine orda aynı şekilde kitabımda da var... Demir masanın pası dediği için belirli

materyaller kullanarak denemeler yaptım yine pastan, camdan şiirimde suluboya çalıştım kapağında bu şekilde tipografi ile birleştirdim... Birhan Keskin' i seçmemin de sebebi zaten 5. Altın Portakal'ı alan ikinci kadın şairimiz olduğu için bi de genelde Facebook'da şiirleri pek fazla sosyal medyada dönmüyor, paylaşılmıyor o da benim çok dikkatimi çekti o yüzden bir de seçmek istedim. Burda da yine koza kullandım kelebek öldüğünü dediği için. Ağaç kabuklarından da kapağının dışını tamamlamak istedim çünkü bitti mevsim diyor şair onunla ilgili sonbahar çağrıştırdı bana... Exlibris tasarımımda aslında şöyle gelişti Aslı ve Bahtı'nın kitabı Bahtı Şen benim tavşanım oluyor kitaplarımı kemirmişti ordan oyarak ordan yola çıktım biraz esinlenme oldu..."

Jüri üyesi Hülya, Aslı' ya kapakta bilgilendirici bir bilginin, şiirin adı ile ilgili bilginin yazılmasını düşünüp düşünmediğini sordu. Jüri üyesi Hülya, kitabın tasarımının okutmada başarılı olup olmadığını, okutup okutmadığını ve okutmayı sağlama alması gerektiğini şu cümlelerle ifade etti:

Jüri üyesi Hülya: "Şeyi hiç denedin mi sen bu şiiri sürekli biliyorsun okuyorsun hiç bu şiiri bilmeyen birisine bu kitabı verdiğinde düzgün okudu mu yani kayma yaptı mı atıyorum şu satırdan başka satıra atladı mı?"

Aslı: "Şu şekilde aslında soldan sağa doğru yapıştırmaya çalıştım daha çok çünkü hani direk benim materyallerimle anlaşılması zor sadece kişisel kitap olduğu için ben anlayabiliyorum ama hani ordaki tipografik yapıştırmalarla denemelerle aslında şiiri okutabiliyorum diye düşünüyordum ama denerim..."

Jüri üyesi Hülya: "Okutulurluğunu ölç tamam mı onu sağlama al... Çok böyle gizemli ya bu hemen açılmasın bence buna kilit yap..."

Merve projeye başlarken deneysel tipografik bir proje olduğu için öncelikle yapıbozumu örneklerini incelediğini söyledi ve tasarım sürecini şu cümlelerle anlattı:

Merve: "Lale Müldür'ün şiirlerini inceledim aslında kitap, kitabını okudum birçok şiirini inceledim... Tasarımlarımda sadece siyah beyaz ve tek renk kullandım mavi renk kullandım... Aslında yapıbozumda bence tek bir anlam, anlamı türetiyor yani tek bir şeyi anlatmak istemiyor."

Jüri üyesi Hülya: "Ne demek yapıbozumu açıklar mısın? Yapıbozumu açıkla bize."

Merve: "İzleyiciden karmaşık farklılıkları anlaması ve takip etmesini isterken anlam üretmenin ne denli zor olduğunu anlatıyor. Yani yapıbozum aslında oluşan yapıları parçalayarak yani bana göre öyle ben çoğunlukla incelediğim örneklerde bu şekilde gördüm hatta geçen sene makale yazmıştım Fatma hocanın dersinde bu konuda aslında yüzeyin altındaki gerçeği bulmayı onun amacını güdüyor bütün çalışmalarında ben de doku kullandım fırçalarla çalıştım fırça harici birçok materyalle çalıştım..."

Merve Lale Müldür'ün üç tane şiirini yapacağını ve bir tanesinin hazır olduğunu söyledi. "Destina, He Shout Me Down Bang Bang, Hizmetçi Kadın ve Orkideler"

şiiirlerini yapacağını söyleyerek “He Shot Me Down Bang Bang” ve “Destina” şiiirinden kısa bölümler okudu.

Jüri üyesi Hülya lekelerin ağırlıklı ve baskın olduğunu ancak tipografinin zayıf olduğunu söyledi. Leke ve tipografinin bir bütün halinde olmasını önerdi ve yapıbozum tanımını ile çalışmalarının bağdaşmadığını şu cümlelerle ifade etti:

Jüri üyesi Hülya: “Söylediğin şeye de aykırı bence yani çok uyuşmuyor yapıbozum diyorsun ama”

Jüri üyesi Mert: “Evet bağdaşan şey ne yapısökümler?”

Jüri üyesi Hülya: “Yapısökümler ya da yapıbozumla bağdaşan bir durum göremiyorum ben şu anda.”

Merve: “Aslında onu sadece incelediğim örneklerle”

Jüri üyesi Hülya: “...Leke altı tipografi yapman deneysel tipografi anlamına gelmiyor burada leke çok baskın altına normal bir şey tipografik bir şey kuşların rengini mavi yapmışsın espirisine ama bir proje için böyle bir proje için bunlar yeterli değil...”

Jüri üyesi Tuğba: “Uzun uzun yağmur yağacak ya yağmur yağsa leke ve şiiirin içeriğine yansıtman lazım.”

Jüri üyesi Hülya: “Sen tipografiyi çözen birisin ben senin çalışmalarını biliyorum çözebilecek durumdasın bunu da çözeceğine inanıyorum ve kapağını da ahşap düşünüyorum dedin ilk önce sen tasarımı geliştire bitir ondan sonra ahşap buna uyuşmayabilir...”

Jüri üyesi Fatma: “Belki başka bir kapak belki bez kapak hani...”

Jüri üyesi Hülya: “Şeyi koyabilirsiniz çalışmanıza aşamaları işte diyorsunuz ya ben aslında farklı şeyler denedim onları da sunumlarınıza koyun şurdan şu noktaya geldim ben en sonunda buna karar verdim diye bizde bilelim o zaman tamam mı?”

Buket deneysel şiiir kitabının tasarımında şiiir ve şiiir seçimini nasıl yaptığını anlatarak sunumuna başladı:

“Sezai Karakoç’un Monna Rosa adlı şiiirini seçtim. Monna Rosa çok sevdiğim bir şiiir ve hikayesi de çok vurucu aslında senelerdir aslında hep eleştirilen bir şiiir bu sebeple çok konuşuldu hem sosyal medya da hem dışarda edebiyatçılar arasında. Sezai Karakoç daha çok modern sanattaki soyutlamayı savunuyor ve bu sebeple ben seçtim aslında yani şiiirleri hep bu yönde geliştiriyor şiiirlerini. Yani soyut bir şekilde anlatıyor ve o soyut anlattığı şekli ben rahatça duygusunu ifade edebilirim diye düşünerek onu seçtim aslında...”

Sezai Karakoç’un Monna Rosa şiiiri ile efsaneleştiğini söyledikten sonra şiiirden kısa bir bölümü jüri üyelerine okudu. Ders yürütücüsü leke, şiiir ve müzik arasındaki ilişkinin açıklamasını yaptı: “Bizim işimiz biraz duygularla olduğu için leke ağırlıklı ve tabii ki de dinledikleri müziklerinde etkisi var lekelerde.”

Jüri üyesi Fatma: “Rengi niye koymayı düşünmedin yani rengi dokuların çok güzel çünkü”

Jüri üyesi Hülya: “Çok güzel dokular var”

Jüri üyesi Fatma: “Çok çok güzel hatta bir şey söylicem bir fikir olarak çalıştığım renkleri mesela el yapımı kağıdın üzerine transfer etsen ve işte fikir olarak söylüyorum çok net kesilmemiş kağıtlarda atıyorum ahşap askı ile sergileyebilirsin askı sistemleri var ya ve bambaşka bir şey yani biz onları tamamen özgün baskı gibi algılayabiliriz typela harmanlaşmış olarak o kadar iyi lekeleri ben kendi adıma biraz şey buluyorum siyah beyaza çevirmiş olmanı çok güzel lekeler...”

Jüri üyeleri diğer çalışmalardaki lekeler ve renklere ilgili yorumlar yaptı. Görsellerle şiir sergisi önerisi yapıldı.

Buse lekeleri nasıl oluşturduğunu gösteren bir video ile birlikte şiirini okuyarak sunumuna başladı. Şairin hayatı, şiir, teknik ve malzeme seçimini şu cümlelerle anlattı:

Buse: “Ben Didem Madak’ın “Siz Aşktan N’anlarsınız Bayım” şiirini seslendirdim. Bu şairi seçmemin nedeni de Didem Madak ilk önce şair ve şiir seçimi yaptık daha sonra şiiri anlamlamaya ve çözümlmeye çalıştık. Çalışma sürecinde farklı fırça ve kağıtlar kullandım bunlar birkaç örneği. Müzik ve doğadan etkilenecek çalışmamda ilerledim...”

Jüri üyesi Hülya, Mert, Fatma: “Çok güzel olmuş.”

Jüri üyesi Hülya: “Aferin”

Jüri üyesi Mert: “Bize diyecek bir şey bırakmamışsın. Eline sağlık çok güzel olmuş.”

Jüri üyesi Hülya: “Genel olarak çok rahat çok temiz az şeyle çok şey anlatmak böyle bir şey işte”

Jüri üyesi Fatma: “Tipografi ile şiir arasında sıkıntı yok”

Jüri üyesi Mert: “Harika şeyler çıkmış.”

Jüri üyesi Mehmet: “Buse senin kendi el yazın nasıl?”

Jüri üyesi Buse: “Kötü”

Jüri üyesi Mehmet: “Çok mu kötü? Kaligrafi değil de normal el yazısı var ya şimdi bu tür kullanınca ben şahsi görüşüm... Hepsi aynı puntoda elbet şu satırda şu iki mısradaki seni bulan önemli bir şey vardır onu bir parça daha öne çıkartabilirsin leke çalışıyorsun bunun sana hissettirdiğini ya da senin aklında oluşanı bize gösteriyorsun fakat seni vuran şey ne onu da verirsen kendini biraz daha katmış olursun işin içine.”

Jüri üyesi Hülya tasarımlarında el yazısını denemesini istedi. Jüri üyesi Mert el yazısını büyük ve küçük deneme önerisinde bulundu.

Nihan tasarım sürecini ve tasarımının gelişim aşamalarını şu cümlelerle anlatarak sunumuna başladı:

“Benim sürecim biraz farklı ilerledi çünkü ilk başta kaligrafi üzerinden başlamayı hedefledim ve Japon kaligrafisini araştırmaya başladım önce Japon alfabesiyle neler yapabilirim Japon alfabesini kullanabilir miyim diye ve Japon alfabesini araştırırken haiku şiir türü ile karşılaştım ilk defa gördüğüm bir şeydi. Haikuda böyle çok kısa dünyanın en kısa şiir türü olarak kabul edilen bir şiir şekli... Haiku şiir türünde doğayı ve her zaman doğaya olan aşkı anlatan bir içerik var şiir türünde bu yüzden doğayı nasıl betimleyebilirim diye önceden doku araştırmaları yapmaya başladım... Benim amacım Japon alfabesini kullanmaktı. Önce Japon alfabesini araştırdım sonra Sezen yine hocayla olan konuşmalarımız sonucunda Japon alfabesinin çok zor öğrenilebilen ve seneler alan bir alfabe olduğunu öğrendim... Türk alfabesini Japon alfabesini nasıl birleştirebilirim diye Japon alfabesinde ilk harfin büyük kullanıldığı şiirler vardı ve sonra kendi alfabemi oluşturmaya başladım farklı malzemeler kullanıp kendi alfabemi oluşturdum... Sonucunda şöyle bir yere gitti iş ben fotoğrafta çekiyorum aynı zamanda yani çok seviyorum fotoğraf çekmeyi yine kendi kullandığım harflerle yine o kullandığım dokuları harflerin içinde kullanarak çektiğim fotoğraflar yine doğa ve işte manzara fotoğrafları ile birleştirme kararı aldık.”

Birden fazla olan kısa haiku şiirlerini tasarımları ile birlikte okudu. Jüri üyesi Hülya farklı fontları kullanıp kullanmayacağını sordu ve “Bazen farklılık gerekiyor” dedi. Ders yürütücüsü çıkarmasını istediği görselleri gördü ve “Zaten bunu çıkart demiştim” diyerek kendi bilgisi dışında sunuma eklendiğini belirtti.

4.3.9. Dokuzuncu hafta jürili vize sınavının değerlendirilmesi

Tablo 4.16. Görsel iletişim tasarımı projesi 9. hafta ders özeti

Görsel İletişim Tasarımı Projesi 9. Hafta Ders Özeti	
Ders içeriği	Jüri değerlendirmelerinin yorumlanması ve önerilerin değerlendirilmesi Baskı, cilt payı, ve tasarım ile ilgili fikir paylaşımı ve örnek çalışmaların değerlendirilmesi
Ders yürütücüsü beklentisi	Jüri önerilerinin çalışmalarda uygulanması ve değerlendirilmesi
Paylaşılan kaynak ve materyaller	Baskı için örnek, basılı kitap tasarımları Tasarım örnekleri
Bireysellik ile ilgili yaklaşımlar	Bireysel tercihe öncelik verme

Derse Nihan’ın çalışmalarının değerlendirilmesi ile başlandı. Jürili vize sınavındaki yorumlar, öneriler ve tavsiyeler değerlendirildi. Ders yürütücüsü jüri değerlendirmesi

sırasında jürinin yan yana ikili sayfalardan bir sayfada görsel bir sayfada şiir kullanılması önerisine katıldığını ve jüri önerisini olumlu bulduğunu belirterek şu cümlelerle öğrencileri motive etti:

“Çok fazla şey katılıyorum orda mesela konuştuğumuz daha önceden de konuşmuş muyduk bir sayfayı açtığımızda kitabımıza bu sayfada belki görselin burda şiirin olabilir. Böylelikle göz bir yerde biraz sakinleşir her yerde hep yazı her yerde olunca sıkıcı hale gelmeye başlıyor. O yüzden bence bu konsepti bunlarda da devam ettirebilirsiniz.”

Ders yürütücüsü jüri değerlendirmesinde sınıfın genel performansını beğendiğini söyledi ve şu cümleleri kullanarak öğrencileri motive etti:

“Bu arada hani jüride... Siz iyi bir performans sergilediniz bence diğer sınıflara göre hatta başarılı olduğunuzu düşünüyorum sunum açısından işte sen çok güzel ifade ettin kendini haiku şiirlerinden bahsettin dediğimiz gibi güzel ifade ettin. Notlarınızda bence çok iyi ben daha düşük bekliyordum açıkçası hocalardan bence herkes hak ettiği notu aldı...”

Çalışmaların değerlendirilmesi için bilgisayar atölyesine geçildi. Nihan ve ders yürütücüsü kitap kapağı ve ciltleme ile ilgili planlamalar yaptı. Ders yürütücüsü Nihan için transparan sayfa önerisi yaptı. Ders yürütücüsü baskı merkezini baskı ölçüleri ve fiyat bilgisi için aradı, baskı hakkında bazı bilgiler aldı ve öğrencilerin istedikleri boyutlarda çıktı alabileceklerini öğrendi.

Jüri üyelerinin Buse ile ilgili yaptığı öneri ve yorumlar değerlendirildi:

Ders yürütücüsü: “Sana öneriler nelerdi Buse bir hatırlatsana bana?”

Buse: “Hocam kendi el yazımı denemem için Jüri üyesi Mehmet ve Hülya hoca bir öneride bulunmuştu. Birde son olarak şunun yerini değiştirecektim... (Şiir sözlerini boşluğa alma)”

Ders yürütücüsü: “Denedin mi peki el yazını hiç?”

Buse: “Yok hocam denemedim çünkü olmuyor.”

Ders yürütücüsü: “Öyle bir yeteneğinin olması lazım şimdi buna.”

Buse: “Evet.”

Buse'nin kitap tasarımı ve boyutları hakkında plan yapıldı. Sayfa cilt payları boşlukların önemi üzerinde duruldu. Ders yürütücüsü sayfa boşluklarını hesaplamak için odasından arasında kendi baskısını aldığı kitaplarında olduğu örnekler getirdi. Getirdiği örnek kitaplardan birisinin ciltlemesinin kötü ve kalın olduğu için sayfalarının açılmadığını ve bunun baskısının kötü olmasından kaynaklandığını söyledi. Nihan için bazı örnekler gösterdi, önerilerde bulundu ve çalışmaları üzerinde düzenlemeler yaptı.

Aslı şiir seçimi ve çalışması hakkında ders yürütücüsüne bazı sorular sordu. Jürili vize sınavında yapılan öneriler ve yorumlar değerlendirildi. Ders yürütücüsü asetat veya

aydinger üzerine baskı almasını önerdi. Ders yürütücüsünün pop-up kitabı yapma önerisine yapmak istemediğini söyleyerek bireysel düşüncesini ifade etmek için şu cümlelerle yanıt verdi:

Ders yürütücüsü: “Pop up kitaplarıda aslında aynı fikir olabilir katmanlı katmanlı”

Aslı: “Pop-up pek yapmak istemiyorum ama öyle sürprizli dediğiniz gibi olabilir.”

Aslı seçtiği şiirleri ders yürütücüsüne gösterdi ve sorular sordu. Şiiri birlikte okudular. “Kesinlikle layerlarla böyle hem galata kulesi olacak bir sayfada galeta her şeyi aynı anda aynı yere koymayacaksın. İstanbul’u katman katman çalışacaksın.” Ders yürütücüsü İstanbul manzarasını, Galata Kulesi’ni ve denizcileri örnek olarak çizim üzerinde katmanlarla gösterdi. İnternette İstanbul ile ilgili örnek pop-up çalışmalarına ve İstanbul görsellerine bakıldı. Aslı projeden keyif aldığını şu cümlelerle ifade etti:

Ders Yürütücüsü: “Benim için önemli olan senin seveceğin bir şey yapman... Baştan bu çalışma bayağ emek vermen lazım.”

Aslı: “Yaparım benim için sorun değil zaten sevdiğim bir proje oldu. Tamam, çok güzel.”

Ders yürütücüsü kendi fikirlerini ve önerilerini ifade ederken söylemlerinin sadece öneri olduğunu söyleyerek öğrencilerin mutlu olacağı bir seçim yapmasını istediğini ve onların bireysel tercihi öncelik verdiğini şu cümlelerle ifade etti:

“Şunu seç demek istemiyorum çünkü ben senin mutlu olacağın bir şey seçmeni istiyorum...”

Benimde sana kesinlikle önerim bu kitabın daha da geliştirilmiş hali bunu layerlı olarak çalışmaktır.”

Katmanlı kitap örneklerine internetten bakıldı ve incelendi. Ders yürütücüsü Aslı’dan katmanlı çalışma ile ilgili kompozisyon oluşturmasını istedi. İlerleyebilmeleri için baskıyı sorup bilgi almaları gerektiğini ve arkadaşlarının da sonraki hafta jüri önerileri ve baskı için gelip çalışmalarını göstermeleri gerektiğini arkadaşlarına iletmelerini istedi. Esnaf sarayının oradaki reklamcılarını gezmelerini ve araştırmalarını tavsiye ederek dersi bitirdi.

Tablo 4.17. 9.Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar

9.Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar		
Tema	Alt Tema	Kod
Süreç	Motive etme	Jüri önerisini olumlu bulma
		Genel performansı beğenme
Öğrenme ortamı	Bireysel düşünceyi ifade etme	

[Tablo 4.17. (Devam) 9.Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar]

Bireysel tercihe önem verme

4.3.10. Onuncu hafta jürili vize sınavının değerlendirilmesi

Tablo 4.18. Görsel iletişim tasarımı projesi 10. hafta ders özeti

Görsel İletişim Tasarımı Projesi 10. Hafta Ders Özeti	
Ders içeriği	Jüri değerlendirmelerinin yorumlanması ve önerilerin değerlendirilmesi Baskı, cilt payı, ve tasarım ile ilgili fikir paylaşımı ve örnek çalışmaların değerlendirilmesi
Ders yürütücüsü	Tasarım çalışmalarında jüri önerileri doğrultusunda düzeltmeler yapma
beklentisi	
Bireysellik ile ilgili yaklaşımlar	Farklı olmaya yönlendirme

Önceki hafta gelmeyen öğrencilerin çalışmalarına bakıldı ve jüri değerlendirilmesinde jürinin önerileri soruldu. Merve'nin çalışmaları değerlendirilirken ders yürütücüsü öğrencilerin hazırlıksız gelmesi üzerine tasarım süreci için ders yürütücüsü çözüm aramasını şu cümlelerle ifade etti:

“Size o gün söyledim bakın geçen haftada gelmedin sizi kritikde ne söylenildiyse onun üzerine bir şeyler yapmanız lazım bir sonraki derste üzerine konuşalım sen şu anda geçen haftadan bu güne iki hafta bir ay oldu ders yapmayı zaten hiçbir değişiklik yok bunları büyütebilirsin dedi sana Jüri üyesi Hülya hoca... Biz senle bir sürü şey konuşuyoruz ama hiç bir şey yapmıyorsun kendi kafana göre geliyorsun...”

Ders yürütücüsü öğrencilerin gelmemesinden duyduğu üzüntüyü dile getirdi ve sunum sırasında deneysel tipografi olarak söylemelerini şu cümlelerle eleştirdi. Son bir aylık dönemde öğrencilerin çalışmadıklarını söyleyerek ders motivasyonunun düştüğünü şu cümlelerle ifade etti:

Madem deneysel tipografi o kadar çok konuştunuz ki ben size örnek olsun diye başta gösterdim bunu yapmak zorundasınız demedim arkadaşlar. Mesela Buse'nin hiç alakası yok. Deneysel tipografi dersiniz başımıza gelecek bu yani hocalarda tabi öyle bir beklentisi olacak bende olsam bende aynı şeyi söylerim Merve... Siz bir ay kadar şey yaptınız mola mı verdiniz arkadaşlar cidden böyle hani en son ders işte bizim 4 hafta önceydi sanıyorum aynı şekilde duruyor çalışman... Daha okunurluğunu arttırabilirsin büyük lekeler kullanabilirsin büyük leke derken tipografik olarak bahsediyorum... Akşam 5'e kadar burda lütfen

fırçalarınla, malzemelerinle daha çok üret, tara, yap, yapabilirsin bir ayın var çok rahat rahat yapabilirsin...

İrem ile jürinin söyledikleri hakkında konuşuldu ve değerlendirmesi yapıldı. İrem çalışmasında renk kullanmak istemediğini bunun nedeni olarak da şiirdeki duyguları siyahın daha iyi vurguladığını düşündüğünü ve bireysel düşüncesinde ısrar etmesini şu cümlelerle ifade etti:

Ders Yürütücüsü: “Sana neler dediler hatırlıyor musun?”

İrem: “Kesit alabilirsin demişlerdi Jüri üyesi Mehmet üst üste bindirdiğinde okunmuyor demişti...”

Ders Yürütücüsü: “Başka ne demişlerdi senin çalışmanla ilgili?”

İrem: “Okunmuyor demişlerdi bende okunduğunu söyledim bazı yerleri bilerek okutmak istemediğimi söyledim... Bide hocam şimdi sanki şey acaba hani neden renk koymadım ben bilerek hani ölümü anlattığı için siyah kullanmak istedim dedim. Bide şimdi eğer renkli yaparsam en baştan 18 tanesini renkli bir şekilde denemem gerekiyor. Birde aynı dokular olacak mı yani ben bu şekilde aslında istiyorum ve siyah beyaz daha çok hoşuma gitti. Bir de şiirimle daha uygun hem bende bilemedim nasıl yapcam diye birde onu size soracaktım ona göre bir düzenleme yapayım dedim.”

Bu bağlamda öğrencinin kendi bireysel düşüncesinde ısrar etmesi bağlamında ders yürütücüsünün de öğrencinin kendi fikrini uygulaması konusunda öğrenci ile aynı fikirde olduğu, öğrenciyi desteklemesi ve ders yürütücüsünün itiraz etmemesi ile ortaya çıkmaktadır. Ders yürütücüsü jürinin kararlarının süreci zorlaştırması bağlamında ifadesi şu şekildedir: “Eee çok zor bir sürü hocanın işin içine girmesi tabii ki de bizim işimizi zorlaştırıyor şu anda...”

İrem’in çalışmalarında bazı düzenlemeler yapıldı. Lekeler ve punto boyları ile ilgili fikir ve düşünceler paylaşıldı. Buket ders yürütücüsüne yaptığı değişiklikleri gösterdi. Buket’in tasarımı ile ilgili jürili vize sınavında yapılan yorumlar değerlendirildi:

Ders Yürütücüsü: “Metinlerle ilgili bir şeyler hatırlıyor musun sana söylediklerini?”

Buket: “Metinlerle ilgili bir şey demediler.”

Ders Yürütücüsü: “Bir şey demediler. Sadece senin özellikle renklerin”

Buket: “Evet”

Ders Yürütücüsü: “Tamam hadi geçir görelim...”

Ders yürütücüsü öğleden sonra işlere tekrar bakacağını ve değerlendireceğini söyleyerek öğrencilere çalışmalarını söyledi. Öğleden sonra ders başladığında Buket

çalışmasına tekrar baştan başlamış gibi hissettiği için proje ve dersten sıkıldığını şu cümlelerle ifade etti ve ders yürütücüsü ile arasında şu konuşmalar geçti:

Ders Yürütücüsü: “Bunları bitirmeniz lazım artık bir an önce”

Buket: “Ben şu an mesela baştan başlıyorum o yüzden sıkıldım açıkçası.”

Ders Yürütücüsü: “Siz bilirsiniz arkadaşlar yani istemiyorsanız yapmayın ona göre alırsınız final notunuzu. Çalışmayı baştan eğer düzenlemezsene sonra tekrar başa döneceksin. Böyle bir cevap olamaz Buket...”

Buket: “Bende şöyle bir şey oldu dediğim gibi hani benim çalışmamın bitmiş hali siyah beyazdı zaten biliyorsunuz. Eskizleri koymasaydım o zaman daha düşük puan alcaktım belki çünkü eskizlere puan verdi hocalar.”

Ders Yürütücüsü: “Şimdi herkesin farklı fikri var ben açıkçası hem renkli çalışmalarının hem siyah beyaz çalışmalarının iyi olduğunu düşünüyorum. Sadece mesela bunlar bana göre çok renkli sadece siyah beyazın arasında tek bir renge böyle ortaya çıkarmak yerine tek bir şeyde denesen daha güzel olurdu. Sadece sarı ve siyah olarak ki bu senin kendi rengin olduğunu söylüyorsun sürekli diğer derslerden... Birde yani arkadaşlar böyle bir kelime olamaz sıkıldım ben artık yani ne kadar çalıştınız ki bunun üzerinde sanki 5 yıldır çalışıyorsunuz.”

Ders yürütücüsünün Buket’in sarı rengi kendi rengi olduğunu söylemesi bağlamında öğrenciyi sarı rengi denemesini söyleyerek öğrencinin bireysel olarak sevdiği rengi kullanmaya yönlendirmiştir. Öğrencinin proje ve dersten sıkıldığını belirten ifadesi üzerine ders yürütücüsünün çalışmalarının ve sunumlarının iyi olduğunu söyleyerek öğrenciyi şu cümlelerle motive etti:

Buket: “Ya hayır hocam moralim bozuldu olabilir yani bu herkesin başına gelebilir.”

Ders yürütücüsü: “Ama yani moralini bozacak hiçbir şey yok gayet iyiydi çalışmalarınız en iyi hatta sizin gitti yani açıkçası. Sunumunuz ambiyansı herkes çok beğendi her şeyi...”

Çalışmanın boyutları ve cilt payı ile ilgili konuşuldu ve cilt payı ile ilgili ayarlamalar yapıldı. Ders yürütücüsü jüri üyelerinin kararlarını uygulamanın zorunlu olmadığını ama o fikirlerin önemli olduğunu ve değerlendirmeye almaları gerektiğini ifade etti. Öğrencilerin tasarım ile ilgili çalışacakları işlerde, meslek hayatlarında yeri geldiği zaman bazı işleri yapmak zorunda kalacaklarını ve sıkılma durumlarının söz konusu olmayacağını şu cümlelerle ifade ederek meslek bilincini hatırlattı:

Ders Yürütücüsü: “Hocalar şuna bakacak bir dahaki jüride bizim söylediğimiz önerileri yapmış mı yapmamış mı? Evet, hepsini aynısını yapmak zorunda değilsiniz ama o fikirlere ortak bir karar geliştirmemiz lazım. Bir de bu her zaman olabilir müşteri bazen gelecek 10 defa yapacaksınız devam etmen lazım sen mesela işte bu olmamış beğenmemiş diyince ben

sıkıldım ben gidiyim diyebiliyor musun öyle bir şansın var mı? Tekrar yapıyorsun tekrar tekrar diziyorsun değil mi? Öyle düşün bir de yani çok keyifli bir çalışma hani.”

Buket: “Yo ben keyif alarak yapıyorum zaten de sadece böyle bir tekrar başa dönünce bir şey oldu.”

Ders Yürütücüsü: “Anlıyorum anlıyorum seni bazen moral bozulabiliyor ama arkadaşlarıyla sabah konuştuk vakit var moral bozmaya gerek yok notlarınız iyi bunun da daha üstüne çıkmalısınız...”

Ders yürütücüsü Buket’in moralinin bozulmasını anladığını ve empati kurması bağlamında öğrenciye notlarının iyi olduğunu, moralini bozmamasını ve daha vakit olduğunu belirtti ve öğrenciye moral vererek öğrenciyi motive etti.

Ders yürütücüsü Merve’nin çalışmalarında düzeltmeler yaparken çok müdahale etmek istemediğini şu cümlelerle belirtti: “Neyse çok müdahale etmek istemiyorum ben sadece hani bakıyorum lekeler acaba biraz daha...” Çalışmalarda çoğu kişinin leke kullanması ve çalışmaların daha farklı bir hale getirilmesi için ders yürütücüsü şu konuşmayı yaparak öğrencileri farklı olmaya yönlendirdi:

“Hepinizin çok yakın ya onu söyledim size hatırlarsanız dedim ya bunlarda arada bir farklılık olması lazım. Belki bu çalışmalarından böyle koymak yerine David Carson gibi kutular alsak nasıl olur diye düşünüyorum yani böyle bir parça tut mesela şu çalışmadan şöyle bir şey... leke leke leke hepsi, hepimiz leke tamam ben size ilk başlangıçta leke gösterdim ve çok da güzel lekenin tadı belki hepimiz şiiir yapıyoruz ondan mı böyle tepki aldık bende bilemiyorum ama birbirinden ayırabiliriz hala zamanımız var...”

Ders yürütücüsü İrem’e mor rengi deneyip denemediğini sordu ve mor renk önerisinin güzel bir fikir olduğunu söyleyerek jürinin önerisini olumlu bulduğunu belirtti. Mor rengini İrem ve ders yürütücüsü birlikte denediler ve ders yürütücüsü sınıftaki diğer öğrencilere mor renk hakkındaki fikirlerini sordu. Buket’i yanına çağırarak mor renk hakkında düşüncelerini şu cümlelerle sorarak bireysel ifadeye teşvik etti:

Ders Yürütücüsü: “Ölüm rengi ne renktir sizce arkadaşlar ölüm rengi?...”

Merve: “Bence siyah.”

Buket: “Siyah.”

Ders Yürütücüsü: “Morda hüznü çağırıştırıyor aslında... Arkadaşına da soralım Buket gelsene bir bak hangisi daha iyi sence bu çalışmaların? Sence bunlardan hangisi daha etkili?”

Buket: “Renkli olanları.”

Ders Yürütücüsü: “Di mi? Belki morun renklerini kullanabilirsin.”

İrem: “Tonlarını mı hocam?”

Ders Yürütücüsü: “Evet tonlarını...”

Ders yürütücüsü İrem'in çalışmalarında düzeltmeler yaparken araştırmacı ile arasında şu konuşma geçti ve araştırmacıya öğrencilere müdahale edip etmediği konusunda sorusunu şu cümlelerle sordu:

Ders yürütücüsü: "Çok mu müdahale ediyorum Deniz."

Araştırmacı: "Yok hocam."

Ders yürütücüsü: "Senin araştırma konun için iyi mi oluyor kötü mü oluyor bilmiyorum."

Araştırmacı: "Yok hocam o şekilde etkilemez siz rahat olun lütfen."

Ders yürütücüsünün araştırmacıya fikrini sorması üzerine araştırmacı dersin doğal akışını bozmamak için sürecin gerekliliği olduğunu ve öğretmen yönlendirmelerinin araştırmaya yön vermesinden dolayı araştırmayı olumsuz anlamda etkileyemeyeceğini belirtmiştir.

Ders yürütücüsünün Merve'nin çalışmalarını değerlendirmesi ile ilgili dağılma, bozulma, birleşme gibi tasarım ilkeleri üzerine araştırma yapmasını, kendilerini güncel tutmaları için araştırma yapmaları gerektiğini söyleyerek şu cümlelerle tasarım ilkelerinin önemini vurguladı:

Mesela dağılma prensibi kesme prensibi bunları hatırlıyor musun? Hani dağılma size bunları anlatmıştım temel tasarım prensiplerini bunlar üzerine Merve senin içinde dağılma, bozulma, birleşme bir prensip üzerinden gidebilirsiniz. Mesela yeni hiç bilmediğim bir şey hakkında genelde şey yaparım çözmek için internete yazarım çünkü bunlar hep yenileniyor sürekli biraz güncellememiz gerekiyor bazen kendimizi her sene bir şeyler ekleniyor. Bu dağılma prensibi belki böyle bir şey kullanabilirsin.

Ders yürütücüsü Buket'in tasarımını beğendiğini belirterek şu cümlelerle motive etti: "Güzel bak lekelerin valla çok güzel duruyor çok güzel bir çalışma oldu toparladın yani... Tamam, güzel bence mesela şu anda jürinin dediklerini yapmışsın ben beğendim."

Tablo 4.19. 10. Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar

10. Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar		
Tema	Alt Tema	Kod
Süreç	Yönlendirme	Renk kullanımına yönlendirme
		Farklı olmaya yönlendirme
	Motive Etme	Moral verme
		Jüri önerisini olumlu bulma
		Tasarımı beğenme

[Tablo 4.19. (Devam) 10. Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar]

	Tasarım sürecinin zorlukları	Ders yürütücüsünün çözüm araması
		Ders motivasyonunun düşmesi
		Jüri kararlarının süreci zorlaştırması
	Tasarım İlkeleri	Tasarım ilkelerinin önemini vurgulama
	Meslek bilincini hatırlatma	
Öğrenme ortamı	Bireysel düşüncede ısrar etme	
	Bireysel ifadeye teşvik etme	
Öğretim tasarımı	Projeden / dersten sıkılma	

4.3.11. On birinci hafta çalışmaların değerlendirilmesi

Tablo 4.20. Görsel iletişim tasarımı projesi 11. hafta ders özeti

Görsel İletişim Tasarımı Projesi 1. Hafta Ders Özeti	
Ders içeriği	Öğrenci çalışmalarının jüri önerileri doğrultusunda değerlendirilmesi ve yapılandırılması
Ders yürütücüsü	Jüri ve ders yürütücüsünün önerilerini tasarımlarında deneme
beklentisi	Tasarımın çıktı aşaması ile ilgili planlamalar yapma

Ders yürütücüsü Nihan'ın çalışmalarının son haline baktı. Ders yürütücüsünün öğrencilerinin çalışmalarını getirmemesi ve çalışma yapmadıklarını görmesi bağlamında ders motivasyonunun düştüğünü şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Geçen hafta siz çıktı aldınız sonra ben tekrar düzeltme istedim onu getirmedi mi ne yaptınız? Bir hafta gelmeyince böyle şey yapıyorsunuz bozuluyoruz yani bilemiyorum niye böyle oldunuz birinci dönem iyi gidiyordunuz ilk başlangıçta sonra Mayıs ayının şeyi mi bu arkadaşlar sıkıntısı?... İşte ben çıktı da görmek istiyorum o yüzden çıktı alıp getirirseniz şu an ne bunun üzerine konuşabiliriz ne bunun üzerine zaten bu şu an hiç okunmuyor...”

Baskı ile ilgili ders yürütücüsü ve Nihan arasında fikir paylaşımı yapıldı. Aslı'nın çıktılarını getirmediğini söylemesi üzerine ders yürütücüsü şu cümleleri kullandı:

Ders Yürütücüsü: “Aslı bakalım mı çalışmana merak ediyorum.”

Aslı: “Hocam şey o çıktıları getirmedi.”

Ders Yürütücüsü: “Eee neye bakıcaz yani!”

Aslı: “Bunu bitircem ondan sonra başlıcam zaten de.”

Ders Yürütücüsü: “Tamam da yani bir taslağın olması lazım bize çıktıların neyse artık kompozisyon kurgusu”

Aslı: “Kompozisyonum hazır yani.”

Ders Yürütücüsü: “Tamam da ben hiç görmedim senin kompozisyonunu.”

Aslı: “Çıktılarım olduğu için getirmedim ama hani taslağım hazırda.”

Ders yürütücüsü: “Tamam da yani nerde? Evde de kesersin ama bizim burda yapcağımız şey kompozisyonun yani ne kullanacaksın bu ilk yaptığın şey şu anda senin 3 hafta zamanın kaldı daha iş yok ortada... Siz şey oldunuz rahatlama dönemine mi girdiniz bilmiyorum...”

Ders yürütücüsünün Aslı ile ilgili konuşması bağlamında Aslı'nın çalışmalarını getirmediği ve ders gerekliliklerini yerine getirmemesi sonucunda ders motivasyonunun düştüğü görülmektedir. Merve'nin şiir ile ilgili yaptığı çalışmayı getirmediğini, internette aradığını ve bulamadığını söylemesi üzerine Merve'nin de ders motivasyonun düştüğünü ortaya çıkararak, ders yürütücüsü ve Merve arasındaki konuşma şu şekildedir:

Merve: “Ben devam etcem de şiirimi yanımda getirmemişim internete bakıyorum da bulamıyorum bir saattir.”

Ders yürütücüsü: “Onları düzenlemişsin tekrardan”

Merve: “Düzenledim ama sayfa arttıramadım yani tekrar çalışsam artcak yani dokularım var ama buraya getirmedim onu.”

Ders yürütücüsü: “Aynı şey senin içinde geçerli yani geçen haftadan beri ne yaptınız?”

Merve: “Sadece kompozisyonumu düzenledim.”

Ders yürütücüsü: “Ama bunlar yetersiz çok az yani... Mayıs ayının şeyine mi girdiniz bilmiyorum ama ciddiye almanız lazım bu işi.”

Ders yürütücüsünün Buse' ye çalışmalarını sormasını üzerine Buse yanında çıktılarının olmadığını belirtmiştir. Bunun üzerine ders motivasyonunun düşmesi bağlamında ders yürütücüsü ve Buse arasında şu konuşma geçmiştir:

Ders yürütücüsü: “Buse var mı senin göstereceğin?”

Buse: “Evet.”

Ders yürütücüsü: “Şimdi bunun sorunlarından konuşmuştuk sen bunlardan çıktı alıp baktın mı?”

Buse: “Bunlardan almadım da öbürkülerden vardı çıktılarım.”

Ders yürütücüsü: “Sanırım senin jüride de görmedim çıktılarını diğer hocalar baktılar getirdin mi çıktılarını?”

Buse: “Şu an yanımda yok hocam.”

Ders yürütücüsü: “Çocuklar bakın ee en büyük sorunumuz çıktı getirmiyorsunuz taslaklarınızı yanınızda yok bizim bunlara oldu dememiz için yani ekrandan çıktı almamız lazım fontları görmemiz lazım, fontlarımızı görmemiz lazım...”

Buse ve ders yürütücüsü şiir kurgusu hakkında konuştu. Ders yürütücüsü çalışmasının ritimlerinde oynayabileceğini çünkü bir süre sonra sıkıcı hale gelebileceğini ve bu şekilde bir farklılık yaratabileceğini söyleyerek Buse’yi farklı çalışmaya yönlendirdi.

Ders Yürütücüsü Aslı’nın çalışmalarının yeterli olmadığı bağlamında ders motivesinin düşmesi ile ilgili ders yürütücüsü görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “Peki niye geldin Aslı eğer çalışmanın üzerine bir şey yapamıyacaksak bunları sen evde de kesebilirsin. Ben hiç çalışmanı görmedim senin yani bir o meleği yaptın bitti bu bir ay önceki çalışma zaman sizin akıyor...”

Ders yürütücüsü İrem’in çalışmalarına satır araları boşluğu, oposite ve bütünlük olması ile ilgili geri bildirim verdi. Çıktı almamaları ve çıktının tasarımı görme açısından önemli olduğunu, öğrencilerden çıktı istediğini ve ders motivesinin düştüğünü şu cümlelerle ifade etti:

“Tamam, güzel bu kadar çok denemen çok güzel tebrik ederim seni... Haftaya kesinlikle çıktı görmeliyim ben... Son haftaya işinizi bırakmayın yetişmez bu kadar çok şey... Çıktı alıp getir. Çıktı alın arkadaşlar ben başka bir şey istemiyorum. Gidip bulun bir yerden çıktı alıp bana gösterin bana bu çalışmaları. Şu an üzerine konuşamıyorum. Küçük olabilir büyük olabilir ekranda... Ben açıkça söylüyüm bir aydır hiçbir şey yapmıyorsunuz bazılarınız. Bomboş geliyorsunuz. Mayıs yoğunluğumu yoksa hani notlarınız iyiydi rahatladınız bir şey yapmak istemiyor musunuz? Yüzde 50 var arkadaşlar... Kalabilirsiniz bile... İki haftadır aynı şeyleri söylüyorum ama gene bir şey yok yani çabanızı yetersiz buluyorum hepinizin... Bir tek şuanda iyi giden Buse birazda İrem topladı...”

Ders yürütücüsü Nihan’ın tipografi seçiminin kötü olduğunu söyledi ve tipografi örneklerine bakmak için odasına çağırdı. Seçilmiş örnekler sınıfa getirildi ve ders yürütücüsü diğer öğrencilere de bakabileceklerini söyledi. Ders yürütücüsü örnekleri bulup öğrencilere gösterdi.

Ders yürütücüsü İrem ve Buse’nin çalışmalarına baktı ve bazı düzeltmeler yaptı. Malzeme ve baskı hakkında bilgi almaları gerektiğini hatırlattı. Nihan’ın çalışmalarında düzenlemeler yaparken çalışmaların birbirine benzememesini istediğini belirten ders yürütücüsü şu cümlelerle düşüncelerini ifade ederek öğrencileri farklı çalışmaya

yönlendirdi: “Deniyorum sadece üslup bir şey yapmak istiyorum çalışmalarında... Ben şey istiyorum çalışmalarımızın hepsi birbirinizin aynı birbirine benzesin istemiyorum. Özellikle senin çalışmaların fotografik olduğu için sadece bir fotoğraf şey yapmıyor sanki çalışmaya yeterli olmuyormuş gibi hissediyorum.”

Bilgisayar atölyesinde Aslı'nın çalışmaları ve bulduğu fotoğraflar değerlendirildi ve ölçülendirme üzerine konuşuldu. Ders yürütücüsü Aslı'dan şiirde geçen olay ve nesnelere ilgili görsel ve fotoğraflar bulmasını istedi. Fikir ve öneri paylaşımı yapıldı. Ders yürütücüsü Aslı'ya tasarım sürecinde geç kaldığını şu cümlelerle ifade etti:

“Geç kaldığının farkındasın... Ben bunu senden hani bu akşam sabahlar mısın ne yaparsın bilmiyorum ama bu hafta görmek istiyorum artık ki haftaya bunu bitirmiş aşamalı olalım başka bir şeye geçelim... Yani sen çok iyi giderken bir anda duraklama dönemine girdin... Önümüzdeki hafta birde sonraki hafta var... Perşembeye kadar bunu görmek istiyorum...”

Tablo 4.21. 11. Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar

11. Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar		
Tema	Alt Tema	Kod
Süreç	Tasarım sürecinin zorlukları	Ders motivasyonunun düşmesi
	Yönlendirme	Farklı çalışmaya yönlendirme

4.3.12. On ikinci hafta çalışmaların değerlendirilmesi

Tablo 4.22. Görsel iletişim tasarımı projesi 12. hafta ders özeti

Görsel İletişim Tasarımı Projesi 1. Hafta Ders Özeti	
Ders içeriği	Çalışmaların sunum ve final sınavı değerlendirmesi için hazırlıkların yapılması Baskı ile ilgili fikir paylaşımı Öğrenci tasarımlarının değerlendirilmesi
Ders yürütücüsü	Prova çıktılarının alınması
beklentisi	Farklı gramaj ve farklı renk tonlarında kağıtlara çıktı alınması
Paylaşılan kaynak ve materyaller	Ders yürütücüsünün kendi kitap tasarımları ve ders yürütücüsüne ait diğer kitaplar
Bireysellik ile ilgili yaklaşımlar	Kendilerini ifade etmeye teşvik etme

Ders yürütücüsü öğrencileri bir araya topladı ve jüri üyeleri ile birlikte yaptıkları toplantıda alınan kararları açıkladı. Çalışmaların sergi yöntemi ile sergilenerek final sınavının yapılması ve sınavın sergilemesinin mekan içinde düzenleme ile yapılacağını söyledi. Kalan zamanın değerlendirilmesi hakkında planlama yapıldı. Ders yürütücüsü 2 haftanın kaldığını söyledi. Hem sürecin anlatıldığı hem de işlerin bitmiş halinin sergileneceğini bir final değerlendirmesi yapılacağını açıkladı. Ayrıca kitapçık formatında istediğini ve bazı işlerin duvarda sergilenmesi gerektiğini vurguladı. Daha sonra alınan çıktıların masalara yayılmasını istedi ve öğrencilerle birlikte değerlendirme yaptı.

Ders yürütücüsü Buse'ye punto boyları, ciltleme boşluğu, kenar payı, şair ve şiir bilgisi ile ilgili neler yapılması gerektiğini anlattı. Boş sayfaların hangi renk olabileceğini ve künye bilgisinde yer alması gerekenleri anlattı. Ders yürütücüsü leke ve tipografinin farklı alanlarda kullanımını, tasarımların sıkıcılıktan kurtarılması ve çalışmalarda ritm oluşturulmasının gerekliliğini şu cümlelerle ifade ederek öğrencileri tasarımda çeşitlemeye yönlendirdi:

“Geçen hafta söyledim bunu aldık hatta ben değiştirdim aldım bu tarafa geçirdik metni beyazın içine koy dedim siyahın içinde beyaz olarak kullanabilirsin ki hepsinde ritim olsun yani bazılarında beyazın üzerinde siyah bazılarında da siyahın üzerinde beyaz olarak ritim değiştirebilirsin... Hepsi aynı şekilde tekrarlanmasın bir süre sonra bu sıkıcılığı ve monotonluğu getirir. Tasarımda çeşitlilik önemli çeşitlilik arkadaşlar...”

Buse için tasarımı ile ilgili yapması gereken bazı notlar yazdı. Tasarımında yer alan yazıları bir arkadaşına okutup okutmadığını sorarak yazılarının küçük olduğunu söyledi.

Nihan'ın çalışmaları ders yürütücüsü tarafından ölçüldü, olması gereken boyutlar ve baskı kalitesi hakkında konuşuldu. Kağıt kalitesi ve kırtasiye hakkında önerilerde bulundu. Şairlerin sıralaması ve isimlerinin yazılması hakkında fikirlerini öğrencilerle paylaştı.

Buket' in yazılarının çok uzun ve okunmadığını söyledi. Aynı zamanda tasarımı beğendiğini, lekelerinin ve görsellerinin çok güzel olduğunu söyleyerek motive etti: “Çok güzel lekeler her biri birbirinden güzel ama yazıların zaten okunaksız bir font kullanmışsın... Okunaksız, uzun, kısaltılması lazım acil okunaklı bir font. Görseller çok güzel...” Ders yürütücüsü Buket için notlar aldı. Kağıt önerisi yaptı. Çalışmaların son hafta değil bir hafta önceden bitirilmesini gerektiğini söyledi ve son dakika işi baskı

merkezlerinin yapmayacağını hatırlattı. Buket'in font seçimini şu cümlelerle eleştirdi: "Fontun kötü baştan beri söylüyorum ama inanın bana hep aynı fontu getiriyorsun (gülerek) ve küçük getiriyorsun."

İrem'in puntolarının büyük olduğunu söyledi. Siyah üzerinde beyaz, beyaz üzerinde siyah yazı kullanma örneğini İrem içinde söyledi. İrem yaptığı birkaç örneği gösterdi.

Ders yürütücüsü: "Birde şundan bahsedeyim bunlar şiir kitabı ya isterseniz sayfaların arkası beyaz da durabilir yani her sayfa bu şekilde dolu olacak diye bir şey yok."

İrem: "Aslında ben tek tek düşünmüştüm."

Ders yürütücüsü: "Tek tek de olabilir. Kalın gramajlı alabilirsiniz arkası böyle kırık beyaz durabilir... Sizin var mı buralara eklemek istediğiniz bir şeyler?"

Ders yürütücüsü öğrencilere sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı sorusunu yönelterek öğrencilerin kendilerini ifade etmeye teşvik ettiği görülmektedir.

Nihan'ın çalışmalarının diğer öğrencilerin çalışmalarından farklı olmasını beğendiğini şu cümleler ile ifade ederek motive etti: "Güzel denemeler yapmışsın çabalamışsın hoşuma gidiyor senin farklı denemelerin senin arkadaşlarından daha farklı çünkü çalışmaların." Kapak ve iç kapak tasarımları hakkında beklentilerini söyledi.

Önceki hafta asetata çıktı almasını söyleyen ders yürütücüsü Aslı'ya asetat çıktılarını sordu. Aslı asetata denediğini ama güzel olmadığını söyledi. Ders yürütücüsü ise kendisinin de bu denemeyi görmek istediğini söyledi. Aslı'nın ısrarlı bir şekilde güzel olmadığını söylemesi üzerine ders yürütücüsü asetatın üzerine daha iyi olacağını düşündüğünü ve görmek istediğini belirtti. Aslı ile ders yürütücüsü arasında bu konuşma boyunca gerginlik yaşandı. Ders yürütücüsü Aslı'nın iyi olmasını istediğini ve bütün bunları onu üzme için söylemediğini ifade etti. Metinleri nasıl kesebileceğini ve şiir tasarımında bunlara tam olarak nasıl yer vermesi gerektiğini anlattı. Çıktılarının küçük gözüktüğünü söyledi. Ön ve arka planda olması gereken katmanlar hakkında konuşuldu. Çıktı üzerinden bazı planlamalar yapıldı. Jürinin önerdiği ve eksik gördüğü okuma sırası, kelimelerin dizilişi ve okuma yönüne göre planlamalar yapıldı. Ders yürütücüsü Aslı'nın yaptığı çalışmaların planladığı çalışmalardan az olduğunu belirtmesi üzerine Aslı birden fazla kitap yapacağını ama çok sayfalı kitap bulamadığını belirtti.

Sergileme için planlamalar yapıldı ve yapılması gerekenler hakkında konuşuldu. Ders yürütücüsü kendi tecrübelerini anlatarak deneyimini paylaştı:

"Mesela ben size kendi tecrübelerimi anlatayım. İzmir Ekonomi Üniversitesi'nde oyun tasarımı yapmıştı bir öğrenci grubu bir koltuk düzeni hazırlamışlar... Küçük bir masa

üzerinde içecekler koymuşlar mesela orda oyun oynuyormuş gibi meyve suyu, çerez tabağı koymuş, cips koymuş anlatabiliyor muyum? Yani projenizin içeriğine göre nesnelere koyabilirsiniz... Diğer sınıflarda böyle bir sunum tekniği yoktu. Sunum her şeydir arkadaşlar bunu konuşalım...”

Buse'nin almış olduğu çıktılar üzerinde punto boylarına bakıldı ve uygun olduğuna karar verildi. Bazı yazıların okunmaması, satırların birleştirilmesi ve ayrılması üzerine konuşuldu. Kitap sayfaları ve boşluklar hakkında planlamalar yapıldı. Ders yürütücüsü kapakta şair ve şiirin isminin olması gerektiğini belirtti. Ders yürütücüsü sınıfa getirdiği kendi kitabını ve örnek kitapların sayfa boşluklarını ve tasarımlarını öğrencilere örnek olması için gösterdi. Öğrenciler getirilen örnekleri inceledi. Aslı yaptığı denemeleri gösterdi ve ders yürütücüsü çalışmalarda bazı düzenlemeler yaptı. Kağıt gramajı ve kalitesi hakkında konuşuldu. Ders yürütücüsü Buse ve Buket'e prova çıktı alabileceklerini söyledi ve son anda çıktı almamaları için tüm öğrencileri uyardı:

“Yani siz çocuklar 6'sı diye düşünmeyin şeyi sizin bu çalışmayı çıktılarınızı o hafta haziranın ilk haftası almanız gerekiyor. Demek ki şu an bizim 15 günümüz falan var çalışmanın tamamen finalize olması için... Aynı anda düşünün ki başka projelerde var herkes aynı anda gittiğinde çok sıkışma olacak.”

Ders yürütücüsü öğrencilerden haftaya farklı gramaj ve kırık beyaz gibi farklı renk tonlarında kağıtlara çıktı almalarını istedi. Ders yürütücüsü tasarımlarını beğendiği çalışmalarını göstererek ve anı olarak birer çalışma almak istediğini söyleyerek öğrencileri şu cümlelerle motive etti: “En çok aslında benim beğendiğim aslında şu, şu ve şunu çok beğeniyorum özellikle istersen bunu kullanabilirsin.”

Aslı ile çalışma hakkında fikir paylaşımı yapıldı. Ders yürütücüsü örnek olarak değişik kağıt, kalite ve renklerde alınmış çıktıları, kitaplardan örnek ciltleme ve sayfa düzenlerini gösterdi. Ders yürütücüsü kendi çalışmasında sayfa katlanma yerlerindeki kırılmaları göstererek çıktı alacakları kağıdın önemini hatırlattı. Ders yürütücüsü prova çıktılarını şu cümle ile hatırlatarak dersi bitirdi: “Söylediklerimi yaparsanız zamanında bitiririz haftaya lütfen prova baskılarınızla seçtiğiniz kağıtla gelin tamam mı?”

Tablo 4.23. 12. Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar

12. Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar		
Tema	Alt Tema	Kod
Süreç	Yönlendirme	Tasarımda çeşitlemeye yönlendirme

[Tablo 4.23. (Devam) 12. Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar]

	Motive etme	Tasarımı beğenme
		Farklı olmayı beğenme
	Deneyim ve deneysellik	Deneyim paylaşımı
Öğrenme ortamı	Kendini ifade etmeye teşvik	

4.3.13. On üçüncü hafta baskı planlamaları ve tasarımları ölçülendirme

Tablo 4.24. Görsel iletişim tasarımı projesi 13. hafta ders özeti

Görsel İletişim Tasarımı Projesi 13. Hafta Ders Özeti	
Ders içeriği	Kitap tasarımları için baskı planlamaları ve tasarımları ölçülendirme çalışmaları Baskı ile ilgili planlamaların yapılması
Ders yürütücüsü	Derse hazırlıklı gelinmesi
beklentisi	Zamanın verimli kullanılması

Nihan ve Buse'nin aldığı prova çıktıları değerlendirildi. Ders yürütücüsü farklı kağıda baskı alıp almadığını sordu. Buse'de baskı merkezinin dışardan kağıt kabul etmediğini ve sadece kendi kağıtlarına baskı aldıklarını söyledi ve ders yürütücüsü ile aralarında şu konuşma geçti:

“Çetemenler'e gidebilirdin işte Genç Fotokopi'ye gidebilirdin hani. Bunları orijinal olarak görmek lazım bu olmamış gerçekten... Sana Jüri üyesi Hülya hoca ve ben dedim ki tuvale al çıktı olarak hani ben tuvale alındığını görmüyorum ki hani bunların okunurluğu tuvalde nasıl olacak denemek lazım. Valla söylediklerimi yapmıyorsun benim yapabileceğim bir şey yok çocuklar...”

Öğrencilerin derse hazırlıksız gelmesi bağlamında ve öğrencilerin ders yürütücüsünün söylediklerini uygulamaması sonucunda ders motivasyonun düştüğü görülmektedir. Merve'nin aldığı çıktıların istediği gibi olmadığı ve küçük olduğunu şu cümlelerle ifade etti:

“Sergi sunumu arkadaşlar çok önemli bu sizin bitirme projeniz... Her öğrenciden en az 10 parça iş sergilememiz lazım. Bu kadar küçük boy hele senin boyutunda Buse'nin formatı biraz daha farklı ama sende küçük olmuş. Geçen hafta orijinal getirinde üzerine konuşalım dedim çünkü bugün son dersimiz önümüzdeki haftadan itibaren sınavlar başlıcak... Arkadaşlar ben söylerim siz ne istiyorsanız onu yapın ona göre de jüride sonra tekrar bize

bunu söylemediniz demezsiniz çünkü bazı şeylerin hani bir raconu vardır. Minik küçük bir şeyle sunum yapılmaz, sergi oluşturulmaz.”

Ders yürütücüsünün öğrencilerden istediklerini yerine getirmemesi bağlamında Merve'nin derse hazırlıksız geldiği ve bu bağlamda Merve'nin ders motivasyonunun düştüğü görülmektedir.

Ders yürütücüsü: “Nihan mesela bir şey yapıyoruz o şekilde kalıyor önümüzdeki haftaya bunları düzeltip getirin diyorum iş yok.”

Nihan: “Ya ben bunların cümleleri ile çok fazla oynadım aslında sizde biliyorsunuz yani çok fazla değişime de uğradılar.”

Ders yürütücüsü: “Ama gözükmüyor baksana.”

Nihan: “Sürekli uğraşıyorum aslında.”

Ders yürütücüsü: “... Yani çok isteksiz çalışıyormuşsunuz gibi açıkça söyleyim valla o kadar iyi geliyorum sınıf işleri görünce inanamıyorum... Evde hiç çalışmamışın geçen hafta bıraktığımızın aynısı şu an duran burda. Yani bu İçinizden gelecek bir şey çocuklar ben çalışmanızın hepsini yapamam ki... Ben size gösterdiğim şeyin karşılığını alamıyorum açıkçası bu kadar ilgileniyoruz...”

Nihan'ın çalışmalarında ders yürütücüsünün beklentileri ve istediği değişiklikleri yapmaması bağlamında derse hazırlıksız geldiği ve Nihan'ın ders motivasyonunun düştüğü gözlemlenmiştir.

Merve'nin bilgisayar ortamında yaptığı çalışmalarına bakıldı ve bazı düzenlemeler yapıldı. Ders yürütücüsü kitabın kapağında yer alması gerekenler hakkında bilgi verdi. Ders yürütücüsü imla hatalarının giderilmesi için arkadaşlarından birisine okutmasını söyleyerek şu cümlelerle tasarımda ekip desteğine yönlendirdi:

“Bak kapak da senin imzan olmaz bu sana ait evet sana ait fakat senin şiirin değil yani bu iç tarafta olabilir ama en son ayrıntı olabilecek bir şey öyle bir şey konuşmadık... İmla hataları istiyorsan bunun için hepsini düzelt çıktı al beraber bakalım başka bir gözle de arkadaşına göster yeter ki imla hatası olmasın tamam mı?”

Önceki hafta farklı renk ve kalitedeki kağıtlara çıktı alınmasını istediğini hatırlattı. Baskı tecrübelerini paylaştı ve gidilebilecek diğer baskı merkezleri hakkında bilgi verdi. Çalışma yapmamaları ile ilgili üzüntüsünü ve kızgınlığını ifade etti. Merve'nin tasarımını beğendiğini belirterek şu cümle ile motive etti: “Geçen hafta çok güzel geçti konuştuk anlattık böyle gelince siz üzülüyorum ve kızıyorum da size. Evde yapmazsanız bir şeyler ilerleyemeyiz ki tamam Merve eline sağlık bunlarda gayet iyi...” Ders yürütücüsü

çalışmalarını son zamana bırakmamaları konusunda öğrencileri uyararak zamanı verimli kullanma konusunda öğrencileri şu cümlelerle uyardı:

“Şunu, şunu söylüyüm hani açıkça söylüyüm bu çalışmayı bitirin artık haftaya kitabınızı hazırlatın çünkü bakın eminim hatalar çıkacak kitabın yapılması bile bir süreç bitsin bırakın bitsin sonraki haftaya da sergiyle uğraşın sergi işlerini ayarlayın tamam mı zamanı doğru kullanın istediğim bu...”

Aslı'nın çalışmasında font seçimi ve yazının okunması ile ilgili sorunlar hakkında konuşuldu. Ders yürütücüsü okunurluk sorunu olduğunu söyledi. Aslı bilgisayar atölyesinin çok soğuk olduğunu, ısıtıcı bulamadıklarını ve kaloriferlerin açık olmadığını söyledi. Ders yürütücüsü ısıtıcı verebileceğini söyledi. Bilgisayar atölyesinin soğuk olması bağlamında okul ve ders ortamına ait fiziki şartların yetersiz olduğu görülmektedir. Aslı'nın atölyenin soğuk olduğunu söylemesi üzerine ders yürütücüsü Aslı'ya ısıtıcı verdi ve dersin ilerleyen saatlerinde şu cümleleri kullanarak onları önemseydiğini ifade etti: “keşke daha önce söyleseydiniz”

Ders yürütücüsünün Nihan'ın çalışmalarında değişiklik olmadığını görmesi üzerine, projeden neden sıkıldığını sorması ve Nihan'ın proje süresinin uzun olması bağlamında projeden sıkılmasını şu cümlelerle ifade etti:

Ders Yürütücüsü: “Hareket istiyorum ben sana evde o yüzden dedim bunları biraz daha çalış dedim iki haftadır aynı şeyi söylüyorum belki anlatamıyorum. Mesela Merve ilerledi hani ona söylediğimiz şeyleri...”

Nihan: “Ama benim aynı kalmadı ki hocam sürekli değişikliğe uğradı çalışmam çalıştım ama her seferinde farklı bir noktaya geldim...”

Ders Yürütücüsü: “Sen sanki projeden sıkıldın mı acaba yani?”

Nihan: “Yani çok uzadı için aslında biraz sıkıldım artık.”

Ders Yürütücüsü: “Görüyorum yani sebebini ama bitirde ondan sonra rahat et... Sen tipografiyi çok sevmiyor musun? Çok da araştırmamışsın gibi geliyor bana...”

Ders yürütücüsü önceki haftalarda dersten sıkıldığını ifade eden Buket'in sıkılmasının bağlamında yaptığı yorum ve yaklaşıma göre farklı olarak “görüyorum yani sebebini” diyerek öğrenciyi anlayan ve empati kuran bir yaklaşım ile öğrencinin sıkılma nedenini anladığını ifade etti.

Aslı'nın kullandığı yazının okunma durumu hakkında yorumlar yapıldı. Ders yürütücüsü fontun iyi olduğunu söyledi. Ders yürütücüsü bütün sınıfa çalışmalarını odaya sık sık gelip gösterebileceklerini söyleyerek iletişime açık olduğunu ifade etti. Nihan'ın

sıkılması hakkındaki düşüncelerini anladığını söyleyerek empati kurdu ve bu çalışmayı yapabileceğini ifade ederek Nihan'ı şu cümlelerle motive etti:

Ders Yürütücüsü: “Nihan sen aslında yani genel olarak çok iyi bir öğrencisin ve bu projede sıkıldın ve yapmak istemiyorsun. (gülerek her iki tarafta) bunu anlayabiliyorum ve içimden sana kızıyorum yani. Neden böyle oldu?”

Nihan: “Yani aslında sevdim aslında yani yaptığım.”

Ders Yürütücüsü: “Yeterince benim tanıdığım Nihan daha da uğraşırdı bunla yanlış mı söylüyorum?”

Nihan: “Bilmiyorum.”

Ders yürütücüsü Nihan için çalışmasını istediği gibi şekillendirebileceğini açıklayarak seçimi öğrenciye bıraktığını şu cümlelerle ifade etti: *“Bu olacak diye bir şey yok sen üzerinde oynayabilir, geliştirebilirsin istersen bunu anlatmamız gerekiyor belirli bir ritim yaratmaya çalışıyoruz...”*

Bazı baskı merkezlerinin çok pahalı olmasından dolayı ders yürütücüsü bazı önerilerde bulundu ve öğrencilere farklı baskı merkezleri gidebileceklerini söyledi.

Aslı çalışmasının üzerinde yaptığı değişiklikleri gösterdi. Ders yürütücüsü harf aralıklarını açmasını söyledi ve dış kapak için bazı önerilerde bulundu. Aslı'nın şiiri tekrar okundu. Dış kapağın üzerine eklenebilecek objeler düşünüldü. Ders yürütücüsü deniz kabuklarını önerdi. Ders yürütücüsü öğrencilere her zaman gelip konuşabileceklerini ve çalışmalarını gösterebileceklerini ifade ederek öğrencilerle her zaman iletişime açık olduğunu şu cümlelerle belirtti: “Bana istediğiniz zaman gelin gelin yani zaten gelin diyorum bakın yalvarmıyorum ama gelin diyorum... (gülümseyerek)” Ders yürütücüsü Aslı'ya balıkçılara gitmesini ve küçük bir ağ istemesini önerdi. “Keşke yosun parçaları bulabilsen. Ben balıkçılıkla ilgili malzemelere bakmak istiyorum. Denizyıldızı, yosun...” Ders yürütücüsü renk önerisinde bulunurken fikir ve uygulama konusunda seçimi öğrenciye bıraktığını ifade eden şu cümleleri kullandı: “Aynı rengi buraya devam ettirebilirsin... O zaman aynı renk olsa daha iyi olur diye düşünüyorum bir öneri ama senin daha iyi bir fikrin varsa...”

Tablo 4.25. 13.Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar

13.Hafta Ders Gözlemlerine Ait Tema, Alt Tema ve Kodlar		
Tema	Alt Tema	Kod
Süreç	Yönlendirme	Tasarımda ekip desteğine yönlendirme

[Tablo 4.25. (Devam) 13.Hafta ders gözlemlerine ait tema, alt tema ve kodlar]

	Motive etme	Tasarımı beğenme
		İletişime açık olma
		Seçimi öğrenciye bırakma
		Empati kurma
	Tasarım sürecinin zorlukları	Ders motivasyonunun düşmesi / derse hazırlıksız gelme
		Fiziki şartların yetersizliği
Öğrenme ortamı	Projeden sıkılma	Projenin süresinin uzun olması

4.3.14. On dördüncü hafta jürili final sınavı

Tablo 4.26. Görsel iletişim tasarımı projesi 14. jürili final sınavı özeti

Görsel İletişim Tasarımı Projesi 1. Hafta Jürili Final Sınavı Özeti	
Ders içeriği	Öğrenci çalışmalarının jüri tarafından değerlendirilmesi
Ders yürütücüsü	Jürili final sunumu için öğrencilerin baskı, sunum ve sergileme için gerekli olan
beklentisi	hazırlıkları bitirmeleri.
	Çalışmalarını anlatarak tasarım süreçlerini anlatabilmeleri

Ders yürütücüsü jüri üyelerine serginin başında baskı ile ilgili sorunlar hakkında bilgi verdi ve şu cümleleri kullandı: “Grubum ile ilgili bir açıklama yapayım: Tel dikiş yapıldı elle dikiş yapıldı normalde o yetişmedi o yüzden böyle bir sorunumuz var...”

İrem, Jürinin yorumları ile tipografideki renk uyumunu tekrar gözden geçirdiğini belirterek yazı ve tipografi arasındaki ilişkiyi kurmaya çalıştığını anlattı. Şiiri yeniden incelediğinde hüznün yanı sıra varoluşu ve var olmayı anlattığını ve mor rengi de jürinin önerileri ile denediğini, tipografiyi ve fontu değiştirdiğini söyledi. Jüri üyesi Mert dikey çerçeve ve çerçeve dışındaki alanların değerlendirilmesinin daha iyi olabileceğini ifade etti. Dikey çerçevenin çalışmayı kısıtladığını, daha geniş alanda daha küçük leke kullanabileceğini ve çalışmasından bir kesit alabileceğini söyledi.

Jüri üyesi Mehmet, Aslı’ya katmanlarının her birinin anlam ifade edip etmediğini ve bir hikayeye ait olup olmadığını sordu. Aslı anlam ifade ettiğini ve bir hikayeye ait olduğunu söyledi. Exlibrisin kullanışlı olmadığını şu cümle ile ifade etti: “Bahtı Şen diye

bir tavşanın yok adım Aslı değil” diyerek yorum yaptı. Jüri üyesi Hülya okutma anlamında işlevsel olmadığını ve nesnelerin daha ön planda yazının ise arka planda olduğunu vurguladı. Şiirin sonda olması yerine başta olmasını önerdi. Hangi satırın şiirin görsellerinin neresine ait olduğunun belli olmadığını söyledi. Jüri üyesi Fatma şiiri de arkaya koymak yerine paylaştırarak devam etmesi sonucunda katmanlarla birlikte okunmasının daha keyifli olacağını belirtti. Jüri üyesi Hülya kitap isminin kapakta eksik olduğunu ifade etti. Çalışmaların uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliği ile ilgili bir noktaya taşınmasını istedi.

Merve için Jüri üyesi Fatma “Geçen seferkinden daha iyi olmuş Merve düzeltmelerle birlikte bayağ hem de.” Jüri üyesi Hülya baskılarda olan hatalardan dolayı baskı merkezine bir daha gidilmemesini söyledi. Dersin danışmanı bugün gördüğünü ve sürpriz olduğunu ifade etti. Tasarımda birden fazla şiir kullanıldığı durumlarda, her şiir isminin ilgili şiir tasarımının başlangıcında yer alması gerektiğini söylediler. Ders yürütücüsü ayrı ayrı yapılması gerektiğini öğrencilere söylediğini belirtti. Jüri üyesi Hülya kapaktaki bez ile dış kapağı saran kağıdın birbirine uygun olmadığını ve dokulu bir kağıt kullanmasının daha uygun olacağı söyledi. Jüri üyeleri boşluk ve nefes payının olmadığını belirtti. Jüri üyesi Hülya lekelerin yan tarafta boş bir sayfaya taşınabileceğini söyledi.

Buket, 14 kıtayı 30 sayfaya böldüğünü söyleyerek çalışmasını anlattı. Jüri üyesi Hülya elle yazmayı deneyip denemediğini sordu. Buket denediğini fakat güzel olmadığını söyledi ve ders yürütücüsü bu açıklamayı destekledi. Kağıtlar ayrı, baskı ayrı ve cildin ayrı yerden yapıldığını belirtti. Jüri üyesi Hülya boş olan sayfaların çok boş kaldığını, bir leke ve renk taşımanın hatta ufak bir rengin bile iyi olacağını söyledi. Ders yürütücüsü güzel bir öneri olduğunu söyledi. Jüri üyesi Hülya ciltleme ile ilgili problemi şu cümle ile ifade etti: “Kapağın çok güzel ama ciltlemede sorun var.” Buket kapak üzerinde kötü duran pirinç rengindeki metal köşeleri boyadığını söyledi. Jüri üyesi Hülya: “Aferin iyi yapmışsın” dedi ve ders yürütücüsüne bu kapağın çok güzel olduğunu ve çok beğendiğini söyledi. Jüri üyesi Mert prova baskısı almada sıkıntı olduğunu belirtti. Ders yürütücüsü de bunları önceden hiç görmediğini söyledi.

Buse'nin çalışması için jüri üyesi Hülya “Aferin bak bu da güzel olmuş” ifadelerini kullandı. Jüri üyesi Fatma tuvallerinin iyi bir fikir olduğunu söyledi. Buse Jüri üyesi Hülya'nın önerdiğini belirtti. Jüri üyesi Fatma dokulu kağıda çevresini yırtarak iki cam arasında sergilemenin de güzel olabileceğini söyledi. Buse “Mat kuşe demiştim ama

geldiğimde böyle olmuş” dedi. Kağıt yokmuş, dışarıdan da getirmeyeceklerini söylediklerini ve biz getirtiriz diyerek bazı arkadaşlarının bu kağıtlara baskı aldığını söyledi. Jüri üyesi Mert prova baskısının önemli olduğunu ve jpeg dosya formatından çıktı almaması gerektiğini söyledi. Jüri üyesi Tuğba pdf dosya biçiminin hangi kompozisyonda kullanıldığının önemli olduğunu belirtti.

Nihan’ın çalışması için, Jüri üyesi Hülya iki sayfayı kullanmanın yan yana geçişin güzel olduğunu söyledi ve şu ifadeyi kullanarak “Renkler güzel” çalışmasını değerlendirdi. Jüri üyesi Hülya ve Mert mat kağıdın daha güzel olduğunu söyledi. Jüri üyesi Hülya yazıların fotoğraftaki bir renk tonu ile yazılabileceğini ifade etti. Dalgalı kelimesinin tipografik olarak ayrılmasının doğru bir çözümlenme olmadığını söyledi. Ders yürütücüsü bunun bilinçli yapıldığını açıkladı. Jüri üyesi Hülya dalgalı kelimesini karşılamadığını söyledi. Jüri üyesi Mert bina gibi çok sert olduğunu, dalgalı dediğimiz zaman biraz daha kıvrımlı olabileceğini belirtti. Jüri üyesi Hülya kuşlardan oluşan sayfanın çok güzel olduğunu ifade etti. Ders yürütücüsü fazla koyu olduğunu söyledi ve baskının yanı sıra ciltlemede de sorun olduğunu ve “Keşke 10 gün önce bunları görebilseydik” ifadesini kullandı. Jüri üyesi Hülya tasarlanan sayfaların koparılarak asılabilir şekilde çıktı alınabileceğini söyledi. Jüri üyesi Mert Çalışmaların çok güzel olduğunu ve jüri üyesi Hülya’nın dediği gibi lekeleri diğer sayfaya aktarabileceğini söyledi.

Araştırma açısından jüri değerlendirilmesinde bazı sorunlarla karşılaşmıştır. Sergi alanının kalabalık olması, jüri üyeleri ve ders yürütücüsünün farklı anda farklı öğrencilerle konuşmasından dolayı ses kaydı ve görüntü kaydından bazı eksiklikler olmuştur.

4.3.15. Ders dönemine ait yoklama bilgileri

Araştırmanın uygulama sürecinde öğrencilerin derse devam ve devamsızlıkları araştırma, öğrenci ve ders yürütücüsünü doğrudan ya da dolaylı yönde etkileyebilmektedir. Öğrencilerin vize haftasından sonraki haftalarda derse katılmaması, ders yürütücüsü tarafından jüri sınavın değerlendirilmesi ile ilgili eksiklikleri de beraberinde getirmiştir. Ders yürütücüsü öğrencilerin gelmemesi bağlamında çalışmalarının yetişmeme durumu ile kaygı duymuştur. Öğrencilerin derslere katılımı ile ilgili gelmedikleri günlere ait veriler *tablo 4.27.* de belirtilmiştir.

Tablo 4.27. Ders yoklama çizelgesi

	Aslı	Buse	İrem	Buket	Nihan	Merve
1. Hafta	X	X	X	X	X	X
2. Hafta	X	X	X	Gelmedi	X	X
3. Hafta	Gelmedi	X	X	X	X	X
4. Hafta	X	X	X	X	X	X
5. Hafta	X	X	X	X	X	X
6. Hafta	X	X	X	X	X	X
7. Hafta	X	X	X	X	X	X
8 ve 9 Hafta	Jürili vize sınavı değerlendirme (1 hafta sınav yapılmıştır)					
10. Hafta	X	X	Gelmedi	Gelmedi	X	Gelmedi
11. Hafta	Gelmedi	Gelmedi	X	X	Gelmedi	X
12. Hafta	X	X	X	Gelmedi	X	X
13. Hafta	X	X	X	X	X	Gelmedi
14. Hafta	X	X	Gelmedi	Gelmedi	X	X
15 ve 16 Hafta	Jürili final sınavı değerlendirme (1 hafta sınav yapılmıştır)					

4.4. Görüşme Soruları ve Görüşmelere Ait Bulgular

Görüşmelerde öğrencilerin kararlarını etkileyen tasarım süreci, yönlendirmeler, bireysellik, ders ve proje konusu, şair, şiir, malzeme ve teknik bağlamında tercih ve seçimlerinin hangi nedenlerden dolayı yapıldığına dair bulgulara ulaşılmıştır. Öğrencilerin bu seçimleri bireysel tercihler, yönlendirmeler, öneriler ve geçmiş yaşantıları yolu ile seçtikleri ortaya çıkarılmıştır. İlk görüşmede sorular direk olarak bireysellik ile ilgili sorulmamıştır. Bunun nedeni olarak öğrencilerin cevapları duruma göre manipüle edebileceği düşünülmüştür. Tasarım sürecinin son aşamasında yapılan ikinci görüşmede daha çok bireysellik ile ilgili sorular hazırlanmıştır. Birinci ve ikinci görüşmeye ait sorular *tablo 4.28*'de yer almaktadır.

Tablo 4.28. 1. ve 2. Görüşme soruları

Görüşmeler	Sorular
Görüşme 1	1-Bu derste tasarımın hazırlık süreci nasıldı?

[Tablo 4.28. (Devam) 1. ve 2. Görüşme soruları]

	a.Bu süreçte hangi kaynaklardan yararlandınız?
	b.Tasarımı ortaya çıkaran fikir ve düşünceler nelerdir? Kısaca açıklar mısınız?
	c.Tasarımın için neden bu şiiiri seçtiğini açıklar mısınız?
	2-Geliştirme ve uygulama süreci nasıldı?
	a.Süreci olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendiriniz?
	3-Tasarım sürecinde neler hissettiniz zorlandığınız noktalar nelerdir?
	4-Jürinin değerlendirmeleri hakkında ne düşünüyorsunuz?
Görüşme 2	1-Ders hakkında ki düşünceleriniz nelerdir? Dersi değerlendirir misiniz?
	2-Tasarımını yapacağınız şiiir ve şairi nasıl seçtiniz?
	3-Sizce ders nasıl olsa daha iyi olurdu?
	4-Eğer bu dersin/projenin konusunu siz belirlemiş olsaydınız ne seçerdiniz? Neden?
	5-Hangi malzemeleri kullandınız? Neden?
	6-Bu çalışmada neler hissettiniz anlatır mısınız?
	7-Bireysel olarak kendinizi ifade edebildiğinizi düşünüyor musunuz? Neden?
	8-Sizce bu süreçte ders yürütücüsünün rolü neydi?
	Sizce ders yürütücüsünün tutumu tasarım sürecine nasıl yansdı?

Birinci görüşme soruları

1-Bu derste tasarımın hazırlık süreci nasıldı?

Tasarımların hangi fikir ve düşüncelerle ortaya çıktığı, bu fikir ve düşüncelerin temelinde yatan nedenler araştırılmıştı. Tercih ve seçimlere etki eden etmenleri belirlenmesi, öğrencilerin hazırlık sürecinde zorlandığı ve çözüm bulduğu noktalar hakkında bulgulara ulaşmak amaçlanmıştır.

a.Bu süreçte hangi kaynaklardan yararlandınız?

Öğrencinin yararlandığı kaynaklara ulaşma süreçlerindeki etmenlerin ve bu tercihlerin seçimlerini nasıl etkilediği araştırılmıştır. Ders yürütücüsü, öğrenci, çevre, şiiir vb. süreçlerden nasıl etkilendiğini ve bu malzemelerin hayatındaki yeri, geçmiş deneyimleri ve malzeme çalışma ilişkisinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

b.Tasarımı ortaya çıkaran fikir ve düşünceler nelerdir?

Tasarımın ortaya çıkmasında etkili olan kişiler, fikirler, düşünceler, dolaylı ya da doğrudan etki eden etmenler ve bu etmenlerin öğrencinin hayatlarında bireyselliği ile ilgili olan noktaları ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

c.Tasarımın için neden bu şiiri seçtiğini açıklar mısınız?

Şiir seçiminde daha önceki tecrübelerini, bireysel zevklerini, duygusal tercihlerini, çevredeki kişilerden ne kadar etkilendiklerini ve şiiri seçmelerine neden olan diğer etkenleri belirlemek amaçlanmıştır.

2-Geliştirme ve uygulama süreci nasıldı?

Tasarımın uygulama sürecinde öğrencilerin bireysel olarak karşılaştığı problemler ve bu problemlere karşı geliştirdikleri çözüm süreçlerine ait bulguları ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

a.Süreci olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendiriniz?

Olumlu ve olumsuz yönleri ile uygulama ve derse ait bazı fikirler, sürece etki eden faktörleri belirlemek amaçlanmıştır. Sürecin olumlu ve olumsuz olmasına neden olan etmenlerin bireysellik ile olan bağlantıları irdelenmiştir.

3-Tasarım sürecinde neler hissettiniz zorlandığınız noktalar nelerdir?

Tasarımın süreci içerisinde öğrencilerin içinde buldukları duygular, düşünceler, keyif aldığı ve zorlandığı noktalara bağlı olarak hislerinin süreci ve çalışmalarını nasıl etkilediğini öğrenmek amaçlanmıştır.

4-Jürinin değerlendirmeleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Jürili vize değerlendirme sınavında yer alan diğer öğretim elemanlarının sürece ve çalışmalara olan etkisi ve öğrencilerin bu konudaki fikir ve görüşlerinin bireysel kararlarına ve çalışmalarına nasıl etki ettiğini öğrenmek amacıyla sorulmuştur.

İkinci görüşme soruları

1-Ders hakkında ki düşünceleriniz nelerdir? Dersi değerlendirir misiniz?

Öğrencilerin tasarım sürecinde proje konusu, ders ve tasarım hakkındaki düşüncelerini öğrenmek amacıyla sorulmuştur.

2-Tasarımını yapacağınız şiir ve şairi nasıl seçtiniz?

Öğrencilerin tasarımlarında kullandıkları şiir ve şairleri seçmelerine neden olan etkenleri belirlemek ve bu etkenlerin tasarım, ders yürütücüsü ve bireysellik bağlamında değerlendirilmesi amacıyla sorulmuştur.

3-Sizce ders nasıl olsa daha iyi olurdu?

Görüşme ve ders gözlemlerinden yola çıkılarak öğrencilerin ders ve tasarım süreçleri ile ilgili olumsuz duygu ve düşüncelerini daha iyi ifade etmesi ve proje konusu hakkında dolaylı olarak bireysel istekleri ve ilgi alanlarını belirlemek amacıyla sorulmuştur.

4-Eğer bu dersin/projenin konusunu siz belirlemiş olsaydınız ne seçerdiniz? Neden?

Öğrencilerin görüşme ve ders gözlemleri bulgularına dayalı olarak ders konusunu sevmemesi nedeni ile öğrencilerin bireysel istek ve ilgi alanlarının belirlenmesi için sorulmuştur.

5-Hangi malzemeleri kullandınız? Neden?

Öğrencilerin malzemeleri seçme, uygulama ve araştırma süreçlerini etkileyen etkenleri, bireysel tercih ve seçimlerine etki eden nedenleri belirlemek amacıyla sorulmuştur.

6-Bu çalışmada neler hissettiniz anlatır mısınız?

Öğrencilerin tasarım sürecinde hissettikleri olumlu ve olumsuz düşünce ve duyguları öğrenmek amacıyla yöneltilen bir sorudur. Bu duyguların tasarım sürecine yansımaları ve diğer nedenleri öğrenmek amacıyla sorulmuştur.

7-Bireysel olarak kendinizi ifade edebildiğinizi düşünüyor musunuz? Neden?

Öğrencilerin bireysel fikirlerini tasarımlarına ne kadar aktardıklarını ve uyguladıklarını öğrenmek amacıyla sorulmuştur.

8-Sizce bu süreçte ders yürütücüsünün rolü neydi?

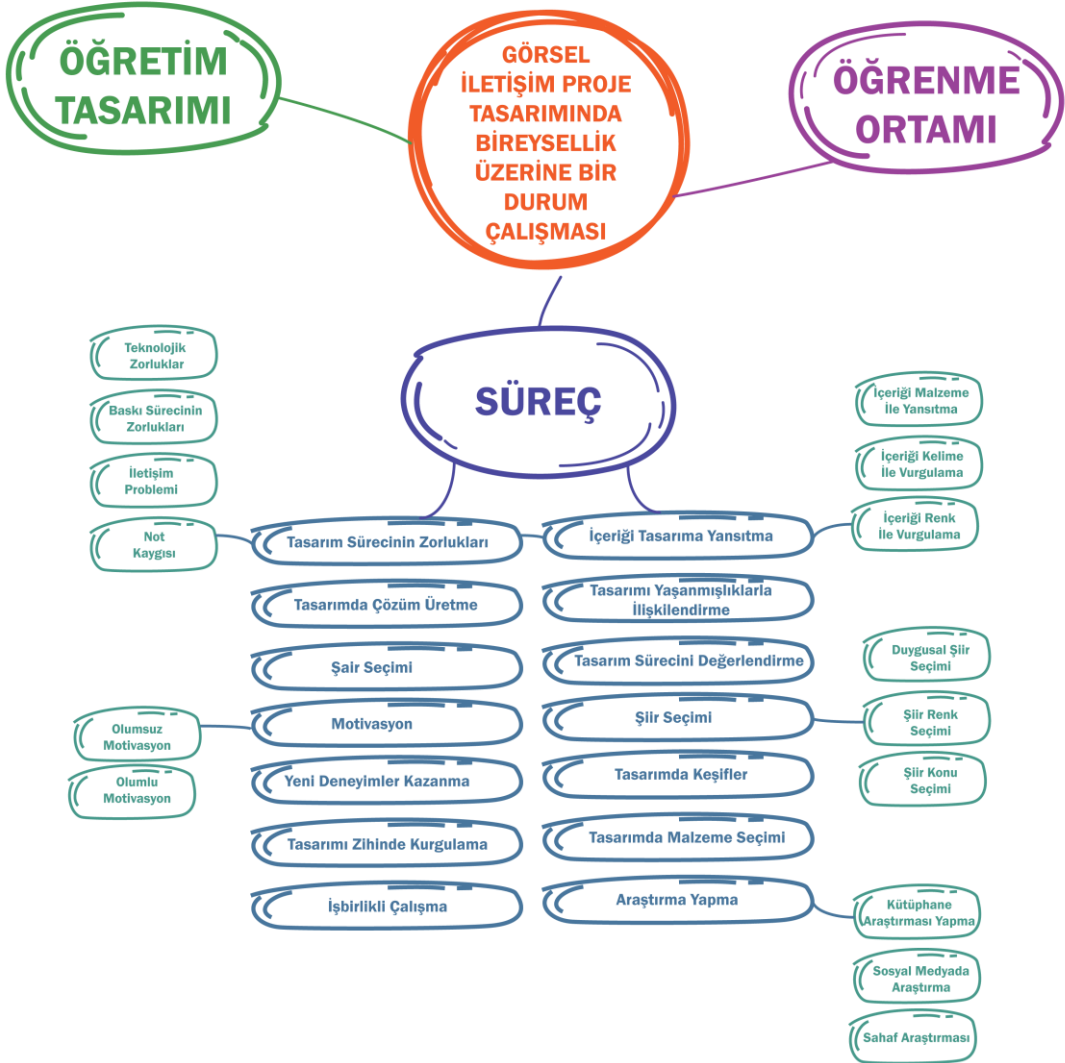
Tasarım sürecini etkileyen ve belirleyen önemli etkenlerden birisi olan ders yürütücüsü ile ilgili düşünceleri öğrenmek amacıyla sorulmuştur.

9- Sizce ders yürütücüsünün tutumu tasarım sürecine nasıl yansıdı?

Ders yürütücüsünün öğrenciler açısında olumlu ve olumsuz etkisini ve karar verme süreçleri üzerinde ki etkisini öğrenmek amacıyla sorulmuştur.

Görüşmelere Ait Bulgular

Araştırma sürecinde yapılan görüşmelere ait bulgular bu bölümde yer almaktadır. Birinci ve ikinci görüşmeden elde edilen bulgular ve bu bulgulara ait ana tema, alt tema ve kodlar katılımcı öğrencilerin görüşmelerde belirtmiş olduğu ifadelerden alıntılanarak yorumlanmıştır. Araştırmacı tarafından araştırma süreci açıklanmış ve ilgili bölümlerde öğrencilerden alıntılar yapılarak bulgularla desteklenerek yorumlanmıştır. Görüşme bulgularına ait ana temalar süreç, öğrenme ortamı ve öğretim tasarımı şeklinde ortaya çıkmıştır (Bkz. Şekil 4.1.).

Şekil 4.1. Araştırma bulgularına ait ana tema, alt tema ve kodlar haritası

4.4.1. Süreç Temasına Ait Bulgular

Araştırma kapsamında yapılan birinci görüşmenin soruları arasında olan “Bu derste tasarımın hazırlık süreci nasıldı?”, “Bu süreçte hangi kaynaklardan yararlandınız?”, ”Tasarımı ortaya çıkaran fikir ve düşünceler nelerdir? Kısaca açıkla mısınız?”, “Tasarımınız için neden bu şiiri seçtiğinizi açıkla mısınız?”, ”Tasarımınızı geliştirme ve uygulama süreci nasıldı?” “Tasarım sürecini olumlu ve olumsuz yönleri ile nasıl değerlendirirsiniz?”, “Tasarım sürecinde neler hissettiniz zorlandığınız noktalar nelerdir?”,” Jürinin değerlendirmeleri hakkında ne düşünüyorsunuz?” soruları bağlamında ifade edilen görüşlerle “süreç” ana temasına ulaşılmıştır.

Tablo 4.29. Süreç ana temasına ait alt tema ve kodlar

Ana Tema	Alt Tema	Kod
Süreç	Tasarım sürecinin zorlukları	Teknolojik zorluklar
		Baskı sürecinin zorlukları
		İletişim problemi
		Not kaygısı
	İçeriği tasarıma yansıtma	İçeriği malzemeyle yansıtma
		İçeriği kelimeyle vurgulama
		İçeriği kelimeyle vurgulama
	Motivasyon	Olumlu motivasyon
		Olumsuz motivasyon
	Şiir seçimi	Duygusal şiir seçimi
		Şiir renk seçimi
		Şiir konu seçimi
	Şair seçimi	
	Araştırma yapma	Kütüphane araştırması yapma
		Sosyal medyada araştırma
Sahaf araştırması		
Tasarım sürecini değerlendirme		
Tasarımı yaşanmışlıklarla ilişkilendirme		
Yeni deneyimler kazanma		
Tasarımda keşifler		

[Tablo 4.29. (Devam) Süreç ana temasına ait alt tema ve kodlar]

Tasarımı zihinde kurgulama
Tasarımda malzeme seçimi
İş birlikli çalışma
Tasarımda çözüm üretme

4.4.1.1. Tasarım sürecinin zorlukları

Tasarım sürecinin zorlukları alt teması altında öğrenciler tasarım sürecinde yaşadıkları zorluklar arasında olan tasarım fikri, karar verme, teknolojik zorluklar, baskı sürecinin zorlukları ve not kaygısını ifade etmişlerdir.

Nihan 1. görüşme ve günlüğünde tasarımını oluşturma sürecinde çektiği zorlukları şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Çok sıkıntılıydı yani işte kafa karışıklığı çok fazla yani dediğim gibi geliştirme aşamasında her hafta farklı bir şeye dönüştü proje (G.1.). Nihan”

Bu hafta Japon kaligrafisini kullanarak tasarım yapmanın epey zorlayıcı olduğunu deneyimledim. Japon alfabesi oldukça zorlayıcı ve kapsamlı olduğu için finale kadar tanınan süre benim için yetersiz kalacak. Bu sebeple alfabenin tamamını kullanmak yerine kesitler almaya karar verdim. Projem biraz değişikliğe uğradı. Bu yüzden Türkçe harfleri de çalışmaya başladım. Alfabeği dış fırçası, mürekkep gibi farklı malzemeler kullanarak oluşturmayı denedim. (Ö.G.) Nihan 14.03.2017

“Mesela benim punto boylarında değişim sürekli yaşandı. Çıktı alıp baktığımızda evet güzel gibi geliyor ama ondan daha sonra işte bir daha puntoda değişimi oldu. Böyle bir kararsızlık yaşıyoruz (G.1.). Buse”

Tasarım sürecinde aslında şöyle lekeleri oluşturmaya başlarken bir süre devam ediyorsun sonra bir yerde tıkanıyorsun veya o çıkan lekeler bir daha başka bir zaman çıkmıyor ya o günü değerlendirmek zorundasın bitirmek için ya da başka bir gün başka bir şey başladığında çok farklı bir şeye dönüşebilir. Çünkü bu bir leke çalışması aslında tamamen o anki psikolojinle alakalı eline fırça alıyorsun o şeyler lekeye zorluk olarak lekelerin aynı olmaması farklı olması gün gün farklı olması. Mesela dün de birkaç çalışma yaptım ama onlar tamamen ilk yaptığım çalışmalardan farklı oldu. Onlar da ayrı bir tat katıyor ama hani dediğim gibi işte gün gün ve psikolojik olarak farklı etkileyebiliyor çalışmalarımızı... O bakımdan aslında sevmiştim ama işte dediğim gibi kendimi tamamen özgür hissedemedim bu projede. O yüzden sıkıntılar yaşadım. Yani olumsuz yönleri daha ağır bastı (G.1.). Buket

Normal tasarım yaparken burda öyle olunca eee mesela en başta şey konuşmuştuk yapıbozum yani ben direk yapıbozum yönelmeye başta düşündüm. Ama işin içine leke girince ne doğru

düzgün tipografiyi kullanabiliyorsun ne de alanı değerlendirebiliyorsun bi yandan da işte daha önce konuştuğumuz gibi bir yandan da okutmak istiyorsun (G.1.). Merve

Ya da bizim sadece o dersimiz yok yani bizim bir sürü zorlayan dersimiz var 3 tane dersin sergisi var ben hangi birine baskı alayım hangi birine yetiştireyim hepsi baskı istiyor hepsi sergi istiyor öyle şeyler var yani 4. sınıf boş olur diyorlardı ben hayatımda böyle yoğunluk görmedim (G.2.). Merve

4.4.1.1.1 Teknolojik zorluklar

Tasarım sürecinin zorlukları alt teması altında ortaya çıkan teknolojik zorluklar kodu, Merve'nin tasarım sürecinde teknolojik aygıtların eksikliği ya da kullanımı ile ilgili zorlukları ifade etmesi ile ortaya çıkmıştır. Merve karşılaştığı teknolojik zorlukları şu cümlelerle ifade etmiştir:

Evet, yani uygulama sürecinde de işte evde başlayıp yine bu taramalarla çok fazla uğraştık. Mesela taratıyoruz istediğimiz gibi tarama olmuyor ya da mesela biz bunu uyguluyoruz küçük bizim için küçük A4 dür. En küçük en fazla daha küçük kağıda çalışmıyoruz. İşte A4 de çalışıyoruz ama taratılınca daha da küçülüyor. Bu ya küçülüyor derken işte her zaman elimizdeki mümkün olan haftaki tarayıcılar daha düşük kalitede tarıyor. Fotoğraf çekmemiz gerekiyor. Fotoğraf makinesi ya da mercek sıkıntısı oluyor. Hiçbir zaman düz bir görüntü yakalayamıyorsun doğru görüntü yakalayamıyorsun (G.1.). Merve

4.4.1.1.2. Baskı sürecinin zorlukları

Baskı sürecinin zorlukları kodu bağlamında öğrenciler baskı alma aşamasında karşılaşacağı zorluklara karşı önceden kaygı duymuşlar, baskı merkezinden aldıkları çıktılar ile ilgili yaşadıkları sorunları ifade etmişlerdir. Baskı sürecinin zorluklarını ifade eden öğrenciler görüşlerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Yani başka türlü yetişmeyeceğini hatta bu sürenin bile yetersiz olduğunu söyledi. Çünkü biraz hani böyle eee yani evet belirli bir süre var ama şey gerçekten baskı işleri falan sona da kalması çok sıkıntı oluyor. Genelde bu tarz işlerde ama ama biraz da onun panik hali vardı işte geç kalıcaz jüriye yetişemicek şöyle olacak böyle olacak ama diğer gruplar çok daha rahat bir şekilde gittiler ama yetişti mi yetişti yani aslında... Çok fazla arşivim var yani bu konuda hani aslında belki kolay gibi görünüyor ama bir fotoğrafı tekrardan işte kullanmak ama hani çok fazla fotoğraf var ve şiirlerin anlamlarına şey yapması gerekiyor yakınlık olması gerekiyor, kitapta bir bütünlük olması gerekiyor onlarla (G.2.). Nihan

Ama biraz eleştiri yaptılar evet eleştiri yaptılar. Bez yaptır dediler. Bez yaptırdım sonuç böyle iğrenç bir şey oldu çok afedersiniz. Hiç beğenmedim sabah bunun için de kavga ettim ama pek sonuç alamadım. İçinde böyle ip falan bırakmışlar. Berbat yaa gerçekten (G.2.). Merve

Şimdi tek sıkıntım bunu kitap haline çevirme de sıkıntı yaşayacağımı düşünüyorum onda bir tereddütlerim var. Şimdi iyi kitap haline nasıl çevrilecek işte ciltlenmesi istediğim gibi olacak mı baskısı nasıl olacak ondan sonra nasıl bir kâğıda çıkarmalıyım. Görüntüler nasıl olacak net mi net değil mi sayfalar karışacak mı falan diye tereddütlerim var ama aşacağımı düşünüyorum (G.1.). Buse

Ders ilk zamanlarda çok güzel geçiyordu tabi ve elle çalıştığım zaman daha mutlu oluyordum. Sonra dersi aslında 3 bölüme bölebirim. Burda elle çalıştığım ayrı bilgisayar ortamı ayrı bir de bunun çıktısı aşaması daha bir zorlayıcı oldu. Yani git gide katmanlarsam daha çok zorlaştı ders (G.2.). Buse

Buse 1. ve 2. görüşmelerde baskı sürecinin zorlukları ile ilgili sıkıntıyı aşağıdaki gibi ifade etmiştir. 2. Görüşmede Buse arkadaşı Merve' den baskı ile ilgili yardım olarak iş birliği oluşturduğu ortaya çıkmıştır.

Şöyle bir şey oldu gittiğimiz yerde zaten tek tek sayfalarla bunları arkalı önlü yapamazsınız dediler. Bunları ilk tek yönlü çıkardık biz arkalı önlü tek tek sayfa sonra bunları dediler ki A3'e ayarlayacaksınız sonra A3 çıktıya gittik. Bir daha o gün A3'e ayarladık A3'e ayarladıktan sonra arkalı önlü de aslında ben tereddütlerim vardı arkalı önlüde nasıl olacak işte arkasında ki ile aynı mı olacak sayfalarının bir tanesi 1'le başlıyor biri 9'la başlıyor yan yana olduğunda aslında kitap açıldığında onlarda tereddütlerim vardı nasıl yapıcım ilk defa böyle bi şey yapıyorum Merve'nin böyle bir bilgisi vardı sağolsun o bana biraz yardım etti ama Merve'nin yardım etmesiyle de olmadı yine bir sorunlar ortaya çıktı... Mesela sayfaya ortalama ile ilgili sorunlarımız çıktı işte sayfaların bazılarını karıştırdıklarımızı fark ettim. Mesela baskıda mesela şu an çift çift yönlü benim sayfalarım vardı mesela açılır kapanır. Onlar iptal oldu çünkü yapamayacaklarını söylediler bayağ birçok sıkıntı oldu çok masraflı oldu çünkü biz iki kere çıkarmak zorunda kaldık. Bir tanesi diyor arkalı önlü tek sayfalar çıkarılabilir. Bir tanesi de A3'e ayarlamamız gerek böyle olmaz ki (G.2.). Buse

Zorlandığım noktalar oldu tabi çünkü şiirin bütün kıtalarını kitapta anlatmam gerekiyordu. Bir sayfada aslında bir kitapta da değil ve hepsinde bir araya getirmek sentez olarak sonuçta hepsi ayrı materyaller onları bir araya getirmekten biraz zorlandım ama sonuç olarak biraz böyle eskitme vintage arası böyle doğayla ile karışık bir şey olduğu için sarı sayfalar onun yanında eski bir kız var orada hani evet onlarla araştırınca aslında bütünlük olarak sonradan oluştu hani daha önceden karışık olan şeyi bütün değiştirdim o şekilde (G.1.) Aslı

4.4.1.1.3. İletişim Problemi

İletişim problemi kodu öğrencilerin bazı fikir ve düşünceleri ders yürütücüsü ile paylaşmaması ya da paylaşmaya çekindiği görüşler sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu görüşler arasında ders yürütücüsünün öğrenci çalışmasında karar verme süreçlerini

etkilemesi, yönlendirmesi ve proje konusunun alternatifi olan konuyu ders yürütücüsü ile konuşamamalarına ait görüşler yer almaktadır.

“Yani biz onunla 4 senedir hocayı tanıdığımız için hani çok etkili olacağını düşünmedim ben aslında konuşsak da hani yine bir şekilde giderdi yani o olaya (G.2.). İrem”

Normal şartlarda ee diyalog kurarken bütün hocalarla ya da işte çevremde bu konuda hiçbir zaman sıkıntı yaşamam yani işte bir sıkıntımı anlatırken falan ama derste ifade de şöyle bir problem oldu hani aynı şeyleri defalarca kez konuşunca ve söyleyince bir şey değişmeyince ben de artık ifade etmeme kararı aldım. Yani örnek işte bütün jürinin de çok beğendiği bir iş var ortada ya bu böyle kalsın bunu ben böyle olmasını istiyorum dediğimde yok üzerinde biraz daha değişiklik yapalım biraz daha oynayalım farklı bir şey yapalım falan filan inatla değiştirmedikçe ve hoca inatla aynı şeyi söyledikçe bende eee cevap vermemeye ya da çok fazla şey yapmama inat etmeme kararı aldım... Yani denedim (iletişim kurma) evet çok fazla denedim aslında ama eee fayda vermediği için bıraktım denemeyi yani en son değişme aşamasından sonra yani ben mesela geçen haftada son çalışmaların üzerinde yine şey yaptım yani kendi açımdan yine değişiklikler yaptım. Böyle hani ya işte bir kenara atıyım gibi değil sonuçta benim projem ben onu savunucam yani kendi içime sinmeyen bir şeyi de savunmak istemem bu yüzden hani kendim hoşuma giden şekilde de düzenlemeleri de yine en son yaptım yani (G.2.). Nihan

Aslında olaylar şöyle ilerledi şimdi bu kağıtta sadece şiir yazmıyordu. Başka şeylerde yazıyordu bende dedim ki öyle şeyler yaparım. Ama bir sonraki derste yani hoca şiir kitaplarımızla gelin işte şiir olacağına kesin karar verdik gibi whatsappdan bize bildirimler gönderdi ya olaylar bu şekilde ilerledi. Ya keşke diyorum ki sonradan ilk derste itiraz edip hani ben böyle bir proje yapmak istemiyorum. Ben çok daha farklı bir proje yapmak istiyorum herkes kendi projesini kendi seçsin diye hocaya söyleseymişim (G.2.). Merve

4.4.1.1.4. Not kaygısı

Öğrenciler tasarım sürecinde not kaygısı duyduklarını görüşmelerde ifade etmişlerdir. Not kaygısının nedeni olarak sınıfı geçme, iyi bir çalışma ortaya koyma ve ders yürütücüsünün yönlendirmelerinin dinlemediklerinde notlarına yansıtacağını düşünmelerinden dolayı görüşlerini şu cümlelerle belirtmişlerdir:

Aslında çok şeyi var hocamızın bizi yönlendirmesi onun işte bu yolda gidebilirsin demesi evet biraz not kaygısıyla sanırım bir de kendim biraz sanırım üzerinde durmadım sanırım ben bunu yapcam diyip daha fazla eskiz getirip hani farklı bir yolda o yolda ilerleyebilirdim... Acaba ordan bana bir olumsuz şey gelir mi o biraz aklımda (G.1.). İrem

Aynen bizde ee bu leke herkes sonuçta tamam benim işim ama bir yandan da bir not kaygısı var, bir yandan geçebilme kaygısı var, bir yandan benim işim iyi olsun kaygısı var. Sonuçta hocayla da birebir saat 9 dan 5 e kadar ders sürecimizi var. O sürecinde iyi geçmesi sebebiyle yani lekeler oluşturmaya çalıştık (G.2.). İrem

“Ama artık bizim için iş tamamen bir an önce bitirelim ve yeterli notu alıp işte mezun olalım şeyine döndü (G.1.). Nihan”

Aslı, ders yürütücüsünün not ile ilgili sözlerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Yönlendirme var evet hani bu şekilde git şöyle yap böyle yapmazsan notunu kırarım gibi Hani bana şey söyledi direk seni sınıfta bırakırım dedi. Hani ben not kaygısı olmayan bir insan olmaya başladım aslında değilim de hani notum sadece yüksek olsun isterim hani sonuçta (G.2.). Aslı

4.4.1.2. İçeriği tasarıma yansıtma

Katılımcı öğrencilerin tasarımları için seçtikleri şiirlerde geçen kelimeler, seçtikleri şairin şiirlerinde kullandığı konuyu ön plana çıkarma ve şiirdeki kelimelerde yer alan nesnelere baskısı ya da kendisinin kullanılması ile tasarımlarını oluşturmaları bağlamında şiir içeriğini tasarıma yansıttıkları gözlemlenmiştir. Öğrenciler, şiirin içeriğini tasarıma malzeme, kelime ve renkle vurgulayarak yansıtmışlardır.

4.4.1.2.1. İçeriği malzemeyle yansıtma

İçeriği malzeme ile yansıtma kodu altında katılımcı öğrencilerden İrem içeriği tasarıma yansıttıklarını ifade ederken şu cümleleri kullanmıştır:

Oruç Aruoba'yı seçmiştim ben onun şiirini seçmiştim Dalda diye eee o şiiri okuyunca bendeki uyandırdığı şeyler lekeler hep aslında doğadan seçerek yapabileceğim şeylermiş gibi geldi. Hani lekeleri o şekilde oluşturdum. Bir de aslında şairinde etkisi var Oruç Aruoba'nın doğayı daha çok yatkın bir insanmış aslında şiirlerinin o şekilde olması ondan hani ondan dolayımış... Oruç Aruoba'nın kendi doğayla ilgili bi bağlantısı da var aslında biraz onu da düşünerekden lekeleri... Burda bir şu anda dört şey kıtayı hatırlamıyorum da çok uyuşan bir şey vardı dörtlük vardı eee yine bi yaşamakla herhalde yaşamın bitmesiyle ilgili bende böyle ağaçla karanlık şeyi birleştirmiştim... Farklı Oruç Aruoba yine doğadan esinlenerek şiirlerini oluşturmuş hep mesela bir ölümü anlatırken yine bir çiçek yine bir dal yine bir ee farklı şeylerle anlatmış bu şekilde ee buna yine farklı dışardan kullandığım dokularla yine doğadan kullandığım dokularla lekelerimi oluşturdum. Yine siyah bir şekilde bunları şiirimle bağdaştırdım yine çok fazla şey çıktı. Hem lekelerle şiiri bağdaştırıyorum hem de eee deneysel olarak oluşturduğum lekeleri şiirimde birleştirmeye çalışıyorum... Evet ve

genelinde bi mesela dikkat ettim şey yapmışım ben hep eee aşağı doğru akan gözyaşları hep mürekkepte aşağı doğru bir gidiş var. O sanırım şiirin verdiği duygu da hani bir hüznün bir herhalde hüznünü anlatmak için diye düşünüyorum. Yani o şekilde burda yine şey diyor mesela seslerden esintilerden uzak içine gittiğim oluşum diyor seslerden esintilerden uzak hani bana çok şey değil eee sanki tatile gidiyormuş gibi değil de hani ne bileyim. Üzülür dalarım uykuya eski beni yok edecek yeni beni var edecek falan sanki geri dönüşe inanan işte ölümü anlatan gibi bir kıta gibi geliyor falan ortak noktaları eee işte aslında her kelimesinde bir şey uyandırmış bende işte mesela bomboş dopdolu diyor işte boşluk işte (G.2.). İrem

Öğrenciler tasarımlarına, şiirin içeriğinden seçtikleri malzemelerle yansıttıklarını ifade etmişlerdir. Şiirin dizelerinde yer alan nesnelere seçen öğrenciler seçtikleri malzeme ve bu malzemelerin tasarım şiir ilişkilerini içeriği malzemeyle yansıtmaya kodu altında ifade etmiştir. Aslı tasarımını oluşturan malzemeleri şiirin içeriğinde yer alan kelimeye göre neden seçtiğini 1. ve 2. görüşmeler ve günlüğünde şu cümlelerle ifade etmiştir:

Hazırlık sürecinde değişik materyaller kullandım zaten hani pas orada şiiri içinde pas geçtiği için pas kullandım cam kullandım daha çok organik dokular, kozalak yaprak kullandım bir de kolaj tarzında figür kestim doku olarak dokulu bir çalışma olduğu için evet Bir de ayrıyeten boyutlu olması için onları üst üste yapıştırmıştım. Şiirimi bu şekilde anlattım... İpek kozalarına çok merakım vardı. Şiirde de kelebek öldü diyordu. Aslında koza ile ilgili bir şey yoktu direk aklıma o kozalar geldi. Onu kullanmak istemişim kendimde olan eşyaların arasındaydı daha önceden ağaç kabukları aslında benim çok ilgimi çeker zaten onun dışına kullandım... Dış kapağında kullandım. Pas ve cam şiir içinde geçen şeyler onları da obje olarak uyguladım zaten hani pas dokusunu da okulun bahçesinde buldum bulmuştum lambadan söktüm (G.1.). Aslı

İçeriği tasarıma yansıtmaya kodu altında geçmiş yaşantılarındaki nesne ve objeleri kullanarak bireysel yaşantıları ile tasarım arasında ilişki kurdukları ortaya çıkmıştır.

Camın kırığı patlayan freni hayatımın diyo mesela orda ki cam kırıklarını belirtmek istedim özellikle onları oraya yerleştirdim. Onun dışında şey bu kırılmaz cam var ya telefonların o camdan yani daha çok elimi kesmesin diye onu kullandım... Ama işimle ilgili zaten şiirin içeriğindeki olan kıtaları şiirde yansıtmaya çalıştım daha çok işte orda paslar var cam kırıkları var. Eee kalbim orda kalp formundaki kullandığımda işte şiirde çok kalbim betimleniyordu o yüzden onu en çok ön plana çekmek için bi de onu o yüzden ortaya koydum daha fazla burda örtünün yırtığı diyor orda da yine böyle bi iplikle örtülü ve eski bir dokulu şey bulmuştum bir parça bez parçası şeklinde Onu kullandım hoş gözüktü yani gözüme gerçekten bu şekilde... Burda koza kullandım kelebek tırtıl eee onu kelebek öldüğünü dediği için böyle bir mürekkeple renklendirme yaptım kırmızı biraz ezdim parçalamış gibi oldu. Eee burda yine şey eee yaprak var mevsimlerle ilgili bir parçası vardı burda yok gözüküyor ama şiirin devamında var bir de kozalak kullanmıştım o da hayatın döngüsü şeklinde yuvarlak gibi gözüküyor tam olarak ama şurada yine arka kısımda da bu ismini tam olarak bilmiyorum

ama terzilerin kullandığı ölçüler için sanırım bir şey varmış ismi şu an gelmedi aklıma onu da hayatın parçası olarak yollar şeklinde şu model aldıkları çizimlerin olduğu ben aslında şey sahafta dolaşıyordum O dergi eski dergiler vardı onların içinde bu terzilerin kullandığı şeymiş zaten dergide sarı çok sayfalardı acaba dedim hani kolaj yapabilir miyim diye arasından çıkınca böyle çok hoşuma gitti. Onu da kullanmak istedim şiirimde (G.2.). Aslı

Bugün sınıftan aldığım kitapla okula geldim. Seçtiğim Birhan Keskin'in "Kışın Bana Yaptıkları" şiirinin son iki dizesini oyup okula getirdim, hoca kitap işimi çok karışık ve şiiri okutmadığımı söyledi. Tipografik akış yönünden yetersiz gördüğünü üstünde çalışmamı söyledi. Kitaptaki işleri kesip yeniden yerleştirmeye tasarımı biraz sadeleştirme yapıp şiiri okutmaya çalıştım. Şiirde demir masanın pası biz dizesinde geçiyordu. Pas dokusunu çok sevdiğim için bu dizeyi gözüme çoktan kestirmiştim, bahçeye inip paslı bir şeyler aradım, arka tarafta eski lambanın boyası kalkmış hemen tornavidayla pasları söktüm. Şiirde geçen kırık cam, yırtık kumaşta aradığım malzemelerdendi. Pasları kitaba yerleştirdikçe bütünlüğü yakalamaya başladım şiiri okutmaya doğru gidiyordu tasarımı. Sezen hocam işin böyle devam ettiğini görünce onayladı haftaya ikinci sayfanın da eksiksiz bitmiş olarak gelmemi istedi. (Ö.G.) Aslı 21.03.2017

Aslında çeşitli işte doğadan ağaç topladık, işte odun topladık onda boya karıştırdık çeşitli lekeler elde etmeye çalıştık. Olabildiğince gazete parçaları falan kullandım. Hani şiir kitabı olduğu için gazete parçaları kullandım. İp kullandım. İpi kullanmamın amacı da Sezai Karakoç'un kendisini o dönemde sürekli böyle aşkından dolayı boğuluyormuş gibi hissetmesiydi çok fazla sayfalarda yeri almıyor bu ip ama şiirin bir kıtasıyla tamamen anlamlı olarak onu kullanmıştım. O şekilde yani tamamen duygusal olarak (G.1.). Buket

4.4.1.2.2. İçeriği kelimeyle vurgulama

İçeriği kelimeyle vurgulama bağlamında öğrenciler kelimelerin onlara hissettirdiği duygular, kelimelerle bağdaştırdıkları lekeleri ve seçtikleri diğer nesnelere şiir-tasarım ilişkilerini ifade etmişlerdir. İçeriği kelimeyle vurgulama kodu altında öğrenciler görüşlerinde şu cümleleri kullanmıştır:

“Ben aslında şiirde okuduğumda bana uyandırdığı duygu ve şey içindeki bariz geçen kelimeleri mesela vurgulamak istedim ona göre lekelerimi oluşturdum bir yandan bi lekeyi yaparken aslında kıtanın bütün lekelerini oluşturmuştum o günde (G.2.). İrem”

Farklı bir açıdan şu dokuyu çok sevdiğim için onu biraz göstermek için ee burda hatta üstündeki yazıyla bu sanki şeydi göz gözyaşı sular akacak Çamlıca bu söz değil de ben şiirimi değiştirdiğim için ilk bu deneme olarak almıştım eskiz süreci olduğu için bu sanırım bu değildi yani şiirimdeki kıta burda sanırım yine bir gözyaşını bir hüznü anlatıyordu bu bunun çok iyi anlattığını düşünüyorum. Aslında bu leke ile yoğunluk gözyaşının dağılmasıyla... Bir sonrakinde de yine burda özlemi falan da anlatmış. Kimleri neleri anımsadığım özlediğim ya

hani ne bileyim ben birini çok özleşem mesela şey yapsam sevdiğim biri için hani yine şey olarak lekeye gidiyor yine gözyaşına gidiyor aslında tam olarak belli bir gözyaşı kelimesi kullanmasa da ya da ağlamak ya da hüznün kullanmasa da genelinde zaten öyle bir hava var... Burda da ee bunu dörtlüğü okuyup oluşturduğum bir şeydi. Bunu aslında yaprakla yaptım ama burda keleşbeği keleşbek dokusunu oluşturduğum keleşbek kelimesi geçiyordu. Mesela şey diyor hiç olmadı benim hiç olmayacak o renkli güçlü kanatlar... uçuş demiş eee tırtılın kozamda olmadı benim hiç keleşbeğim hiç diyo Ee sanki böyle ne keleşbek olabilmiş işte ne koza olabilmiş hani ne sanki istediği şey olamamış gibi mesela yapmak istediği bir şeyi yapamamış gibi geliyor kelimeleri okuyunca bana öyle uyandırdı o kelimedden bağdaştırarak böyle bir şey çıkardım aslında oluşturduğum en sevdiğim leke oldu bunu şeyde de kullandım kitap kapağında da kullandım... Uyku hali rüya bilinçaltı diyebiliriz hani bunu da işte burdayım kelimesi ile hani Aslında ee biz rüya görürken hani hani ölüyor muyuz burda mıyız hani ikilemi ait olmama gibi nerde olduğumuzu bilememe o kelimeyi uyku yerine zaten dokuyula uykuyu belirttiğim için burdayım kelimesinde leke olarak belirttim burda bu şekilde... Burda da yine böyle tema olarak hani yine hüznün olduğu için burda dörtlüğüme uyan sanırım gözyaşını falan anlatmaya çalışmış olabilirim burda Evet burdaki şey kelimesi çok hoşuma gidiyor zaten ee benden önce uyanma ee uyanmış mı diyor benden önce uyanacak benden sonra da uyanacak hani benden önce uyanmış benden sonra da uyanacak diyor... Belki de her şeyi geride bırakabilcem falan kelimeleri belki burdan başka birisi onu da çıkarabilir hani, çok biraz yoruma açık bir şey oldu doku oldu ama burda genişliği ve gerginliği vurgulamak istedim zaten lekeyle de birleştirdim o dağılmalar falan bir karışıklık kaos dediğiniz gibi burda da yine bunu açıklamıştık şey mesela hüznün ve gözyaşını eee yine akrilik boyayı işte kartonu aşığıya doğru süreterek çekilmesiyle çekilmesiyle oluşturduğum bi dokuydu bunlarda zaten renk katmaya gerek yok gözyaşı böyle siyah kalabilirdi bu şekilde bıraktım ama üstündeki lekeyle çok fazla oynadım burda... Burda şey yine bu içinde geçen kelimelerde şey uçuş kanat falan filan diyo yine keleşbeği bağdaştırın bir şey olmadığını falan söylüyor yani ben bu olmamazlığı lekelerle vurgulamak için hani bu şekilde o kelimeleri vurguladım... Yine zaten benliği ee devam yani diğer işte benliği hani onun olmadığını şey var olduğunu söylüyor benlikle bunu vurgulamak istedim ben kelimesiyle vurgulamak istemişim... Mesela burda açıklıktan koyuya doğru gitmesi belki de belki de onun şeyiydi onu anlatmak için kullanmıştım en baştan yaratmak evet mesela baştan yaratmak silik mesela sonra yoğunlaşın bir şey var doku var eee işte köprü demiş belki köprüyü mü anlattım hani o anki duygum neyi duygular anlatmak istedim ona yönelik aslında aynen hepsini de şiirden şunu oluşturayım demediğim için bazılarını doğaçlama gelen lekeler onun üstüne şiiri bindirdim ya da şiiri onun üstünde bindirdim gibi bir şey oldu hani onu vurgulamak istemişimdir büyük ihtimalle yok olmak var olmak kelimelerini Burda yine dalı kullanarak yine bunları oluşturmuşum ee yalnız dalda sanırım dikenler vardı yine hani canımızı yakan bir şey gibi hani daha bilmiyorum nasıl anlatabilirim onu belki acıyı belki tek hüznünle hüznün kelimesi ile kalmayıp onu anlatmak için sanırım böyle bir şey oluşturmuşum diye hatırlıyorum. Hep arayarak dingin seslerden çıkıp gelecek dingin Dingin sesler dingin sesleri

burda şey yapmışım vurgulamışım yine sanki böyle çıkıp gelecek... Eee burda yine dörtlüğü okuyarak oluşturduğum bir lekeydi kanat kelimesi geçiyordu. Burda kanat kullanmadım sadece yine yaprağın güzel bir dokusu var arka dokusunda damarları mı desem o dokuyla belki böyle bi şiire bakarak böyle bir şey oluşturmak istemişim orda yani nasıl bir şey çıkar diye merak edip sonra oluşturmuştum. Beni var edecek kanat olacak açılacak yayılacak acılı veya sevinçli bir tını zaten kanadı açılıp yayılmasını beni var etmesini falan ee zaten lekeyle oluşturduğumu düşünüyorum gayet acı ve sevinci de sevinci vurgulamak istedim burda dokudan zaten şey doku da kanatları verdiğim için acıyla sevinci daha çok vurgulamak istedim (G.2.). İrem

Orada parlak gelecek ağlama eee bu da şey yine böyle çektiğim bir yol günbatımı çok güzel bir gökyüzü vardı bu yüzden hani böyle geleceği temsilen o yolu ve güzel gökyüzü ve işte o parlak geleceği temsil etmesi için kullandım İzmir'den Eskişehir'e dönerken yolda çekmişim. Eee bunu İstanbul'a ait bir fotoğraf burda da yine "U" harfini arkaya koyup işte kumsalda gemiler dediği için... Martı seslerinden anlarsın denize yaklaştığımı bu da yine İstanbul'da çektiğim bir fotoğraftı... Kimse yok benden başka bu ıssız yolda sonbahar akşamında eee yine Abant'tan görseller bu sefer arkasını siyah beyaz önünü renkli kullanmayı tercih ettim... Burda ağaçlar kulak kabartmış dolunayı dinliyorlar. Eee bu da arkadaki görsel o gün böyle çok kanlı ay mı ne öyle bir şey vardı. Öyle bir günde çekmişim (G.2.). Nihan

Bilmiyorum bu sayfa biraz feminist yaklaştım. İşte bu hani yeni modern işlerde var ya daha böyle kadına yönelik bana onu çağrıştırıyor ama bu işte onu yapamazdım bende bazı kelimeleri öne çıkarayım gerçi bu bir aşk acısı anlatıyor sanırım bu şiir daha doğrusu platonik bir aşk, karşılık bulamayan bir aşkı anlatıyor (G.2.). Merve

Şimdi başta genel şiir duygusuyla yola çıktım. Sonra sözleri eklemek ekledim seçtim bir de baktım ki karelerime hangisi uygunsa sözlerimi onlara göre ekledim. Çalışmalarına öyle devam ettim... Tabi anlamlara doğru gidemedim yani hepsinde o anlam olmadı anlam bazılarında karşılamadı... Burda gözyaşlarım bitse tespih tanelerim kalırdı bu eskizi gözyaşlarıma benzettiğim için aslında akan bir şey var görüyorsunuz. O yüzden bunu kullanmışım (G.2.). Buse

4.4.1.2.3. İçeriği renkle vurgulama

İçeriği tasarıma yansıtma alt teması altında katılımcı öğrenciler şiirde geçen kelimelerde yer alan renkler ile kendi yaşamlarında ortak noktalar bulmuşlardır. Öğrenciler bu ortak noktalar bağlamında sevdikleri renkleri, kelimelerin hissettirdiği renkleri, içerikte yer alan nesnelere yakın olabilecek renkleri, kendi bireysel duyguları ve bireysel bakış açıları ile ifade etmeyi tercih ettikleri renkleri seçmişlerdir. İçeriği tasarıma

yansıtma alt teması altında renk vurgusu yapma bağlamında katılımcı öğrenciler şu ifadeleri kullanmıştır:

Mor rengini yakıştırdım mesela orda ilerledim ve yaptım. Hani vizeye kadar birkaç işlerimi mor şeklinde denicem o da şiirdeki geçen kelimelere göre yine belirlicem mesela dut yaprakları diyor işte orda bir moru kullanıcam. Çiçeklerden bahsediyor mor yapcam gibi... Ben hani şiirlerimi oluşturan kelime üzerinden ee yürütüp hani bir şeyler yapmaya çalıştım... Yani zorla bu şiire de yaptırdığım bir şey değildi aslında yine hüznü ve ölümü anlatıyordu ve bence siyahla anlatılmalıydı. Hani ben bunu bilmiyorum yeşille ya da pembeyle düşünmedim mesela yani olamazdı bence öyle yani (G.1.). İrem

Moru hani o şekilde uygulamayı düşündüm rengi açıklamak için hani nasıl ben renklerden grilerden uzak deyince siyah yönlendiysem burda renk rengarenk diyince moru kullanmak istedim zaten kullandığım morlar aynı acı mor şeklinde çok renklide değil. Renkli zaten kullanmak istemediğim için geniş gerginlik ee kelimelerini burda yine vurguladım zaten lekemde de anlattım... Şey renk ee şöyle bir şeyim yok aslında hani ee pembe rengi mesela derim hiç bi işimde kullanmam sevmem mesela hani bilmiyorum. Herkesin bence bir rengi vardır yani ne bileyim işte arkadaşlarımızdan Buket'i ben aklıma getirdiğimde hep birinci sınıftan beri mesela sarı renklerle işler yapar hani o onun rengidir, hani onu sever mesela atıyorum ben bilmiyorum kendimi belki siyah renkle mi daha iyi anlatabiliyorum. Seviyor muyum belki de bu yüzden belki de tercih ettiğim renk yani beni belki de beni anlatan renktir. Belki siyah İşlerde de zaten ölüm ve hüznü temalı olduğu için direk zaten dedim ki siyah başka bir renk olamaz... Benim için hoppa hoppa böyle daha eğlenceli cuppa cuppa bunlar daha böyle pembe renklerdir böyle açık renklerdir bence siyah çok asil bir renk yani sevdiğim bir renk bana uyan bir renk belki ee şiire göre baktığımda hüznü ölümü anlatıyor. Mesela jüri de o mor renk işte sarı renkte hüznü anlatıyor dediler ama hani işte mor rengi denedim ama yine bana hani siyah geldi (G.2.). İrem

İşte şiiri okuyorsun mesela o şiiri sana mesela benim şiirim hiç içinde iki dörtlüğünde galiba iki dizesinde mavi mavi kelimesi geçiyor Evet o yüzden işlerimde sadece mavi, mavi, siyah, beyaz kullandım. Sonraki şiirimde çiçek geçiyordu mesela ismi de "Hizmetçi Kadın Orkideler" diye işte orkidenin baskısını kullandım vesaire oralardan böyle işte şey ortaya çıktı çalışmalar (G.1.). Merve

Daha sonra bir takım gelişmeler yapmam gerekti ve tekrar renkli çalışmalara döndüm. Renkli çalışmalara dönerken de tabii ki sürekli tasarımımda kullandığım ve sevdiğim bir renk olan sarıyı tercih ettim. Bunun benim için aslında tasarımıdaki önemi tasarım dilindeki vurgu ve niteliğini arttırmaktı ve daha iyi geçtiğini düşünüyorum okuyucuya veya izleyiciye bu şekilde tasarımıımı özetleyebilirim (G.1.). Buket

4.4.1.3. Motivasyon

Tasarım sürecinde öğrencilerin motivasyonlarını arttıran nedenler olumlu motivasyon ve motivasyonu düşüren nedenler olarak bildirdikleri görüşler olumsuz motivasyon kodu altında toplanmıştır.

4.4.1.3.1. Olumlu motivasyon

Öğrencilerin olumlu motivasyon olarak ifade ettikleri görüşler, istedikleri tekniği kullanma, çalışmalarından memnun olma ve tasarımlarının istedikleri gibi olması şeklinde ifade edilmiştir.

(Tasarım sürecinin) Olumlu yönleri istediğim bir çalışma oldu aslında yani sonuçta ben resim çizmeyi seven bir öğrenciyim. Bu yüzden çalışmalarım çizim tek bilgisayarda değil de elimle çizim yapmak hoşlandığım için bu çalışma benim için güzel gitti... Başta kuşkularım vardı yani yapamayacağım diye istediğim şey olmayacak diye düşünüyordum ama daha sonra da bu eskiz süreçlerinden sonra tasarımda iyi bir yol almaya başladım. Gayet güzel bir sonuç elde ettim. Şimdi de ikinci dönemde daha iyi sonuç elde etmeye başlıyorum (G.1.). Buse

Sevdiğim tonları aslında şu anda daha çok kullanabilmem yani bana şu an biri çıkıp da diyebilir hocalardan biri senin şiirinde işte siyah güller ak güller diyor sen niye renkli kullandın diyebilir yani o yüzden şu anda öyle bir sıkıntı olmadığı için rahat hissediyorum kendimi olumlu olarak (G.1.). Buket

Bunu da işte birazcık da şey yaptım hani nelerden yapabilirim diye mürekkep ve akrilik diye hani dedim kendimi kısıtlayım farklı şey yapmak istemiyorum. Hani siyah ve sadece mürekkep akrilikten gitmek istedim. Daha sonra işte etraftaki hani çevredeki bulduğum dokularla hani onları ortaya çıkarmaya çalıştım. Lekelerimi yani şey oldu mesela bilgisayar aşamasına gelince her koyduğum doku benim hoşuma gitmeye başladı. Hani bir oluşunca böyle üç tane dört tane böyle bir anda gitti on yediye kadar hani bayağı gitti. Böyle o şekilde oluşunca benim de hoşuma gidince bu sefer daha çok leke ve işte tipografi üzerine çalışarak... Başka ıı yani devamı gelince iyi işler çıkarınca devamı gelince o da beni şey yaptı motive etti. Devam ettim o şekilde olumlular bunlar (G.1.). İrem

“Olumlu yönü zaten benim istediğim bir şey olduğu için hani o bana artı bir puan olarak zaten portfolyoma da ürün çekiminin yaptım şeyde fotoğraf stüdyosunda onları yine portfolyom da sunacağım için bana olumlu bir şekilde dönüşü oluyor (G.1.). Aslı”

Olumlu yön bilmiyorum olumlu yön yani olumlu şey en son fotoğrafa döndü iş benim yapmayı en sevdiğim şeylerden bir tanesi fotoğraf çekmek. Bu yüzden fotoğrafları yani şu anda hem şeye uygun fotoğraf bulmak hani aslında kolay gibi görünüyor ama şiiri ruhunu yansıtabilecek bir fotoğraf bulmak zorlu bir süreç aslında. Hem fotoğrafı bulma süreci zorla

asında benim için güzel hem de o fotoğrafları birbirleriyle uygun hale getirebilmek için işte üzerinde düzenlemeler yapmak vesaire gayet o kısımlar eğlenceli (G.1.). Nihan

Ders yürütücüsünün öğrenci tasarımları ile ilgili olumlu yorumlar ve yönlendirmeleri doğrultusunda öğrencilerin olumlu motive oldukları gözlemlenmiştir. Ders yürütücüsünün ve jüri üyelerinin iyi yapmışsın gibi güzel sözleri ve yorumları sonucunda öğrencilerden İrem ve Nihan motive olduklarını şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“Beğenince oo falan hani iyi yapmışsın böyle devam et dediği zaman o eskizler daha da artıyor... Bende de bir de şey oldu hani severek yaptığım için aslında o şekilde eskizler çoğaldı. Öyle çoğalınca hoca da beğenince bu şekilde arttırmaya arttı yani daha fazla (G.1.). İrem”

“İşlerimizi bilen insanlar onlardan hani güzel şeyler duymak şeydi benim için olumlu geçti (G.1.). Nihan”

4.4.1.3.2. Olumsuz motivasyon

Öğrencilerin olumsuz motivasyon olarak belirttikleri görüşler arasında fazla ders saatleri boyunca okulda kalma, ders yürütücüsünün olumsuz yorumları, ders yürütücüsünün yönlendirmeleri, proje konusunu sevmeme ve proje konusuna olumsuz bakış açısı yer almaktadır. Öğrenciler olumsuz motivasyon altındaki görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

Evet, ben de birincisi farklı olmasından dolayı bir de kendi istediğim şeyi ifade edebilmek için Dada'yı seçtim Dada'nın zaten akım olarak hani bir şeyleri hani bir nasıl diyeyim kendi bir farklı bir anlatım vardır... Aslında Dada'yı ben ilk başta ben bir giriş olarak yaptım. İlk derste dediğim gibi bir iki tane eskizle gelmişim. Belki de o eskizlerim iyi değildi ya da bana ilk verilen tepki yani hocanın ilk tepkisi aslında beni biraz ee üzdü. Üzdüğü için aslında onun üstünde çok didinmedim. Aslında üzüldüğümüz nokta da bir şeylerin üstüne çabalamalıyız bende çok o olmadı dedim bu olmuyorsa dedim köşeye itiyim falan oldu bende (G.1.). İrem

Bu da olmuşta sen böylede yapabilirsin gibi hani daha çok şevke daha çok istek şeklinde giden bi şeyde olmadı. Çünkü bizim hocamız daha çok böyle biraz kötü bir şekilde bizi yorum yapıyor. O da benim daha çok aslında yapmamamı hani nasıl desem şevkimi kırıyor gibi oluyor. Olumsuz etkiledi biraz beni çünkü dediğim gibi hani istediğimi yapamadım yaptığım beğenilmeyince de iyi bir dille söylenmediğinde bana hani bazılarına ters tepki oluyor daha çok hırslanıyor (G.2.). Aslı

“Aslında benim için şöyle oldu proje en başından beri işte benim kendi danışman hocamın (Sezen hoca) çok iyi gitmiyor bu sene yeteri kadar çalışmıyorsun işte sen çok daha başarılıydın gibi sürekli böyle olumsuz şeyi vardı (G.1.). Nihan”

Olumsuz olarak en olumsuzluk bence çok uzun saatler boyunca okulda kalmamız. Çünkü zaten normal ders saati bile 40 dakika sürüyor Yani ilkokul ve lise de böyleyken bizim çalışmamız daha böyle severek ve böyle çok mutlu yapmamız gereken bir iş ama biz hani 7-8 saat okulda kalınca enerjimiz aşırı düşüyor. Bir verimsizliğe sebep oluyor hep uygulamalı bizim derslerimiz ama giriş çıkışlar çok daha serbest ve hani bugün benim modum iyi değil ben evde devam etmek istiyorum özgürlüğünü genel olarak sahibiyiz ama öyle olmayınca iş zorla yapmaya dönüyor. Öyle olunca da işten keyif alamıyoruz maalesef... Mücadele etmekten de sıkıldım. Çünkü sürekli aynı şeyi yaşadığım için her hafta şu anki durumda artık tamamen artık hoca ne söylerse onun üzerinden gidiyorum ve kendi yorumumu bile katmadan hocanın istediği şekilde devam ediyorum (G.1.). Nihan

Ben daha böyle portfolyoya koyulacak bir iş daha böyle nasıl diyeyim daha piyasaya hitabeden daha bitirme projesine yakışan bir iş düşünmüştüm hep. Bir de Sezen hocayı kendimiz seçiyoruz biz hangi hocadan alacağımızı bitirme projesini Sezen hocayı seçerken de şeyim buydu benim ben Sezen hocayla kurumsal kimlik, ondan sonra dergi tasarımı ben bu tür şeyleri çalışmayı çok seviyorum. Hatta dergi tasarımı o kadar keyif almıştım ki sanırım o ikinci sınıftaydı o yüzden onu seçtim böyle duygulara yönelik bir proje olacağını bilmiyordum. Keşke projeyi bilip de seçme imkanımız olsaydı (G.1.). Merve

Yine tasarım süreci ilerliyor ama mesela benim için kafam karıştığı için yavaş ilerliyor. Ben mesela çok geride kaldığımı düşünüyorum. Geri de kalmakta şöyle geride kalmaktan amacım atıyorum 20 sayfa tasarlamadım da 10 sayfa tasarladım. Aslında bunun çokta önemi yok çünkü o 10 sayfayı tasarlayan 20 sayfayı da tasarlar diye bakıyorum olaya böyle başladık (G.1.). Merve

Nihan'ın motivasyonunun düşmesine neden olduğunu belirttiği görüşlerde kendisini bireysel olarak yeterli görmesi ve ders yürütücüsünün yetersiz bakış açısıyla görememesinde kaynaklanmaktadır.

İşte evet dediğim gibi yani bütün sınıf olarak bize olumsuz yansıdı çünkü eee revize edildi çok fazla çok fazla değişikliğe uğradı mesela işte bi gün böyle çok iyi gidiyorsunuz diyipte sabahtan iyi gidiyorsunuz diyipte öğleden sonra çalışmıyorsunuz kötü demeleri falan biraz şey biraz bizim hem moralimizi bozan hem de enerjimizi düşüren şeyler oldu. Mesela yeteri kadar çalışmıyorsun işte her hafta aynı şeylerle geliyorsun diyor ama zaten o artık bitmiş yani o sayfayı ben zaten bitirmişim. Hani orda çalışmıyorsun derken aslında ben onla bir hafta öncesinde çok çalıştım ve ben onu bitirdim. Her hafta üzerine bir şey katmamı bekledi ama bence o artık yeterliydi bir noktada durması gerekiyordu (G.2.). Nihan

Buse aldığı not karşısında mutlu olduğunu, olumsuz olarak sıkılma ve yavaşlamasını, motivasyonun düştüğünü şu cümle ile ifade etmiştir:

“Olumsuz yönleri de bazen sıkılmam oldu yani bir durup ara verme kısmı bu şeyden sonra oldu vizelerden sonra oldu olumsuz olarak aslında bir notlarım yüksek olması hoşuma gitti ama ondan sonra aslında bir yavaşlama oldu dönemi oldu (G.1.). Buse”

4.4.1.4. Şiir seçimi

Tasarım sürecinde öğrenci tasarımlarını belirleyen en önemli etkenlerden birisi olan şair ve şiir seçimi alt teması altındaki öğrenci görüşleridir. Öğrenciler şiirlerini seçme ve karar verme aşamasında kendi bireysel tercihlerini ve bu bireysel tercihlerine etki eden nedenleri açıklamışlardır. Buna bağlı olarak şiir duygusal seçim ve şiir renk seçimi olarak iki kod altında öğrenci görüşlerine yer verilmiştir.

4.4.1.4.1. Duygusal şiir seçimi

Şiir duygusal seçim alt temasında katılımcılar şiirlerde kendilerine yakın buldukları ve beğendikleri konulardaki şiirleri belirtmişlerdir. Şiirlerde geçen kelimelerin hissettirdiği duygulara, şiirin duygusal olup olmamasına ve şiirin duygusal etkilerini dikkate alarak seçim yapmaları bağlamında öğrenciler düşüncelerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Aslında dediğim gibi bu ilk okuduğumda bende uyandırdığı şeyden dolayı hislerden dolayı... Hani sevdiğim şairler vardı ama bana yakın gördüğüm şairler vardı ama birebir şu şiiri dinlerim şu şairleri takip ederim gibi bir şey yoktu. Bende o biraz zorluk yarattı acaba nasıl bir şey çıkartabilirim diye bide ben böyle biraz yapımdan karakterimden dolayı böyle duygusal böyle şey hani çok aslında öyle olmaya öyle değilim yani biraz daha şeyim... Şimdi ilk olarak seçtiğim şiire göre ben de nasıl bir duygu uyandırıyor. Onu ilk önce hani çözümlmeye çalıştım kendimce şiir biraz uzundu uzun olmasını bilerek seçtim. Hani daha fazla iş çıkarmak ve bendeki duygusu farklı oldu o şiirin o yüzden seçtim (G.1.). İrem

Duygusal şiir seçimi bağlamında Buse şairin hayatını araştırması sonucunda kanserden ölme nedeniyle şiirlerinden etkilendiğini ve bu nedenle şiirini seçtiğini şu cümlelerle ifade etmiştir: “Beni etkilediğini düşündüm başta ve Didem Madak’ın hayatını araştırdığımda da beni etkiledi. Kolon kanserinden öldüğü için şiirlerinde bunu anlattığını düşündüğüm için şiiri beni etkilemişti. Bu yüzden Didem Madak’ı seçtim bu şiirini (G.1.). Buse”

Buket daha önceden tartışma programlarından öğrendiği ve merak ettiği şair ve şiiri proje nedeni ile araştırdığını söyledi. Şiirin geçmiş bireysel yaşamında yer edinmiş olması ve hissettirdiği duygulardan dolayı şiir seçimi yapmasını şu cümlelerle ifade etmiştir:

Tabi daha önceden okuyup beğendiğim bir şiirdi Monna Rosa ve sürekli böyle tartışma programlarında falan da Monna Rosa aslında kim işte Sezai Karakoç'un hayatında kim vardı da Monna Rosa diye bir lakap taktı. Bunca senedir kimi bu kadar seviyordu diye söylemler vardı. Ben merak etmişim aslında o zaman aslında ama çok vaktim olmadığı için irdelememişim bir şiir kitabı yapmamız istenince de direkt aklıma Monna Rosa geldi ve ondan sonra araştırmaya başladım zaten bayağı hikâyesi uzunca bir şey anlayınca da karşısındaki kişiye hissettirdiği duygular da fazla o yüzden onu seçtim... Aslında önce siyah-beyazla başlamıştım. Tasarıma siyah beyazla başlama sebebim aslında tamamen şiirle odaklıydı. Yani onun bana hissettirdiği duygularla odaklıydı (G.1.). Buket

“Hem de çok fazla duygusal şiir sadece aşkı ya da işte sevgiyi özlemi anlatan şiirler beni biraz sıkacaktı zorlayacaktı (G.1.). Nihan”

4.4.1.4.2. Şiir renk seçimi

İrem ve Merve, sevdikleri ya da zihinlerinde kurguladıkları renklerden yola çıkarak şiir seçimi yaptıklarını şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

Ben ilk önce seçerken ee yine nasıl hangi renklerden kullanmak istediğimle başladım. Yine siyah rengi tema olarak bi ee iş yapmak istediğimi kendi kendime bi şey bi karar vermişim. Daha sonra ee şiirimi seçerken işte nasıl bir konuyu seçmeliyim ki ee bu renkleri kullanmalıyım. Nasıl anlatmalıyım şeklinde düşündüm. Eee Oruç Auraba'nın dalda şiirini seçtim (G.2.). İrem

İşte şiirde mavi geçiyor ve aslında benim o şiiri seçmemin nedenim de içinde mavi geçmesi işte maviyi çok seviyorum. Kendi kullandığım maviyi çok sevmem ama şey tasarımlarda daha böyle şey görünüyor nasıl desem diyemedim de daha soğuk soğuk bir renk olduğu için belki ben seviyorum (G.1.). Merve

4.4.1.4.3. Şiir Konu Seçimi

Öğrenciler şiir seçme nedeni olarak şiirin konusu beğendikleri ve bu nedenle şiirlerini seçtiklerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

Ben şey Oruç Ouroba'nın “Dalda” şiirini seçtim eee burda şey aslında şöyle bir şey ee ölüm temalı olması işlerimde kullanacağım hani rengin kafamda önceden oluşturduğum için hani siyah ve beyaz renk hani gitcem diye kendi kafamda oluşturmuştum. Eee şiiri seçmemde

mesela birinci sebeplerden biri de oydu bi de her okuduğumda böyle daha böyle nasıl diyim bana her kıtayı okuduğumda bi hani o doku farklı dokular oluşturabileceğimi kafamda hani işimi kolaylaştırıyordu... Eee Oruç Aruoba'nın da hani şey beni yansıttığını düşündüğüm ve lekelerini oluştururken mi diyim onu oluşturmak istedim mi diyim hani o şiirine yönelmek istedim onu seçmek istedim (G.2.). İrem

Yani benim seçtiğim şeyler hem birbirinden farklı temalar içeriyorlar hem de daha çok doğaya yönelik şiirler yani diğerlerinden farklı olan kısım o benim için bir ayırt edici durumu oldu. Hem de dediğim gibi işte daha eğlenceli bir hal oldu (G.1.). Nihan

4.4.1.5. Şair seçimi

Öğrenciler şair seçme nedeni olarak şiirlerin duygusal olması, şiir türü keşfetmesi sonucunda, başarılı kadın şair olması, modern şair-şiir olması, sevdiği konu ve duyguların yer alması nedeniyle seçtiklerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

Ya işte ben tipografi kullanmak istediğim için tipografi ve işte kaligrafi üzerine araştırmalar yaptım. Daha çok yani fırça darbeleriyle işte alfabe oluşturmak istedim. Japon alfabesi ilk ortaya çıkış fikrim oradandı ve işte bu Japon alfabesi sırasında haiku şiir türünü öğrendim ve ben şairime bu şekilde karar verdim. Yani diğerleri gibi tek bir şairden yola çıkarak ya da tek bir şiiri ele alarak değil her sayfada kısa kısa başka başka şairlerin şiirlerini kullandım (G.1.). Nihan

Şey şöyle bir şey ee ölümle ilgili çok güzel şey dörtlükleri var. Ben aslında onları biraz hani vay be falan diyip hani öyle bir şey ki bu şey diyor gidenler oldu hala gidenler var gibisinden o tarzda bir şeyler vardı. Hani öyle dörtlükler olduğu için aslında kendimi biraz yakın buldum hani vay be falan dedim yani... Onu okuduğumda böyle bilmiyorum hani bende güzel bi şey aslında konu hani şey olarak baktığımızda ölümü hüznü anlatıyor falan böyle bilmiyorum. Okuyunca yani gerçekten hoşuma gitti. Bende uyandırdığı şeylerden bahsetmişim (G.1.). İrem

Birhan Keskin'i araştırdım genelde böyle doğa organik şiirleri böyle çok bir bana dokundu mu nasıl olur böyle bayağı etkilendim şiirlerinden. Bir de mesela Altın Portakal ödülünü alan ikinci kadın şair olduğu için bu da dikkatimi çekti. Bayağ bi araştırdım. Kendi yaşam tarzını birde doğayı hayvanları çok seviyor. Bende çok aşırı seviyorum. O yönden çekmiş olabilirim kendime (G.2.). Aslı

Buse şairi seçme nedenini şiir seçme nedeni ile aynı yorumu yapmıştır. Bu bağlamda şairin hayatı, kanserden ölme nedeniyle şiirlerinden etkilendiğini ve bu nedenle şair seçiminde etkili olduğunu şu cümlelerle ifade etmiştir:

Ben başta Didem Madak'ı seçmişim ama sonradan Didem Madak'ın hayatını okuyunca yine araştırmaya başladığımda kanserden hayatını kaybettiğini öğrendim ve sonra baktığımda

aslında şiirde kendini anlattığını gördüm ve bu beni aslında etkilemişti. Sonra bu şiiri karar verdim siz aşktan ne anlarsınız bayım şiirini (G.2.). Buse

Mesela Benim şairim Lale Müldür daha ben onun modern bir şair olduğunu düşündüğüm için onu seçtim. Neden çünkü eski şiirler beni daha çok mesela şiir beni sıkar. Eski şiirler daha çok sığıdığı için Lale Müldür daha böyle gevşek mesela bazı şiirlerinin işte başlıkları İngilizce ama gerisi mesela Türkçe devam ediyor. Bazı şiirlerin arasına İngilizce kelimeler serpiştirilmiş ya da hiç kafiyesiz çok saçma kelimelerden de şiirleri var. O yüzden onu seçtim daha serbest olduğu için onu seçmişim belli bir kalıp şeyi olmadığı için evet belli bir kalıpta değil o daha modern daha günümüze yakın ve şimdi tipografi algılıyorsun yaptığın tipografi daha modern tipografi ya gidip de mesela eski tipografilere bakmıyorsun baksan da genelde onlar elle yapılmış bizimki öyle değil biz direkt dijital ortama yöneldik. Tamam lekeler elde ama tipografi önemli olan o yüzden eski bir şaire seçmektense yeni bir şairi seçince tipografim daha uygun olacağını düşündüm. O yüzden onu seçmişim (G.1.). Merve

4.4.1.6. Araştırma yapma

Tasarım sürecinin ilk aşamalarından birisi olan araştırma süreci alt temasına ait kodlar kütüphane araştırması, sosyal medya araştırması ve sahaf araştırması kodlarından oluşmaktadır. Araştırma yapma temasına ait kodlar tasarım süreci ve ders yürütücüsünün kütüphane, internet, sosyal medya ve sahaflara yönlendirmesi sonucunda ortaya çıkmıştır.

Aslı, seçtiği şair olan Birhan Keskin ile kurmuş olduğu iletişimi şu cümlelerle ifade etmiştir: “Kendisini araştırmaya başladım kendisiyle de mailleştirdim zaten hani benim işimi de merak ediyor ona yollayacağım bittiğinde Birhan Keskin o şekilde bir sözümüz var (G.1.). Aslı”

İlk hafta proje verildi. Projenin verilmesinden sonra araştırmamız gereken sanatçılar vardı. Onları araştırmaya başladık. Şiir şair seçmemiz gerekiyordu. Onlar hakkında herkes kendine uygun bir şair ve o şairin şiir şiirini bulmaya çalıştı. İlk hafta ve işte nasıl bir kitap tasarımı olacak nasıl bir akımdan yararlanacağımız hakkında ilk hafta bunu araştırdık (G.1.). Nihan İlk başta aslında şiiri çözümlenmeye çalıştım yani şiiri tamamı ile anladım ve inceledim. Hatta çeşitli işte edebiyat dergilerinde bununla ilgili hikayeler yazılmış. Onları okudum çünkü çok uzun bir hikâyesi olan bir şiir onu okudum onunla ilgili çeşitli videolar izledim. Sezai Karakoç'un hayatını araştırdım. Ondan sonra tamamen şiiri anladıktan sonra çalışmalara başladım. Bu süreçte şiir dergi kitaplarından aslında onlar tamamen örnek olsunlar diye ve şiir hani nasıl kullanılmış kitapta o şekilde bakmak için pek fazla bir şeyden yararlandığımı söyleyemem çünkü esinlenmeden esinlendiğim tek şey şiirdi, şiirin bana hissettirdiği duygulardı başka bir şey değil (G.1.). Buket

4.4.1.6.1. Kütüphane araştırması yapma

Kütüphane araştırması kodu, ders yürütücüsünün proje konusunun vermesi sonucunda katılımcı öğrencilerin şiirlerine karar vermek için ve farklı tasarımları inceleyebilmek için ders yürütücüsünün kütüphanelere yönlendirmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Ders yürütücü Osmangazi Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi kütüphanelerinden yararlanmalarını söylemiştir. Bu yönlendirme ile öğrenciler yaptıkları kütüphane araştırmalarını şu cümlelerle ifade etmiştir:

Ya ben dediğim gibi Dada'yı ilk önce çok böyle kütüphanelerde falan baya kitaplar işte dergileri inceledim dadayı anlatan çok güzel kitaplarımız var mesela okulda Evet aynı şekilde hocamız Anadolu Üniversitesi'ne gidip bakabilirsiniz demişti zaten 4 senelik bir süreçte hani oradan da hani çok fazla yararlandık orada da bizim alan çok güzel kitaplar var yine aynı şekilde Anadolu'da inceledim (G.1.). İrem

“Bazı kitaplar inceledim. Ben Anadolu Üniversitesi'nin kütüphanesi oldukça gelişmiş olduğu için oradan biraz kitaplar inceledim (G.1.). Merve”

“Aslı ile kütüphaneye gitmiştik ordaki tipografi kitaplarının hepsine baktık deneysel tipografi araştırdık başta ilk eskiz sürecim öyle oldu. İlk kütüphaneye giderek başlamıştık ilk Anadolu Üniversitesi'nin kütüphanesine gitmişim (G.1.). Buse”

“Anadolu Üniversitesi' nin kütüphanesine gittim. Hani oradaki kitapları araştırdım book art ilgili bir şey bulabilir miyim diye pek de bir şey bulamadım aslında (G.1.). Aslı”

4.4.1.6.2. Sosyal medyada araştırma

Katılımcı öğrenciler ders yürütücüsünün yönlendirmesi ile sosyal medyada (pinterest, youtube, behance vb.) araştırmalar yapmışlardır. Araştırılan siteler ve sosyal medya üzerinden yaptıkları araştırmaları şu cümlelerle anlatmışlardır:

Bu sefer seçtiğim şiire göre daha böyle doğayı anlatan şeyler kullandım. Başka hangi kaynaklar Pinterest'e mesela Pinterest'te çok araştırma yaptım. Ordan bayağı hani bizim hocamızın istediği deneysel şey tipografi ile ilgili işte daha böyle hani neler var diye oradan araştırdım. David Carson falan hani sanatçılara falan baktım Pinterest'ten işte daha Google'dan işte Youtube'tan mesela ilk başladığımda hani şiirler dinleyip kendi kendime hani acaba nasıl bir şeyler gelir diye fikir verir mi bana diye dinlemiştim Youtube'da ondan sonra bu şekilde... (G.1.). İrem

Site olarak genelde Pinterest çok buluyoruz zaten bana ilham kaynağı Pinterest onun dışında tam olarak isimleri aklımda değil ama sanatçıların isimleri diğer sitelerden bu arada en çok Pinterest'te dediğim gibi buldum... Genelde zaten her zaman olduğu gibi internetten

yararlandım internette bunu meslek haline getirmiş kişiler vardı hani sadece kitap olarak para kazanıyorlardı ve büyük paralar kazanıyorlar. Hani kişiye özel kitaplarda yapıyorlar tasarımlarında böyle siteler buldum. Hani kendilerine ait yaptıkları işleri sergiliyorlardı. Bayağı yardımcı oldu onlar bana o şekilde (G.1.). Aslı

İlk başta internette Pinterest'ten yararlandım oradaki çalışmaların birkaçına baktım. Bana uygun olanları görseller biriktirerek aslında kafamda oluşmuş bir şey fark ettim. Yani oradaki görsellerle çalışmamın hafif benzediğini düşünüyorum. Onlardan yararlanmaya çalıştım Google görseller diyebiliriz. Behance diyebiliriz. Başka da sanırım yok (G.1.). Buse

“Tabii ki başta internet, internette Pinterest en çok kullandım (G.1.). Nihan”

4.4.1.6.3. Sahaf araştırması

Ders yürütücüsü öğrencilerin tasarım sürecinden keyif almaları ve yeni keşifler yapmaları için kitap kafelere yönlendirmiştir. Ders yürütücüsü öğrencilere çay ve kahve içerek güzel bir araştırma yapabileceklerini söylemiştir. Bu bağlamda öğrencilerden Nihan yapılan görüşmelerde sahaf araştırmasının grup olarak yeni yerler keşfetmelerini sağladığını şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Bir de şiirle ilgili çok fazla sahaf gezdik ikinci el kitap, hem ikinci el kitapların dokusu kullandıkları o eskimiş kağıtlar hem de işte çok farklı yerler keşfettik grupça gezdik buraları, o şairlerin şiirlerinin içinde olduğu kitaplar bulduk öyle (G.1.). Nihan”

İrem, 1. görüşme ve günlüğünde sahaf araştırması sırasında, keyifli bir süreç yaşadığını ve zamanın çok güzel, hızlı geçtiğini şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Hani çok fazla şiir kitabı sahafalarda ilk hafta bayağ hani karıştırmıştık kitapları incelemiştik (G.1.). İrem”

Şair olarak henüz daha karar vermemiştim. Oruç Aruoba'nın şiirleri o sıralar her okuduğumda gözümde dokular yaratmaya başladı. Ben ki şiir çok sevip okumayan... Kitap okumayı çok severken bir şiir kitabı edinmemiştim. Bugün arkadaşlarla Eskişehir'deki tüm sahafaları gezdik. Çok güzel ortamlarda zamanın nasıl geçirdik anlamadık... Bir an proje için gittiğimizi unutmuştum. Ayrıca çay ve şiir mükemmel ikiliymiş :D O gün karar vermiştim ve şairim Oruç Aruoba'dır. Şairin istediğimiz şiirinden kesitler alıp düzenleyin demişti hocamız... Bende ceviz kabuğu, kozalak, dal, çiçek, ot, mürekkep, akrilik, boya. Karton farklı dokular oluşturdum. Bu dokuları oluştururken şiirin bana kattığı duyguyu dışa vurmaya çalıştım. (Ö.G.) İrem 07.03.2017

Bu hafta sınıfta pek iş çıkmadı. Hala ne yapacağıma karar vermedim. Sezen hoca sahafa gidip seçtiğiniz şairin kitabını alm dedi. Kızlarla birlikte okuldan çıktık sahafaları dolaştık. Ben kolaj için eski dergi sarı sayfalarda kitap arıyordum. Kitapçılarda aradığım kitabı bulamadım.

Uzun süre 4 saat araştırmanın ardından eski küçük bir sahafta kitaplar buldum dergilerde vardı. Uygulama yapacağım yeşil kitabımı bulabildim.(Ö.G.) Aslı 28.02.2017

4.4.1.7. Tasarımı Sürecini Değerlendirme

Öğrenciler tasarım süreci ve kendi tasarımları ile ilgili olumlu ve olumsuz değerlendirmeler yapmışlardır. Bu değerlendirmelere tasarımı ve tasarım sürecini olumlu ve olumsuz değerlendirme kodları altında toplanmıştır. Tasarımı olumlu değerlendirme kodu altında öğrencilerin çalışmalarını sevmeleri, iyi yorumlar yapmaları, çalışmalarından memnun olma ve sonuçtan memnun olma ile ilgili düşünceleri yer almaktadır.

Tekrar söylüyorum. Bunu gerçekten şu anki oluşturduğum lekelerle ee yazılarım daha uyduğunu düşünüyorum yani biz hani final olarak hani iyi şeyler çıktığını düşünüyorum. Yani mesela burda falan da mesela bunun hepsini okumak istiyordum. Ben aslında mesela burda ama burda bunlar falan temizlememişim bi yapmamışım yani nedense... Eee yani artık hani oluşturduktan sonra ben de zaten severek leke işine girdim. Yani ondan sonra daha hani lekeler çıktık çıktıkça ve şiirlerimle bağdaşınca daha çok sevmeye başladım aslında işi hani (G.2.). İrem

Şimdi ki bitirdiğim 3 kitabım var hepside benim istediğim gibi oldu hani birazcık sonuçlar kötü olabilir diye bayağ birşeyler oldu. Ben memnunum sadece ben memnunum bu arada... Kendi tasarımı bile var herşeyim onlar olduğuna göre o yönden bir sıkıntı yok aslında... Hani bu eski şeyinin olmasının da biraz da ben istedim. Hani o şekilde sonuçtan memnunum aslında iki kitabım biraz daha değişik ama bu ilk kitabımda tabi tadı biraz farklı oldu (G.2.). Aslı

Yani benim zaten en sevdiğim şeylerden bir tanesi o fotoğrafları çekmek ve o düzen verme kısımları bu yüzden işte dediğim gibi zaten projenin bence bana göre en eğlenceli kısmı fotoğraflarla geçirdiğim vakitti ve hani onlarında şu anda böyle eee üzerlerine başka grafik tasarım öğelerinin eklenip bir kitap haline dönüşmesi de beni mutlu etti açıkçası hani fotoğrafların bir kitap olması bence güzel oldu (G.2.). Nihan

“Güzel bir çalışmaydı tabi bunlar şey yani biraz tipografi altta böyle tipografik oynamalar falan yaptım daha güzel bir hale geldi (G.2.). Merve”

Nihan 1. görüşmede jürili vize sınavına ait jüri yorumlarının güzel olduğunu söyleyerek çalışmasının olumlu değerlendirmesini şu cümlelerle yapmıştır:

Bence yani kendi işim adına bana gayet olumlu ve güzel şeyler söylediler... Aksine gayet beğendiklerini projenin en başında yaptığım şeyi de aslında çok güzel olduğunu ve hani açtığım her sayfada bunu neden kullanmadın, ama bu da olur, bu da çok güzelmiş ile

karşılaşmak hem jürinin bir çoğunluğu zaten hani hepsi tanıdığımız hocalar hepsi zaten işlerimizi bilen hocalar (G.1.). Nihan

4.4.1.8. Tasarımı yaşanmışlıklarla ilişkilendirme

Öğrenciler tasarımlarına kendi yaşanmışlıkları ile ilgili anı ve hatıra değeri taşıyan bazı nesnelere çalışmasına dahil etmiştir. Aslı'nın anneannesine ait danteli kullanması, lisedeki yaptığı geziden topladığı ipek kozalarını kullanması, evcil hayvanının tasarım tekniğine ilham vermesi ve çektiği eski fotoğraflarla şiir arasında bağlantı kurması bağlamında tasarımı yaşanmışlıklarla ilişkilendirme kodu ortaya çıkmıştır. Öğrenciler tasarımlarına yaşanmışlıklarını dahil etme ile ilgili düşüncelerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Exlibris yaptırıp kitabıma kendi kişisel kitabım olduğu için exlibris Bahtı Şen kullandım. Aslında kitap oymadaki esinlenme kaynağım Bahtı Şen'dir. Çünkü o gün yerde bıraktığım kitabımı kemirmişti. Bahtı Şen tavşanın adı bu arada Bahtı Şen benim tavşanım 4 yaşında kendisi o şekilde o da bana esinlenme kaynağı olduğu için exlibris şimdi onu kullandım. Kemirdi birazcık da bağlantımız var hani Bahtı ve Aslı'nın kitabı diye geçti zaten orada damgam da o şekilde (G.1.). Aslı

Aslı çalışmasında kullandığı kozaların lisede yapmış olduğu okul gezisinde topladığı kozalar olduğunu görüşmelerde şu cümlelerle ifade etmiştir.

Ya biz şeye gitmiştik okul şeyinde 1. sınıfta mı Bursa'ya fabrikaları ipek fabrikaları gezisinde kozalar vardı bir sürü kazanlarda hani istediğiniz kadar alabilirsiniz demişlerdi. Ben de avuçladım herkes birer tane almıştı ama hani ben orda dikkatimi çok çekmişti. Ondan sonra ne biliyim hoşuma gidiyor. Hepsi duruyor onun 4 senedir duruyor onu kullandım... Bu kozalak, kozalak da yaprak da biraz daha sonbaharı biraz şiiri devamında biraz daha organik dokularda olsun istedim. Birbirini tamamlayıcı şeyler olsun istedim. Şurada ki dantel ayrıntısında ooo aslında onu anneannemden almıştım ben. Bir sürü var evde öyle normalde o bir bütünü artık anneannem duymasın kestim ben onu eski bende dantel böyle daha çok şeyleri çağrıştırıyor eski şeyleri kitabında biraz sarı sayfalardan olduğu için sepya tonları var onunla bütünlük gibi gözüküyor bence o yüzden... Onu kullanmak istedim çok eminim ki kendinin de hoşuna gidecektir göstericem fotoğrafını... Hem eski hem de ahşap ta biraz böyle yaşanmışlık eski bir doku benim için dedemlerin evinin yeri ahşaptı böyle eskiydi hep birde kurtlar böyle gırç gırç ses çıkarıyorlardı. Tahta sesleri ben küçüktüm o zaman onlarda geliyor aklıma sanki hep böyle eskilerden esinlendim bu kitapta aslında (G.2.). Aslı

Öndeki de yine böyle bir Abant gezisinden çektiğim bi ağaçtı. Onu yine harfin içine giydirek şey yaptım... Gün uzun burda da gün uzun gözlerim yorgun denizi seyretmekten burda da böyle uzaktan çekmişim. Bir ee şey adam böyle saatlerce denizi izleyip

fotoğraflarını çekti oturduğu yerden... Yürüyodum ben zaten fotoğraf çekmek için çıkmıştım. Orda dikkatimi çekti. Böyle onu işte bayağ şey bağdaştırdım yani... İstanbul zaten hani mutlaka belli bir yerlere getiren fotoğraflar hani bunu şu zaman çekmişim şu vardı yanımda şöyle bir şey yaşamıştım falan gibi hepsi zaten anılarla dolu fotoğraflar yani hepsini çok severek kullandım fotoğraflarımın hepsini (G.2.). Nihan

Yaa biraz nostaljik böyle biraz bilmiyorum ben çok seviyorum mesela eski bizim evde sandıklar falan olurdu hani o sandıkların İçini boşaltır onun içine girerdim bilmiyorum ahşap şeyini çok seviyorum verdiği duyguyu küçüklükten beri belkide ben biraz eski bir evde büyüdüm yani böyle yükler yükler ne demek bilirmisiniz onu herkes bilmiyor... Ben onun içini giriyordum saklanıyordum yani evin her tarafı ahşaptı ahşap sandıklar ahşap koltuklar bilmiyorum ordan belki seviyodum yani biraz babanneci bir insanım ben işte evden kaçır babaannemin yanına giderdim. Babaannemle yaşıcam ben diye tuttururdum en sonunda biz babaannemlere taşındık öyle o evi seviyordum yani ordan geliyor eskiyi anımsatıyor (G.2.). Merve

İrem tasarımımda kullandığı renk olan siyah rengi giydiği kıyafetler, dinlediği müzik tarzı ile geçmiş yaşantılarından (lisedeki yaşantısından) kaynaklandığını şu cümlelerle ifade etmiştir:

Hem doğa olması hem de hüznün falan anlatması rengi siyah seçebilmem mesela o da bi etken benim için mesela pembe renk kullanmak istemem. Hani eee rengi siyah seçmedeki nedenler mesela aslında bilmiyorum. Hani benim bilmiyorum yaşantımdan dolayı mesela ben lisede renkli kıyafet giyemez hep böyle siyah giyer işte işte hala rock metal müzik dinlerim severim. İşte ne bileyim şeyden değildir işte rock müzik dinlediğim için pembeyi sevmemden ötürü biraz şey böyle hani bilmiyorum. Bana aykır şey ters geliyor. Hani belki bazılarına göre benim yaptığım şey garip gelebilir ama benim bu yaptığım bana göre doğru geliyordu. Severek de hani siyah benimsediğim için kendi rengim olarak hani o şekilde ilerledim (G.1.). İrem

4.4.1.9. Yeni deneyimler kazanma

Yeni deneyimler kazanma alt teması şiir ile ilgili, leke oluşturma, jüriye çıkma ve sunum yapma deneyimi ve deneysel keşifler olarak farklı deneyimlerin ifade edildiği görüşlerden oluşmaktadır. Öğrenciler bu bağlamda kazandıkları yeni deneyimleri ifade etmişlerdir.

Ders yürütücüsünün katılımcı öğrencileri şiir dinletisine götürmesi ve katıldıkları şiir dinletisi sonucunda İrem düşüncelerini ve kazandığı yeni deneyimi şu cümle ile ifade etmiştir:

“Eee ilk başta dediğim gibi başta şey şiir olarak hani ben devamlı bazıları olur böyle şiir takip eder, şiir dinletilerine gider falan ben mesela bu projeye ilk defa şiir dinletisine gittim (G.1.). İrem”

Fotoğrafta hani benim bana ait değil olmadığı için kullanılmadı bunu aslında bir araştırma şeyine girip neden ben çekmiyorum aynı şekilde ben ağaca bende bu şekilde siyah eklerim diye düşünüp Odunpazarı’nda bi fotoğraf çekimi şeyine girdim. Böyle bi o zaman denemesine girdim. Aslında ağaç dışında hani farklı daha ne olabilir e çok aşamadığım için o yüzden fotoğraf işine aslında girmek istemedim... Daha uzun zaman gerekiyordu aslında yoksa fotoğraf işiyle çok iyi işler çıkabilirdi (G.2.). İrem

Ders kapsamında Japon alfabesi ve Japon kültürünü inceledim. Japon fırçalarıyla harfler öğrenmeye çalıştım. Haiku şiir türü kapsamında doğadan topladığım malzemeleri çizimlerimde kullandım. Serbest malzeme teknikleriyle dokuları deneyimleme fırsatı buldum. Dokuları şiirlerde kullanmak adına taratıp bilgisayar ortamında düzenlemeye başladım. (Ö.G.) Nihan 07.03.2017

Nihan jürili vize sınavında yapmış olduğu sunum ve sunum deneyimini, heyecan verici güzel bir deneyim olduğunu ve kendine olan güveni arttırdığını şu cümlelerle ifade etmiştir:

Yani işte birden fazla şey yapmış olmak benim için çok büyük bir zorlayıcı etken oldu. Onun dışında ya ilk defa bir jüriye çıktık jüriye hep çıkıyorduk ama ama bu şekilde bütün bir şey hocaların katıldığı ve önlerinde sunum yaptığımız ilk defa böyle bir şey oldu. O yüzden hem çok heyecanlıydım hem de şey güzel bir deneyim oldu. Bence insanların karşısında kendimizi ifade edebiliyor olduğumuzu görmek ve evet her ders kendi her hoca kendi dersinin işini eleştirirken bu defa bütün hocalar bir şeyler söyledi projelerimizi. Bu bir taraftan insanın kendine olan güvenini arttıran bir şey bence güzeldi, heyecan vericiydi (G.1.). Nihan

4.4.1.10. Tasarımda Keşifler

Tasarımda keşifler bağlamında öğrenciler deneysel malzeme keşfetme ve şiir türünü keşfetme süreçleri ifade etmişlerdir.

İlk başta farklı evde kağıtlarla başladım. Kullanmadığım kağıtları kullandım. Daha sonra bir tane Anadolu Üniversitesi’nin kaligrafi kitabına çalışırken üzerine bir eskiz attım. Ardından o eskizden yola çıkarak... Kağıtta daha farklı olduğunu keşfederek oradaki dokuyu kullanarak eskizlerime devam ettim (G.1.). Buse

İlk kitap üzerinden ortaya çıktı. Bu Anadolu Üniversitesi’nin grafikle ilgili bir kitabıydı, bu sergi sonu Yunus Emre sergisiydi sanırım. Katalog gibi bir şey herhalde evet kataloguydu aslında bu örnek için getirdiğim bi çalışma kitabı olmuştu. İçinden bakarım bu çalışmalara yönelik yaparım diyordum ama sonra baktım evdeki kağıtlarım bitince bunun üzerine neden

denemeyim gibi bir şey oldu üzerine denediğim de yağlı bir kağıt kaygan bir kağıt kuşe... Kuşe olduğu için bunda etkisi daha farklı oldu... Boyalarımın arasında cetvel olduğunu fark ettim ve baktım ki etkisi gayet iyi gidiyor. Bu ilk o gece aklıma geldi cetvel çünkü okulda kullandığımda cetvel kullanmadım. Spatula kullanmıştım bu fikir ilk Sezen hoca sınıfa getirmişti. Spatula kullanabilirsiniz demişti (spatula kullanma fikri) Sonradan baktım etkisi cidden farklı çünkü evet ilk eskizlerim de siyahlarda öyleydi spatulaydı sonra evdeki mavilerde sonra cetvel çünkü evde spatula yoktu bir de cetveli görünce (G.2.). Buse

Nihan keşfettiği şiir türü olan haiku şiir türünü keşfetme süreci ve düşüncelerini hem görüşmede hem de günlüğünde şu cümlelerle ifade etmiştir:

Ee ilk işte bu Japon kaligrafisini şey yapmamla keşfetmemle eee şimdi japon harfleri diyince şey ee haiku şiir türünü öğrendik... Sonra Türk işte en başta Oruç Aruoba haiku türünde şiir yazan şair onun çok fazla şiirini okudum. Onun işte kitaplarını okudum. Yine oradan da kendim en beğendiklerimi seçip sonra ee başka başka şairlerin yine Türk şairlerin de şiirlerin de olduğunu keşfettim. Öyle olunca çok böyle romantik birşeyler yapmak istemediğim için evet sonra haikuyu keşfedince oradan devam ettim (G.2.). Nihan

Bu hafta herkesin kafasında az çok birşeyler oluşmaya başladı. Herkes farklı tarzlarda örnekler ve şiirler araştırmıştı. Ben Japon kaligrafisiyle ilgili örnekler buldum. Tipografi Japon harflerinden etkilenecek kullanmayı düşündüm. Haiku diye bir şiir türü olduğunu öğrendim. Bu tür Japonların kısa hecelerden oluşan şiirlerine verilen ad. Oruç Aruoba ise bizdeki en iyi örneği. Ders çıkışında sahafları gezip şairlerle ilgili araştırma yaptık. (Ö.G.) Nihan 28.02.2017

Ben de böyle boyutlu şeyler çok hoşuma gidiyor. Aslında dikkatimi çekiyor daha doğrusu evde de çok böyle işlerim var üst üste bindirmeli kolajlı değişik tasarımlarım var. Bunun kitap olarak hani şiir kitabı şiir kitabı üstünde denemek istedim. O şekilde ilerledim böyle bir şey ortaya çıktı (G.1.). Aslı

Bu hafta deneysel çalışmalarımı tarayarak bilgisayar ortamında tasarımlarımı oluşturuyorum. Şiirlere dizelere anlam katmaya çalışıyorum. Program bilgisinin yeterli olmadığını bu projede bir kez daha anladım. Grafik tasarım prensiplerini bilmeden program bilgisinin anlamı yok. (Ö.G.) Merve 21.03.2017

4.4.1.11. Tasarımı Zihninde Kurgulama

Tasarım süreci öncesinde öğrencilerin ilgi alanlarına ve bireysel beğenilerine göre tasarımlarını zihinlerinde kurguladıkları görülmektedir. İrem ve Merve zihinde kurgulama sürecini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Gerçekten de hani bunu jüride söyledim hani acaba şey mi düşündüler diye de düşünmedim değil. Hani bunu söylemek için mi yaptı acaba gibisinden ama gerçekten şiiri okuduğum zaman bir kelimesini okuyorum mesela evet ben de bir şey uyandırıyordu hani ne bileyim şu

leke olmalı şunu anlatırken bunu kullanmalıyım diye gözümün önünde canlanıyordu gerçekten... Ben mesela ilk başlamadan önce bile ilk proje geldiğinde işte siyah hani beyaz diye kafamda şey yapmışım belir yani yer etmişti desem (G.1.). İrem

“Belki oraya alabilirdim belki ne bileyim bunu biraz daha açabilirdim şurada ki lekeleri silerdim buraya yerleştirirdim falan birazda bunları bu tarafa almamın sebebi baskıda buraya koyunca sıkıntı çıkmaması için (G.2.). İrem”

Şimdi bu derste aslında ben çok daha farklı bir yöne yönel ilk başta düşündüğümden farklıydı. Şimdi bu sunum derste sunum yapıldı. Bizde sonra ben çok daha değişik kendim bir şeyler katarak mesela atıyorum bi sayfa o gün atıyorum yerde çok değişik bir taş buldum o taşı oraya koyarım Duyguları bu şekilde tamamen elimle başlamak istemişim. Daha sonra digital ortamda ııı kolay daha değiştirilebilir daha ee fonksiyonel olacağını düşünüp öyle başladım (G.1.). Merve

Merve’ nin tasarım fikri olarak zihinde kurguladığı topladığı nesnelere çalışmasında kullanma fikrini ders yürütücüsünün yönlendirmeleri ve Merve’nin bu konu üzerine gitmemesi sonucunda tasarımına yansıtmadığı gözlemlenmiştir.

Herkes yapmak istediği konuya uygun işler bulmuştu. Bu süreçte kendimi kütüphaneye atmıştım. Tüm tipografi ve Dada kitaplarını toplayıp saatlerce çalıştım. Dadacıların tipografiyi nasıl kullandıklarını inceledim. Derse bir kolajla gittim. İlk deneme için daha iyi bir örnek çıkarabilir kolajın çok küçük bir kısmını alıp aslında şiir kitabımda işleyebilirdim. Derste hocam günümüz bir şairin şiirlerinden Dadayı yansıtmanı istedi. Kafam karışmıştı. Sonra sadece tipografik olarak ve fotomontaj tekniklerini kullanarak iyi işler çıkaracağımı düşünüyordum. Ders çıkışında da sahafa uğrayıp kitap inceleyip kitaplar almıştık. (Ö.G.) İrem 28.02.2017

4.4.1.12. Tasarımda malzeme seçimi

Öğrenciler tasarımda kullandıkları malzemeleri seçme nedenleri olarak deneysel malzeme seçimi, sevdikleri malzemeleri seçme ve malzemenin tasarımda bıraktığı etkiye göre uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Tasarımda malzeme seçiminin nedenleri öğrenciler şu cümlelerle ifade etmiştir:

Yine burda diğer eskizler burda karton kenarları mesela bu dokuyu kullanmadım hani aslında kullanmak istediğim çok fazla doku vardı ama şöyle mesela eee bunu mesela çok hani şiirimle bağdaştırarak oluşturmadım. Aslında deneme acaba şurayı ne bileyim yaklaştırdığımda acaba hani bana gözü gözü mü anımsatır acaba şiirimde var mıdır gibi düşünerekten oluşturmuştum... Bi de benim akriliği çok aslında akriliği çok seviyorum. Ben resme de çizime de çok şeyim olduğu için hani bütün çalışmalarında da o boyayı kullandığım için burda da siyah lekenin eee hani güzelliği mi diyim hani etkisi işte şurdaki kabarcıkların

olması işte fırçayla şurda farklı bir aparat yapmıştım kendime şu kısımlarda işte lekeyi daha aşağı doğru sürtmeye çalıştım. Hani bunlar mesela aslında tamamıyla deneysel oldu. Karton küçük kartonla şey katlayarak ya da keserek yani küçük bir karton oluşturdum hani ee böyle bir parmakla ee işte şu kadarcık bir boyut diyim akrilik boya siyah bir şekilde şöyle dizdim farklı farklı sonra onları aşağı doğru indirdim... Evet burda zaten tamamıyla yine eee şiirin kütasıyla da yani resmen hani gözyaşı diyor. Mürekkeple akrilik değil mürekkeple eee burda sanırım kâğıda ee şey dokunduğum yerleri akıtarak oluşturdum bunları çünkü deneysel de daha böyle ee malzemeler dışında bi de şey yöntemi vardır işte su damlatırsınız işte akıtırsınız kağıdı dik tutarsınız işte şöyle yapınca böyle olur şöyle yapınca böyle olur... Diğer işte eee daha böyle sanırım ee dal ve çiçeği çiçek baskısıyla oluşturduğum bir leke yine akrilikle oluşturmuştum. Burda yine ilk başta da mm şey söylemişti zaten dokunun oluşumu işte içindeki şey hani böyle daha sanki dokununca elinizde pürüz pürüz gelecekmış gibi o doku o his daha vurgulu olduğu için sanırım böyle bir şey seçmiştim. Batırıp şey yapıp böyle hızlı bir şekilde oluşturduğum bir şeydi tek bir dala yapmıştım farklı bir şeyle gibi görünüyor ama mesela şuraya baktığımızda aslında aynı ee saptan aynı kullandığım şeyden çıktığı hani belli oluyor. Fazlaca üstüne getirip ee ve tarattığım için değişik bir şey oluştu aslında... İşte sadece yapraklar değil işte mesela bir pet şişenin ee kaplı şeyinden kapaklarından oluşturdum. Bu işte ne bileyim karton kenarlarından oluşturdum hani eee bunlar aslında kullanmak istediğim lekelerde bayağ hani bunları kullanırım diye düşünmüştüm buda aynı şekilde şeyin eee kapak kapağın yanları farklı bir etki yaratmıştı o hoşuma gitmişti... Bu aslında seçerken bi net etkende dokuları seçerken ee lekeler oluşurken mesela siyahlıkta olan bir şey olur ya hani akrilik boya yaparsınız üzerine dokunduğunuzda mesela tuale dokunduğunuzda hissedersiniz boyayı aynen onu da seviyorum. Aslında ona da dikkat ettim. Aslında tüm şeylerim de eee işlerimde o şekilde mesela ne bileyim image trace diye bir sistem var mesela işleri yaparken ilk başta hocamız o şekilde hani öylemi yapsak falan gibi bir şey olmuştu hani o yani dokunun şeyindense image resmi yapsaydık falan olduk. Bence o tamamen şeyi öldürüyordu lekelerin güzelliğini öldürüyordu. Yani bu şekilde olması daha güzel oldu... Burda aslında şey hoşuma gitti delik deşik kelimesinin ee yapraktaki etkisi hoş zaten etkisi var hani ben yarattımdan değil de daha çok hani kendi dokusuyla bunu yaratmış oldu. Akrilik boya da güzel bir şekilde oluştu delik deşik şeyinde hani böyle yaprak zaten kocaman bir şekilde verdiğim için delik deşik kelimesini de öyle vurgulamak istedim yaprak zaten ince bir malzeme kağıt üzerinde de baskı kullanmak için parmaklarımla bastırılmış oldum. Onlarında etkisi oldu değişik bir şey benimde hoşuma gitti o yüzden kullanmak istedim açıkçası (G.2.). İrem

Aslında boya ile fırça darbeleriyle ortaya çıktı. Daha sonra devreye doku girdi, dokudan sonra da bilgisayar ortamında gelişti. Craft kullandım, akrilik kullandım, cetvel kullandım ondan sonra spatula kullandım, farklı fırçalar kullandık, suluboya kâğıtları farklı paketlenmiş kâğıtları kullandım. Bunları dokuya çevirdikten sonra yaprak vesaire doğadan da etkilenecek (G.1.). Buse

“Dışında da ağaç kabukları kullandım bunu da içindeki daha çok işte natürel dokular olduğu için dışına da onu yansıtmak istedim daha çok aslında hani burda anlatmak istediğim çok fazla bir şey yok (G.2.). Aslı”

4.4.1.13. İş birlikli çalışma

İş birlikli ekip çalışması tasarım süreçlerinde öğrencilerin aynı dersi alan arkadaşları ile birlikte keyifli çalıştıkları, karar alma aşamasında ders yürütücüsü ve öğrenciler arasındaki iş birliğini ifade etmektedir. İş birlikli çalışma altında öğrenciler görüşlerin şu cümlelerle ifade etmiştir:

Hem kitapçıları gezmemiz bunu bir ekip olarak yapmamızı işte çünkü zaten hani sınıfça iyi anlaşılan bir sınıfız hani gruptaki arkadaşlarımız da aynı şekilde hiçbir problem yaşamadık ve çok uzun saatler birlikte vakit geçiriyoruz ama çok keyifli geçiyor bir taraftan hani bir taraftan birlikte olduğumuz için arkadaşlarımız açısından o da bir olumlu süreç (G.1.). Nihan Uzun ve anlatımı yoğun bir konuydu. Dokular lekeler bu yüzden hocamızla birlikte burda şeyi belirlemiştik ee sıralamaya göre sıralamada uymuştu hoca da beğenmişti dikedörtgen şekilde şey ee boyutunu oluşturduk o gün. O günden bir fotoğraf hani boyutunu oluşturmaya başladığım bir günden olduğu için... Ya ilk şey olarak ben bilgisayar ortamına geçmeden önce bu eskizlerle birlikte oluşmuş bir boyuttu burda ee ben ee a4 çok büyük geldiğini zaten hani sınıfça karar verdikten sonra bu şekilde hani küçülttük. Ee ben sadece belli yerlerini almak isteyince (G.2.). İrem

4.4.1.14. Tasarımda çözüm üretme

Merve tasarım sürecinde karşılaştığı zorluklara karşı getirdiği çözüm önerilerini 1. ve 2. görüşmelerde şu şekilde ifade etmiştir:

Ben orda biraz takılmıştım. En sonunda şeyde buldum çözümü küçük çalışıp fotoğraf çektim. Yani büyük çalışmanın fotoğrafını çekince çünkü görüntü bozuluyor yani doğruluk bozuluyor daha doğrusu tamam net oluyor ama bozuluyor yine de ben de daha küçük çalışıp fotoğrafını çektim. O zaman düzeltmesi daha kolay oldu. En azından mesela photoshopda şey olan bükülen yerlerini daha doğrultup vesaire farklı şekiller verilebiliyor, veriyorsunuz yani fotoğraf olunca (G.1.). Merve

“Ben şimdi dediler ki bana jüride lekeler çok ağır işte tipografi yok. Bende ne yaptım lekeleri küçültüp diyim köşeleri alıp kalan yerleri biraz daha tipografi ile süslemek istedim (G.2.). Merve”

4.4.2. Öğrenme Ortamı Temasına Ait Bulgular

Araştırma kapsamında yapılan birinci görüşmenin soruları arasında olan “Bu derste tasarımın hazırlık süreci nasıldı?”, “Bu süreçte hangi kaynaklardan yararlandınız?”, “Tasarımı ortaya çıkaran fikir ve düşünceler nelerdir? Kısaca açıklar mısınız?”, “Tasarımınız için neden bu şiiiri seçtiğinizi açıklar mısınız?”, “Tasarımınızı geliştirme ve uygulama süreci nasıldı?” “Tasarım sürecini olumlu ve olumsuz yönleri ile nasıl değerlendirirsiniz?”, “Tasarım sürecinde neler hissettiniz zorlandığınız noktalar nelerdir?”, “Jürinin değerlendirmeleri hakkında ne düşünüyorsunuz?” soruları bağlamında görüşlere “öğrenme ortamı” ana temasına ulaşılmıştır.

Tablo 4.30. Öğrenme ortamı ana temasına ait alt tema, kod ve alt kodlar

Ana Tema	Alt Tema	Kod
Öğrenme ortamı	Ders yürütücüsünün yönlendirmeleri	Ders yürütücüsünün olumlu yön. Ders yürütücüsünün olumsuz yön.
	Jürinin yönlendirmeleri	Jürinin olumlu yönlendirmeleri Jürinin olumsuz yönlendirmeleri
	Ders yürütücüsünü eleştirme	
	Ders yürütücüsünün fazla müdahalesi	
	Sınıfın yönlendirmeleri	
	Bireysel farklılık belirtme	
	Tasarımı içselleştirme	
	Bireysel tarz oluşturma	
	Tasarımda farklılaşma çabası	
	Bireysel değerlendirme	Öz eleştiri Ders yürütücüsünü olumlu değerlendirme

4.4.2.1. Ders yürütücüsünün olumlu yönlendirmeleri

Eğitim ve öğretimde programlama, planlama ve yönetme süreçlerinde ders yürütücüsünün önemi büyüktür. Ders yürütücüsü öğrenciye rehberlik eden ve öğrenciyi yönlendiren kişi olarak önemli bir konuma sahiptir. Ders yürütücüsü farkında olarak ya da farkında olmadan ders sürecinde öğrenciyi yönlendiren en önemli kişidir. Ders

yürütücüsünün yönlendirmeleri alt teması olumlu yönlendirmeler ve olumsuz yönlendirmeleri olmak üzere iki kod altında öğrenci görüşleri toplanmıştır.

Ders yürütücüsünün olumlu yönlendirmeleri şu cümlelerle öğrenci görüşmelerinde ortaya çıkmıştır:

Geliştirme yine hocamızla birebir zaten eee her derste yani birlikte çalışarak yaptık. Ben hani dokularımı oluşturup ona gösterip hani o onu da aslında hocamızın da etkisi oluyor hani... Biraz deneyim deneyimleyerek işte değiştirmiş oldum yani evet çünkü hep çünkü direk lekeye geçmedim ben aslında ben hocamız o anda da olmaz diyince ben onun üzerinde birkaç deneme de yaptım... Mesela aslında çok şeyi var hocamızın bizi yönlendirmesi onun işte bu yolda gidebilirsin demesi... Hocamızın da önerisiyle oldu ama ben dikey istiyorum çünkü lekeler o şekilde hani (G.1.). İrem

Ders yürütücüsünün İrem, Buse ve Aslı'nın şiir seçimine etki etmesi ve yönlendirmesi öğrenci görüşmelerinde şu cümlelerle ifade edilmiştir:

Aslında Didem Madak'ı daha önceden bilmiyordum. Bu Sezen hocanın verdiği formda görünce Didem Madak'ın şiirlerine bakmaya başladım ve burdan sonra şiirleri hoşuma gittiği için aralarından seçmeler yapıp şiiri seçmişim başta sonra Didem Madak'ın hayatını öğrendim. Cümlelerinin böyle daha mantıklı böyle daha bana içime dokunan diyebilirim yani seçtiği cümleler kelimeler yani bu yüzden Didem Madak'ı seçtim yani diğer şairlerde bilmiyorum yani sanki böyle bir duygu yoktu sanki bir şey anlatıyordu bunu da düşündürüyor hem de bi duygu var olduğunu düşünmüştüm (G.2.). Buse

“İlk aslında hoca önerdi bana hani birkaç şair. Onları araştırdım hani kendime en yakın Birhan Keskin'i buldum (G.2.). Aslı”

Onun dışında ne söyleyebilirim yani önce şey yapmışım buraya koza değil de tırtılı kendim seramik hamuruyla yapmışım şuraya yuvası gibi yuvası şeklinde düşünerek o oyuğu oluşturmuşum. Ama hoca çok beğenmediği için hocamız hani onu daha çok böyle, bu şekilde değiştirdim. Çok aşırı büyük gibi gözüktüğünü söyledi. Hani o yüzden değiştirdim biraz (G.2.). Aslı

“Vizeye kadar olan süreçle ilgili açıkçası en son bunlar benzemesini istediğim için ben bunları koydum. David Carson'ın özgün tipografi çalışmaları bunlar tabi birçok var bende ben onları referans edindim. Eee hatta kompozisyonlardan esinlendim bile diyebilirim (G.2.).” Merve Ders yürütücüsünün David Carson'ın çalışmalarına bakabilirsiniz demesi ve öğrencinin Carson'ın işlerini örnek olarak esinlenmesinde ders yürütücüsünün yönlendirmesi olduğu anlaşılmaktadır.

Oluşturduğum alfabeyi bilgisayarda düzenledikten sonra şiirlere uyarlamaya başladım. Ancak hala tam olarak istediğim tasarımlara ulaşamadım için proje farklı bir boyut kattık.

Sezen hocanın önerisiyle oluşturduğum alfabeyi fotoğraflarla birleştirmeye başladım. Kendi çektiğim fotoğrafları şiirlere uygun şekilde düzenledim ve alfabeyi fotoğrafların üzerine yerleştirdim. (Ö.G.) Nihan 21.03.2017

“Bir de tabi dergiler hocanın verdiği dergiler tipografi kitapları onlar da etkisi oldu bu süreçte (G.1.). Buse”

Ders yürütücüsün olumlu yönlendirmesi bağlamında bireysel zevklerini keşfettiğini ifade eden düşüncelerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Olumlu yönü olarak bana yani tabiki de şey şiiri aslında sevdirdi gibi bir şey oldu çünkü ben ilk duyduğumda böyle bayağ bi üzülmüştüm ben hiç sevmem işte nasıl yaparım zaten bitirme projem daha değişik bir şey olsun falan diyordum. Ee böyle sahaf sahaf dolaştıkça aslında şiiri seviyormuşum meğer onu farkettim olumlu bayağ yönü olarak bunu söyleyebilirim...

Ders yürütücüsünün malzemelerini öğrencilerle paylaşımı olumlu yönlendirmeler arasında yer almaktadır. Nihan ders yürütücüsünün malzemelerini paylaşması ile ilgili düşüncelerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Burda fırça ve mürekkep burda hocamızın Japon ya da İrlanda’dan aldığı bir kaligrafi seti vardı fırça seti... Tabi yani evet hem farklı önerileri vardı hem de kendi malzemelerini bize getirip onlarla çalışmamız için fırsat tanıdı (G.2.). Nihan”

Ders yürütücüsünün tasarım süreçlerinde öğrenciyi özgün olma ve farklı çalışmalar yapmaya yönlendirdiği görülmektedir. Nihan 1. ve 2. görüşmelerde ders yürütücüsünün farklı olmaya yönlendirmesini şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Hani bu benim kendi tarzım zaten ama yine bu konuda da işte hocanın farklı malzemeler deneyin farklı şeyler kullanın gibi yönelimleri doğrultusunda... (G.1.). Nihan”

O dokuları üzerinden giderek yani mesela diğer arkadaşlarım daha çok dokularla çalıştılar. Arka sayfada daha çok denemeleri vardı. Hani ben de o kaldığım yerden devam etseydim daha çok iş çıkardı. Neden edemedim birinci sebep zaten bütün sınıf aynı şeyi yaptığı için hocamızda biraz farklı olmasını istedi hepimizinki aynı olmasın gibi düşündü (G.2.). Nihan

4.4.2.2. Ders yürütücüsünün olumsuz yönlendirmesi

Olumsuz yönlendirmeler kodu altında öğrencilerin ders yürütücüsünün yönlendirmelerini ifade etmesi ve bu yönlendirmelere olumsuz bakış açıları yer

almaktadır. Ders yürütücüsünün olumsuz yönlendirmeleri kodu altında öğrenciler düşüncelerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

İlk olarak ben Dada Dada'dan yürüyerek ee hani bu akımı daha çok her şeyi kabul etmeyerek biraz daha karşı çıktığı için tasarımlarımda da öyle bir şey yapmak istemiştım tipografileriyle birlikte birleştirip ilk bize şiir kitabı verip hani yapıcaksınız dediğinde herkesin farklı işleri olacağını düşünmüştüm ama o şekilde olmadı. Şimdi hepimizin de farklılıklar olsa da birbirine benziyor Aslı haricinde. O benim için bi olumsuzluk oldu diyebilirim yani tamam çünkü ben hani kendim o yönde ilerlicektim hani herkes farklı bir şey yapacaktı (G.1.). İrem Orda onu şey yaptım renklerden grilerden uzak dediği için yine finalde bunu renkli hale getirmedim hocamız mor falan nasıl olur demişti. Hani bende ee bu mor değil yani benim için mor değil siyah yani gri ve renklerden uzak diyor daha bariz bir şekilde anlatamaz bence çiçeklerle dolu diyor zaten tek bir şeylede onu anlattığımı düşünüyorum (G.2.). İrem

Aslı'nın bireysel tercihinin sonucu olarak diğer öğrencilerden farklı bir çalışma yapmak istemesi, onun farklılaşmasına neden olduğu gözlemlenmiştir. Aslı'nın diğer öğrencilerden farklı bir çalışma yapmak amacıyla farklı teknik seçtiği görüşmelerde görülmektedir.

Neden çünkü eee sürekli işte tekrardan şu şöyle olsun bu böyle olsun üzerinde sürekli oynamalar kattığı için en sonunda artık zaten hani şey oldu tarz olarak da tamamen değişti artık o noktada tam olarak ne istiyorsa onu yapma kararı aldım. Çünkü hani hocanın artık o fotoğraflar üzerinde şu ya şöyle dursun şunu şöyle yap falan dediği noktaları tam anlamıyla hani artık kendim beğenip beğenmememi göz ardı ederek tamamen o ne istiyorsa onu yapma kararı aldım (G.2.). Nihan

Ders yürütücüsünün yönlendirmelerine karşı öğrencilerin olumsuz bakış açısı oluşturdukları görülmektedir. Öğrenciler olumsuz bakış açılarını ders yürütücüsünün tarzını ya da beğenilerini yaptırmaya çalışması, malzeme kullanımı ve tekniğe yönlendirmesi, şair ve şiir seçimine yönlendirmeleri, herkesin tek bir konu üzerinden çalışması ve yönlendirmelere bağlı olarak olumsuz motive olduklarını ifade eden görüşlerini şu cümlelerle belirtmişlerdir:

İşte sürekli değişiyor. Zaten benim de sıkıntım o yani mesela ben bir çalışmadan sürekli sıkılabilen bir insanım evet şimdi çalışma başlıyor sürekli değişiklikler yapıyoruz. Aslında benim için bitti yani orada anlattım anlatacağımı ama sürekli değişiklikler yapıyoruz ve onu daha iyiye yöneltmeye çalışıyoruz. Bu durumda proje uzuyor... İşte birkaç tasarımcının şeyleri tipografik kompozisyonları bana daha uygun olduğunu düşündüm ama onlarında dışına çıktım yani mesela öyle bir şey ki siz kendi çizginiz de ilerleyemiyorsunuz. Hocanın çizgisinde ilerliyorsunuz ve o zaman da bütün tasarımlar benzer çıkıyor. Ben böyle bir şey istememiştım. Mesela atıyorum üç tane çizgi şey yapıyorsun üç tane şiir yapıyorsun ama 3

şirinde aynı tarzda olmaması gerekiyor bence çünkü o içeride şiiri de o şair farklı farklı duygular da farklı yerlerde işte farklı insanlarla yaşadıkları duyguları anlatıyor mesela. Tamamen farklı tarzlarda olması gerekiyor (G.1.). Merve

Şimdi ilk başta herkes lekeden başladı ya herkes leke yaptı yani ben benim mesela en başta çok daha değişik düşüncelerim vardı. Yine böyle ahşap yapmayı düşünüyordum. İçerisine her gün mesela eee bulduğum ya da bana ait olan ya da bende bir parça olan birşeyleri koymak istiyordum mesela. Gayette heyecanlı bir projeydi evet ben biraz koleksiyoncuym ya biriktiriyorum bir şeyleri öyle bir şey yapmak istedim. Baktım ki bu proje gerçekten biraz robot misali ilerliyor. Ya baktım herkes aynı şeyi yapıyor, herkes aynı şeyi yaptırılıyor ya bende dedim ki niye uğraşayım ki artık bir emek vermeye gerek yok yani dedim bende her zaman yaptığım gibi tipografik bir şeyler yapabilirim. Her zaman yaptığım gibi leke çalışabilirim... Herkes serbest olmalıydı. Herkes farklı bir proje yapmalıydı herkesin projesi birbirine benzememeliydi. Aynı projeyi yapınca herkesin işleri birbirine benzedi yani birbirimizden etkileniyoruz yani herkes mesela kaç kişi mesela biz 6 kişiyiz 6 kişiden 3 kişi %50 demek Belki de 3 kişiyle ben aynı fontu kullandım çünkü hoca bizi buna itiyor. Yani şöyle şöyle fontlar bakın diyip yani illa ki biz bunları bakıp bu şekil bu noktada ilerliyor yani... Hepimizle ayrı ilgilenmesi gerekiyordu ortaya bir laf atması çok yanlış çünkü herkes ayrı bir şey yapıyor ve bu bireysel bir proje yani bunu başından beri kendisi söylüyor bireysel bireysel bireysel yani bireysellikten çıktı bence bu bu bayağ biz 7 kişiden bi proje yaptık çünkü herkesi aynı şeyi yönlendirdi. Kendisi istediği şekilde çalışmalarımızı oluşturdu. Yani herkesin çalışması şu an en baştakinden çok daha farklı alakasız bir şekilde öyle ilerledi yani bilmiyorum (G.2.). Merve

Sürekli bir yönlendirme var. Ben mesela Dada'nın işte şunu seçcem bunu yapıcım dediğimde neden günümüz şiirleriyle şairleriyle değil diye mesela öyle bir soru geldi. Bu benim işimse karışılmayacak ya da karışılacaksa benim işimden çıkıp hocaya iş yapmaya dönecek. Yani hoca için iş yapmaya dönecek biz genel olarak ondan yaptık öyle bir şey yönel yönlendirildiğimiz için zaten şikayetçiyiz belki de (G.2.). İrem

Tabi yönlendirmelerle birlikte yine lekeye yöneldik. Aslında leke bence leke ııı tamam duyguları anlatmakta iyi bir yöntem olabilir ama eeee yani şey biraz daha dar alanı daha dar bir şekilde bizi ııı çalışmalara yönlendirdi. Sürekli leke kullanırsak tamam şiire daha yakın (G.1.). Merve

Ama genel olarak sınıfça işte belli konulara yönlendirildiğimiz için hani ister istemez leke üzerine çalışmaya başladık ve leke ile başladık... Yani şöyle herkesin bir tasarım anlayışı vardır. Aslında normal olan en olması gereken tamamen öğrenciyi serbest bırakmak bence benim düşüncem ama bazı durumlarda insan ister istemez kendi tasarım anlayışını karşısındaki kişiyi aktarmaya çalışabiliyor. Böyle olunca da herkes aynı şeyi yapmış oluyor ve dolayısıyla bizde bir sonuca ulaşmayı hedefliyoruz ulaşamayınca da mutsuz olacağımız için yani o şekilde devam etmek zorundayız (G.1.). Buket

Öğrencilerden Nihan'ın program kullanma ile ilgili ders yürütücüsünün yönlendirmelerine karşı oluşturduğu olumsuz bakışı bağlamında görüşlerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Benim programı kullanma şeklimle ilgili yani bunu neden bu şekilde kullanıyorsun ama ben o şekilde kullanırken gayet rahat ediyorum ve hiçbir problem yaşamıyorum aslında ama hayır o öyle bunun bir doğrusu yanlış yok yani bizim tasarımlarımızda da böyle hani kimse gelip bu doğru bu yanlış demez ya jüride de yarısı beğeniyorsa yarısı beğenmeyebiliyor öyle düşününce bu kadar böyle işte kurallar varmışçasına şey yapması biraz şey sıkıntı bence (G.2.). Nihan

Şöyle bize hocamız tamamıyla deneysel olduğunu ve serbest olduğumuzu söylemişti. Bende ilk başta o yüzden herkes yine bir yönlendirmeye mi ilerleyecek yoksa sadece kendi dediklerimiz mi olacak ee orda biraz yani anlaşmazlık sağladı hocamızın yine aynı malzemeler boya işte ne bileyim işte tahta işte bilmem spatula mıdır onun gibi malzemeler alıp işte akrilik falan getirip hani dokular oluşturmamızı istedi aslında bize lekeler oluşturun dedi o derste ya da yapabilirsiniz dedi (G.2.). İrem

Aslında benim hani hiç bu kağıt verilme sadece bir şiirden yola çıkarak hani oluşturun denilse ve leke hiç konuşulmasa aslında çok bambaşka bir iş çıkabilirdi diye düşünüyorum... Ahmet Arif mesela Anadolu Anadolu şiirini severim işte Nazım Hikmet hani çok deli gibi şiir okurum demem ama hani şair denince direk hani bunları biliyorum aynen bunları severim ya da ne bileyim. Bir iki şiirini okumuştum ama hani hani devamlı tüm şiirlerini bilirim ezbere okurum her gece yatmadan öyle bir olay yok ama hani ee yani sevdiğim şairler diyim belki de şiirleri görüşlerini şiirlerinde kullanması da olabilir bana daha yakın diye düşünüyorum. Yakın olarak düşündüğüm için de seviyor olabilirim. Hani bu şekilde ee ilk aslında öyle bir şeyle gelinseydi belki onlardan birini de seçebilirdim farklı bir şekilde ee şimdi bize hoca gelip leke yapıyor biz hocayla düşünüyorum 9 dan 5 e kadar birlikteyiz o dersler nasıl geçecek bir yandan not olayı kaygısı var işte... Şair seçmemizde bile şairi bile hoca seçti diyebilirim. Yani tamam ben şiiri buldum ben sevdim dedim ama falan hani hocanın dediği şairler şeyinden gittik ilerledik. Niye benim bi arkadaşım Birhan Keskin'i Nihan yine Oruç Aruoba'yı falan seçti. Hani Didem Madak'ı Buse seç şey seçti hani hep hocanın verdiği listedeki şairler (G.2.). İrem

Merve ders yürütücüsünün yönlendirmelerini dikkate almadığını ve baskı alma konusundaki bireysel tercihini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Leke çalışıyoruz bunları taratıyoruz üzerine tipografi uyguluyoruz ya bunlar zor şeyler değil bunları herkes yapar bilmiyorum. Yani kendisinin eski bir projesi vardı. Böyle böyle gerçekten kötü bir işçiliği vardı o projenin de hocadan kaynaklı değil. O da kitap olarak kitap değil de o biraz katalog gibiydi. Baskısı falan kötüydü onunda mesela hoca bize dedi ki bunları kalın gramaj bastırın. Ya ben dedim ki kalın gramaj olursa bu açılmaz yani sonuçta bu bir kitap ya da bir katalog ya da bir dergi gibi düşünmek lazım bunu. Ben gidip kalın

bastırmadım bunu onun çok kalındı ve kırımları yani kırımları yıpranmıştı. Böyle bir sonuç doğurmasını istememiştim. Yönlendirmeleri çok fazla dikkate almıyorum açıkçası (G.2.).
Merve

Merve yönlendirmeleri dikkate almadığını belirtmesinin yanı sıra çalışmalarını ders yürütücüsünün isteklerine göre yaptığını şu cümlelerle ifade etmiştir:

Şöyle baktığımda herkes lekeye yöneldi ben şöyle söyleyim Aslı var ya Aslı arkadaşımız o artı bir emek verdi bence. Ben o emeği vermek istemedim. Yani çünkü ben nasıl diyim bu emeğin karşılığını alabileceğimi düşünmüyorum ya bu projeye bu şekilde eee onu şuanda Sezen hoca acayip derecede Aslı'nın üzerine gidiyor. Ben biliyodum benim üzerime de öyle geleceğini ya onun istemediği bir proje olduğu için ya o böyle şeyler seviyor. Şu anda son çalışmalarım bir sıkıntısı yok gayet beğendi. Ben hocanın istediği şeyleri yapmaya çalıştım. Çok sevmiyorum diyemicem kısmen bu karışık çalışmaları çok sevmiyorum ama (G.2.).
Merve

Buse ders yürütücüsünün yönlendirmeleri sonucunda bazı şeyleri yapamadığını ama zaten bu kararları alırken kendi kararları olup olmadığından emin olmadığını şu cümlelerle belirtmiştir:

“Hocanın tasarım sürecine şöyle yansıdı ee yaptığı kriterler vardı onun dışına çıkamıyorduk mesela. Mesela benim işte çalışmalarımda bazı şeyleri yan yana getiremedim. Mesela farklı şeyler kullanamadım. Aslında ben istememiş de olabilirim zaten benim ki güzel gidiyordu. O da beğenildi (G.2.). Buse”

4.4.2.3. Jürinin yönlendirmeleri

Görsel iletişim projesi dersi vize ve final değerlendirmelerinin jüri değerlendirmesi ile yapılması bağlamında jüri yönlendirmesi alt teması altında öğrencilerin jüri değerlendirme sürecine olumlu ve olumsuz bakış açısı, jürinin motive etmesi görüşleri jürinin olumlu yönlendirmeleri ve jürinin olumsuz yönlendirmeleri altında toplanmıştır.

4.4.2.3.1. Jürinin olumlu yönlendirmeleri

Jürinin olumlu yönlendirmeleri öğrencilerin çalışmalarına yapılan ve öğrencilerin olumlu bakış açısı ile baktıkları yönlendirme ve yorumları içermektedir. Öğrencilerin jürinin olumlu bulunduğu yorumları ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

“Dediğim gibi hani bu projede birinci kitapla iki ve üçüncü kitabım biraz şeyi değişti süreci değişti. O kitaplarda da şey kullandım daha çok görselleri ön planda tutup sayfalar çevriliyor bu sefer sayfaların çevrilmesini istemişlerdi çünkü ee ben hepsini birleştirdim (G.2.). Aslı”

“Evet bana aitti ama şey sonra hem çok çok doymun renklere sahip olduğu için hem Sezen hoca hem de jüri de ki hocalar bunu biraz şey buldular farklı buldular fotoğrafı o yüzden bunu bir daha kullanmadım (G.2.). Nihan”

“Hani hocalarımızın katkıları tabii ki de bu zamana kadar devam ediyor edecekti ama hani birazda bize ait bi iş olmasını isterdim ki ben bu yönden memnunum hani bana ait bir iş hani exlibrisim (G.2.). Aslı”

Ya ben işlerimi bakıyorum yani mesela ordaki lekelerin işte yazıyı okutmaması tırtılın sadece buralarda yer alması gerçekten hani jüride bir yorum vardı. Yazılarla oluşturduğum, oluşturmaya çalıştığım lekeler birbiri ile uyumlu değil şeklinde. Ondan sonra kendim bakarak hani bu size aslında sunumu attığımda biraz inceledim. Ee ve gerçekten eee bi yorum daha vardı okutmuyor diye yazıları gerçekten baktığım da hani okutmuyor ve zor okutuyor (G.2.). İrem

Jürinin önerisi sonucunda ders yürütücüsünün jüri önerisini desteklemesi ve öğrencinin bu yönlendirmeyi tasarım sürecinde kullanmasına ilişkin öğrenci görüşü şu şekildedir:

Daha vurgulu olduğunu düşündüm ben küçük olarak da denedim çünkü jüride acaba boyutları küçülsem falan diye bir öneri gelmişti Jüri üyesi Mert hocayla sanırım evet onun yani o burdaki etkiyi yaratmadığını düşünüyorum o yüzden hocamla da görüştüm oda aynı konu aynı şekilde destekleyince değiştirmedim yani sonuçta bizim şiir kitabımız olduğu için (G.2.). İrem

Jüri üyesi Hülya hocamız işte sarı mavi ya da mor rengi neden denemiyorsun dediler aslında bu yorum benim hoşuma gitti. Çünkü sonuçta beni kötüleyecek şeyler değildi. Lekelerim çok beğendiler işlerimi beğendiler... O renkleri söylemeleri çok hoşuma gitti. Çünkü ben gerçekten siyah rengin dışına çıkmamıştım. Acaba ee düşündüm hangi renge doğru ilerlesem ki daha güzelleşse işte daha da iyi olsa mor rengi denedim mesela bu derste iyi olduğunu düşünüyorum. Bu şekilde morla denemiş oldum hani iyi olduğunu düşünüyorum yani değerlendirmemi şöyle bir düşününce renk konusunda bana işte bir yorum yapmışlardı oo hoşuma gitti ya şöyle orada biraz direktmişim benim için ölümün rengi siyah ama hani acaba renk girse bir mavi bir mor daha acaba girse hala ölüm şeyinden çıkmış mı olacak diye düşündüm onlar söyleyince bir de işleri üzerinde deneyince olabilir gördüm (G.1.). İrem

Buse'nin jürinin olumlu yönlendirmeleri ve yorumları bağlamında olumlu etkilendiğini ve motive olduğunu şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Jüri benim hakkında çok iyi şeyler konuştu. Başta çok heveslendim yani gerçekten güzel gittiğinin farkına vardım. Çünkü ben de bir şeyler vardır yani güzel gidiyor mu acaba hep tereddütlerim oldu bu çalışmalarında tabii jürinin de olumlu söyleyişleri beni etkiledi (G.1.). Buse”

“Hocanın şiirimi beğenip de şiirimin bütününe beğenmesi beni olumlu yönde etkiledi mesela evet şiirim beğeniliyor. Daha güzel şeylerde çıkabilir ortaya işte baskıda da güzel olacak O yönde mutluydum çünkü olumlu etkilemişlerdi beni (Jürinin beğenmesi) (G.2.). Buse”

Jürinin ve ders yürütücüsünün Buse'nin çalışmalarını beğenmesi ve olumlu değerlendirmesi sonucunda Buse: “Aslında biraz boşlama oldu tabii” şeklinde düşüncesini belirterek tasarım sürecini olumlu yorumların etkilediğini ifade etmiştir.

Aslında şey oldu eee Jüri üyesi Hülya hocamız var bizim, Jüri üyesi Hülya hocanın yanına kitabımı göstermeye gitmiştim. Jüriden önce 2 hafta önceydi. Hani bu sana ait bir kitap deneysel bir iş hani kendi imzan tarzında bir şey olması gerekiyor demişti. Ondan sonra bende araştırdım hani exlibris tarzı şeyler daha çok kullanılıyor kişisel kitaplarda... Bi de zaten sergide de onu böyle hediye etmeyi düşünüyorum hani bir sürü basıcam... Kendimi daha çok geliştirdim hocaların dediği şekilde oldu biraz daha iyi oldu aslında çünkü gerçekten bu kitabımda eksikler vardı. O şekilde okunmada da biraz zorluk çekiliyordu sanırım hani bir de açılma problemi vardı. Zaten iki sayfa gibi şu anda ama hani keyifliydi benim açımdan objeler böyle sevdiğim şeyler zaten ben sürekli toplarım böyle bir şeyler öyle (G.2.). Aslı

Jürinin değerlendirmeleri yani çalışmama, çalışmalarımızı bu zamana kadar hiç görmediler ve bir anda karşlarına bir şiir kitabı projesi çıkıyor ve onunla ilgili çeşitli çalışmalar yapan 6 kişinin çalışmalarını görüyorlar. Herkesi kendi içerisinde kıyaslıyorlar tabii ki doğal olarak en iyiden en kötüye göre jürinin aslında belki benim için daha iyi olmuştur bilmiyorum. Ben en başta yönlendirilseydim renkli başlamıştım zaten çalışmama renkli de devam edebilirdim hiçbir sıkıntı yoktu. Sadece daha iyi anlatabilmesi için siyah beyaza geçmek istedim. Onlar da renklilerin renkli çalışmalarımın daha iyi söyleyince otomatikman geriye bir dönüş oldu. Aslında jüriye işte bir kızgınlığım yok. Tamamen aslında beni yönlendirdiler. Olumlu yönlendirdiler (G.1.). Buket

İrem jüri değerlendirmesinde lekelerinin insan figürlerine benzetilmesini farklı bir bakış açısı olarak değerlendirdiği düşüncelerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Aslında sevdiğim lekelerden yine finalde vizede bir yorum gelmişti. Neden bu şekilde kullanılmıyor diye sanki burda etkisi daha fazla ben buralarda insanlar hani görüyorum falan

demmişti. Ee aslında haklı yapılan böyle bir yorum diye düşünüyorum hani olabiliritesi varmış gibi sanki şimdi benim her şeyi unutamam ee burda sanki art arda sıralanmış belki bir işçilik belki bir zulüm insanlara çok fazla farklı şeyler çıkarılabilir. Hocamızda belki fark o gözle baktı... Hani kendi şiirimdeki kelimeyi oluşturmaya çalıştığım için ona çok odaklanamamıştım açıkçası orda insanları gördüm desem yalan olurdu çünkü onu o şekilde oluşturmam ama hoca dedikten sonra bakıyorum işte aynı tipler işte tekrarlanıyor şu kısım mesela şunlar erkek işte ne bileyim bunların arkası dönük şunlar konuşuyor falan hani kendi kendime bir şeyler çıkardım. Yani şunların işte böyle ayakları olduğunu falan giderek işte uzaklaştığı için silinmesi falan (G.2.). İrem

4.4.2.3.2. Jürinin olumsuz yönlendirmesi

Jürinin olumsuz yönlendirmeleri kodu altında öğrencilerin jüri yorumlarına karşı olumsuz değerlendirmeleri, olumsuz bakış açıları ve jürinin olumsuz yönlendirmelerine karşı görüşleri bulunmaktadır.

Jüri üyeleri Buse'yi el yazısını kullanmaya yönlendirerek bireysel özelliğini çalışmasına dahil etmeye ve böylece farklı bir iş ortaya koymaya yönlendirmiştir. Buse jürinin el yazısı önerisi karşısında olumsuz bakış açısını şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Yani yaptığım eskizde aslında fontum tuttu işte onların beğenmesi, sayfa düzenim beğenildi ve bu yüzden... Kendin niye el yazını kullanmadın dedi ama bu çok zor bir şey hepsinin farklı farklı puntolar oluşturduğu beni zorlayabilirdi (G.2.). Buse”

Buket jüri üyelerinin yönlendirmelerinin kötü yönde olmadığını, işlerinin daha iyi olmasını istedikleri için yönlendirmeler yaptıklarının farkında olduğunu ama sonuçta tam olarak kendi istediği tasarımı yapamadığını şu cümlelerle ifade etmiştir:

Olumlu yönü de şu an işte iyi gidiyor olması diyebilirim yani. Renkli çalışmalarına bir kusur bulunmaması diyebilirim. Tamamen özgür hissedemedim çünkü bir yönlendirme üzerine geliştiği için bazı şeyler yine de jüride buna büyük sebep olan kısım aslında. Ben siyah-beyazlı devam edebilirdim ama onlar belki işimin daha iyi olmasını istedikleri için böyle söylediler. Ama bizi düşünmeden söyledikleri için aslında tez dersinde tamamen istediğim şeyleri yapmak isterdim o yüzden bu şekilde olumsuz (G.1.). Buket

Merve'nin jürinin bez kullanmaya yönlendirmesi sonucunda bezi alakasız bulması, ahşap malzemesinde yaşanmışlık olduğu için ahşabı tercih edeceğini ve jüriyi dinlemediğini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Bir de şey bu iş bittikten sonra biz bunu ciltleyip ondan sonra kapak yapacağız bunlara o kabında ben ahşap olmasını istiyorum. Hatta jüride bu biraz eleştirilmişti. Ahşap alakasız bulunup bez bez bez falan yap demmişti... Benim içinde bez alakasız bez materyali bence

duygu duyguları tamamen anlatmıyor. Yani bence ahşapla yaşanmışlık görüyorum ben ahşaba baktığımda ahşap yaşanmışlık. O yüzden şey yapacağım onları dinlemeyip ahşap yapacağım yani zaten hiçbirini çok dinlemediğim ortada (G.1.). Merve

Eee benim işimle ilgili hocalar mesela dikey ben kullanmıştım o şekilde tercih ettim. Ben aslında biraz da diğerlerinden farklı olması için hem de işlerim lekelerimi o şekilde kullanmıştım. Ama hepsinde o tatta gitmesi benim hoşuma gitmişti onu jüri üyesi Mert hocamız şey demişti acaba hani kareler mi yapsan ya da bir yerinden kesit alıp o şekilde mi kullansan şeklinde söylemişti. Aslında ben onu çok büyük şeylerden hani keserek onları oluşturmuştum onu da söylemişim ve dikey boyutundan çıkmak istemiyorum. Hani şuanda birkaç deneme de yaptık geçen hafta yani kare boyutlarında o mesela hoşuma gitmedi. Sezen hocaya da söyledim hoşuma gitmedi ben dikey kullanmak istiyorum diye (G.1.). İrem

Jüriye (çalışmayı) sunduktan sonra da kafamda böyle bir soru işareti olmuştu. Çünkü soldan sağa okutma hani olarak gidiyordu. Hocalarda şey demişlerdi hani bunlar şu şekilde şerit şeklinde hani hangilerini sıra sıra okucuz hani kafaları kafamız karışıyor bu şekilde gibi düşündü ama ben hani aslında öyle düşünmüyorum. Çünkü zaten kitabın okuma şeklinde götürdüğümü düşünüyorum ama (G.2.). Aslı

Yani büyük ihtimalle Mert hoca dikey kullanması falan diye hocalarımızda biraz öyle şey var aslında çok da rahat değiliz aslında belki projelerimiz oluşurken biraz olup olmaması biraz yani orda sıkıntı çekiyoruz mesela ben öyle düşünüyorum... Mesela ben dikey yapmadım diye Mert hoca 5 puanımı kırabilir ama ben onu düşünerek kare yapabilirim ama yapmıcam çünkü dikey istiyorum mesela (G.1.). İrem

Şiiri ve onların yaptığı kritikleri şu anda onların verdiği kritikleri şuanda en çok dışına çıktım aslında hani onların söylediği şekilde gitseydim yine daha kolay olacaktı işim ama şu anda yine onları söylediklerinin tersi bir şekilde dönüşmeye başladı yaptıklarım (G.1.). Nihan

Şimdi 6-7 tane kafa bir araya toplanınca gerçekten ortaya çıkar, çıkıyor içlerinde iki üç tane çok sevdiğim hoca var ama bazıları gerçekten bence bizim okulda eleştirmek için eleştirdi. Şimdi mesela ahşap yapmada bez yap çok saçma saçmaydı yani ben bunu uygun görmüşüm benim şiirim benim için bunun eleştirecek bir tarafı yok yani o senin işin beyaz yaparsın ahşap yaparım yani böyle bir şey çok etkiledi. Mesela bizim her yerde olduğu gibi gruplaşma mevcut. Her yerde var. Mesela bizim sınıf içerisinde de mevcut gruplaşma nedeni bile yani bir de herkesin alanı farklı mesela endüstriyel tasarım yapan hoca var jüride ondan sonra animasyon yapan hocalar bir tane hocamız var. İşte seramik işçiliği falan yapıyor o şekilde hepsini sil tamam sunum yaptığımızda görüşler farklı oluyor ya bunun çok doğru bir değerlendirme olduğunu düşünmüyorum. Tamam, farklı bir görüş bakış açısı ama yine de çok ben zaten çok dinlemedim çok da şey yapmadım. Ne denir çok da beni etkilemiyor açıkçası öyle... (David Carson çalışması) Güzel çalışmaları vardı. O yüzden bunları ilk başta koydum ama bu jüride başıma bela oldu biraz. Dediler ki sende çok fazla leke var tipografi yok bende dedim ki eee sonradan o aşamaya gelicek yani ben vizede lappadanarak

atlayamadım yani açıkçası ben önce lekeleri oluşturdum ve vizeye yetişmemişti (G.2.).
Merve

4.4.2.4. Ders yürütücüsünü eleştirme

Öğrencilerin ders yürütücüsünün yönlendirme ve fikirlerine olumsuz bakış açısı geliştirerek eleştirmeleri ile ilgili düşünceleri ders yürütücüsünü eleştirme alt teması altında toplanmıştır. Öğrenciler ders yürütücüsünü eleştirdikleri cümleleri şu şekilde ifade etmiştir:

“Ama hani olumsuz yönü şey diyebilirim tasarım sürecinde çok fazla kısıtlıyor hani o sadece aslında çok fazla da olumsuz bir yönü yok (G.2.). Aslı”

Merve ders yürütücüsünün sergi hazırlıkları ile ilgili iletişim kurması hakkındaki düşüncelerinde, ders yürütücüsünün bir eğitimci olarak kendisine ve jüriye karşı sorumluluklarını düşünmeden ve empati kurmadığı araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Merve ders yürütücüsünün sergi hazırlıkları bağlamında yaklaşımını şu cümlelerle ifade etmiştir:

Olumsuz yansıdı yani belki ben daha iyi bir iş çıkaracaktım yani serbest bırakmadı bizi hiçbir zaman ya hep hep bi baskı hep bi şu anda sergiye hazırlıyoruz şu anda sergiyi hazırlıyoruz şu anda bile bi baskı var yani üzerimde eee nasıl desem ve bu sergiyi tek hazırlıcağ insan ben de değilim. Sabahtan beri bizi arıyor yani niye arıyorsun ki bu sergi bizim sergimiz sonuçta sen niye düşünüyorsun bunu (G.2.). Merve

(Ahşap kullanımı) Gerek yok dedi bana gerek yok dedi. İyi dedim bende yani o istemiyorsa ben daha sonra sevdiğim bir işte kullanırım çünkü ben ahşap çok seviyorum. Yani gerçekten şeye gelip, atölyeye gelip portfolyo dersini veriyö ve ahşabı öneriyö ya niye sen böyle bir öneri de bulunuyorsun belki başkaları deri yaptırcağ ya da bir kısmımız başka. Hoca Sezen hoca ya sürekli kendi istediğini bize itme eee sıkıntısı var ya ben ahşap istiyordum gerçekten o Portfolyo dersine gelirkende ahşap istiyordum. Bir sürü örnek indirmiştim ama ilk derste herkese ahşap dedi yani şu anda 30 kişi o dersi aldıysa 20 kişinin ahşap (G.2.). Merve

Öğretmenin rolü kendi istedikleriydi aslında bişeyi değiştirdiğimiz zaman biraz Sezen hoca kendi istediklerini yaptırmaya çalıştı. Benim fontumu değiştirmeye çalıştı çünkü jüriden sonra bile Sezen hoca jüri de benim fontum çok beğenildi çalışmayla uygun bütünlük dediler. İşte ee bütün olarak görüyoruz ama Sezen hoca eee fontta sıkıntılar var okunmuyö font daha büyük aslında kitaba baktığımız zaman evet font okunmayabilir ama zaten bizim normalde kitaplarımız yani okuma kitaplarında 6 punto falan benimkinde 21 punto 22 punto (G.2.).
Buse

4.4.2.5. Ders yürütücüsünün fazla müdahalesi

Katılımcı öğrencilerin ders yürütücüsünün yönlendirmelerini çok fazla ve fazla müdahale bağlamında belirttikleri görüşleri ders yürütücüsünün fazla müdahalesi altında toplanmıştır. Ders yürütücüsünün fazla müdahalesi altında yer alan öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Yani çok fazla bi şeyi bizim hani mesela leke olmasını bile aslında yönlendirme olarak çok fazla oldu bizim için iyi mi oldu kötü mü oldu bilmiyorum ama tabiki de hani kötüleyemem Sezen hoca iyi bir hoca yani işte lekeyi ben mesela şunla oluşturmak istiyorum hani hoca şunu yapabilirsin diyor hani belki de çok ne diyim çok işlerimize mi karışıldı hani öyle diyim. O şekilde yönlendirme hani çok karışıldı diye düşünüyorum. Hani benim işimse deneysele bitirme işimse hani hocadan çok benim sözüm geçmeli bence tabi ki de yönlendirmeler olmalı ama çok olduğu için zaten biraz işler benzedi yani birbirine... Yani işte bi yazı karakterini seçme, lekeleri nasıl oluşturacağımızı söyleme, hani tipografi konusunda yardımcı ol yardımcı olduğunu düşünüyorum ama işlerin çıkışı olarak ve şair seçimi olsun diğer yönlendirmeler de biraz ee yani öyle yapmaması gerekiyordu bence bilmiyorum (G.2.). İrem

Danışma yani biz ona gidicektik odasına hocam bu nasıl olacak diye soracaktık ya benim danışman hocam başka bir hoca da olabilirdi. Ben bu işi yapardım belki atıyorum ben belki başka bir hocaya danışırdım yani bu danışma olayını biz çok aştık bildiğin bütün projeyi o ilettilti yani rolü oydu (G.2.). Merve

Nihan ders yürütücüsünün çok fazla müdahale etmesinin büyük bir olumsuzluk olduğunu belirttiği 1. görüşme ve ders yürütücüsünün birebir bütün öğrencilerle ilgilenmesinin zor bir iş olduğunu belirttiği görüşleri şu şekildedir:

Evet yani çok çok daha fazlasını kullanmak isterdim ama işte dediğim gibi hem çok fazla yönlendirmeye maruz kaldığım için hem de işte kafa karışıklığını da yol açtı bende çünkü hem alfabe çalıştım hem doku çalıştım üzerine bir de fotoğraf hani kafamda çok büyük karışıklıklar oluyor. Bir taraftan da zaman yetişmiyor bir şekilde toparlamak gerekiyor jüriye kadar o işleri... Sadece bir fikrin peşinden gidebilme çok zor üzerine bir de hocanın söyle mi olsa acaba böyle mi ya da vazgeçtim bambaşka bir şey olsun demesi beni inanılmaz zorlayan bir durum oldu. Yani uygulama aşaması için de aynı şey geçerli yani bir şeye odaklanmak da çok zorlandım kısacası... Onun dışında olumsuz olarak dediğim gibi çok fazla müdahale olması büyük bir olumsuzluk. Yani hem kendi tarzımızı bulmak zorlaşıyor hem de tasarım süreci zorlaşıyor. Yani çok daha eğlenerek yapmamız gerekiyordu aslında (G.1.). Nihan Öğretmenin rolü ee çok yani ya böyle hani gerçekten şey ee bir şeyler vermeye çalıştığını hepimiz biliyoruz zaten birebir bütün öğrencilerle saatlerce ilgilenmek falan bunlar böyle kolay şeyler değil ama artık hani mezun olduğumuz için artık hepimizin belirli bir fikri

görüşü tarzı olduğu için bir noktadan sonra bence bir öğretmen bu kadar karışmamalı bir projeye (G.2.). Nihan

4.4.2.6. Sınıfın Yönlendirmesi

Öğrencilerden Aslı ve İrem, sınıf ortamında alınan kararların sınıftaki diğer öğrencilerin aldığı kararların çalışmalarını yönlendirdiğini ifade etmişlerdir. Aslı bu bağlamda diğer öğrencilerden farklı olarak kitap oyarak tasarımını oluşturmuştur. Aslı ve İrem'in sınıfın yönlendirmelerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir.

“Aslında beni sınıf biraz yönlendirdi diyebilirim. Çünkü herkes organik bir dokuyla mürekkep çalışıyordu biraz daha farklı şeyler yapmak istedim (G.1.). Aslı”

Mesela arkadaşlarımın hepsi mürekkep kullandı. Doku olarak sadece mürekkep dokusu yok yani bambaşka şeylerde hani şiirle bağdaştığını düşündüler sanırım. Yani doku mürekkep tipografiyle ya da bilemiyorum ama hani öyle bir şey yapmadığım için ben de tam ilk öyle başlamıştım ama sonradan bambaşka bir yere gittim zaten ben de (G.2.). Aslı

İrem'in sınıf ortamından etkilendiğini ifade eden görüşü hem sınıf yönlendirmeleri hem de ders yürütücüsünün yönlendirmelerini kapsar niteliktedir:

Etkileniyor insan istemese de bende şunu deneyim de nasıl olacak falan diyorsun. Ben tek demiyorum altı kişiyiz hepimiz diyoruz işte bazıları tabii fotoğrafla yaptı bazıları fontla birleştirdi bazıları renkle birleştirdi bende (siyah) ... Yaptım aslında çok da birbirinin aynı şeyler değil ama sonuç olarak yine lekeden yola çıktık yani (G.2.). İrem

4.4.2.7. Bireysel farklılık belirtme

Bireysel farklılık belirtme kodu altında öğrencilerin diğer birey ve öğrencilerden farklı olan bir takım özelliklerini ifade etmiştir. Bu özellikler sevdiği çalışma tekniği tercih ettiği çalışma tarzı, sıkılğan olma, üşengeç olmama, el ile ya da bilgisayarda çalışmayı sevme gibi bir takım özelliklerdir. Bireysel farklılık belirtmeye ait öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Bu yüzden yani ben zaten yapı olarak da çok kararsız bir insanım yani bir şeye odaklanabilmek çok zor bu süreç boyunca... Yani benim daha öncesinden gelen bir şey kaligrafi eğilimim var aslında onu kullanmayı istedim... İşte çok fazla şey denedik spatulayla çalıştık diş fırçasıyla ben alfabe çalıştım. Onun dışında dışarıda yaprak ya benim doğayı anlattığı için şiirlerim hem o ruhu verebilmek için işte dışarıdan çok fazla yaprak ot çalı çırpı kozalak gibi şeyler toplayıp onların dokularını çıkarttık. Hep kâğıda. Yani benim zaten hani

daha öncesinden gelen böyle bir şeyim var tarzım var. O yüzden onu yansıttım bu süreçte (G.1.). Nihan

“Yani nasıl şöyle aslında ben çok farklı şeyler yapmayı planlıyordum leke değil de daha çok bilgisayar üzerinde çalışarak bir tasarım süreci oluşturmayı seviyorum (G.1.). Buket”

“Tabii çok fazla leke ben mesela hani üşengeç bir insan değilimdir (G.2.). İrem”

Yaa şimdi leke oluştururken ya ben bilmiyorum çok aslında seviyorum ama eee nasıl desem böyle elle çalışmak beni biraz aslında daha özgün yapması gerekiyor ama beni biraz kısıtlıyormuş gibi hissediyorum. Aşırı sevmiyorum açıkçası yani neden bilgisayara alışkın olduğum için sanırım biraz da kötü bir alışkanlık büyük ihtimalle bu her zaman aslında elde yapılan işlerden daha güzel sonuçlar çıkar... Bir de ben uzun süre çizim yaptım sanırım biraz bezdim. Yani çizim yapmaktan beziliyor bence bu daha önceden daha okulu kazan kazanmaya çalışırken 2 sene falan o yüzden biraz sıkılmış olabilirim (G.2.). Merve

Merve ders yürütücüsünün şiir okumasını istemesi üzerine şiir okumayı sevmediğini, herkesin farklı ilgi alanları ve bireysel farklılıkları olabileceğini şu cümlelerle ifade etmiştir.

Her şey aynı oldu herkesin aynı oldu, herkesin şiir oldu. Hoca ne seviyorsa bize onuretti onu yaptırmaya çalıştı. Ben şiir sevmiyorum bana şiir okutturmaya çalışıyor yani ben şiir okumak zorunda değilim çünkü sevmiyorum. Herkes şiir okuyamaz herkes bunları yapamayacağı gibi herkes resim yapamayacağı gibi herkes bu işleri yapamayacağı gibi bende şiir okumak istemiyorum, okuyamıyorum yani zaten (G.2.). Merve

Merve konu ve ders seçimi bağlamında her öğrencinin kendini geliştirmek istediği farklı ilgi alanları olabileceğini ve ona göre konu seçiminin olması gerektiğine ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Bütün projelerde bizim arkadaşlarımızı serbest bıraktılar proje geldi ve biz bunu yapıyoruz şu an da ama herkes istediğini yaptı mesela atıyorum bir danışman hocanın 3 tane öğrencisi vardı diyelim. Bir tanesi dergi kitap yapıyor mesela çok farklı ama kendi ilgi alanını geliştirip bir kitap yapıyor ee birtanesi çizgi roman yapıyor yani bir tanesi tipografi çalışıyor mesela ama aynı hocanın öğrencileri bunlar biz niye hep birlikte leke ve tipografi çalışıyoruz Neden yani belki ben illüstrasyon seviyorum. Belki ben leke çalışmak istemiyorum ya da belki ben şiir şiirle birlikte tipografi çalışmak istemiyorum tipografiyi herkes yapmak zorunda değil nasıl ben illüstrasyonu herkes yapmak zorunda değil diyorsam ben illüstrasyon seven bi insan değilim ama belki yani atıyorum bizim gruptan başka biri illüstrasyon seviyordu ama o neden bunu yapamıyor şu anda illa ki illüstrasyon seven bir hocayı mı tercih etmesi gerekiyordu. Hayır, sonuçta danışman hoca yani bu dersin asıl odak noktası biziz o sadece danışman biz ona danışıyoruz yani (G.2.). Merve

Valla neler hissettim bi yanda şiirin verdiği bir şey var eee sıkıntı var bilmiyorum sıkıntı hissettim herhalde yani şey sıkıntısı direk sıkıntı hissettim. Projenin belirli olması yani tek bir proje üzerinden bizim ilerlememiz istenmesi şey biri şiir seviyor diye bize o projeyi yaptırılmaz yani ben belki şiir sevmiyorum da sürekli tekrar ediyorum galiba belki ben hikaye seviyorum. Daha da soğudum önceden yine eee önceden yine biraz daha toleranslıydım belki şiire karşı ama şuan hiç sevmiyorum (G.2.). Merve

Hocanın çok çalışmayı sevmesi ya her demekki o her oturduğunda birşeyler çıkarabiliyor ama ben çıkaramıyorum. Ben onunda çıkarabildiğini düşünmüyorum. Yani herkes bütün gün çalışıp o çalışmayı bitiremez. Bir müşteriden gelen işi imkanı yok atıyorum o gün bugün bitiririm diyemiyorum. Yani belki bitiremicem ben bitirince size haber veririm diyorum yani bu çünkü atıyorum şurdaki parçaları al bu tarafa taşı gibi bir şey değil bu bi iş şuan yapıyorum olmuyor yarın yapıyorum belki olacak (G.2.). Merve

Merve günlüğünde tasarımlarında sadeliği kullanılarak minimal çalışması, bireysel olarak tarzını yansıtmayı ve buna bağlı olarak bireysel özelliklerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Deneyisel tipografiyi kullanarak bir şiir kitabı hazırlayacağız. Heyecanlı bir proje, aynı zamanda çok zor. Modern tipografiyi anlamaya çalışırken öncelikle yapıbozumu incelemek gerek. Yapıbozum deneyelliği ve yüzeyin altındaki gerçeği bulma amacı güder. Yani karmaşanın içindeki anlamdır. Ben genelde tasarımlarımda sadeliği kullanırım, her zaman minimal çalışırım. Bu yüzden benim için zorlu bir proje olacak. (Ö.G.) Merve 21.02.2017

4.4.2.8. Tasarımı içselleştirme

Öğrencilerin tasarımı şiir ve konu bağlamında seçtikleri kelimelerle çağrışım yapan duygu ve düşüncelerle kendi hissettikleri duyguları arasında ilişki kurarak tasarımı içselleştirdikleri bulgulara ulaşılmıştır. Öğrencilerin tasarımı içselleştirme bağlamında görüşlerini içeren yorumlar şu şekildedir:

Her yani mesela işte birinde şey diyor eee çürüyüp kuruyup gideceğim hani işte yitip gideceğim bende sonrakilerde gidecek şeklinde zaten ölüm teması olduğunu bariz belli ediyor. Hani bunu gözümde canlandı aslında mesela bi girdabın nasıl yuvarlak bir çemberle oluşturabileceğim işte ee ne bileyim tek hani benden öncekilerde gitti bende gideceğim diyip hani tekrarı oluşturan bir lekeyi nasıl oluşturabilirim mesela onu falan biraz tartışınca hani kendimce yani bu şiiri seçmek istediğimi anladım (G.2.). İrem

İşte ee şiirimle biraz bağdaştırarak yine yapmaya çalıştım mesela burda burdayım uyurum belki diye bir gün falan diyo. Hani uykuyu ben aslında rüya görmüyorum ya da gördüğümü hatırlamıyorum. Öyle birşeyim var mesela eee bana hep böyle karanlık yine karanlık renk siyah renkle ve hani daha böyle nasıl derler sis böyle daha böyle puslu gibi puslu gibi olur

işte karışık olur duman gibi falan hani o şeyleri aslında bende uyandırıyor bu leke oluştururken de belki hani o şekilde düşünüp belki oluşturmuş olabilirim. Ama bu kadar iyi bir şey yani iyi bir leke olacağını hiç düşünmemiştim. Hani daha belki karışık ve sisi anlatan bir şey olabilirdi (G.2.). İrem

Ya bana şeyi çok hoşuma gitti anlatış şekli hani işte benden önce uyumuş hani benden sonra da uyunacak işte hani kelimelere çok güzel kullandığımı düşünüyorum O yüzden hani ölümü direk ölüm dememiş mesela uyku demiş işte dalda ölüm bi ölüm diye bir başlık atmamış dalda demiş mesela Ee bilmiyorum hani eee şiirdeki kelimelerle aslında daha böyle vurgulamış yani direk ben ölümle ilgili bir şiir yapıyor dememiş işte sen uzun uzun üstünde böyle düşünüp okuyunca hani onu çıkartabiliyorsun falan kullandığı belki de cümlelerden dolayı bana yakın olduğu için (G.2.). İrem

“Deniz evet deniz bulmak dediği için zaten deniz anlamak en sonunda yaşamak ne böyle çok yalnızlık yalnız ve çok sakin bir fotoğraf bu o yaşamı çağıştıran bir fotoğrafı bende Nihan (G.2.).”

Ya bu çok deniz gibi değil mi böyle üstten bakılınca böyle kıyı falan böyle ya ben bende şeyi ifade ediyor biraz hani her aşkın içinde bir şey olur ya ne bileyim bi tedirginlik, gerginlik gibi ya da bir gerginlik ya da ne bileyim eee emin olamama gibi bir şey yani masmavi bi gelecek gibi ama belki daha geride... Bu daha karamsar bir sayfa bence çok şey vermiyor umut vermiyor evet daha doğrusu duygularla ilişkisi var bilmem bu biraz şey böyle mı birşeyin aktığını hissediyorum aşta öyledir ya (G.2.). Merve

İşte böyle çok fazla karmaşık kuşlar bir yerlere gidiyorlar falan neo hissi çağıştırdığı için bende çok hoşuma giti bu şiir Bu işte eee şey karışık ve böyle bir yerlere giden kuşlar şeyi çağıştırtıyor yani bence hani bi gün bakarsın yastığa işlediğin kuşlar göçer hani herkes bir yerlere gider hissini (G.2.). Nihan

Ben hasret şarkısını seçmiştim burda da didem madak işte öldüğü için o yüzden hasret şarkısı da böyle hüzünlü bir şarkı direk aklıma o gelmişti evet şazem program ee müziği dinletmişim önceden ama youtube başta piyano arıyordum piyano sesleri ama yinede duygusal bir piyano sesi arıyordum. Sonra baktım piyanoda hasret şarkısı çalıyor işte hasret dizisi varmış önceden bilmiyordum. İşte onda çalınmış bir şarkıymış onu seçtim sonra etkilediğimi farkettim. Çünkü çok duygusal bir şarkı böyle açıp açıp arada da dinlerim sonra baktım ki aslında bu hasret şarkısı Didem Madak’la uyuyor. Çünkü hayatını kaybetmiş bir şair insanlar hasret duyuyor. Didem Madak’ı seven bi kitle var sonuçta (G.2.). Buse

4.4.2.9. Tasarımda farklılaşma çabası

Öğrencilerin tasarımlarında bireysel tarzlarını yansıtmaya ve farklı bir çalışma ortaya koyarak farklılaşma çabası içine girdikleri görülmektedir. Öğrencilerin farklılaşma çabalarını ifade eden görüşleri şu şekildedir:

Aslında evet benim mesela bu kitaba baktıklarında beni görebiliyor arkadaşlarım yani evet bu Buse'nin çalışması bu Buse'nin çalışması diye ayırt edebiliyorlar insanlar. Tarzımdan dolayı büyük bir ihtimalle çünkü genelde de baktıklarında işlerimde beni anlayabiliyorlar ve bu kitapta da beni ayırt edebildiler. Yani kendimi gösterebildiğimi düşünüyorum bi de hocalarımın da beğendikleri yani beğendikleri için aslında mutluyum şu an (G.2.). Buse

“Bir de diğer arkadaşlar da hep leke şiir leke şiir şeklinde gitcekti. Evet Nasıl farklı bir şey oluşturabilirim diye düşününce daha kolaj ve şiiri hani bin hani üst üste bindirerek belki oluşturabilirim diye düşündüm (G.1.). İrem”

Aslında fotoğraf denemelerim de vardı onları evet onları şimdi bitirme projemiz olduğu için her şey bize ait olması gerekiyor ve ben bu fotoğrafları hazır olarak aldım ama lekeleri ben kendim üzerinde oluşturdum. Şimdi öyle olunca fotoğraf hani bana ait olmadığı için bir sorun çıkar diye Aynen yapmak istemedim... Ama bunlar direk fotoğraf üzerinde leke olduğu için kullanmak istemedim çünkü fotoğraflarda bana ait değildi... Hep olacak hep olan hep olacak yani devam eden bir şeyi anlatma yani farklı bir doku kullanmadım açıkçası sadece tek bir şeyle nasıl anlatabilirim diye düşünmüştüm onu da elimde işte ee kapa hani hep burda dalla çiçekle yaprak böcekle falan gittim biraz da farklı bir şey farklı fonlarla nasıl yaratabilirim diye düşündüm ve şişe kapağıyla (G.2.). İrem

Okula biraz geç kaldım, geldiğimde Sezen hocam çok şey kaçırdığımı söyledi. Bugün bilgisayarda çizim yapacaktık, elde yaptıklarımızı bilgisayara aktarıp çalışmalarını vektöre dönüştürüp işlere devam edecektik. Ben bir hafta önce gelmediğim için arkadaşlardan sorduğum kadarıyla bilgisayarda iş yapacağımı anlamışım sanırım yanlış anlamışım sadece bilgisayarda vektör çalışıp geldim. Sezen hocam, işleri böyle kabul etmeyeceğini söyledi, ben de sınıftaki işlere baktım. 6 kişiyiz 6 kişinin 6'sı da (buna bende dahil) mürekkep ve organik, fırça, materyallerden baskı şeklinde şiirle bütünsellik yakalamaya çalışıyoruz. Yaptığım işi hocam beğendi fakat bu son yıl işi ve bitirme projesi olduğundan daha farklı bir iş olmasını istiyordum. Art book, kitap oyma örnekleri dün pinterestte dolaşırken çok hoşuma gitmişlerdi, böyle bir iş yapmak eğlenceli olabilirdi. Fikrimi birkaç örnekle Sezen hocaya sundum çok beğendi örnekleri, böyle bir iş yapmaya karar verdim, hocam birkaç materyel örneği verdi. (Ö.G.) Aslı 14.03.2017

“Sonra istediğim yere doğru çektim şey oldu aslında Sezen hocamızın istediği kafasında oluşturduğu bir taslak vardı. O yönde ilerlememi istiyordu. Ben o yönden biraz saptım bayağ bi saptım (G.2.). Aslı”

4.4.2.10. Bireysel değerlendirme

Öğrencilerin kendi düşünceleri sonucunda kullandıkları teknik bağlamında tasarımlarının karar verme süreçlerinde bireysel değerlendirme yaptıkları görülmektedir. Öğrenciler bireysel değerlendirmelerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Böyle fazla deneyip ne çıkarabilirim biraz ee denemek istedim. Hani fazla deneyince gerçekten hani derler ya fazla çalıştığınız da gerçekten karşılığını şey yaparsınız diye ben lekelerin dönüşü olarak aldım sanırım çünkü yani bir hafta kadar uğraştım lekeleri çıkarmak için o ilk haftadan sonra bu olmamış denildikten sonra daha fazla şey yaptım. Üstünde durdum. Öyle olması gerekiyordu. Zaten kimse için değil kendim için çünkü bitirme projem ve iyi olması gerekiyordu ve benim ilerde bana lazım olacak bir şey sonuçta iyi olması gerekiyor (G.2.). İrem

Hocamız günümüz şairlerinden etkilenebileceğimizi ve bize yakın olanı seçebileceğimizi söylemişti... Karşıma çıkan şairleri aslında ilk defa duymuştum. Kendi kendime neden ilk defa düşündüm. Şiire ilgin yok ki olsun, öğrendim işte deyip içimi rahatlatmıştım. Birhan Keskin, Oruç Aruoba, Didem Madak güzel ve seçebileceğim şairler arasındaydı. (Ö.G.) İrem 21.02.2017

Kaligrafi o yüzden ya kaligrafi ya da şey fırça darbeleri genel olarak ben dört sene boyunca yaptığım tasarımlarımda hep elle fırça ile çalışarak sonra onları işte bilgisayar ortamına aktarıp üzerine düzenleme yaparak çalışıyordum. Direk böyle hiçbir zaman bilgisayar başında çalışmayı sevmedim. Hep böyle elimle önce eskiz yapardım zaten hani bu projenin başında da bütün sınıf aslında aynı şekilde başladı ama keşke bireysel olarak yapsaydım da ben yine aynı şekilde elimle çizerek (G.1.). Nihan

“Ama bir öneri oldu işte yazıyı değiştirebilirsin yani kendi el yazını kullanabilirsin Sezen hoca kendi yazını deneyebilirsin dedi ama ben dedim ki denesem de bir şey farketmeyecek (öğrenci el yazısını beğenmiyor ve güzel olmadığını düşünüyor) (G.2.). Buse”

“Aslında kendimde dediğim gibi bağdaştırdım birçok yön var eskiye yönelik bir ilgim olduğu için kendimi bu şekilde ifade ettiğimi düşünüyorum (G.2.). Aslı”

4.4.2.10.1. Öz eleştiri

Öğrenciler tasarım süreci ve tasarımları ile ilgili kararlarını elıştirdikleri ve kendilerini olumsuz olarak değerlendirdikleri yorumları öz eleştiri alt teması altında toplanmıştır. Öğrencilerin öz eleştiri bağlamında belirttiği görüşler şu şekildedir:

Benim aslında ilk girişim bence kötü oldu ilk dersimizde şey kolajlar getirmiştım ama ben onu sadece şunlar da olabilir şeklindeki örneklerimdi ama hoca aslında hani bu benim yapacağım şey bu buyu istemişti hani ben biraz daha eskiz tadında getirmiştım bitmiş halleri yoktu yani ortada... Aslında anladım çok sebebi var yani sadece hocaya şeyi yüklemek biraz bana saçma geliyor çünkü bende gidip o kadar bir haftalık dada çalıştım tipografiye çalıştım biraz daha çalışabilirdim ama ilk başta hevesim kırılınca sonradan toparlaması ve devam etmesi zor oluyor bende biraz belki kolaya kaçmış olabilirim... Aslında biz bunları vizede

bu şekilde anlatsak bence daha hani elinde ay çok güzel lekeymiş ee şeyinden çok detaylı anlatabilirdim ya da aslında tabi bizim suçumuz hocaya ya da başka birine şey yapmak biraz saçma olur ama hani onlardan da öyle bir şey gelmedi zaten süremizde kısıtlıydı. Onları da suçlamıyorum 10 dakikalık bir süremiz var. Belki benim aslında benim arkadaşlara göre de uzun sürdü çünkü işler çoktu ilk şeye göre hani böyle bir şey olsa daha güzel bir şey olurdu anlatılabilir. O zaman oha falan belki derler ama şimdi leke ne güzel falanla geçiliyor diye düşünüyorum ben çünkü öyle olmak zorunda onları da suçladığımdan değil (G.2.). İrem

“Bir şey yani ilk başta mesela dadayı falan yapcam dedim çıktım mesela ortaya belki de kötü örnek yaptığım için o an kendimi ifade edemedim öyle düşünüyorum... Ee ama sonrasında gayet açık bir şekilde ifade ettiğimi düşünüyorum yani yapmak istediğim işle lekelerle (G.2.). İrem”

“Benim sadece tavrım şey oldu ben keşke en başından beri renkli çalışsaydım da daha iyi şeyler çıksaydı (G.1.). Buket”

“Vize de hiç bir eee nasıl diyim çalışmam sonuç almadı ki ya şu anda bakıyorum gayet kötüler yani mesela şu bu böyle kompozisyon olamaz (G.2.). Merve”

4.4.2.10.2. Ders yürütücüsünü olumlu değerlendirme

Öğrenciler ders yürütücüsünün olumlu özelliklerini ve davranışlarını geçmiş yıllarda yaşadıkları tecrübelerinde içinde bulunduğu değerlendirmeler yapmışlardır. Ders yürütücünü olumlu değerlendir altında öğrenciler şu görüşleri ifade etmişlerdir:

“Olumlu yönleri de oldu tabi ki de zaten bunu hani 4 senedir bir sürü iş yapıyoruz en çok iş çıktığı dersimiz (G.2.). Aslı”

“Ya tamamıyla çok kötü diyemem çünkü mesela ee işte ne bileyim bize tipografiyi sonuçta bizden daha iyi bilen hoca sonuçta yani Çok iyi bir şekilde yansıtabilen bir kişi zaten alanında o mesela o yönde bize çok katkısı olmuştur yani (G.2.). İrem”

Kurumsal kimlik dergi hayatımda en sevdiğim projeyi ben Sezen hocanın eee masaüstü yayıncılık dersinde yaptığım dergiydi. Gerçekten çok severek yaptım ve tam not aldım 100 aldım. Kimse 100 almamıştı. Bir tek ben yüz almıştım ama çok severek yaptım yani hala mesela portfolyoma koyuyorum (G.2.). Merve

4.4.3. Öğretim Tasarımı Temasına Ait Bulgular

Araştırma kapsamında yapılan birinci görüşmenin soruları arasında olan “Tasarım sürecini olumlu ve olumsuz yönleri ile nasıl değerlendirirsiniz?”, “Tasarım sürecinde

neler hissettiniz zorlandığınız noktalar nelerdir?”, ” Jürinin değerlendirmeleri hakkında ne düşünüyorsunuz?” soruları bağlamında görüşlere “öğretim tasarımı” ana temasına ulaşılmıştır.

Tablo 4.31. *Öğretim tasarımı ana temasına ait alt tema ve kodlar*

Ana Tema	Alt Tema
Öğretim Tasarımı	Proje konusunu sevmeme
	Proje konusunu sevme
	Uygun ders yürütücüsü seçememe
	Uzun ders süresinin olumsuz etkisi
	Projenin beklentileri karşılamaması
	Konu sınırlamasının olumsuz etkisi

4.4.3.1. Proje konusunu sevmeme

Proje konusunu sevmeme kodu altında görüşlerini ifade eden Merve projenin teknik, yöntem, şair ve şiir seçimi bağlamında serbest olmasının karar verme süreçlerinde zorlayıcı etkisi olduğunu şu cümle ile belirtmiştir:

Şimdi benim için çok olumlu yönü yok... (tasarım süreci) Ben çok severek yapmadım zaten her zaman ki hep halimden tavrımdan belli olmuştur. Benim bu projeyi çok severek yapmadığım... Şimdi şiir okudum. Belki de ilk defa şiir kitabı satın aldım bir tane his olarak da gecemi gündüzümü vermedim. Açıkçası bu projeye gece gündüz çalışsaydım çok daha iyi sonuçlar çıkardı eminim ama hani bitsin geçsin... Şiir bence yalın bir şekilde anlatılması gerekiyor... İşte o yüzden ben biraz şey oldum ilk başta soğuk başlayınca benim için doğru ilerlemedi belki süreç bir de karışık işler hiç benim tarzım değil. Ben genelde sade daha net işler yapıyorum mesela şu an gidip baksanız benim çalışmalarına çok fazla karışık çok fazla göz yoruyor. Baktığınızda amacı uyguluyor mu Evet ama benim tarzım değil hiçbir zamanda kullanmayacağım (portfolyo da). Büyük ihtimalle şu an yaptığım iş benim için boş çok boş. Bunlar olumsuz yönleri idi... Çok serbest görünüp çok zor olan bir projeydi Evet aslında ucu açık olması benim için daha zor olduğunu gösteriyor bence Gerçi çok da eklemek istediğim yok ya başka bu kadar (G.1.). Merve

Ya şimdi bu dersin bana bir şey kattığını ben çok söyleyemem. Çünkü yeni bir şey öğrenmedik. Bilmiyorum ya çok sevmedim her şey aksi gidiyor belki ben sevmediğim için ters gidiyor. Baştan sevmedim yani proje çok değişti... Bilmiyorum ben sıkıldım bir süre sonra toparlayamadım da şu an... Şiiri sevmediğim için yani belki bilmiyorum belki biraz ucunu açık bıraksaydı yani siz şiir değil de mesela ne bileyim öykü ya da ne bileyim mesela bir

kitaptan ee belirli bir paragraflar alın kendiniz istediğiniz gibi yapın öykü olması şart değil (G.2.). Merve

İlk başta aslında şey kitap fikri hoşuma gitmişti. Kitap bana ait bir kitap olma fikri... Sonrasında ama işin içine şiir girmesi falan biraz şey çok şey yapmadı. Okurum aslında hiç okumam falan değil severim kitap okumayı da şiir okumayı da aslında ama bunu bir projemde kullanma fikri çok cazip gelmedi açıkçası. Daha kurumsal bir şey de yapabilirdik. Hani böyle işte bir ürün tasarlayabilirdim. Dediğim gibi bir çizgi roman olabilirdi. Falan filan ama hani şey değil şiir değil o yüzden çok mutlu etmedi şiir kısmı (G.2.). Nihan

“Benim için daha çok olumsuz aslında çünkü çok sıkıldığım bir proje oldu. Aslında ilk başta severek başlamıştım şiir kitabına hani kesinlikle istediğim bir şeydi ve elimizin altında olacağı için hani hep kitapları severim dergi yapmayı da severim (G.1.). Buket”

“Hani mesela bize denebilirdi. İki hafta düşünün, bir hafta düşünün, ne yapmak istiyorsunuz bir liste getirmedi bize direk ilk derste şiir kitabı yapamaz denince konu bu denilince bize çok konuşma şeyi kalmamış gibi oldu (G.2.). İrem”

4.4.3.2. Proje konusunu sevmeme

Buse diğer öğrencilerin proje konusunu sevmeme ile ilgili yorumların aksine proje konusunu sevdiğini ve sonuçtan memnun olduğunu şu cümlelerle ifade etmiştir:

Benim ortaokulda falan şiir defterim vardı ama şairlerin şiirlerini yazıyordum işe resim çizim derken şiiri unuttum aslında ben şiiri severim şiir okumayı da severim bu derste başta çok heyecanlandım yani evet şiir güzel olabilir şiir kitabı güzel olabilir zaten elimle bir şeyler yapmak ben istiyorum illüstrasyon alanında da ilerlemek istiyorum aslında bu ders benim için aslında güzel gidiyordu evet memnunum (projeden memnunum) (G.2.). Buse

4.4.3.3. Uygun ders yürütücüsü seçememe

Katılımcı öğrenciler ilgi alanlarına uygun ders yürütücüsü seçemediğini ifade etmişlerdir. Uygun ders yürütücüsü seçememe kodu altında kendi bireysel ilgi alanları ve ders yürütücüsü ile geçmiş yıllardaki deneyimleri sonucunda düşüncelerini görüşmelerde şu şekilde ifade etmiştir:

Mesela diğer hocalar tamamen öğrencinin isteği doğrultusunda bir proje hepsinin bireysel bir konusu var, hepsi kendi istedikleri projeyi tasarlıyorlar. Hani keşke bugün hocaları seçmeden önce bize hangi hocanın ne yaptıracağı hakkında bir bilgi verilseydi. Hani bizde biraz şansa çıktı aslında hocalara tanıyoruz ama projeler hakkında bir fikrimiz yoktu. Hani öncesinde onu bilmiş olsaydık ve ona göre seçseydik hocayı hani ben ve diğer arkadaşların da aynı

şekilde muhtemelen hepimiz başka bir hocası seçerdik kendimizi daha iyi ifade edebilmemiz açısından hem de daha rahat bir çalışma ortamımız olması açısından (G.1.). Nihan

Şöyle ben Sezen hocayı tamamen Mecburiyetten seçtim aslında Çünkü bir tane kuramsal ders almam gerekiyordu ve pazartesi günü pazar gününe konmuştu ders ve Salı günü tek terz dersi olan Sezen hocaydı. Tamamen Aslında 4 sene boyunca gördüğümüz şeyler yüzünden çeşitli yönlendirmeleri doğrultusunda benzer aynı şeyler çıkması sebebiyle ben tez dersimi aslında ondan almak istemedim ama yine bir şekilde almış bulundum. Yani pişmanım desem çok ağır olmaz herhalde diyebilirim ama yani şu an pişmanım keşke başka bir hocadan seçseydim (G.1.). Buket

İrem yapılan her iki görüşmede de ders programı ile ilgili çakışmalardan dolayı dersi zorunlu olarak seçmek zorunda kaldığını şu cümlelerle ifade etmiştir:

Aslında bu projeyi yani hocayı seçmeden önce bir şeyimiz vardı hangi hocayı seçmemiz gerekiyor gibi ben aslında farklı bir hocayı seçmek istiyordum. Çünkü ben daha çok hani grafik kısmı değil de daha çok illüstrasyonla ilgilendiğim için hocayı seçmek istiyordum evet orda bir sıkıntı oldu Sezen hocayı seçmek zorunda kaldım. Yoksa mezun olamıyorduk o da olumsuz şey diyebilirim (G.1.). İrem

Biz şuan da istediği de olaya zaten ben çok da isteyerek seçmedim zaten size söylemişim ya benimde aynen resim falan seviyorum çizimi illüstrasyon çizgi romanla işte ilgileniyorum hani o dersleri aldım Jüri üyesi Fatma hoca var işte onu seçmeyi falan düşünüyordum ama hani mezun olmak için sadece salı günü ders veren hoca... Hoca olduğu için onu seçtim. Bütün ee şöyle bir saçmalık vardı. Bütün tez tez dersleri pazartesi gününe alınmış bütün hocalar pazartesi veriyor sadece Salı günü olan Sezen hoca ee bizim geçebilmemiz için yani geçebilmemiz için pazartesi olan kuramsal dersi almamız gerekiyor. Salı günü Sezen hocayı seçmek zorunda kalıyoruz bu şekilde (G.2.). İrem

4.4.3.4. Uzun ders süresinin olumsuz etkisi

Öğrenciler ders saatlerinin gün içerisinde fazla olması, dersin sabah ve öğleden sonra tüm güne yayılması, projeyi bitirme süresinin bir döneme yayılması ve uzun süreli okulda kalmaları bağlamında olumsuz düşüncelerini ve motivasyonlarının düştüğünü şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

Onun dışında zorlandığım sunum sırasında çok zorlanmadım ama tabii ki heyecanlandım. Yani süre süre çok uzun yani bir dönemlik bir proje bu bence güzel gibi yani kolaylaştırıcı gibi görünüyor ama bir noktadan sonra çok sıkılmaya başlıyorsun ve çok fazla verim düşüyor. Bu da bence bir zorlayıcı nokta yani genelde bir proje maksimum bir ay sürerken bu çok daha uzun sürüyor ve bir noktadan sonra sıkıldığım için daha az verim alabiliyorsun yaptığım işten diye düşünüyorum... Yani benim için gerçekten hani salı günleri biraz sıkıcı yani hafta içi en uzun saatler boyunca okulda kaldığımız ve ya daha mutlu geçebilecekken (G.1.). Nihan

Eee yani çok yoğun çalıştığımız bir dönem oldu böyle uzun saatler boyunca okulda kalıp ee proje üzerinden sürekli böyle kritikler aldığımız bir dersti bizim için Eee ya hepimiz belirli bir konu üzerinden çalış yani hepimiz aynı konuyu çalıştık ve biz aslında böyle bu kadar uzun süreli projeler yapmayı alışkın olmadığımız için hem aynı projeyi yani projeyi seçmediğimiz için hem de uzadığı için... Biraz sıkıcıydı onun dışında işte eee hepimiz her hafta bilgisayarlarımız üzerinden kendi projemizle ilgilendik. Yani okulda bayağ yani okulda en çok çalıştığımız dönemdi yani bu kadar uzun saatler kaldığımız (G.2.). Nihan

Merve ders süresinin uzun olması bağlamında duyduğu sıkıntıyı ve ders saatlerinin iki farklı güne bölünmesinin daha iyi olabileceğini ifade ettiği görüşleri şu şekildedir:

Bizi dinleyen biri olmadığı için ben kendimi mmmm ifade etme şeyine girmedim. Kimse çünkü beni dinlemiyordu. Yani hocaya mesela sıkıldık diyoruz şimdi söyle bir durum var Bütün hocalar öğrencilerini eeee mesela geliyorlar gösteriyorlar ve gidiyorlar yani geri kalan zamanda serbest ama çalışıyorlar. Ya bizi saat sabah 9 dan 10 dan 5 e kadar okulda tutması da o da biraz beni sıkıyordu. Gerçekten sıkıyordu ya çünkü bütün proje her projeyi bi yerde gerçekleştiremezsin yani illa ki öyle çalışmak zorunda değilsin ben mesela evdeyken çalışmaya başlayıp alan değiştirme gereksinimi buluyorum. Bazen öyle olmuyor yani (Daha önceden böyle çalışıyor muydunuz?) hayır çünkü bütün gün dersimiz yoktu sabahtan öğlene kadardı mesela 9:30 gelip atıyorum 12:30 da bırakıyorduk yani en fazla 2 saat 3 saat çalışıyorduk. Keşke sabah ve öğlen olarak iki farklı güne bölselermiş ya bütün gün biraz da danışman hocamızın şeyi çünkü hiçbir hoca bunu yapmıyor bazı hocalar hatta kafelerde bile çalışıyorlar yani öyle bir serbestlik var ama bizde kesinlikle yoktu ya bu herkesi geriyor (G.2.). Merve

Buse elle çalıştığı bölümde mutlu olduğunu, bilgisayarda yaptığı düzenlemeler sırasında kendini yorgun hissettiğini ve vizeden sonra finale kadar olan sürenin bir türlü geçmediğini ifade ettiği görüşleri şu şekildedir:

Bu çalışma başlarda çok mutluydum yani elle yaptığım için zaten çalışmam güzel gidiyordu. Bilgisayar kısmında kendimi yorgun bir an önce bitsin işte o puntoların ayarlanması çıktı süreci aslında kısa sürdü ama işte sürekli değişimler olunca bu iş uzadı gibi geldi bir de bir işi yaptıktan sonra tabi vize mesela vizede yaptıktan sonra gösterince finale kadar bir türlü geçmedi (G.2.). Buse

4.4.3.5. Projenin beklentileri karşılamaması

Proje konusunun öğrencilerin beklentilerini karşılamaması bağlamında öğrenciler düşüncelerini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Bize ders seç ya da kişi seç hoca olarak seçmeden önce biz aslında hani hocalar bize nasıl yönlendirecek şeklinde hani düşündük ben daha Sezen hocanın bize daha deneysel bir iş dediğini yani demişti hani böyle böyle bir şeyler düşünüyorum kafamda dedi. Hani rahat olacaksınız işte deneysel olacak falan diyince ne bileyim ne bileyim ben animasyonu mesela severim çizimi severim falan filan ama hani daha böyle daha rahat kalacağım daha hani kendi başıma olup daha iyi işler çıkarabileceğimi düşünüp hani öyle bir şey ee düşünmüştüm. Yani belki de dilediğimiz gibi olmadı ya da ne bileyim konu olarak seçiminde belki şiir kitabı değil de başka bir şey mi verilmeliydi... Mesela şu anda yüksek lisansların yaptığı bir iş var. Böyle toprak üzerinde farklı tipografiler deniyordu. Belki daha eğlenceliydi hani böyle daha deneysel böyle deneyerek yapacağımız bi şey belki olabilirdi. Belki herkes farklı işlere yönlendirilebilirdi. Hani bilmiyorum o konuda belki bilgi verilebilirdi... Ya zaten çok da hani mesela çok çizim yaparım işte boya yaparım onları seviyorum falandansa hani birazcıkda farklı yönlerde insan kendini geliştirmek ve iş çıkarmak ister mesela benim çok çizgi roman illistrasyon şeylerim çok fazla mesela işlerim. Grafik falan var geçen sene bu sene mesela tipografi ile ilgili bir iş mesela hoşuma gitti. Ama işte daha farklı olabilirdi diye bilmiyorum. Yani sadece mesela tipografiyi başka bir şeyle kullanarak belki ilerleyebilirdim. Hani tipografi ağırlıklı olabilirdi belki G.2.). İrem

Ben öyle bir şey seçerdim yani en azından ben portfolyomda bunu eee verebilirdim şimdi ben adama portfolyomda bunu gösteremem yaa piyasa buna müsait değil Hayır düşünmüyorum tabiki dekimse bundan bir şey anlamaz çünkü tamam sanatsal bir proje ben sanatsal işlerimi de portfolyoma koyuyorum Ama adam baktığında bunun sanatsal bir proje olduğunu anlıyor adam buna baktığında dicekki bu karmaşa nedir yani sen işlerinde böyle gerçekten karmaşık işler mi yapıyorsun eee daha önce yaptığım işler işlerle karşılaştırdığımda bu karmaşa evet Ya tek değerlendirilebilecek bi iş değil bi bütün bi iş yani bu şekilde düşünüyorum ben (G.2.). Merve

Proje konusu ve tasarım süreçleri ile ilgili öğrencilerin ön yargılı yaklaşma bağlamında öğrenciler görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

Öyle düşününce biraz daha ılımlı bir projeymiş gibi acaba bunu nasıl hani kendi tarzıma çevirebilirim diye pardon bu arada nasıl nasıl yapabilirim diye düşündüm. Hani orda bana biraz zorluk verdi. Ben şey istemiyorum böyle bir aşk şiiri pembeler olsun ekranda falan benim tarzım olmadığı için. Eee onda biraz zorluk çektim. Öyle olmasını istemiyordum öyle olacak diye aslında biraz korkuyordum. Kendi tarzıma göre hani biraz daha yönelince daha çok hoşuma gitti (G.1.). İrem

“Ben de jüriye biraz mutsuz çıktım yani muhtemelen öyle şeyler duyacağımı düşündüm (G.1.). Nihan”

4.4.3.6. Konu sınırlaması olumsuz etkisi

Öğrenciler projelerin tek bir konu ile sınırlanması bağlamında olumsuz düşünceleri konu sınırlamasının olumsuz etkisi altında toplanmıştır. Herkesi istediği konuyu seçme özgürlüğünün olmasının daha iyi olacağı, yönlendirmelerin kısıtladığı, herkesin ilgi alanlarına göre konu seçiminin olmasının daha iyi olacağını vb. belirttikleri öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Olumsuz çok da fazla bir şey olmadı ama şey diyebilirim olumsuz olarak hani tek bir konu üzerine ilerlerdi herkes o birazcık monoton oldu gibi oldu Tek bir proje konusu olmasını dönem sonuna kadar Tek konu olması Olmazsa hani ben belki de bambaşka şeyler çıkarabilirdim gibi bir şey söyleyebilirim... Bizi serbest bırakılsa biraz daha hani materyaller konusunda kısıtlayıcı olunmasa daha... Ben dediğim gibi öyle hani ben belirleseydim konu belirlemezdim yani serbest bırakırdım sonuçta bitirme projesi hani son sınıf olduklarını düşünerekden olduğumuzu düşünerekden zaten (G.2.). Aslı

Bence en başta şey olsaydı daha iyi olurdu. Hoca eee bize ın kendi istediği şeyi yaptırmak yerine ben bunu sevdim ben burdan devam etmek istiyorum ya da ben burda mutluyum bunu yaparken mutluyum şeyinde kalsaydık kesinlikle çok daha iyi olurdu... Onun dışında biraz daha esnek olabilseydik işte her gün bu kadar uzun süre kalma her hafta yani tabi hani çalışacağımız zamanlarda var hani yeri gelir akşama kadar dururuz. Hani bi hafta böyleyse öbür haftaya ya işte bugün biraz daha erken çıkalım evde çalışalım bir sonraki hafta toparlayalım gibi daha böyle severek yapsaydık... Hem artık yani bundan birkaç ay sonra hepimiz bir iş bulup çalışmaya başlıcaz hani o noktada zaten hepimizin kendine ait bir alanı olacak hani bu yüzdende şey bu artık okul projesi keşki şey çok daha özgür olsaydı zaten bitiyor okul bu son işimiz (G.2.). Nihan

Herkes farklı bir şey seçerdi. Buna eminim bir kere herkesin eee bizim gruptaki herkesin ilgi alanları farklı böyle ya ben daha böyle oturaklı şeyler seviyorum. Ben gider dergi seçerdim mesela ya da ne bileyim gider bi kurumsal kimlik seçerdim ama öyle bir kurumsal kimlik değil kurumsal kimlik deyince herkes farklı anlıyor. Hani direk kartviziti yapmışsın, antetli kağıdı yapmışsın falan kurumsal kimlik bitmiş değil bu. Bunun her şey içinde bi marka yaratıyorsun. Ne bileyim bunun bütün ihtiyaçlarını karşılıyorsun bi markanın o kadar çok ihtiyacı var ki baktığımda (G.2.). Merve

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde araştırma sürecine ait bulguların yorumlanması ile oluşturulan sonuç, tartışma ve öneriler alt başlıkları yer almaktadır. Araştırmanın bulgularında yer alan temalar araştırmanın amaçlarından yola çıkarak oluşturulmuş ve araştırmanın tüm süreçlerine ait veriler açık bir şekilde sunulmuştur.

Araştırmanın bulguları, sonuçları ve önerileri ders gözlemleri, görüşmeler, öğrenci ve araştırmacı günlüklerinden yola çıkarak oluşturulmuştur. Bu bulguların yorumlanma aşamasında araştırmacı bir eğitimci ve doktora öğrencisi olarak ders yürütücüsü ve öğrencilerin tasarım süreçlerini yakından incelemiş, nesnel verilere ulaşmış ve bu verilerin kendi bireysel öğrendiği bilgi, tecrübe ve deneyimler süzgecinde geçirerek yorumlamıştır.

5.1. Sonuç

Görsel İletişim Projesi dersi kapsamında yapılan araştırmaya ait kodlar, alt temalar ve ana temalara ait sonuçlar bu bölümde yer almaktadır. Bu temalar süreç, öğrenme ortamı ve öğretim ortamı ana temalarından oluşmaktadır. Sonuçlar alt temalara ait başlıkların altında kodların araştırma verilerinin bir araya getirilmesi ve harmanlanması ile oluşturulmuştur.

5.1.1. Süreç temasına ilişkin sonuçlar

Tasarım süreci araştırmanın bütün haftalarını içeren bir süreçtir. Araştırmanın süreç temasına ait bulguları tasarım sürecinin etkileşim unsuru olan öğrenci ve ders yürütücüsüne ait verilerden yola çıkarak oluşturulmuştur.

- Tasarım sürecinin zorlukları bağlamında öğrenciler bir takım zorluklar yaşadıklarını doğrudan ya da dolaylı olarak ifade etmişlerdir. Bu zorluklar teknolojik, fikirsel, psikolojik, özgür hissedememe, malzeme seçimi ve baskı sürecinde yaşadıkları zorluk ve sıkıntılardır. Öğrencilerin tasarım sürecinde yaşadığı zorluklar arasında bulunan fikir aşamasında karşılaşılan zorluklar ile ilgili ders yürütücüsü farkında olduğunu ve öğrencileri anladığını ifade etmiştir.
- Tasarım sürecinde öğrenciler ve ders yürütücüsü arasında iletişim eksikliği olduğu araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Öğrencilerden 3 öğrenci ders yürütücüsü ile iletişim kuramadığı için kendilerini ifade etmekten

vazgeçtiklerini ya da ifade etmek istemediklerini görüşmelerde belirtmişlerdir. Dördüncü haftaya ait ders gözlemlerinde öğrencilerin çalışma ve eskiz yaptığı halde ders yürütücüsüne göstermemesi ve ders yürütücüsünün yaptıkları halde neden göstermediklerini sorması, öğrenciler ve ders yürütücüsü arasında anlaşma ve iletişim kurma konusunda bazı sorunlar olduğunu gösterir niteliktedir. Öğrencilerin proje konusu ve tasarım süreci ile ilgili sorun ve isteklerini ifade edemedikleri için iletişim problemi olduğu bu veriler ile ortaya çıkmıştır. Ders gözlemlerine ait verilerde ders yürütücüsünün öğrencilerle sürekli iletişim kurmaya çalıştığı ve odasına her zaman gelerek çalışmalarını göstererek soru sorabileceklerini ifade ederek iletişime açık olduğunu belirtmiştir.

- Öğrenciler tasarım sürecinde not kaygısı duyduklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler not kaygısı bağlamında ders yürütücüsünün yönlendirmelerini uygulama zorunluluğu hissetmiş, tasarım sürecinin iyi geçmesi için dersi geçme, mezun olma ve yüksek not alma şeklindeki kaygı ve görüşlerini ifade etmişlerdir.
- İçeriği tasarıma yansıtma alt teması altında öğrencilerin şiirin içeriğini malzeme, kelime, renk ile vurguladıkları gözlemlenmiştir. Öğrenciler şiirin konusuna ait ve içerisinde geçen kelime ve şiirde yer alan nesnelere baskısı ya da doğrudan şiirdeki nesnelere tasarıma malzemesi olarak kullanmışlardır. Kelime vurgusu kodu altında öğrenciler ifade etmeyi seçtikleri, kolay ifade edebileceklerini düşündükleri ya duygusal olarak anlamlı gelen kelimeleri seçerek bu kelimeleri ifade eden leke ve görseller kullandıklarını belirtmişlerdir. Ders yürütücüsünün kelime vurgusu yapma ve kelimeleri ön plana çıkarma ile ilgili yönlendirmeler yaptığı ders gözlemlerinde ortaya çıkmıştır. Öğrenciler kelime vurgusunu lekeler ile vurgularken ders yürütücüsünün yönlendirmeleri doğrultusunda temel tasarım ilkelerinden yararlanmışlardır. Öğrencilerin tasarımda renk vurguladıkları yerler şiirin içinde geçen renklerden kendilerini yakın gördükleri sevindikleri renkleri seçmeleri ve şiirdeki nesnelere ifade eden renkleri seçmeleri ile ortaya çıkmıştır. Bu renkleri seçmede geçmiş bireysel yaşantılarında sevindikleri renkler ve kelimelerin öğrencilere hatırlattığı renkler öncelik kazanmıştır.

- Öğrencilerin tasarım sürecinde yaşadıkları başarılı oldukları, ders yürütücüsünün olumlu sözleri ve olumlu durumların motivasyonu yükselttiği, ders yürütücüsünün olumsuz yorumları ve bazı yönlendirmeleri, proje konusunu sevmeme gibi olumsuz durumlarda motivasyonu düşürdüğü gözlemlenmiştir. Öğrenciler Olumlu motivasyonun kaynağı olarak çalışma tempolarındaki artış, sevdikleri tasarım tekniği ve malzeme kullanma, portfolyoda yer verdikleri bir çalışma yapmaları, olumlu ders yürütücüsü ve jüri yorumlarını göstermişlerdir. Ders yürütücüsünün güzel gidiyor, iyi yapmışsın gibi cümlelerinin öğrencinin motivasyonunu arttırdığı öğrencilerle yapılan görüşmelerdeki ifadelerine yansımıştır. Olumsuz motivasyonun kaynağı ise ders süresinin uzun olması, proje konusunu sevmeme, ders yürütücüsünün çalışma tempolarının yetersiz bulunduğunu söylemesi, yönlendirmeler ve fazla müdahaleler gibi nedenler olduğunu ifade etmişlerdir.
- Öğrencilerin çalışmaması ve eskiz yapmaması sonucunda ders yürütücüsünün beklentisinin karşılanmadığı buna bağlı olarak ders yürütücüsü, üzülüğünü ve derse olan motivasyonunun düştüğünü ifade etmiştir. Bu nedenle ortaya çıkan bazı konuşmalarda sınıf ortamında ders yürütücüsü ve öğrenci arasında zaman zaman gerginlikler yaşanmıştır. Ders yürütücüsü öğrencilerin motivasyonlarının düşmesi ve çalışmamalarının altında yatan nedeni öğrencilere sormuştur. Öğrencilerin soruları cevaplamaması ve iletişim kurmaması üzerine sorunun ne olduğunu öğrencilere sorarak öğrencilerle iletişim kurma ve sorunun nedenini anlamaya çalışarak çözüm aradığı gözlemlenmiştir. Öğrencilerin cevap vermediği ve ders ile ilgili sorumlulukları yerine getirmediği gözlemlenmiştir. Ders yürütücüsü eskiz getirmeyen öğrencilere şu cümlelerle getirmeme nedenlerini sordu:“Çok basit bir cevap istiyorum arkadaşlar niye getirmiyorsunuz yanınızda yaptığınız eskizinizi? Yani bunun artık 4. sınıftasınız hani ben öğretemedim size diğer hocalarınızda öğretemedi de hani sorun nedir bu dersi istekli aldınız?”
- Ders yürütücüsü tasarım sürecine ait ders gözlemlerinde her ne kadar öğrencileri motive etmiş olsa da öğrenciler kendi bakış açılarıyla yönlendirme olarak algıladıkları bazı durumları olumsuz karşılamışlardır. Ders gözlem verileri değerlendirildiğinde ders yürütücüsünün öğrencileri sürekli motive ettiği görülmektedir. Ders yürütücüsünün tasarım sürecinin gözlem verilerinde

öğrencileri ilham ve moral vererek, empati kurarak, iş birlikli çalışma yaparak, seçimi öğrenciye bırakarak, öğrencinin kendisini ifade etmesine teşvik ederek, iletişime açık olduğunu belirterek, sunumlarını beğenerek, çalışmalarını ve derse hazırlıklı gelmelerini beğenerek, dersi zevkli hale getirme çabası ile öğrencileri sık sık motive ettiği gözlemlenmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin saygı görme ve takdir edilme ihtiyacını tasarım süreçlerinde ders yürütücüsü tarafından sağlanmış olduğu gözlemlenmiştir.

- Ders yürütücüsünün deneysel çalışmaya yönlendirmesine bağlı olarak leke oluşturma sürecinde öğrenciler deneysel malzemeler kullanmıştır. Deneysel malzeme kullanımı öğrencilerin farklı malzeme arayışı, uygun malzeme bulamama, şiirde geçen nesne arasında duygusal bağ kurma ve malzemenin tasarımda bıraktığı etkiye göre seçtikleri gözlemlenmiştir.
- Öğrencilerin tasarımlarında kullandıkları şiirleri, şiirin konusu ya da içinde geçen kelime, renk ve cümlelere duygusal olarak yakınlık hissetme gibi nedenlere göre seçtikleri ortaya çıkmıştır.
- Öğrencilerin seçecekleri şiirlerin şairlerini de araştırdıkları ve bu araştırmaların şiir ve şair seçiminde etkili olduğu gözlemlenmiştir. Öğrenciler seçtiği şair ve şiirlerin konuları, şairin başarısı ya da hayatları ile ilgili hikayelerden etkilendikleri ve şiirlerini bu şekilde seçtiklerini belirtmişlerdir. Şair seçimi bağlamında bazı öğrenciler bu şairleri araştırarak kendisine konu, içerik ve duygu olarak yakın gördükleri şairlerin seçtiklerini ifade etmişlerdir.
- Öğrencilerin arasında 4 öğrenci ders yürütücüsünün verdiği ders bilgilendirme formunda yer alan şairleri seçmiştir. Bu seçimlerde ders yürütücüsünün yönlendirmelerinin yanı sıra kendi araştırma ve incelemeleri sonucunda şiire ve şaire duyulan ilgi, konu, duygusal yakınlık ve şairin hayatı bağlamında seçtiklerini ifade etmişlerdir. Bir öğrenci daha önce bildiği bir şiir olan Monna Rosa'yı seçmiştir. Başka bir öğrenci ise ders yürütücüsünün dolaylı yönlendirmeleri sonucunda haiku şiir türünü keşfetmiş ve bu şiir türüne ait şiirleri seçmiştir.
- Araştırma yapma alt teması, ders yürütücüsünün yönlendirmesi sonucunda öğrencilerin kütüphane, sosyal medya, internet ve sahalarda yaptıkları araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Buse'nin kütüphanede bulduğu bir kataloga eskiz denemesi yaparak deneysel keşfetme sonucunda tasarımını

oluşturduğu, ders yürütücüsü ve jüri üyeleri tarafından çok beğendiği araştırma bulgularında ortaya çıkmıştır. Ders yürütücüsü özellikle sahalara, kitap kafelere giderek araştırma yapmalarını, çay kahve içerek araştırma sürecinden keyif almalarını istediğini belirtmiştir. Sahaf araştırması kodu altında öğrenciler yeni yerler keşfettiklerini belirtmişlerdir.

- Öğrenciler geçmiş yaşamlarında karşılaştıkları, onlarda anı ve hatıra niteliğinde olan olaylara ait nesne ve eşyaları tasarımlarında kullanmışlardır. Bu eşyalar öğrencilerin aile yakınlarına ait eşyalar, sevdikleri bazı nesnelere, içselleştirilen renkler ve evcil hayvanlarının ilham vermesi ile tasarımları arasında bağlantı kurdukları gözlemlenmiştir.
- Tasarım sürecinde ders yürütücüsü günlük hayatın her alanında deneyimin öneminden bahsetmiş, kendi yaşadığı deneyimleri anlatmış, güncel hayattan örnekler vermiş ve yeni deneyimler yaşamaya öğrencileri teşvik ederek yönlendirmiştir. Ders yürütücüsü öğrencileri yeni deneyimler yaşamaları ve proje konusu ile paralel olan şiir dinletisine götürmüştür. Öğrenciler leke oluşturma, fotoğraf çekme, jüriye çıkma ve sunum yapma gibi yeni deneyimler kazandıklarını görüşmelerde ifade etmişlerdir.
- Öğrencilerin yeni deneyimler kazanması ve şiir konusu ile ilgili olması açısından ders yürütücüsü öğrencileri şiir dinletisine götürmüştür. Araştırmacı da şiir dinletisine öğrencilerle birlikte katılmıştır. Ders yürütücüsü ve öğrenciler bu dinletinin olumlu etkilerini şiir dinletisinden çıktıklarında ifade etmişlerdir. Ders yürütücüsünün şiir tasarımlarını jüri vize sınavında sunma aşamasında müzik ile ilişkilendirmesi ve müzik kullanmaları öğrencilerin görsel, dilsel ve müziksel zekanın ilişki kurarak birden fazla zeka alanının kullanılmasını sağlamıştır.
- Ders yürütücüsünün öğrencileri deneysel leke oluşturma ve malzeme kullanımına yönlendirmesi sonucunda tasarımda deneysel keşifler yaptıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerden Buse deneysel keşif bağlamında farklı malzemeler keşfettiğini belirtmiş ve Nihan haiku şiir türünü keşfettiğini ifade etmiştir.
- Öğrenciler yapılan görüşmelerde ders yürütücüsünün öğrencileri genel olarak malzeme kullanımı ve tekniğe yönlendirmesine olumsuz bakış açısı ile baktıklarını ifade etmişlerdir. Ders gözlemlerinde ders yürütücüsünün sınıfa getirdiği ve uygulama örnekleri gösterdiği bazı malzemeler gözlem ve görüşme

verilerinde malzeme kullanımına yönlendirme olarak yer almıştır. Öğrenciler malzeme kullanımı ve belli bir tekniğe (leke oluşturma gibi) yönlendirilmelerini olumsuz yönlendirme ya da olumsuz bakış açısı olarak ifade edilmiştir.

- Öğrenciler tasarımlarını olumlu ve olumsuz değerlendirerek tasarımları ile ilgili sevdikleri ve olumlu yönleri ifade etmişler, olumsuz karar ve sonuçları da öz eleştiri yaparak ifade etmişlerdir.
- İş birliği alt temasında öğrencilerin tasarım sürecinin karar verme ve uygulama süreçlerinde ders yürütücüsü ve sınıf arkadaşları arasında iş birliği yaptıklarını ifadelerine yansımıştır. Ders yürütücüsünün öğrenciyi cesaretlendirerek yapıştırıcıyı birlikte kullanması, Buse'nin Merve den baskı için yardım istemesi iş birlikli çalışmaların yapıldığını gösterir niteliktedir. Ders yürütücüsü ders gözlemlerinde tasarımın okunurluğu için arkadaşlarından yardım almalarını önererek iş birlikli çalışmaya yönlendirdiği araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir.
- Ders yürütücüsü tasarımda neden sonuç ilişkisinin önemini vurgulayarak tasarımlarındaki seçimlerine ait nedenleri sorgulamıştır. Tasarımlarının içerik (leke oluşturma, tipografi seçimi vb.) ilişkisini sorguladığı ve tasarımda uyumun önemini vurguladığı ders gözlemlerinde ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda ders yürütücüsü fikir ve tasarım arasındaki bağlantının kurulması konusunda öğrencilerde farkındalık oluşturmaya çalışarak öğrencileri dolaylı olarak tasarımları ve fikirleri arasında bağlantı kurmaya yönlendirmiştir. Bu yönlendirmeler sonucunda öğrenciler özellikle jüri için hazırladıkları çalışmalarda tasarım ve tasarım sürecini betimlemişlerdir.
- Ders yürütücüsü öğrencilerin meslek hayatında karşılaşılabilecekleri zorluklara hazırlıklı olmaları için ileride karşılaşılabilecekleri sorunlardan bahsederek meslek bilinci ve farkındalık oluşturmaya çalışmış, bazı fikirlerini öğrencilerle paylaşmıştır. Bunlar arasında meslek hayatlarında tasarım yapmak için her türlü tasarım işini yapmaya hazırlıklı olmaları ve gelecekte karşılaçacakları işlerle ilgili seçim yapma şanslarının olmayacağından bahsetmiştir.
- Çözüm üretme süreçlerinde öğrencilerin sorunlardan nasıl çözüm bulduğu ve alternatif çözümleri tasarım ve tasarım süreçlerine yansıttıkları gözlemlenmiştir.

5.1.2. Öğrenme ortamı temasına ilişkin sonuçlar

Görsel İletişim Projesi dersi kapsamında yapılan araştırma sonucunda ders sürecinde ders yürütücüsü, sınıf ortamı ve jüri ile ilgili yönlendirmelerinin eğitim sürecine, öğrencilere ve öğrenme ortamına olumlu ve olumsuz olarak etki ettiği ortaya çıkmıştır.

Eğitim süreçlerinde eğitimciler yönlendirmeyi sağlayan en önemli kişidir. Ders yürütücünün yönlendirmeleri ile ilgili ders yürütücüsünün almış olduğu eğitim, öğrendiği ve öğrettiği bilgiler, ilgi alanları, araştırmaları gibi birçok öğrenme geçmişinin tasarım sürecinde öğrenciler üzerindeki etkisi olduğu araştırma süreçlerinde açık bir şekilde görülmektedir. Tasarım sürecinde ders yürütücüsünün kendi hayatında yaşadığı tecrübeleri yani bireyselliğini öğrencilerle paylaşması ve öğrencilere farkındalık kazandırma açısından önemlidir. Tasarım sürecinde öğrencilerin ilk haftalar ve son haftalarda pasif kalması, ders yürütücüsü tarafından istenilen eskiz, çalışma, çıktıları katılımcı öğrencilerin getirmemelerinden dolayı ders yürütücüsü öğrencilerin çalışması ve onlara fikir olması açısından sınıf ortamına bazı malzemeler getirerek teknik ve fikir arayışında olan öğrencileri yönlendirmiştir. Katılımcı öğrenciler ise bu yönlendirmeyi gerek zorunlu olarak yapma düşüncesi gerekse çalışmasını yapacağı teknik malzeme ilişkisini kuramadığı ya da kurmadığı için leke denemelerini uygulamıştır. Proje konusu olarak verilen “görsel şiir kitabı tasarımı” konusu serbest teknik ve materyal kullanımına açık olmasına rağmen bu serbestlik bazı öğrencileri kararsızlığa götürmüş ve zorlamıştır. Ders yürütücüsü bu serbestliğin öğrencileri zorladığının farkında olduğunu dersde araştırmacıya ifade etmiştir.

- Ders yürütücüsü ders süreçlerinde öğrencileri yönlendirmek istemediğini ve onlara fikir vermek istediğini birçok kez ifade etmiştir. Öğrencilerin bu yönlendirmelere karşı olumsuz bir bakış açısı getirdikleri ve yönlendirmeleri tasarımlarının uygulama ve fikir aşamalarında kullanma zorunluluğu hissetmişlerdir. Ders yürütücüsünün çalışmamalarının sonucu olarak notlarının düşeceğini söylemesi üzerine öğrencilerden 3 öğrenci not kaygısı yaşadığını görüşmelerde ifade etmiştir. Öğrenciler kendi bireysel bakış açıları ile yönlendirmeleri yerine getirmediklerinde notlarının düşeceğini düşündüklerini ifade etmişler ve not kaygısı duymuşlardır.
- Ders gözlem verilerinde ders yürütücüsünün deneysel çalışmaya, tekniğe, malzemeye, şiir ve şair seçimine yönlendirdiği gözlemlenmiştir. Öğrenciler

yönlendirmeleri ayrıca görüşmelerde de ifade etmişlerdir. Yönlendirmeler öğrenciler tarafından genellikle olumsuz karşılanmış ve olumsuz bakış açılarını görüşmelerde sık sık ifade etmişlerdir.

- Öğrencilerden 4 öğrenci ders yürütücüsünün ilk hafta verdiği proje bilgisini içeren iki sayfalık bilgilendirme yaprağında yer alan şair ve şiiirleri seçmişlerdir. Buket ve Nihan şair ve şiiir seçimi bağlamında diğer öğrencilerden farklı bir seçim yapmışlardır. Buket daha öncelerden bildiği, tartışma programları ve sosyal medyaya konu olan şair Sezai Karakoç ve şiiiri Monna Rosa'yı seçtiğini ifade etmiştir. Nihan ders yürütücüsünün haiku şiiir türünü inceleme önerisi üzerine haiku şiiir türünü keşfettiğini ifade etmiş ve şiiirlerini haiku şiiir türünde seçmiştir. Şair ve şiiir seçme bağlamında ders yürütücüsünün yönlendirme ve katkısı olduğu araştırma verilerinde ortaya çıkmıştır. Ders yürütücüsünün şair ve şiiir önerisi yapması öğrencilerin şiiir konusunda bilgi sahibi olmamalarından kaynaklandığı söylenebilir. Ders yürütücüsü proje bilgi yaprağında olan şiiirleri seçmek zorunda olmadıklarını ve istedikleri şiiirleri seçebileceklerini sık sık ifade etmiştir.
- Ders yürütücüsünün olumlu yönlendirmesi bağlamında öğrencinin seçeceği teknik, tasarım, fikir, şiiir ve şair konusunda karar veremediği ve tasarım ilke elemanlarından yararlanılmadığı durumlarda öğrenciye yol gösterdiği gözlemlenmiştir. Ders yürütücüsünün olumlu katkı sağlaması, kendi malzemelerini öğrencilerle paylaşması, farklı olmaya yönlendirmesi diğer ön plana çıkan olumlu yönlendirmeler arasındadır.
- Tasarım sürecine ait ders gözlemlerinde ders yürütücüsünün öğrencileri sürekli farklı malzeme kullanmaya, farklı çalışmalar yapmaya ve farklı bakarak farklı görmeye yönlendirdiği gözlemlenmiştir. Tasarım süreçlerinin ilerleyen aşamalarında öğrenci çalışmalarının birbirine teknik ve malzeme seçiminde benzemesi üzerine ders yürütücüsü tarafından tekrar vurgulamış ve öğrencileri farklı olmaya yönlendirmiştir. Ders yürütücüsünün yönlendirmesi ile Nihan kendi çektiği fotoğrafları kullandığı için Aslı'da diğer arkadaşlarından farklı bir çalışma yaptığı için mutlu ve sonuçtan memnun olduğunu belirtmiştir.
- Ders yürütücüsünün olumsuz yönlendirmesi alt teması altında ders yürütücüsünün öğrencileri aynı tekniğe ve leke yapmaya yönlendirmesi ve bunun sonucunda çalışmaların birbirine benzemesi öğrenciler tarafından

olumsuz olarak ifade edilmiştir. Bazı öğrenciler ders yürütücüsünün olumsuz yorumlarının motivasyonlarını düşürdüğünü belirtmişlerdir. Öğrencilerin lekeye yönelmesi ile ders yürütücüsü, öğrencileri aynı olana yönlendirme kaygısı duyduğunu ve aynı olana yönlendirmek istemediğini ders sırasında ifade etmiştir.

- Öğrencilerin lekeye yönelmesi ve ders yürütücüsünün yönlendirmeye sebep olduğu görüşüne karşılık ders yürütücüsünün teknik ve malzeme konusunda sürekli serbest olduklarını ifade ettiği görülmektedir. Ders gözlem verilerinde öğrencilerin yeterince çalışmadıkları ve araştırmadıkları için gösterilen yöntemi uygulama ve devam ettirmeyi tercih ettikleri gözlemlenmiştir.
- Öğrencilerden İrem, Merve ve Nihan yapılan görüşmelerde tasarım sürecinde ders yürütücüsünün fazla yönlendirdiğini ve fazla müdahale ettiğini ifade etmişlerdir. Bu müdahalenin tasarım tekniği, malzeme seçimi, şair ve şiir seçimi, program kullanma ve fazla ilgili olma gibi konularda ön plana çıktığını öğrenciler ifadelerine yansımıştır. Ders gözlem verileri ise bu yönlendirme ve müdahaleleri destekler niteliktedir.
- Ders yürütücüsünün olumsuz yönlendirme olarak ifade ettiği cümlelerle öğrencilerin olumsuz bakış açısı getirdikleri ve ders yürütücüsünü eleştirdikleri gözlemlenmiştir.
- Öğrenciler tasarım sürecinde sınıf ortamındaki diğer öğrencilerden dolayı ya da doğrudan etkilendiği ve sınıf ortamının kendilerini yönlendirdiğini ifade etmiştir. Bu yönlendirmeler leke seçimi, doku seçimi ve kullanımında etkilenmenin yanı sıra seçilecek şairin başka bir öğrenci tarafından seçilmesi ile öğrencinin başka bir şair seçmeye yönelmesi gibi etkilenmeler olduğu gözlemlenmiştir.
- Jüri yönlendirmeleri öğrencilerin bireysel algılarına bağlı olarak olumlu ve olumsuz şekilde ortaya çıkmıştır. Jürinin yorumlarının öğrencilere ve ders yürütücüsüne farklı bakış açısı kazandırma, öğrencilere yeni fikirler verme ve jüri üyelerinin olumlu yorumlarının motiveyi artırma açısından katkı sağladığı gözlemlenmiştir. Jürinin önerileri ile ilgili ders yürütücüsü “farklı bir bakış açısı” olduğunu ve “güzel öneriler” olduğunu ifade etmiştir.
- Tasarım sürecinin ilk haftasında öğrencilere dağıtılan proje bilgisi sayfasında yer alan şairlerin seçimi ders yürütücüsü tarafından öğrencilere bırakılmıştır. Ders

yürütücüsü diğer konularda serbest oldukları gibi şiir ve şair seçimi konusunda da serbest olduklarını ifade etmiştir. Öğrenciler yapılan görüşmelerde şair ve şiir seçimi konusunda ders yürütücüsünün verdiği proje bilgisinde yer alan şairleri seçtiklerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda 6 katılımcı öğrenciden 4 öğrenci listede yer alan şairleri seçmiştir. Nihan, ders yürütücüsü tarafından önerilen ama ders bilgi formunda yer almayan haiku şiir türünü araştırmış, yeni bir şiir türü öğrendiğini ifade etmiş ve haiku şiir örneklerini tasarımları için seçmiştir. Buket ise daha önceki yaşantısında karşısına çıkan şiir ve şairi merak etmesi ve önceki bilgilerinden dolayı seçtiğini ifade etmiştir.

- Öğrencilerin şiir ve şair tercihlerinde öğretmen yönlendirmesi ve kendi tercihlerinin ön planda olduğu görülmektedir. Bazı öğrenciler yapmış olduğu araştırmalarla şairin başarısı (Altın Portakal Şiir Ödülü'nü alan ikinci kadın şair olması), kanserden hayatını kaybetmesi gibi duygusal bağlantılar kurması şair seçimi, şiir seçimi ve bunlara bağlı olarak jürili vize sınavı sunumlarında kullandıkları müzik seçimi ve tasarımlarını oluşturmada etkili olmuştur.
- Ders gözlemlerine ait verilerde ders yürütücü öğrencilere fikir vererek yönlendirmede malzeme, teknik şiir ve şair seçiminde serbest olduklarını sık sık dile getirmiştir. Ders yürütücüsü öğrencilere serbest olduklarını dördüncü haftanın ders gözlemlerinde şu cümlelerle ifade etmiştir: “Arkadaşlar bakın illa ben size bakın gösterdim leke ile çalışmak zorunda değilsiniz. Başka malzemelerde var değil mi füzen var suluboya var.”
- Ders yürütücüsünün tasarım sürecinde öğrencileri şiiri içselleştirmeye yönlendirdiği, öğrencilerinde bu yönlendirmeler doğrultusunda çalışmalarında şiir ile ortak olan duygu, fikir, renk, kelimeleri seçerek şiiri içselleştirdikleri yapılan gözlemlerde ortaya çıkmıştır.
- Ders yürütücüsü tasarım sürecinde bireysel ifadenin önemini “Bireysel projelerde tasarımcı işin içindedir” cümlesi ile ifade etmiştir. Öğrencilerin bireysel fikirlerine önem verdiğini ifade eden ders yürütücüsü, öğrencileri bireysel ifadeye teşvik etmiş ve yönlendirmiştir. Ders yürütücüsü öğrencilerin bireysel tercihlerine öncelik verdiğini şu cümle ile ifade etmiştir: “Şunu seç demek istemiyorum çünkü ben senin mutlu olacağın birşey seçmeni istiyorum...”

- Ders yürütücüsü tasarım ilkelerinin önemini sık sık vurgulayarak tasarım süreçlerinde bu ilkeleri dikkate alarak tasarımlarını oluşturmalarını, bu ilkeleri vurgulama aşamasında da şiirdeki bazı duygu ve kelimeleri kullanabileceklerini söyleyerek öğrencileri tasarım ilkelerini kullanmaya yönlendirmiştir. Bu bağlamda öğrenciler şiirdeki bazı duygu ve kelimeleri tasarım ilkeleri bağlamında vurgulamayı tercih etmiştir.
- Ders yürütücüsü öğrencilerin fikir ve tasarım aşamasında karşılaştıkları zorluklar ve sıkıntılar bağlamında onları sürekli motive ederek karşılaştıkları sorunlara çözüm bulma önerileri getirerek öğrencilerin tasarım sürecindeki sorunlarını çözmeleri için çözüme yönlendirdiği gözlemlenmiştir.
- Tasarım süreçlerinde ders yürütücüsü öğrencilerin vize sınavı için hazırladıkları sunumları vize değerlendirmesinden bir hafta önce değerlendirerek fikirler vermiştir. Etkili sunumun nasıl yapılacağını, sunum sırasında seçilen giysiler, şiirde vurgulama, müzik seçimi, vücut duruşu vb. konuları önemseydiğini, öğrencilerinde önemsemesi gerektiğini vurgulayarak öğrencileri etkili sunum yapmaya yönlendirmiştir.
- Ayrıca bazı öğrenciler kendi bireysel farklılığı olarak not kaygısı yaşadıklarını, jürinin önerilerini dikkate almadıklarını, ders yürütücüsünün yönlendirmelerini sorguladıkları ve eleştirdikleri gözlemlenmiştir. Bu eleştiriler arasında öğrencilerin lekeye, malzemeye ve tipografiye yönlendirmesi ve fazla müdahale edilmesi öne çıkan yönlendirmeler arasındadır.
- Her öğrencinin bireysel tercihinin o öğrencinin bireysel bakış açısı, düşünme yapısı, deneyimleri, öğrendikleri ve çevresi ile etkileşimi sonucunda bireyselliğine ve gelişimine etki ettiği gerek alan yazında gerek araştırma bulgularında görülmektedir.
- Bireysel farklılık ve özellik belirtme alt teması altında öğrenciler diğer bireylerden farklı özelliklerini ifade etmişlerdir. Bu özellikler arasında evde çalışmayı sevme, üşengeç olmama, sıkılgan olma, şiir okumayı sevmeme, serbest tasarım konusunu tercih etme, illüstrasyon yapmayı sevme, bilgisayarda çalışmayı sevme bağlamında her bireyin farklı bireysel ilgi ya da yetenek alanları olabileceğini ve çalışma temposunun kişiden kişiye göre farklılık göstereceğini belirtmişlerdir. Bireysel farklılık ve özellik belirtme bağlamında Merve şiir

okumayı sevmediğini yedinci haftaya ait derste “Yani herkes tasarım yapamayacağı gibi bence herkes de şiir okuyamaz.” cümlesi ile ifade etmiştir.

- Tasarımı içselleştirme alt teması altında öğrencilerin şiirlerde sevdikleri konu, dize, kelime, renk ve bu unsurların öğrencilerde hissettirdiği, kendi bireysel duyguları ile bağdaştırdıkları, öğrencilerin kendilerine yakın gördükleri, çağrışım yapan duyguyu ifade etmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Bu bağlamda öğrenciler tasarım oluştururken seçtiği malzeme, kelime, şiirin konusu ve şairin hayatı ile tasarımlarını içselleştirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır.
- Öğrencilerin farklı olma ve birbirine benzememek için farklı olma çabası ortaya koydukları ve bireysel tarzlarını teknik, malzeme ve şiir konusu ile ortaya koydukları gözlemlenmiştir. Öğrencilerin farklı olma çabası göstermelerinde ders yürütücüsünün öğrencileri farklı olmaya ve bireysel tarz oluşturmaya yönlendirmesinin etkili olduğu ders sürecinde gözlemlenmiştir.
- Bireysel değerlendirme alt temasında öğrencilerin kendi davranışları sonucunda tasarım süreçlerinde ortaya koydukları bazı bireysel özelliklerini olumlu ve olumsuz açıdan değerlendirdikleri gözlemlenmiştir.
- Öğrencilerin kendilerini değerlendirmesinin yanı sıra ders yürütücüsünü olumlu özellikleri ile olumlu değerlendirdikleri, geçmiş derslerden tanıdıklarını, kendilerine olumlu katkılar sağladığını ve başarılı bir ders süreci yaşadıklarını ifade etmişlerdir.
- Ders yürütücüsünün bireyselliği de tasarım ve eğitim süreçlerini doğrudan ya da dolaylı olarak etkilediği gerek öğrenci görüşlerinde gerek ders gözlemlerinde ortaya çıkmaktadır. Ders yürütücüsü öğrenciler ile kendi deneyimlerini paylaşarak kendi bireysel yaşantısından örnekler verdiği ders gözlemlerine ait verilerde görülmektedir.
- Öğrencilerden Merve çalışmasına günlük olarak topladığı bazı nesnelere, yaşamından malzemeyi tasarımında kullanma isteğini ders yürütücüsü olumlu karşılamıştır. Ders yürütücüsü diğer öğrencilerde bu fikrin şiir ile birey arasında bağlantı kurmak için iyi bir fikir olduğunu ve bireyselliğin bu şekilde güzel ifade edilebileceğine vurgu yapmıştır. Merve ilerleyen derslerde ders yürütücüsünün hatırlatmasına rağmen bu nesnelere kullanmamıştır. Merve görüşmelerde herkesin aynı şeyi yaptığını ve kendisinin de çaba sarf etmek istemediğini ve bu yüzden bu nesnelere kullanmaktan vazgeçtiğini ifade etmiştir.

- Ders yürütücüsü tasarım süreçlerinde öğrencilerin okul içindeki genel başarı ve not durumları ve ders içindeki performanslarını zaman zaman kıyasladığı ve karşılaştırdığı gözlenmiştir.
- Ders yürütücüsünün tasarım süreçlerinde öğrencilerin öz güven oluşturmak ve arttırmak için onlara inandığını, güvendiğini başaracaklarını söylediği gözlemlenmiştir. Bu ifadeler arasında bazı yerlerde İngilizce kelimelere yer vermiştir: “We can try (deneyebiliriz), deneyebilirsiniz...”
- Bazı öğrenciler kendilerini, bireysel olarak düşüncelerini ifade edemediği gözlemlenirken bazı öğrencilerinde bireysel düşüncelerini ifade etmekte sıkıntı yaşamadığı gözlemlenmiştir. Aslı, ders yürütücüsünün pop-up kitap yapımı önerisi için düşüncelerini şu cümle ile kendisini ifade etmiştir: “Pop up pek yapmak istemiyorum ama öyle sürprizli dediğiniz gibi olabilir.”

5.1.3. Öğretim tasarımı temasına ilişkin sonuçlar

Araştırmanın öğretim tasarımı ana temasına ait sonuçları arasında öğrencilerin proje konusuna ve ders yürütücüsü seçimine karşı tutumları ortaya çıkmıştır. Katılımcı öğrencilerin ders için seçilen şiir kitabı tasarımı konusunda şiire karşı olumsuz tutumlarından dolayı ön yargı ile yaklaştıkları görülmüştür. Öğrenciler tasarım sürecinin ders ve proje konusu bağlamında uzun süreyi kapsamaması ve proje konusunu sevmedikleri için motivasyonlarının düştüğü görülmektedir. Görsel İletişim Projesi dersinin 1 gün boyunca 6-8 ders saati olması öğrencilerin sevmediği bir konuyu yapması öğrenciler açısından dersi zor bir hale getirmiştir. “Duygu evreninin dışı en açık olduğu gençlik döneminde insan biçimsel yaratma yoluyla çok yönlü biçimlenmektedir... Kuşkusuz yaratıcı güçlerin geliştirilmesi yeterli mekan, zaman ve huzur ister (Gençaydın, 1993, s.9).”

- Ders sürecinin başlaması ile öğrencilerin şiir kitabı tasarımı konusu ile beklentilerinden farklı bir konu olması nedeni ile beklentilerini karşılamayan bir konu ile karşılaştıklarını ifade etmişlerdir.
- Öğrenciler ders yürütücüsü seçme bağlamında proje konusunun önceden verilerek ders yürütücüsü seçme süreçlerinde etkili olması gerektiğini ifade etmiştir.

- Öğrenciler ders yürütücüsünü seçmek istemediklerini, bu dersi zorunlu olarak seçtiklerini, bu zorunlu seçimin nedeni olarak da seçilecek başka ders ve günün ders programlarına uygun olmadığını belirtmişlerdir.
- Öğrencilerin çoğunluğu proje konusu olarak verilen şiir kitabı tasarımı konusunu sevmediklerini, şiiri sevmediklerini, sevmedikleri bir konu hakkında tasarım yapmanın öğrencilerin motivasyonunu düşürdüğünü ve tasarım sürecinden sıkıldıklarını ifade etmişlerdir.
- Öğrencilerden Buse ve Aslı proje konusunu ve projeyi sevdiklerini ifade etmiştir. Buse, şiiri ve şiir okumayı sevdiğini, şiir kitabı tasarımının güzel olabileceğini düşündüğünü ve el ile çalışmayı sevdiğini belirterek diğer öğrencilerden farklı bir görüş olarak projeyi sevdiğini belirtmiştir. Aslı şiiri sevmeyi zannettiğini ama şiiri bu proje sayesinde sevmeye başladığını jüri vize sınavı ifade ederek ders yürütücüsüne teşekkür etmiştir. Bu bağlamda 4 öğrencinin şiir konusunu sevmemesine karşılık olumlu bireysel görüşünü ifade ettiği gözlemlenmiştir.
- Ders yürütücüsü şiir kitabı tasarımında konu, teknik, malzeme, şiir ve şair seçiminde özgür olduklarını sık sık dile getirdiğinde yapacakları tasarımın “sanat kitabı olmaması” gibi bazı konu sınırlarını belirlemiştir.
- Proje konusu olarak tek bir konunun verilmesi öğrenciler tarafından sınırlayıcı ve kısıtlayıcı olarak ifade edilmiş, tek bir konu yerine birden fazla seçeneğe konu olmasının daha özgür ve keyifli bir tasarım süreci sağlayacağını ifade etmişlerdir.
- Ders süresinin bir gün boyunca sabah ve öğleden sonra olması öğrenciler tarafından uzun ve sıkıcı bir tasarım süreci olarak ifade edilmiştir. Bu bağlamda Merve ders süresinin çok uzun olduğu ve bu dersin iki farklı güne bölünmesinin daha iyi olabileceği fikrini ifade etmiştir.
- Öğrenciler gerek ders sürecinde gerek araştırmacı ile yapılan gözlemlerde tasarım sürecinde sıkıldıklarını ifade etmişlerdir. Öğrenciler proje ve ders konusundan, tasarım sürecinde karşılaştıkları zorluklardan, bir dönem boyunca tek bir proje olması ve uzun ders süresi boyunca okulda kalmanın verdiği sıkıntıları ifade etmişlerdir. Ders yürütücüsünün öğrencilerin sıkıldığı noktalarda öğrencilere moral vererek motive ettiği gözlemlenmiştir.

5.2. Tartışma

Araştırmanın tartışma bölümünde bulgular ve sonuçlara ait verilerin alanda yapılan araştırmalarla ortak ve farklı yönleri değerlendirilmiş, karşılaştırılmış ve diğer verilerle desteklenmiş ve araştırmacının bakış açısı ile yorumlanmıştır. Tartışma bölümü birey, bireysellik, bireysel farklılıklar, sanat ve tasarımda bireysel ifade, ders yürütücüsü ve öğrenci motivasyonu, iş birlikli çalışma bölümlerine yer verilmiştir. Bu kapsamda araştırmanın tüm süreçleri düşünüldüğünde:

Öğrencilerin farklı bir birey olarak farklı ilgi alanları, bireysel özellikleri, öğrenme ve algılama kapasiteleri olduğu araştırmanın sonuçları arasında ortaya çıkmıştır. Eğitim ve öğretim süreçlerinin daha verimli, keyifli bir şekilde yapılması için öğrencilerin bireysel farklılıklarına ve ilgi alanlarının farkına varılarak bilinmesinin eğitim süreçleri açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Konu ile ilgili Ayaydın (2009) görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir.

Öğrencilere onların zekâ alanlarına göre eğitim yapılması gerektiği, her konunun sınırsız yolla öğretilbileceği, zekâ alanının erken yaşta keşfedilmesi gerektiği ve değerlendirmenin de farklı zekâ alanları göz önüne alınarak çeşitli şekillerde yapılması ihtiyacı aslında bireysel eğitimin sahip olduğu anlayıştır. Bu anlayış görsel sanatlar eğitiminin doğasında zaten vardır. Aynı şekilde; öğrencilerin zekâları doğrultusunda yönlendirilmesi, öğretimin zevkli hale getirilmesi ve kuramın uygulanmasında öğretmenin hayati önem taşıması görsel sanatlar eğitiminin de temel prensipleridir (Ayaydın, 2009, s.61).

Eğitimcilerin bireysel eğitimleri ve bilgileri öğrenciler açısından önemlidir. Eğitimci ancak aldığı ve öğrendiği bilgiyi aktarabilir. Bu bağlamda eğitimcilerin kendi bireysel ilgi ve tercihlerinin eğitim süreçlerine yansımaları kaçınılmazdır. Fakat eğitimcilerin bazı ön plana çıkan bu bireysel ilgi ve tercihlerini öğrencilerin öğrenme süreçlerinde kullanımı konusunda gereken özeni göstermesi ve öğrencileri tamamen etkilemesi bağlamında dikkat edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Öğrenci ve eğitimcilerin bireysel farklılıklarının olması onları özgün ve farklı bir birey yapmaktadır. Aykut (2006) eğitimin bireyselleştirilmesi ve öğrenci ihtiyaçlarını karşılayacak bir şekilde, bireye uygun programlanması gerektiğini ifade etmektedir. Bu bireysel farklılıklar bireylerin kendilerini ifade edebilme yetenekleri ile yakından ilgili olduğu gibi çevresinin farkına varması sonucunda algıları ile de yakından ilgilidir. Bireylerin arka planda kalmış, bireysel yeteneklerini keşfetmesinde birey ve eğitimeye ayrı görevler düşmektedir. Her bireyin algılaması yaşantı ve kendi içsel durumuna göre farklılık gösterebilmektedir. Sanatçının bir yapıtı üretme sürecinde düşünsel, çevresel,

psikolojik, tarihsel olayların etkisinde kalarak sanatsal algısı ile kendi yaşantısı aracılığıyla kurduğu bağlantılar sonucunda eserine yansır (Coşkun, 1998, s.92). Şeyihoğlu (2010) kendilerini ifade etmek için ders ortamındaki algılarından yola çıktığını, bu ifadeler ile tarzlarını oluşturduğunu ve oluşturdukları bireysel tarz sonucunda yaratıcı olduklarını vurgulamaktadır (Şeyihoğlu, 2010, s.68). MEB (2018) görsel sanatlar eğitimi öğretim planlarında yer alan ölçme ve değerlendirme yaklaşımında bireysel farklılıklarla ilgili görüşe şu şekilde yer verilmiştir: “Bireysel farklılıklar gerçeğinden dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genel geçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntemle veya teknikle ölçülüp değerlendirilmez (MEB, 2018, s.6).” Sadece MEB bünyesinde yer alan eğitim kademelerinde değil eğitimin her kademesinde bireysel farklılıkların olduğu düşünüldüğünde ölçme ve değerlendirme süreçlerinin yükseköğretim kurumlarında eğitim alan öğrencilerinde bireysel farklılıklarını gözetmek açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Sanat ve tasarım eğitiminde eğitimciler tarafından her zaman ön plana çıkan özgün olmak ve farklı bir eser ortaya koymaktır. Erbay (1997) plastik sanatlar eğitiminin gelişimini etkileyen ve kişisel yapıdan kaynaklanan sorunlar olarak, bireylerin farklı fizyolojik özelliklere sahip olduğunu, bireylerin sahip olduğu bilgi, deneyim, davranışlarının farklılıklar gösterebileceğini ve buna bağlı olarak bireylerin olaylar karşısında farklı tepkiler sergileyebileceğini ifade etmektedir (Erbay, 1997, s.161). Farklı bir eser ortaya koymak için farklı düşünen, farklı uygulamalar yapan ve farklı düşüncelere saygı duyan bireyler yani öğrenci ve öğretmenlerin olması önemlidir. Şimga (1989) aynı bir sanat yapıtının farklı sanatçılar tarafından yapılması sonucunda ortaya çıkan eserin birbirinden farklı olacağını, sanatçı özneliği farklı bireysel bir iz ve kişiliği ile ön plana çıkaracağını ifade etmektedir (Şimga, 1989, s.40). Bireyin yaşamında yer alan bütün olaylar deneyimler ve öğrendiği bilgi doğrudan ya da dolaylı olarak bireyin yaşamı ve buna bağlı olarakda sanatsal süreçlerini etkilemektedir. Bireysel olarak sanatçıda iz bırakan olaylar sanatçının duygusal gelişimini etkileyerek duygusal yapısında şekillendirebilmektedir. Bayraktar (2017) sanatçının belleğini oluşturan toplum ve aileye ait değerlerin sonucunda bireyin yaşantısının izlerini taşıdığını, kimliğimizi oluşturan bu süreci de bilişsel ve duyuşsal etkileşimin ürünü olarak ifade etmektedir (Bayraktar, 2017, s.140).

Eğitimin bireyselleşmesi ve bireysel farklılıklar bağlamında çoklu zeka ile ilgili yapılan araştırmalarda bireyin ilgi ve yeteneklerini içine alan ya da keşfetmesine olanak tanıyan ve birden fazla disiplinin bir arada olduğu eğitim anlayışının önemli olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Bireysel farklılıklara öncelik veren ve bireye özgü yetenekleri ön plana çıkaran bireysel eğitimin program süreçleride bu nedenle önem kazanmaktadır. Talu (1999) çoklu zeka kuramı kapsamında yapılan uygulamaların bireysel farklılıklara dikkat çektiğini, öğrencilerin kendini tanımalarını, öğrenmelerini kolaylaştırdığını, kendilerine güvenmelerini, yaratıcı düşünceleri geliştirmelerini, bireysel farklılıklara saygı duyabileceklerini, yaratıcı düşüncelerini geliştirmelerini ve gelecekte seçeceği mesleği şimdiden düşünmelerini sağlayacağı için önemli olduğunu ve bu önemden dolayı zeka türlerinin öğrenme programlarına dahil edilerek program geliştirme süreçlerinde yer alması gerektiğini ifade etmiştir (Talu, 1999, s.171). Araştırma açısından değerlendirdiğimizde “Görsel İletişim Projesi” dersi kapsamında öğrencilere verilen konu olan “görsel şiir kitabı tasarımı” çoklu zeka kuramında yer alan öğretim stratejileri arasında bulunan görsel tasarımlarla görsel, duygularla içsel içe dönük, şiiri okuma ve seslendirme yolu ile sözlü dilsel son olarak derslerde dinledikleri ve sunumlarındaki görselleri ifade etmek için kullandıkları müzikler ile müziksel ritmik zeka açısından farklı strateji ve disiplinleri bir arada barındırdığı görülmektedir. Bu bağlamda ders yürütücüsünün farklı disiplinlerin olduğu, farklı ilgi alanları ve yetenekleri ortaya çıkarmaya teşvik ettiği bir ders yürüttüğü gözlemlenmiştir.

Eğitim öğretim süreçlerinde gerek eğitimciler gerekse öğrenciler açısından motivasyon önemli bir yere sahiptir. Ders yürütücüsünün motivasyonunu öğrenciler açısından ele aldığımızda öğrencilerin çalışması, başarılı olması, saygı göstermesi, sağlıklı bir şekilde iletişim kurarak kendisini ifade edebilmesi için motivasyon kaynağı olarak önemlidir. Jesus ve Lens (2005) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin motivasyonunun da öğrencilerin motive olmasında önemli bir etkisi olduğunu, eğitim yöneticilerinde öğretmenin motivasyonunu bu nedenle önemsedini ifade etmiştir. Köse ve diğ. (2018) tarafından öğretmen motivasyonu üzerine yapılan bir diğer araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenin motivasyonunu etkileyen en önemli unsurlardan birisi olarak öğrenci başarısı gösterilmektedir. Araştırmada öğretmen motivasyonunu arttıran diğer unsurlar ise şunlardır: “İşbirliği, dayanışma, iletişim, samimi ortam, değer görme ve ilişkiler öğretmenlerin içsel motivasyonunu arttırmadaki etkisi vurgulanan diğer unsurlardır (Köse ve diğ., 2018, s.268).” Bu bağlamda öğretmen

ve öğrencinin karşılıklı olarak motive olması eğitim süreçlerinin daha sağlıklı olması açısından önemlidir. Öğrenci ders yürütücüsünün olumlu geri bildirimleri ve ödülleri ile başarılı olduğunu, ders yürütücüsünün ona güvendiğini hissedebilir ve motive olabilir. Motivasyon bağlamında ders yürütücüsünün öğrencilere ders süresi boyunca birçok kez motive eden sözler söylemesi göz önüne alındığında ders yürütücüsünün öğrencileri motive ettiği görülmektedir. Öğrencilerin derse çalışmadan gelmelerinin öğretmenin motivasyonu üzerinde olumsuz etkisi olduğu araştırma sonuçları arasında yer almaktadır. “Öğrenci, ailesinin, öğretmenlerinin ve arkadaşlarının onasaygı göstermesini ve takdir edilmesini ister. Sınıf ortamında öğretmenler, öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun olarak onların yeteneklerini ve başarılarını ödüllendirmelidir. Öğrencilere başarı fırsatları sağlayarak kendine olan güvenlerini artırabilir (Balaban-Salı, 2014, s.170).” Vatansever Bayraktar (2015) sınıf yönetiminde öğrenci motivasyonu ve motivasyonu etkileyen etmenler bağlamında yapmış olduğu çalışmada öğrenci motivasyonunun düşmesi ve artmasını şu şekilde ifade etmektedir: “Öğrencilerin derslere daha çok dikkat ettikleri, ilgi duydukları, ödevlerini yaptıkları ve sınavları için çalıştıkları zaman motive oldukları; ifade edilen davranışları gösteremedikleri durumlarda ise öğrencilerin motivasyonu sağlayamadıkları söylenebilir (Vatansever Bayraktar, 2015, s.1095). Bu bağlamda öğrencilerin motivasyonunun artması öğretmenin de motive olmasını sağlayan etmenlerin araştırma bulguları göz önüne alındığında paralellik gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Araştırmanın tasarım sürecinde ödüllendirme olarak ders yürütücüsünün güzel sözler söyleyerek öğrencileri motive etmesi ders gözlemlerine ait bulgularda karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin tasarım süreci boyunca proje konusuna ilgisiz olması sonucunda öğrencilerin beklenen performansı göstermemeleri de ders yürütücüsü açısından diğer bir motivasyon eksikliği olarak görülmektedir. Ada ve diğ. (2013) tarafından yapılan öğretmen motivasyon etkenlerini belirleme amacı taşıyan araştırmanın sonuçları arasında ilgisiz öğrenciler öğretmen motivasyonunu etkileyen dışsal etkenler olarak önemli bir unsur olduğu ortaya çıkmıştır (Ada ve diğ., 2013, s.164). Öğretmen motivasyonunun önemli olduğu araştırma sürecinin bulgularında yer aldığı gibi öğrenci motivasyonunda önemlidir. Öğrenci motivasyonlarını sürekli yükselmesi için çabalayan ders yürütücüsünün yaptığı bazı yorum ve geri bildirimlerin öğrenciler tarafından olumsuz olarak algılanması öğrenci motivasyonunun düşmesi olarak araştırma sonuçlarında ortaya çıkmıştır. Ayrıca ders yürütücüsünün yönlendirmeler ve fazla müdahale ettiğini düşünen öğrenciler olumsuz bakış açısı geliştirmiş ve motiveleri düşmüştür. Vatansever

Bayraktar'a (2015) göre "Öğrencinin yaptığı yanlış ya da doğruysa bu durum kendisine açıklanmalıdır. Olumlu güdüler ve güven başarıya, olumsuz duygular ve güvensizlik başarısızlığa yol açmaktadır. Bu nedenle öğrenme ortamlarının aşırı kontrol altına alınması güdüyü azaltır (Vatansever Bayraktar, 2015, s.1097). Bu nedenle tasarım süreçlerinde ders yürütücüsünün yaptığı olumsuz yorumların öğrencileri olumsuz etkileyebileceği sonucu araştırma ile desteklenmektedir.

Araştırma bulgularında ders yürütücüsü ve öğrenciler arasında iletişim problemi olduğu gözlenmiştir. İletişim problemi olarak öğrencilerin ders yürütücüsü ile önceki deneyimleri, not kaygısı, kendini ifade etmede çekinme ve ders yürütücüsünün proje konusunda kararlı olması nedenler arasındadır. Eğitim öğretim süreçlerinin ders yürütücüsü ve öğrenciler açısından amaçlarına ulaşması için iletişim önemlidir. Öğrenci ve öğretmen arasındaki iletişim eğitim ve öğretim süreçlerinde önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırma bulgularına göre öğrenciler ve ders yürütücüsü arasında iletişim eksikliği olduğu özellikle öğrencilerin istek, beklenti ve sorunlarla ilgili düşüncelerini ders yürütücüsü ile paylaşamadıkları görülmektedir. Ders yürütücüsünün ise iletişim kurma çabası ve onlara çalışmama nedenlerini sorması üzerine öğrencilerin iletişim kurmadığı gözlemlenmiştir. Opdenakker ve diğ. (2012) tarafından yapılan araştırmada öğrenci ve öğretmenin bireylerarası ilişkilerinin önemi, akademik ve özerk (bireysel) motivasyonun belirleyicisi olduğunu vurgulamaktadır (Opdenakker ve diğ., 2012).

Ekip çalışması bireysel çalışmalarda bazı çıkmaz ve sorunları giderme açısından önemli olabilir. Araştırma bulgularında öğrencilerin baskı süreci, sahaf araştırması ve ders yürütücüsü ile birlikte yaptığı çalışmaları öğrenciler yardımlaşma ve keyifli bir süreç olarak ifade etmişlerdir. Motiveyi arttırma, iletişimi kuvvetlendirme, ders süreçlerini aktif geçmesi ve öğrencilerin kendine olan güveni kazanmasında ekip çalışmasının olumlu katkısı olduğuna yönelik bazı araştırma ve yorumlar vardır. "Genellikle ne kadar çok çabalarsak cevap niteliğindeki uygun sonucu bulmak o kadar zor olur. Takım çalışması, çalışma arkadaşlarının değerlendirmeleri, yaratıcı destek ve yönlendirmeleri sonucu bulmaya yardımcı olacak ve tıkanıklığı açacaktır (Ambrose ve Aono-Billson, 2013, s.149)." Ders yürütücüsünün doğrudan ya da dolaylı olarak ekip çalışmasına yönlendirdiği durumlar katılımcı öğrenciler tarafından olumlu karşılanmıştır. Ekip çalışması diğer bir deyişle iş birlikli öğrenmenin bireysel öğrenmeye göre daha etkili olduğu yönünde görüşlerde vardır. Kurtuluş (1998) tarafından temel eğitimde 7. Sınıflara

yapılan araştırmada öğrenci tutumları, sosyal becerilerin gelişmesi, dersi ve okul sevme, sanatsal ifade yeterliliklerinde işbirlikli öğrenme yönteminin, bireysel öğrenme yöntemine göre daha etkili olduğu araştırma sonuçları arasındadır. Yılmaz (2007) yaptığı araştırmada sanat eğitiminde iş birlikli öğrenmenin okulu ve dersi sevme, paylaşma, yardımlaşma ve bunlara bağlı olarak sosyal becerilerin gelişmesine yardımcı olduğunu ifade etmiştir.

Sanat ve tasarım fakültelerinden mezun olan öğrencilerin alanları ile ilgili çok farklı meslek gruplarında çalışacağı göz önünde bulundurulmaktadır. Bu bağlamda grafik tasarım ajanslarında çalışan bireylerin müşteri beklentilerini ön plana alması nedeniyle aldıkları bir işi beğenmeme gibi bir seçenekleri olmaması söz konusu olmaktadır. Ajanslarda çalışan bireylerin müşteri memnuniyetinin ön planda olduğu bir tasarımı ortaya koymaları beklenir. Bu nedenle eğitim süreci ortamının öğrencilerin meslek hayatına göre daha serbest oldukları bir çalışma ortamı olduğu ve öğrencilerin meslek hayatlarında karşılaşılabilecekleri zorluklar hakkında bilgi edindirmeleri eğitimciler açısından önemli bir görev olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın gözlemlendiği dersin yürütücüsü öğrencilere bu konu bağlamında gerekli vurgulama ve hatırlatmaları yaptığı gözlemlenmiştir.

Ders yürütücüsü öğrencileri iyi niyetli de olsa şiir ve teknik seçiminde şair isimleri ve malzemeler vererek öğrencilerin bireysel tercihlerini açısından çeşitli olumsuzluklar yaratmış mıdır? Ders yürütücüsünün proje bilgi yaprağı vermesi öğrencileri şair tercihleri açısından bazı olumsuzluklara neden olmuş mudur? Ders yürütücüsünün örnekler vermesi aynı zamanda öğrencileri araştırma yapmak yerine kolaycılığa yönlendirebilmektedir. Bu nedenler ders yürütücülerini verilen örnek ve yönlendirmelerde daha dikkatli davranarak öğrencinin bireysel tercih ve seçimlerini ortaya çıkarmak için eğitimcilerin müdahalesinin en az indirgenmesi eğitim ve öğretim ortamları açısından önemlidir. Proje konusunun öğrencilerin sevmediği bir konu olması, ders yürütücüsü ve öğrenciler arasındaki iletişim eksikliği ve ders yürütücüsünün yönlendirme ve müdahaleleri öğretim tasarımı ile ilgili bazı problemler olduğunu gösterir niteliktedir. Bu nedenle yönlendirme, müdahale ve verilen örnekler önem arz etmektedir.

Öğrencilerin yönlendirme, müdahale ve fazla müdahale olarak ifade ettikleri ders yürütücüsü davranışları bireyden bireye farklı algılanabilmektedir. Bu farklı anlama da bireysel beklenti, fark, özellik, bakış açısı vb. birçok değişkene göre değişmektedir. Araştırmacı öğrencilerin söyledikleri alıntılarını değiştirmeden olduğu gibi aktarmıştır.

Araştırmacı bu durumu olumlu ve olumsuz yönleri ile ifade etmiştir. Diğer bir yönden baktığımızda ders yürütücüsünün öğrencilerin çalışmaması, derse hazırlıksız gelmesi ve jürili vize sınavında yer alan jüri üyelerine karşı sorumluluk hissetmesi acaba ders yürütücüsünü bazı yönlendirme, müdahale ya da fazla müdahalelere yönlendirmiş olabilir mi? Öğrencilerin olumsuz olarak yönlendirmelerin çok fazla olduğunu düşünmesi öğrencinin kendini yetersiz hissetme ve kendine olan güveni konusunda önemli olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin bir işi yapabilme, karar verme ve uygulama süreçlerinde fazla müdahalenin öğrencinin bireysel ifadesini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Öğrencilerin fazla müdahale olarak belirttikleri şiir-şair seçimi, teknik ve malzeme seçimi, program kullanma gibi bazı konularda öğrenciler rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerden Merve'nin şiir okumayı sevmediğini söylemesi üzerine ders yürütücüsünün ısrarları üzerine Merve: “Yani herkes tasarım yapamayacağı gibi bence herkes de şiir okuyamaz.” cümlesi ile ders yürütücüsüne cevap olarak sevmediği bir özelliğini ifade ettiği gözlemlenmiştir. Merve ders yürütücüsünün projeyi yönetme süreci ile ilgili “...Ben belki başka bir hocaya danışırdım yani bu danışma olayını biz çok aşık bildiğin bütün projeyi o ilerletti yani rolü oydu” ifadelerini kullanmıştır. Nihan ise ders yürütücüsünün fazla müdahalesini “...Çok fazla müdahale olması büyük bir olumsuzluk. Yani hem kendi tarzımızı bulmak zorlaşıyor hem de tasarım süreci zorlaşıyor. Yani çok daha eğlenerek yapmamız gerekiyordu aslında” cümleleri ile ifade etmiştir. Öğrencilerin yönlendirme ve müdahale olarak nitelendirdikleri bazı ders yürütücüsü davranışlarının yanı sıra iletişim eksikliği olması öğrenciler ve ders yürütücüsü olmak üzere her iki taraf içinde önem arz etmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade etmesi için gerekli ortam ve şartları hazırlamak önemlidir.

Ders yürütücüsünün öğrencileri teknik, malzeme seçimi bakımından serbest bırakmasının yanında şiir konusunun verilmesi öğrencileri sınırlamış mıdır? Aslı: “Bizi serbest bırakılsa biraz daha hani materyaller konusunda kısıtlayıcı olunmasa daha...” cümlesi ile ders yürütücüsünün örnek olarak verdiği ve sınıfa getirdiği malzemeleri kullanma zorunluluğundan kaynaklanan serbest olmama düşüncesini ifade etmektedir. Öğrenciler görüşmelerde şiir kitabı tasarımı konusu yerine konu bakımından serbest olmalarının daha iyi olacağını ifade etmiştir. Merve: “Çok serbest görünüp çok zor olan bir projeydi Evet aslında ucu açık olması benim için daha zor olduğunu gösteriyor...” cümlesi ile bazı sınırlamaların olmamasının kendisi açısından, bireysel açıdan zorlayıcı

olduğunu ifade etmiştir. Bütün süreç değerlendirildiğinde 1 yarıyıl boyunca sürdürülecek bir proje konusunun içselleştirilmesi meselesi en baştan düşünülmeli midir?

Yapılan araştırmalar incelendiğinde bireysel eğitim ve bireysel farklılıkların eğitim öğretim süreçlerinde önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Eğitimcilerin bireysel farklılıkları değerlendirmesi ve farkında olması bireyin bilişsel gelişim ve öğrenme süreçlerinde önemli rolü olduğu düşünülmektedir.

5.3. Öneriler

5.3.1. Ders sürecine yönelik öneriler

Sanat ve tasarım süreçleri değerlendirildiğinde bireyin çalışma ortamı, çalışma temposu ve çevresi (aile, arkadaş, ders yürütücüsü, ev ve okul ortamı vb.) gibi unsurların tasarım süreçlerine doğrudan ya da dolaylı olarak etkilediği düşünülmektedir. Buna bağlı olarak:

- Tasarım sürecinde ders yürütücüsünün kontrol ve yönlendirme yetkisini kullanma konusunda öğrencilerin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmalıdır. Yönlendirmelerin yapılmasında öğrencininde fikrinin dikkate alınması öğrencinin kendisini değerli ve önemli bir birey olarak hissetmesi konusunda önemlidir. Yönlendirmelerin öğrenciyi çok fazla etkileyeceği, ders yürütücüsünün kontrolü dışında ya da farkında olmadığı durumlarda öğrencileri aynı düşünme ve aynı uygulamalara yönlendirebilmektedir. Bu durumda ortaya çıkan benzer çalışmaların olmaması ve öğrencilerin bağımsız kararlar almalarını sağlamak için ders yürütücülerinin yönlendirme ve müdahale konusunda dengeyi kurması eğitim süreçleri açısından önemli olabilir.
- Uzun ders saatleri ile yapılan uygulamalı derslerin eğitim ve öğretim süreçlerinde öğrencinin motivasyonunu düşürdüğü göz önüne alınarak farklı günlere ya da birden fazla güne bölünebilir. Ders saatleri uzun olan uygulamalı derslerin sabah ve öğleden sonra tam gün olması yerine iki farklı güne bölünebilir. Ders saatlerinin iki farklı güne bölünmesi öğrencilerin tasarım planlama, ara verme, motivasyon ve araştırma süreçlerini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.
- Öğrencilerin seçmeli derslerde farklı ders yürütücüsü, gün ve saatleri seçebilmesi için farklı seçeneklerin esnek bir şekilde sunulması ders yürütücüsü

ve öğrenciler açısından eğitimin bireyselleştirilmesi, tasarım ve öğretim süreçlerinde eğitimcilere kolaylık sağlamanın yanı sıra öğrencilerin motivasyonunu arttırabilir. Öğrencilerin dersi aralıklarla yapması odaklanma, dinlenme, düşünmeye bağlı olarak tasarım ve ders süreçlerinde motivasyonlarını arttırarak çalışmalarını sıkılmadan yapabilmeleri sağlayabilir.

- Sanat, tasarım ve sanat eğitimi bölümleri bünyesinde bulunan proje derslerinde bir dönem boyunca tek bir projenin yapılması, proje süresinin uzun olmasına bağlı olarak ve bireysel çalışma temposuna göre erken bitirilen projelerin öğrencilerin süreçten sıkılmasına neden olduğu araştırma sonuçlarında ortaya çıkmaktadır. Buna bağlı olarak verilen projeler bir dönemde iki farklı proje ya da farklı seçenekleri olan projelere dönüştürülerek zamanlama planı yapılabilir, yapılan planlamalar yeni öğrenme ve deneyimleri de beraberinde getirebilir.
- Proje ve ders konusunun ders yürütücüsü tarafından belirlendiği durumlarda öğrencilerin farklı seçeneklerinin olmaması veya sahip oldukları diğer konu seçme imkanlarının ders yürütücüsü ile iletişim eksikliği nedeni ile belirsizliğe neden olduğu araştırma sonuçları arasında yer almaktadır. Buna bağlı olarak öğrencilere birden fazla seçeneğin sunulduğu konu, proje ya da bitirme projeleri ders yürütücüsü ve öğrencinin tasarım sürecinden keyif almasına ve daha üretken olduğu, seyerek isteyerek yaptığı çalışmalarını da beraberinde getirebilir.
- Sanat ve tasarım eğitimi bünyesinde yer alan uygulamalı ve teorik derslere ait konu ve ders planlarında öğrencilerin bireysel tercihleri, bireysel ilgileri ve önceki yaşantılarına ait deneyim ve bilgilerini kullanabilecekleri eğitim süreçleri bireyin eğitimi ve bireysel ifadesini yansıtması açısından önemlidir. Bu bağlamda bireyin ifadesini, ilgilerini, düşüncelerini yansıtan her türlü etkinlik ve uygulama eğitim süreçlerinde kullanılması bireyin kendini daha iyi ifade etmesini sağlayan yönlendirmeler sağlanarak gerekli ortam eğitimciler tarafından oluşturulabilir.
- Ders yürütücüsü ve öğrenci iş birliğinin eğitim süreçlerinde iletişim kurma becerisini gelişmesi için önemlidir. İletişim eğitim ve öğretim süreçlerinin her anında önemli olduğu göz önüne alındığında iletişim ortamını uygun bir şekilde oluşturmak ders yürütücüsünün görevleri arasında yer almaktadır. Ders yürütücüsü öğrenciye iletişime açık olduğunu ve öğrencilerin iletişim kurmaktan çekinmemeleri gerektiğini ifade etmesi sağlıklı bir eğitim öğretim süreci

açısından önemli olsa da öğrencilere de önemli görevler düşmektedir. İletişim kurulduğu zamanlarda öğrenciler sorun yaşadıkları, sıkıldıkları, rahatsız oldukları ve fikir belirtmek istedikleri durumlarda ders yürütücüsü anlayışla yaklaşırsa öğrenciler kendilerini daha rahat ifade edebileceklerdir.

5.3.2. Yapılacak araştırmalara yönelik öneriler

- Ders yürütücüsünün öğrencileri motive etme süreçlerinde öğrencilerin motive etme çabasını göz ardı ederek görmezden gelmesi ve bir bakıma olumsuz değerlendirmesi, ders yürütücüsü ile geçmiş ders ve eğitim dönemlerinden kalan deneyim ve tecrübelerinden kaynaklanabilir. Bu nedenle araştırma yapacak araştırmacılar böyle bir araştırmada ders veya araştırma başlangıcında öğrencilerin ders yürütücüsü hakkındaki düşüncelerini anlamaya yönelik araştırma yapması yapılacak diğer araştırmalar açısından önemli olabilir.
- Bireysellik ve tasarım süreçleri düşünüldüğünde sanat, tasarım ve eğitim fakültelerine bağlı görsel sanatlar eğitimi bölümlerindeki uygulamalı ve teorik derslerde bireysellik ve bireysel eğitim ile ilgili araştırmalar yapılabilir. Yapılacak bu araştırmalar farklı öğrenci grupları ve farklı dersler ile karşılaştırma yapılarak araştırmacı ve araştırmalara yön verilebilir.
- Bu araştırmadan yola çıkarak bireysellik, bireysel eğitim ve bireysel tasarım süreçlerinin içinde bulunduğu araştırmalara yönelik fenomenolojik araştırmalar yapılması bireyin düşünce ve davranışlarının temelinde yatan nedenleri daha iyi anlamak ve ortaya çıkarma açısından önemlidir. Fenomenolojik araştırma yöntemi ile bireyin kendi dünyası, çevresini algılama şekli, deneyimleri, almış olduğu eğitim ve yaşantısına ait deneyimleri ile derinlemesine inceleme fırsatı bulunabilir. Bireyin iç dünyasında neler yaşadığı, neler hissettiği ve ilgi alanlarına yönelik yeni ve detaylı bulgulara ulaşılabilir.
- Araştırma ve uygulamanın yapılacağı dönemin bahar yarıllı yerine güz yarıllı olarak tercih edilmesi görüşme yapma gibi veri toplama süreçlerinde öğrencilere ulaşma açısından araştırmacılara kolaylık sağlayabilir. Bahar yarıllığında yapılan bazı uygulama ve derslerde öğrencilerin değişen hava koşullarında getirmiş olduğu bazı motive olma ve odaklanma sorunlarının da beraberinde getireceği düşünülmektedir. Bu nedenle uygulama ve ders gözlemlerinin yer aldığı

araştırmalar eğitim ve oğretim yılının güz döneminde yapılması araştırma ve araştırmacılar açısından daha iyi olabilir.

- Araştırma da kullanılan yöntem olan durum çalışması deseni bağlamında sadece ders saatleri arasında oğrenci ve ders yürütücüsü etkileşimlerinin yer almasının yanı sıra ders dışı görüşmeler hakkında da bilgilere yer vermek araştırma açısından önemli olabilir. Ders dışı görüşmelerin kayıt altına alınamayacak olması da araştırma verilerinin doğrulanabilir olması açısından bazı olumsuzluklara neden olabileceği unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

- Ada, Ş., Akan, D., Ayık, A., Yıldırım, İ., & Yalçın, S. (2013). Öğretmenlerin Motivasyon Etkenleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), 151-166.
- Akar, H. (2016). Durum Çalışması. A. Saban, & A. Ersoy içinde, *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri* (s. 113-149). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Altan, M. Z. (1999). Çoklu Zeka Kuramı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*(17), 105-117.
- Altıntaş, U. (2020). Postmodern Dönemde Yeni Bir Tanım Arayışı: Müellif Olarak Grafik Tasarımcı. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*(23).
- Ambrose, G., & Aono-Billson, N. (2013). *Grafik Tasarım Temelleri Dil ve Yaklaşım*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Ambrose, G., & Harris, P. (2013). *Grafik Tasarım Temelleri Grafik Tasarımda Renk*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Ambrose, G., & Harris, P. (2014). *Grafik Tasarım Temelleri Grafik Tasarımda Tipografi*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Antmen, A. (2013). *20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar* (5. b.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Arnheim, R. (2012). *Görsel Düşünme* (3. b.). (R. Ögdül, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Aruoba, O. (2000). *Olan*. İstanbul: Altınkırkbeş Yayın.
- Ashton, D. (2001). *Picasso Konuşuyor*. (M. Yılmaz, & N. Yılmaz, Çev.) Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Ay, S. (2014). Yabancı Dil Öğretiminde Bireysel Farklılıklar Kavramına Genel Bir Bakış. *Dil Dergisi*(163), 5-18.
- Ayaydın, A. (2009). Eğitimde Çoklu Zeka Yansımaları ve Görsel Sanatlar. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*(13), 52-62.
- Aykut, A. (2006). Günümüzde Görsel Sanatlar Eğitiminde Kullanılan Yöntemler. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı*(21), 33-42.
- Bacanlı, H. (2003). *Gelişim ve Öğrenme* (7. b.). Ankara: Nobel Yayın.
- Balaban Salı, J. (2014). Öğrenmede Güdülenme. Y. Kuzgun, D. Deryakulu, Y. Kuzgun, & D. Deryakulu (Dü) içinde, *Eğitimde Bireysel Farklılıklar* (s. 169-199). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Başaran, B. I. (2004). Etkili Öğrenme ve Çoklu Zeka Kuramı; Bir İnceleme. *Ege Eğitim Dergisi*(5), 7-15.

- Başaran, İ. E. (1994). *Eğitim Psikolojisi Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri* (13. b.). Ankara: Gül Yayınevi.
- Bauman, Z. (2005). *Bireyselleşmiş Toplum*. (Y. Alogan, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Baxandall, M. (2015). *15. Yüzyılda Sanat ve Deneyim*. (Z. Rona, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Baynes, K. (2016). *Toplumda Sanat* (5. b.). (Y. Atılgan, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bayraktar, G. (2017). *Bireysel ve Kollektif Bellek Aralığında Sanatta Kimlik Okumaları*. Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Becer, E. (2010). *Modern Sanat ve Yeni Tipografi* (2. b.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Becer, E. (2011). *İletişim ve Grafik Tasarım* (8. b.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Bedir Erişti, S. D. (2017). *Yeni Medya ve Görsel İletişim Tasarımı* (2. b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Berger, J. (2014). *Görme Biçimleri* (21 b.). (Y. Salman, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Burunsuz, M. (2019). İnfomal Sanatta Bireysel Yaklaşımlar. *Ulakbilge*, 7(39), 545-554.
- Büyükdüvenci, S. (2006). Sanat ve Değer. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*(2), 47-50.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (17. b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Corcuff, P. (2016). *Bireyciliğin Meselesi*. (A. Kılıç, Çev.) Ankara: Heretik Yayınları.
- Coşkun, N. (2011). Görsel Sanatlar Öğretiminde Öğretim Strateji, Yöntem ve Teknikleri. K. Levend, & A. Öztürk içinde, *Müzik ve Görsel Sanatlar Öğretimi* (s. 203-222). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Coşkun, R. (1998). *Resimsel Anlatımda Gözlem Algı ve Bireysellik*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Desenleri* (2. b.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları* (3. b.). (S. B. Demir (Çev. Ed.), Çev.) Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Çağlayan, F. (2009). Resim ve Toplumsal Etkileşim Nesneden Özneye Yolculuk. M. Çakır Aydın içinde, *Sanatlar ve Toplumsal Etkileşim* (s. 171-206). İstanbul: E Yayınları.

- Çakır, M. (2014). *Görsel Kültür ve Küresel Kitle Kültürü*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Demirel, Ö. (2007). *Öğretme Sanatı Öğretim İlke ve Yöntemleri* (12. b.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dewey, J. (1997). *Experience and Education*. New York: Kappa Delta Pi.
- Dewey, J. (2005). *Art As Experience*. New York: Penguin Group.
- Duman, B. (2008). Eğitimde Çağdaş Yaklaşımlar. G. Ocak, & G. Ocak (Dü.) içinde, *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (2.b.) (s. 277-352). Ankara: Pegem Akademi.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (4. b.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erbay, M. (1997). *Plastik Sanatlar Eğitimi'nin Gelişimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Erden, M., & Akman, Y. (2002). *Gelişim ve Öğrenme* (11. b.). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Erinç, S. (2013). *Sanatın Boyutları* (3. b.). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Erlanson, D. A., Harris, E. L., Skipper, B. L., & Allen, S. D. (1993). *Doing Naturalistic Inquiry A Guide to Methods*. London: Sage Publications.
- Eroğlu, A. (2011). *John Dewey' de Deneyim ve Sanat*. Yayımlanmış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eroğlu, C. (2014). *Birey Nedir*. İstanbul: Yordam Kitap Basım ve Yayın.
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde Program Geliştirme* (6. b.). Ankara: Edge Akademi.
- Gardner, H. (1989). Zero-Based Arts Education and Introduction to Arts Propel. *Studies in Art Education*, 30(2), 71-83.
- Gençaydın, Z. (1993). *Sanat Eğitimi*. (S. Eripek, Dü.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Giddens, A. (2010). *Modernite ve Bireysel Kimlik Geç Modern Çağda Benlik ve Toplum*. (Ü. Tatlıcan, Çev.) İstanbul: Say Yayınları.
- Gillham, B. (2000). *Case Study Research Methods*. London: Continuum House.
- Glesne, C. (2013). *Nitel Araştırmaya Giriş* (3. b.). (A. Ersoy, & P. Yalçınoğlu, Dü) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M. B., & Taşgın, S. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gültekin, M., & Yaşar, E. (2019). İnsanın Doğası, Bireysel Farklılıklar ve Eğitim. M. Ergün, & A. Çoban (Dü) içinde, *Eğitim Felsefesi* (s. 344-372). Ankara: Pegem Akademi.

- Günay, E. (1997). *Ortaçağ Sonu ve Rönesans'ta Bireysellik ve Otoportreler*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İpşiroğlu, M. Ş., & Eyüboğlu, S. (2013). *Avrupa Resminde Gerçek Duygusu*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- İpşiroğlu, N., & İpşiroğlu, M. (2017). *Sanatta Devrim Yansıtmacılıktan Oluşturmaya Doğru* (6. b.). İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Jesus, S. N., & Lens, W. (2005). An Integrated Model Forth Study of Teacher Motivation. *Applied Psychology: An International Review*, 54(1), 119-134.
- Jonassen, D. H., & Grabowski, B. L. (1993). *Handbook of Individual Differences, Learning, and Instruction*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Jung, C. G. (2016). *Kişiliğin Gelişimi* (2. b.). (D. Olgaç, Çev.) İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Kandinsky, W. (2020). *Sanatta Ruhsallık Üzerine*. (G. Ekinci, Çev.) İstanbul: Altıkırkbeş Yayın.
- Karabağ Köse, E., Taş, A., Küçükçene, M., & Karataş, E. (2018). Öğretmen Motivasyonunu Etkileyen Faktörlere İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(48), 255-277.
- Karakoç, S. (2021). *Şiirler I Monna Rosa* (38. b.). İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karataş, Z., & Yavuzer, Y. (2015). *Bireyi Tanımada Test Dışı Teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.
- Keskin, B. (2020). *Kim Bağışlayacak Beni* (10. b.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Ketenci, H. F., & Bilgili, C. (2006). *Görsel İletişim Grafik Tasarımı*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Kılıç, E., & Sayın, E. (2020). Antik Çağ'da Sanatta Bireysellik. *Anasay*(11), 87-104.
- Kınam, B. (2010). *1980 Sonrası Grafik Tasarımda Enstalasyonun Yeri ve Önemi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Kızılkaya, G. (2009). *Yaratıcı Düşünme Etkinlikleri ile Desteklenmiş Web Tabanlı Öğrenme Ortamlarının Problem Çözme Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Kongar, E. (2013). *Kültür Üzerine* (10. b.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kömürcüoğlu Turan, N., & Altaş, N. E. (2003). Tasarım Sürecinde Kavram. *İtüdergisi/a Mimarlık Planlama Tasarım*, 2(1), 15-26.

- Krausse, A. C. (2005). *Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Krishnamurti, J. (2013). *Birey ve Toplum*. İstanbul: Omega Yayınları.
- Kurtuluş, Y. (1998). *Sanat eğitiminde işbirlikli öğrenme (Resim-iş derslerinde bireysel çalışmaların yapılandırılmış grup çalışmasıyla desteklenmesi için işbirlikli öğrenme)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- Kuzgun, Y. (2014). Zeka ve Yetenekler. Y. Kuzgun, & D. Deryakulu (Ed) içinde, *Eğitimde Bireysel Farklılıklar* (3. b., s. 13-65). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Leppert, R. (2009). *Sanatta Anlamanın Görüntüsü İmgelerin Toplumsal İşlevi* (2. b.). (İ. Türkmen, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills: CA Sage.
- Madak, D. (2015). *Ah' lar Ağacı* (9. b.). İstanbul: Metis Yayınları.
- MEB. (2018). *Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (S. Turan, Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, M. B. (2015). *Nitel Veri Analizi*. (S. Akbaba Altun, & A. Ersoy, Dü) Ankara: Pegem Akademi.
- Moon, J. A. (2006). *Learning journals: A handbook for reflective practice and professional development*. (2. b.). London: Routledge.
- Moran, B. (2013). *Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi* (24. b.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Müldür, L. (2020). *Anemon Toplu Şiirler I* (6. b.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (1993). *Eğitim Terimleri Sözlüğü* (3. b.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Opdenakker, M. C., Maulana, R., & den Brok, P. (2012). Teacher–student interpersonal relationships and academic motivation within one school year: Developmental changes and linkage. *School Effectiveness and School Improvement*, 1(23), 95-119.
- Özbek, R. (2008). Öğrenme Öğretme Süreci. G. Ocak, & G. Ocak (Dü.) içinde, *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (s. 137-169). Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir, S., & Yalın, H. İ. (2000). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (3. b.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özerbaş, M. A. (2011). Yaratıcı Düşünme Öğrenme Ortamının Akademik Başarı ve Bilgilerin Kalıcılığa Etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 675-705.

- Özgüven, İ. E. (2012). *Bireyi Tanıma Teknikleri* (9. b.). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Özyürek, M. (2016). *Bireysel Farklılıkları İnceleme Yaklaşımları* (7. b.). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (M. Bütün, & S. B. Demir, Dü) Ankara: Pegem Akademi.
- Read, H. (2018). *Sanat ve Toplum*. (E. Kök, Çev.) İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Rıdvan, C. (1998). *Resimsel Anlatımda Gözlem Algı ve Bireysellik*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Russel, B. (1983). *Yetke ve Birey*. (A. Usluata, Çev.) İstanbul: Cem Yayınevi.
- Saban, A. (2005). *Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim* (5. b.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Saban, A. (2010). *Çoklu Zeka Kuramı ve Türk Eğitim Sistemine Yansıması* (6. b.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sabancılar Iştın, D. (2016). *Bireysel ve Toplumsal Hafıza Bağlamında Otobiyografik Sanat Yapıtı*. Yayımlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Saldaña, J. (2019). *Nitel Araştırmacılar İçin Kodlama El Kitabı*. (A. Tüfekci Akcan, & S. N. Şad, Çev.) Ankara: Pegem Akademi.
- San, İ. (2008). *Sanat ve Eğitim* (4. b.). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- San, İ. (2010). *Sanat Eğitimi Kuramları* (3. b.). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Savaş, H. (2011). Sanat ve Görsel Sanatlar. L. Kılıç, & A. Öztürk içinde, *Müzik ve Görsel Sanatlar Öğretimi* (s. 129-152). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Yayınları.
- Simmel, G. (2009). *Bireysellik ve Kültür*. (T. Birkan, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Şaşıhüseyinoğlu, N. (2015). *1970'lerden Günümüze Bireysel Sanat ve Türkiye'deki Resim Sanatı Eğitimine Yansımaları*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şeyihoğlu, Ş. (2010). Sanat Eğitiminde Bireysel Farklılıkların Kaynağı: Baskın Öğrenme Stilleri. *Milli Eğitim*(186), 56-71.
- Şimşak, S. (1989). *Sanatta Bireysellik*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Talu, N. (1999). Çoklu Zeka Kuramı ve Eğitime Yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(15), 164-172.
- Tansuğ, S. (1982). *İnsan ve Sanat*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Tekin Kırışoğlu, O. (2014). *Sanat Bir Serüven Bilgi Düşünme Düşlem Tasarım Uygulama Yapıtı*. Ankara: Pegem Akademi.

- Todorov, T., Focroulle, B., & Legros, R. (2011). *Sanatta Bireyin Doğuşu*. (E. Özdoğan, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Tuna, Y. (2018). Güdüler ve Güdülenme. Y. Tuna, A. Kayaoğlu, & S. Ünlü (Dü.) içinde, *Birey ve Davranış* (s. 2-19). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- Tunalı, İ. (2004). *Tasarım Felsefesine Giriş* (2. b.). İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2005). *Türkçe Sözlük* (10. b.). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Türkan, B. (2011). Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı. L. Kılıç, & A. Öztürk içinde, *Müzik ve Görsel Sanatlar Öğretimi* (s. 223-243). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Twemlow, A. (2011). *Grafik Tasarım Ne İçindir* (2. b.). İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Tylor, E. B. (1871). *Tylor, E. B. (1871). Primitive culture: Researches into the development of mythology, philosophy, religion, art and custom (Vol.2)*. J. Murray.
- Uçar, T. F. (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım* (5. b.). İstanbul: İnkilap.
- Vatansever Bayraktar, H. (2015). Sınıf Yönetiminde Öğrenci Motivasyonu ve Motivasyonu Etkileyen Etmenler. *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 3(10), 1079-1100.
- Wolff, J. (2000). *Sanatın Toplumsal Üretimi*. (A. Demir, Çev.) İstanbul: Özne Yayınları.
- Yakın Üldes, M. (2017). *Türk Resim Sanatında Bireyin Temsili (1850'li-1950'li Yıllar*. Yayıncıalmış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2007). Görsel Sanatlar Eğitiminde İşbirlikli Öğrenme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 747-756.
- Yin, R. K. (2014). *Case Study Research Design and Methods (5th edition)*. Los Angeles: Sage Publications.

İNTERNET KAYNAKLARI

http-1: <https://sagmeister.com/>

(Erişim Tarihi: 06. 12. 2020)

http-2: <https://www.behance.net/gallery/746195/Pop-up-Book>

(Erişim Tarihi: 06. 12. 2020)

http-3: <https://tysonadams.com/2013/01/09/cool-book-art/>

(Erişim Tarihi: 06. 12. 2020)

http-4: <https://www.internationalposter.com/product/opernhaus-zurich--medea/>

(Erişim Tarihi: 09. 12. 2020)

http-5: <https://popularkinetics.wordpress.com/2012/05/19/a-big-apple-pop-up/>

(Erişim Tarihi: 06. 12. 2020)

http-6: <https://whynotassociates.com/?in=selected>

(Erişim Tarihi: 17. 01. 2021)

http-7: https://www.pegem.net/Akademi/kongrebildiri_detay.aspx?id=125058

(Erişim Tarihi: 15. 01. 2021)

http-8: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Haiku>

(Erişim tarihi: 17. 04. 2021)

http-9: <https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0deografi>

(Erişim tarihi: 17. 04. 2021)

http-10: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Kanji>

(Erişim tarihi: 17. 04. 2021)

http-11: <http://c-riley0811fmp.blogspot.com/2011/01/julien-vallee-and-tim-dinter.html>

(Erişim tarihi: 18.04. 2021)

http-12: https://tr.wikipedia.org/wiki/A%C3%A7%C4%B1%C4%B1r_kitap

(Erişim tarihi: 19. 04. 2021)

http-13: <https://siirantolojim.wordpress.com/tag/ransetsu/>

(Erişim tarihi: 19. 04. 2021)

http-14: <http://www.leblebitozu.com/haiku-siir-nedir-turk-siirinde-haiku-ornekleri/>

(Erişim tarihi: 19. 04. 2021)

http-15: <http://www.gia.gen.tr/gor.php?a=haiku>

(Erişim tarihi: 19. 04. 2021)

http-16: <http://www.dostyakasi.com/ceviri-siirler/1196-barisa-cagri-haiku-seckisi-masaoka-shiki.html>

(Erişim tarihi: 19. 04. 2021)

http-17: <http://www.dostyakasi.com/ceviri-siirler/1196-barisa-cagri-haiku-seckisi-masaoka-shiki.html>

(Erişim tarihi: 19. 04. 2021)

http-18: <http://kitaponerisi.blogspot.com/2012/06/haikular-cevat-capan-kenan-sarialioglu.html>

(Erişim tarihi: 19. 04. 2021)

http-19: <https://www.kadiraydemir.com/tag/haiku-ornekleri>

(Erişim tarihi: 19. 04. 2021)

http-20: <http://sufizmveinsan.com/arastirma/ilkyaz.html>

(Erişim tarihi: 19. 04. 2021)

EKLER

EK-1. Etik Kurul Kararı

Kayıt Tarihi: 10.02.2017

Protokol No: 18070

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ ETİK KURULU KARARI

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	BAP Projesi-Doktora Tez Çalışması
KONU:	Eğitim Bilimleri
BAŞLIK:	Görsel Kültür Bağlamında Tasarımda Bireysellik Üzerine Bir Durum Çalışması
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Doç. Metin İNCE
TEZ YAZARI:	Deniz ÖZESKİCİ
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu

ETİK KURUL ÜYELERİ

İMZA/ TARİH

23.02.2017

Prof. Dr. Aydın AYBAR

Rektör Yardımcısı / Etik Kurul Başkanı

Prof. Dr. Hayrettin TÜRK

Fen Bil.(Fen Fak.)

Prof. Dr. Yusuf ÖZTÜRK

Sağlık Bil.(Ecz. Fak.)

Prof. Dr. Esra CEYHAN

Eğitim Bil. (Eğitim Bil. Ens.)

Prof. Dr. Bülent GÜNŞOY

Sos. Bil.(İkt. Fak.)

Prof. Dr. Münevver ÇAKI

Güz. San. (Güz. San. Fak.)

EK-2. Birinci Görüşme Formu

Birinci Görüşme Formu

Amaç

Merhaba, Bu görüşmede amacım yapmış olduğumuz DERS/ ÇALIŞMA üzerine düşüncelerinizi öğrenmektir.

Tarih ve saat:

Yer:

Görüşmeci:

Giriş:

- Bana görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Bu bilgileri araştırmacıların dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca, araştırma sonuçlarını yazarken, görüştüğüm bireylerin isimlerini kesinlikle rapora yansıtmayacağım.
- Başlamadan önce, bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?
- Görüşmeyi izin verirsiniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı?
- Bu görüşmenin yaklaşık 30-40 dakika süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirsiniz sorulara başlamak istiyorum.

1-Bu derste tasarımın hazırlık süreci nasıldı?

a.Bu süreçte hangi kaynaklardan yararlandınız?

b.Tasarımı ortaya çıkaran fikir ve düşünceler nelerdir?

c.Tasarımın için neden bu şiiiri seçtiğini açıklar mısın?

2-Geliştirme ve uygulama süreci nasıldı?

a.Süreci olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendiriniz?

3-Tasarım sürecinde neler hissettin zorlandığın noktalar nelerdir?

4-Jürinin değerlendirmeleri hakkında ne düşünüyorsun?

EK-3. İkinci Görüşme Formu

İkinci Görüşme Formu

Amaç

Merhaba, Bu görüşmede amacım yapmış olduğumuz DERS/ ÇALIŞMA üzerine düşüncelerinizi öğrenmektir.

Tarih ve saat:

Yer:

Görüşmeci:

Giriş:

- Bana görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Bu bilgileri araştırmacıların dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca, araştırma sonuçlarını yazarken, görüştüğüm bireylerin isimlerini kesinlikle rapora yansıtmayacağım.
- Başlamadan önce, bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?
- Görüşmeyi izin verirseniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı?
- Bu görüşmenin yaklaşık 30-40 dakika süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

- 1- Ders hakkında ki düşünceleriniz nelerdir? Dersi değerlendirir misiniz?
- 2- Tasarımını yapacağınız şiir ve şairi nasıl seçtiniz?
- 3- Sizce ders nasıl olsa daha iyi olurdu?
- 4- Eğer bu dersin/projenin konusunu siz belirlemiş olsaydınız ne seçerdiniz? Neden?
- 5- Hangi malzemeleri kullandınız? Neden?
- 6- Bu çalışmada neler hissettiniz anlatır mısınız?
- 7- Bireysel olarak kendinizi ifade edebildiğinizi düşünüyor musunuz? Neden?
- 8- Sizce bu süreçte ders yürütücüsünün rolü neydi?
- 9- Sizce ders yürütücüsünün tutumu tasarım sürecine nasıl yansdı?

EK-4. Jüri İzin Formu

T.C.
OSMANGAZI ÜNİVERSİTESİ
SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ
GÖRSEL İLETİŞİM PROJESİ SINAV KOMİSYONU' NA

18.04.2017 tarihinde bölümünüzde yapılacak olan Görsel İletişim Projesi dersine ait jüri sınavda Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim-İş Öğretmenliği öğrencimiz olan Deniz ÖZESKİCİ tarafından yürütülen “GÖRSEL İLETİŞİM PROJESİ TASARIMINDA BİREYSELLİK ÜZERİNE BİR DURUM ÇALIŞMASI” başlıklı doktora tez çalışması kapsamında video ve ses kayıtları yapması gerekmektedir.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

18.04.2017

Öğrenci Danışmanı

Doç. Metin İNCE

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Fakültesi

Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü

Resim-İş Öğretmenliği

Yunus Emre Kampüsü

Tepebaşı/ESKİŞEHİR

EK-5. Öğretim Üyesi İzin Formu

ÖĞRETİM ÜYESİ İZİN FORMU

Bu çalışma, **GÖRSEL İLETİŞİM PROJESİ TASARIMINDA BİREYSELLİK ÜZERİNE BİR DURUM ÇALIŞMASI** başlıklı bir araştırma çalışması olup Öğrencilerin görsel iletişim tasarımı bağlamında tasarımlarında bireyselliklerinin ya da bireysel bakış açılarını nasıl yansıttıklarını belirleme amacını taşımaktadır. Çalışma, Deniz ÖZESKİCİ tarafından “Görsel İletişim Projesi” dersi kapsamında yürütülmekte ve sonuçları ile tarafsız bir biçimde ortaya konacaktır. Araştırma sonucunda öğrencilerin bireysel fikir, düşünce, deneyimlerinin tasarımlara yansımaları ve bunun sonucunda sanat eğitiminin gelişimine ışık tutulacak, eğitime katkı sağlayacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kapsamında gözlem, kişisel bilgi formu, video ve ses kayıtları, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlüğü, öğrenci çalışmaları ve görüşme yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi bölümünden 0222 335 05 80 (dahili: 3846)'ya ve denizozeskici@anadolu.edu.tr (mail/tel) yöneltebilirsiniz.

Adres
Eğitimi Bölümü

(3846)

Araştırmacı Adı: Deniz ÖZESKİCİ
: Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar

İş Tel : 0 222 335 05 80

Cep Tel :

**Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabilceğimi
bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.**

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcının Adı Soyadı:

İmza:

Tarih:

EK-6. Araştırma Gönüllü Katılım Formu

ARAŞTIRMA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu çalışma, **GÖRSEL İLETİŞİM PROJESİ TASARIMINDA BİREYSELLİK ÜZERİNE BİR DURUM ÇALIŞMASI** başlıklı bir araştırma çalışması olup Öğrencilerin görsel iletişim tasarımı bağlamında tasarımlarında bireyselliklerinin ya da bireysel bakış açılarını nasıl yansıttıklarını belirleme amacını taşımaktadır. Çalışma, **Deniz ÖZESKİCİ** tarafından “Görsel İletişim Projesi” dersi kapsamında yürütülmekte ve sonuçları ile tarafsız bir biçimde ortaya konacaktır. Araştırma sonucunda öğrencilerin bireysel fikir, düşünce, deneyimlerinin tasarımlara yansımaları ve bunun sonucunda sanat eğitiminin gelişimine ışık tutulacak, eğitime katkı sağlayacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, nitel araştırma yöntemlerinden *durum çalışması kapsamında gözlem, kişisel bilgi formu, video ve ses kayıtları, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlüğü, öğrenci çalışmaları ve görüşme* yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsmınızı yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi bölümünden 0222 335 05 80 (dahili: 3846)'ya ve denizozeskici@anadolu.edu.tr (mail/tel) yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı : Deniz ÖZESKİCİ
Adres : Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar
Eğitimi Bölümü
İş Tel : 0222 335 05 80 (3846)
Cep Tel :

**Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabilceğimi
bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.**

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

EK-7. Öğrenci Bilgi Formu

ÖĞRENCİ BİLGİ FORMU

Aşağıda istenilen bilgiler “GÖRSEL İLETİŞİM TASARIMINDA BİREYSELLİK ÜZERİNE BİR DURUM ÇALIŞMASI” kapsamında Deniz ÖZESKİCİ tarafından yürütülen tez araştırmasının bilgilerini oluşturmaktadır. Aşağıda vereceğiniz bilgiler gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır. Sizden toplanan veriler korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.

Ad:

Soyad:

Doğum Tarihi:

Cinsiyet:

E posta:

Telefon:

Yaşadığı şehir/şehirler:

Mezun olduğu lise:

İlgi alanları/hobiler:

Yukarıdaki bilgiler bana aittir ve yukarıda ismi geçen araştırma kapsamında kullanılması uygundur.

İmza

Tarih

EK-8a. Proje Bilgisi (1. Sayfa)

1 4 1 3 1 8 0 0 1

Görsel İletişim Projesi

Lisans / Bahar / 2017

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ
GÖRSEL İLETİŞİM TASARIMI BÖLÜMÜ

Salı // 09.30 - 12.30 - 13.30 - 17.00

*Derse gelirken yanınızda tutku-larınızı,
merak-larınızı ve azminizi getirin...*

Proje Konusu

20. yüzyıldan başlayarak, post-yapısalcılık ve postmodernizm kavramları, felsefeden, sanata ve daha birçok disiplinde tartışılan bir kavram haline gelmiştir. 1980 sonrası Yapıbozum ve Postmodernizm ile tasarımcı bireysel ve deneysel tasarım uslubunu geliştirdiği bir döneme girmiştir. Örneğin 1980'lerin sonlarında, geniş harf boşlukları ve harf aralıklarını bir arada kullanarak serbest-form tipografisini yaratılmıştır. Cranbrook Sanat Akademisinin öğrencileri ile Wolfgang Weingart'ın tasarımları post-modern endüstri sonrası belirsizleşen çoğulcu kültürel parçalanmasını yansıtmıştır. **Why Not Associates, Emigre grubu, David Carson, April Greiman, Neville Brody, Stefan Sagmeister'in ürettiği tasarım çalışmaları örnek olarak gösterilebilir.**

Tasarım, felsefeden, edebiyattan, müzikten birçok disiplinden beslenerek büyümektedir. Bu doğrultuda görsel iletişim bitirme projesi olarak sizden *görsel bir şiir kitabı ya da kendi deneyimlerinizi anlatacak özlü sözler için bir kitap tasarlamanız* istenmektedir.

Şiir kitabı hazırlamak isteyenler; kütüphanenizi karıştırmanızı sonra kitapevleri ve sahaflara giderek sıcak bir çay eşliğinde şiir kitaplarını incelemeye okumaya ve anlamaya başlayın.. Örnek olarak Didem Madak, Birhan Keskin, Lale Müldür, Barış Bıçakçı, Emrah Serbes, Murat Menteş, Alper Canigüz, Melisa Kesmez Yekta Kopan'ın şiir kitapları incelenebilir. (Bu şairlerin şiirlerini Radyo A'da 101.7'de Elif Yılmazın güzel yorumu ile sabah 9.00-10.00 arasındaki Hayat Akarken programında dinleyebilirsiniz.)

Kendi deneyimlerini ya da sevdiği anlamlı özlü sözleri ölümsüz kılma anlatma paylaşma derdinde olan öğrenciler ise oluşturacağı kitabı seçenler Sagmeister kişisel deneyimlerini kaleme aldığı *günlüğünden esinlenerek oluşturduğu 'things I learned in my life so far' (Sonunda hayatımda öğrendiğim şeyler)* adlı bir seri yerleştirme çalışmalarının yer aldığı Sagmeister adlı kitabını inceleyebilirler. Ayrıca David Carson'ın da End of print adlı kitabında iyi örnekler arasındadır. Teknik serbest olup, organik tipografi, yerleştirme, fotoğraf, illüstrasyon kullanarak sözünüzü anlatabilirsiniz.

Bu proje sizin kendi kişisel tarzınızı yansıtmak nitelikte olmalıdır. Deneysel serbest tipografi ve grid kullanımı, kolaj, fotoğraf, illüstrasyon ile imgeler yaratarak şiiri ya da özlü sözlerinizi görsel yolla yorum katarak okutmanız amaçlanmıştır. Proje kapsamında her öğrencinin kendi projesinin içeriği konusunda amaç, yöntemini anlatacağı bir metin oluşturması ve sunması istenmektedir. Bu ders, vize ve finalde hocaların katılımı ile kritiklerle desteklenecektir, öğrenci çalışmasının sürecini ve gelişimini juriye sunuş yaparak değerlendirilecektir.

Heycan dolu güzel bir tasarım sürecini paylaşmak dileğiyle..
Hocanız..

EK-8b. Proje Bilgisi (2. Sayfa)

1 4 1 3 1 8 0 0 1

Görsel İletişim Projesi

Lisans / Bahar / 2017

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ
GÖRSEL İLETİŞİM TASARIMI BÖLÜMÜ

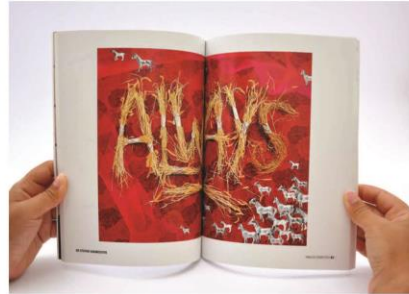
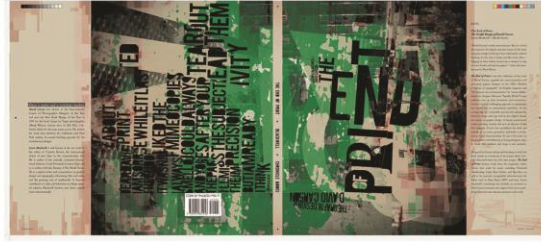
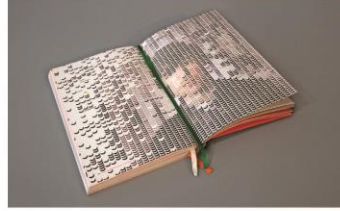
Salı // 09.30 - 12.30 - 13.30 - 17.00

*Derse gelirken yanınızda tutku-larınızı,
merak-larınızı ve azminizi getirin...*

Değerlendirme Ölçütleri

Tasarım öncesi araştırma, zengin eskiz süreci
Kavramsal Yaklaşım, görselleştirme yeteneği
Özgün problem çözümü, kişisel tarz
Yaratıcılık, Zamanlama, Proje üretim hassasiyeti, işçilik
Azim, arzu, daha iyiye ulaşma potansiyeli

Örnek Tasarımlar

EK-9a. Ders Bilgi Formu (1. Sayfa)

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi
Görsel İletişim Tasarımı Bölümü

DERS BİLGİ FORMU

DERSİN KODU	141318001	DERSİN ADI	GÖRSEL İLETİŞİM PROJESİ

YARIYIL	BAHAR

YARIYIL	HAFTALIK DERS SAATİ			DERSİN			
	TEORİK	UYGULAMA	LAB.	KREDİSİ	AKTS	TÜRÜ	DİLİ
8	6	2	0	7	14	Zorunlu	Türkçe

DERSİN KATEGORİSİ (AKTS Kredi Dağılımı)				
Temel Eğitim	Sanat	Tasarım	Görsel İletişim	Sosyal Bilim
	2	8	4	

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ			
DEĞERLENDİRME		Sınav Türü	Sınav Ağırlığı (%)
YARIYIL İÇİ SINAVLAR	Ara Sınav 1	Proje	40
YARIYIL SONU SINAVI		Proje	60
MAZERET SINAVI			
BÜTÜNLEME SINAVI			

VARSA ÖNERİLEN ÖNKOŞUL(LAR)	YOK
DERSİN KISA İÇERİĞİ	Proje önerisi, proje çalışması, sunum
DERSİN AMAÇLARI	Eğitim süresince kazanılan tüm bilgi ve becerilerin uygulamalı bir projeye dönüştürülmesi amaçlanır.
DERSİN MESLEK EĞİTİMİNİ SAĞLAMAYA YÖNELİK KATKISI	Tasarım teknik ve teknolojisini tanıma; farklılıklarını, uygulama alan ve yöntemlerini kavrama becerisi Tasarım oluşturma sürecini, işlem basamaklarını ve üretim tekniklerini kavrama ve uygulama becerisi Tasarım sürecini ve tasarım bilgilerini çağın gereksinimleri ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda güncelleyebilme becerisi
DERSİN ÖĞRENİM ÇIKTILARI	Bir konu ya da problemi çözmeyi amaçlayan uygun bir proje önerisi hazırlar, öneriyi yazılı, sözlü ve görsel olarak sunar. Bir projeye ilişkin süreçleri planlar. Proje için gerekli olan kuramsal ve teknik alt yapıyı hazırlar. Projeyi verilen sürede ve planlanan şekilde sonlandırır.
TEMEL DERS KİTABI	--
YARDIMCI KAYNAKLAR	--
DERSTE GEREKLİ ARAÇ VE GEREÇLER	--

EK-9b. Ders Bilgi Formu (2. sayfa)

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi
Görsel İletişim Tasarımı Bölümü

DERSİN HAFTALIK PLANI	
HAFTA	İŞLENEN KONULAR
1	Giriş, temel kavramlar. Görsel iletişim proje tasarımı hakkında bilgilendirme
2	Proje önerisi
3	Proje önerisi
4	Proje çalışması
5	Proje çalışması
6	Proje çalışması
7	ARASINAVLAR
8	ARASINAVLAR
9	Proje çalışması
10	Proje çalışması
11	Proje çalışması
12	Proje çalışması
13	Proje çalışması
14	Proje sunumu
15,16	YARIYIL SONU SINAVI

NO	DERSİN PROGRAM ÇIKTILARINA KATKISI	KATKI DÜZEYİ		
		1 Az	2 Orta	3 Çok
1	Görsel iletişim tasarımının ve iletişimin temel kavram, eleman ve ilkelerini, tarihçesini kavrama ve diğer disiplinlerle ilişkisini kurabilme yeteneği			x
2	Tasarım kültürünü, etiğini ve tasarımcıların hak ve sorumluluklarını kavrama yeteneği		x	
3	Sanatın ve tasarımın görsel dilini ve farklılıklarını ve estetik duyarlılığı kavrama ve tasarımlarına yansıtma becerisi			x
4	Sorgulayarak ve eleştirel düşünerek analiz yapabilme, bunu tasarımlarına yansıtabilme ve problemlere uygun çözüm önerileri getirebilme becerisi			x
5	Tasarım teknik ve teknolojisini tanıma; farklılıklarını, uygulama alan ve yöntemlerini kavrama becerisi			x
6	Tasarım oluşturma sürecini, işlem basamaklarını ve üretim tekniklerini kavrama ve uygulama becerisi			x
7	Tasarım sürecini ve tasarım bilgilerini çağın gereksinimleri ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda güncelleyebilme becerisi			x
8	Farklı sanatsal ve endüstriyel üretim tekniklerinden yararlanma becerisi			x
9	Ulusal ve evrensel değerleri kavrama; ulusaldan evrensele tasarım anlayışını geliştirme becerisi			x
10	Doğanın ve çevrenin korunmasında ve eko-tasarım hakkında farkındalık		x	
11	Tasarımın önemini kavratmak ve tasarım bilincini kazandırmak için sosyal sorumluluk projeleri hazırlama becerisi		x	

Dersi Veren Öğretim Üyesi	İmza	Tarih
Tüm Öğretim Üyeleri		15.04.2016